

Tudományos munka
a Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Karán
2002–2007

Piliscsaba
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar
2009

Szerkesztette
Maczák Ibolya

Szaktanácsadó
Hargittay Emil

ISBN 978-963-9206-69-4

© Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

Felelős kiadó:
Nagy László dékán

TARTALOM

Előszó	3
<i>Bölcészettudományok</i>	
Általános irodalomtudomány	5
Általános nyelvtudomány	15
Magyar nyelv és irodalom	19
Finnugrisztika	41
Anglisztika	44
Germanisztika	53
Francia nyelv és irodalom	55
Olasz nyelv és irodalom	62
Spanyol nyelv és irodalom	64
Szlavisztika	67
Cseh nyelv és irodalom	69
Szlovák nyelv és irodalom	70
Lengyel nyelv és irodalom	71
Keleti nyelvek és irodalmak	72
Ókori nyelvek és irodalmak	73
Pedagógia	80
Pszichológia	90
Esztétika	97
Filozófia	98
Művészettörténet	108
Történelem	113
<i>Társadalomtudományok</i>	
Kommunikáció és médiatudomány	149
Könyvtartudomány	157
Nemzetközi tanulmányok	159
Politológia	160
Szociológia	162
Társadalmi tanulmányok	179
Új kutatások	204
Vezető kutatók	205
Adatközlők	207
Kari konferenciák (2002–2008)	209
A Karon megjelent kiadványok (2002–2008)	215

ELŐSZÓ

Jelen kiadvány a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán folyó tudományos kutatómunkát kívánja vázlatosan bemutatni. Az Egyetem és a Kar 1992-ben jött létre. Az elmúlt több mint másfél évtized első részében meglehetősen sok energiát és időt emésztett fel a szakok megalapítása, a képzési rend kialakítása, a berendezkedés a piliscsabai campuson. Jellemző, hogy van olyan intézet, amely az első nyolc évben csupán egyetlen szakkönyvet tudott megjelentetni, a rá következő ugyanekkora időszakban pedig mintegy két tucatnyit. A kibontakozó tudományos kutatómunka egy része külső támogatás nélkül folyik, más munkák különböző állami pályázati és egyéb finanszírozásban részesülnek. Az Egyetemünk Bölcsészettudományi Karán folyó kutatómunka megfelelő alapot nyújt a PhD-képzéshez, különösen az irodalomtudományi, nyelvtudományi és történettudományi területen működő doktoriskolák munkájához. Oktatóink és egész Karunk mára már megtalálta helyét a hazai és nemzetközi tudományosságban s az eddigi eredmények alapján minden remény megvan a szakmaiság további erősödésére. A kötet forgatója meggyőződhet arról, hogy azokon a szakterületeken, ahol ez adódik, olyan kutatómunkák is folynak, melyek kiaknázzák az egyetemünk szellemiségéből következő kutatási területek adta lehetőségeket, ilyen módon – tekintettel ezredéves nemzeti kultúránk jellegére – sajátos és szakmailag nélkülözhetetlen színfoltot jelentenek a magyarországi bölcsészet- és társadalomtudományi kutatások palettáján.

Kiadványunk elrendezésében – oktatási intézmény lévén – a bolognai rendszer oktatási szerkezetét vettük alapul, ezen belül szerepelnek az egyes kutatási témák. Minden kutatómunkában, a team-munkákban is meghatározó a témavezető irányító szerepe, ezért a kutatók által kitöltött adatlapok az általuk fontosnak tartott adatokat tartalmazzák. Az adatközlés során előfordult, hogy az adatközlő személye nem azonos a vezető kutatóéval. Kötetünkbe fölvtünk olyan kutatásokat is, amelyek a vezető személyéből következően más intézményben folynak, de ezekben is részt vállalnak Karunk oktatói, reprezentálván a jó intézményi és személyi szakmai kapcsolatokat. Kötetünket a tárgyalt időszakban megrendezett kari tudományos konferenciák és a Kar által kiadott szakkönyvek listája, valamint a kutatók és adatközlők mutatója zárja. Elvszerűen a 2007-es év volt az adatközlés határideje, a szerkesztésből következő időeltolódás miatt azonban helyenként 2008-as adatok is szerepelnek kötetünkben.

Piliscsaba, 2009. március 8.

Hargittay Emil
tudományos dékánhelyettes

Maczák Ibolya
szerkesztő

ÁLTALÁNOS IRODALOMTUDOMÁNY

* * *

ESZTÉTIKA TANSZÉK

Adatközlő: Bazsányi Sándor

Téma: Retorikai szempontok az irodalom megközelítéséhez (Fejezetek az irónia történetéből)

Vezető kutató(k): Bazsányi Sándor egy. doc., PPKE BTK Esztétika Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BAZSÁNYI Sándor,

Az arc, az orr, a test (A szókratészi iróniáról), 2000, 2006, 5.

Alkibiadész szereti Szókratészt, Szókratész szereti Alkibiadészt, Pannonhalmi Szemle, 2006/3, 50–59.

A legvalóságosabban valóságos valóságról (Válasz Nádas Péternek), Pannonhalmi Szemle, 2006/3, 66–68.

Inkább a költő (Szókratész és Kalliklész vitája), Beszélő, 2007, 2–3.

„Meg ne fogd a tehén farkát!...”: Paul de Man Rilkét olvas, 2000, 2007, 5.

Quintilianus, Szókratész, Auschwitz (Kertész Imre iróniájáról), Jelenkor, 2007, 2.

A fejét csóváló műértő esete a farkát csóváló kutyával: Egy ironikus Wittgenstein-mondat félreértése, Alföld, 2007, 3.

„Hajjaj (...) mérnök úr!”: A romantikus iróniáról, Pannonhalmi Szemle, 2007, 4.

A kutatási téma rövid leírása:

„Hajjaj, az irónia! Óvakodjék az idefenn tenyésző iróniától, mérnök úr! Általában óvakodjék ettől a szellemi magatartástól! Mihelyst az irónia megszűnik az ékesszólás közvetlen, klasszikus eszköze lenni, amely a józan értelem számára egyetlen pillanatig sem lehet félreérthető, nyomban léhasággá válik, a civilizáció kerékkötőjévé, a megrekedéssel, szellemtelenséggel, bűnnel való tisztátalan kacérkodássá” – figyelmezteti atyai jóindulattal Settembrini úr Hans Castorpot a *Varázshegyben*. Az „eszköznek” tartott és a „félreérthető” irónia Settembrini-féle kettősége – állandó motívumként, tetszetős sormintaként – végigvonul a fogalom jelentésváltozásának teljes történetén, annak etikai, retorikai és esztétikai fázisain egyaránt, szépirodalmi és filozofikus rétegeiben egyképp. Az irónia egyik legelső megfogalmazása Ciceróhoz köthető, aki határozottan különbséget tesz az irónia két változata között: az ironikus szónok vagy 1. csupán mást mond, mint amit gondol, vagy 2. egyenesen a mondottak ellenkezőjét gondolja. És míg az utóbbi típus egyértelműen megfejthető, hiszen csak a visszájára kell fordítanunk az adott kijelentést, addig az előbbi – „Hajjaj (...) mérnök úr!” – többféleképpen értelmezhető. A klasszikus cicerói alapképlet modern változatára ismerhetünk rá például az irodalomtudós Wayne Boothnál is, aki rosszállóan, bizonyos elbeszélésetikái megfontolásokból szembeállítja a jelentés másságát magában foglaló „megbízhatatlan iróniát” az ellentétes értelmű „megbízható iróniával”. Talán érdemes időnként pillantást vet-

nünk az irónia feneketlen kútjába, azaz közelebb lépnünk a Cicerótól Boothig húzódo kétpólusú értelmezéstörténet egyik-másik szakaszához – legyen az akár az irodalomtörténet, akár a bölcsellettörténet, akár az esztétikatörténet szűkebb értelemben vett tárgya.

* * *

FRANCIA TANSZÉK

Adatközlő: Bors Edit

Téma: Az önéletrajzi műfajok pragmatikai és szövegnyelvészeti megközelítése

Vezető kutató(k): Bors Edit egy. doc., PPKE BTK Francia Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BORS Edit,

Le rôle de la description dans l'autobiographie, Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series Tom. XXIX., Sectio Romanica, 2002, 27–37.

Az idő poétikája az önéletírásban, Bp., Akadémiai, 2004.

Les métamorphoses de l'écriture autobiographique, Acta Romanica, 2004, 79–85.

Pour une approche polyphonique du journal intime, Verbum, 2004/1, 229–240.

Le je(u) autobiographique = Jeu, enjeu, double jeu, szerk. Zsuzsa SIMONFFY, Pécs, Université de Pécs, 2005, 189–199.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás az önéletrajzi műfajok (önéletírás, napló, önarckép) szövegnyelvészeti és pragmatikai vizsgálatára irányul, azonban elméleti alapja több területet is érint (irodalomelmélet, pszichológia, művészetelmélet, stb.). A megközelítések sokféleségéből is adódik, hogy terveink között szerepel több tudományág (és különböző egyetemi műhelyek) összefogásával interdiszciplináris kutatóműhely létrehozása. A téma oktatási szempontból is gyümölcsözőnek bizonyul, hiszen mind a nyelvészeti, mind az irodalmi képzésben résztvevő doktori hallgatók érdeklődésére számot tarthat, és egyúttal illusztrációként szolgál nemcsak a sokrétű elemzés alkalmazására, hanem megfelelő alapot jelent minden szöveggel foglalkozó kutatómunka megvalósításához.

* * *

MAGYAR IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

Adatközlő: Horváth Kornélia

Téma: A szó mint trópus a költői szövegben

Vezető kutató(k):

Horváth Kornélia, egy. doc., PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

Szitár Katalin, egy. doc., Pannon Egyetem Magyar Irodalomtudományi Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Benda Mihály PhD-hallgató, ELTE BTK
Béres Bernadett PhD-hallgató, PPKE BTK
Dobri Imre PhD-hallgató, PPKE BTK
Érfalvy Livia PhD-hallgató, PPKE BTK
Menczel Gabriella egy. adj., ELTE Spanyol Nyelv és Irodalom Tsz.
Mudriczki Judit PhD-hallgató, PPKE BTK
Osztroluczky Sarolta PhD-hallgató, ELTE BTK
Ottlik Judit újságíró, Magyar Nemzet Online
Palatinus Levente Dávid PhD-hallgató, PPKE BTK
Radvánszky Anikó egy. ts., PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Benda Mihály: Az ekphraszisz Théophile Gautier műveiben
Béres Bernadett: A rondó a 20. századi magyar költészetben
Dobri Imre: A 90-es évek magyar prózája
Érfalvy Livia: Vers és próza Kosztolányi művészetében
Mudriczki Judit: A test-metaforák Shakespeare drámáiban
Osztroluczky Sarolta: A kései József Attila retorikája
Palatinus Levente Dávid: A verbális és a vizuális reprezentáció az irodalmi kommunikációban

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 038029

A pályázat(ok) futamideje: 2002–2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HORVÁTH Kornélia,

A szó mint metafora, Világosság, 2003/11–12, 142–150.

A regény mint novella? (Kertész Imre: Sorstalanság), Alföld, 2004/11, 42–60.

La poetica di Attila József alla fine degli anni Venti = I cent'anni di Attila József, a cura di Gizella NÉMETH, Adriani PAPO, Antonio Donato SCIACOVELLI, Duino Aurisina (Trieste), Associazione Culturale Italoungherese „Pier Paolo Vergerio”, 2005, 93–102.

Szó – elbeszélés – metafora: Műelemzések a XX. századi magyar próza köréből, szerk. HORVÁTH Kornélia, SZITÁR Katalin, Bp., Kijárat, 2003.

Vers – ritmus – szubjektum: Műértelmezések a XX. századi líra köréből, szerk. HORVÁTH Kornélia, SZITÁR Katalin, Bp., Kijárat, 2005.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás célja: a modernség irodalmi paradigmáinak poétikai értelmezése, mely a figurativitás érvényesülését az egyes költői szövegekben a nyelv (a nyelvi jel újraalkotása) és a személyesség kérdése (a szöveg nyelvi-poétikai úton megképződő vagy felszámoló „szubjektuma”) felől közelíti meg. A kutatás első fázisában az elbeszélő, a második fázisban a versnyelvi szövegek tropológiai szerveződésének módozatait vizsgáltuk.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

A témavezetők szerkesztésében megjelent/megjelenő közös kötetekben:

Szó – elbeszélés – metafora: *Műelemzések a XX. századi magyar próza köréből*, szerk. HORVÁTH Kornélia, SZITÁR Katalin, Bp., Kijarat, 2003.

BENDA Mihály, *A csigaház poézise (Ismétlés, történet elbeszélés Nadas Péter Egy családrégény vége című regényében)*, 193–221.

DOBRI Imre, *Keleten a helyzet változatlan, Kertész Imre: Jegyzőkönyv – Esterházy Péter: Élet és Irodalom*, 429–444.

DOBRI Imre, *Történet és szövegsemantika: Darvasi László Rozália Fugger-Schmidt című novellájának elemzése*, 269–289.

ÉRFALVY [GYÖRFI] Livia, *A szubjektum önkeresése: Hős, elbeszélő és diszkurzív alany viszonya Kosztolányi Dezső Miklóská című novellájában*, 99–123.

FINTA Gábor, *A határ iskolája: A regénynyelv mint történetképző erő*, 176–192.

MUDRICZKI Judit, *A történet újraalkotása: Gelléri Andor Endre: Facipő*, 124–143.

OSZTROLUCZKY Sarolta, „Azért lettem író, mert félttem...”: *Az intertextualitás és a metaforikus jelentésképzés Garaczi László folytatásos önéletrajzi regényében*, 222–247.

OSZTROLUCZKY Sarolta, *Név és metafora Závada Pál Jadviga párnája című regényében*, 445–471.

OTTLIK Judit, *Narráció, műfaj és metaforika Az atléta halálában*, 346–369.

Személyiség és változás: Hallgatói dolgozatok, szerk. HORVÁTH Kornélia, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004 (Pázmány Irodalmi Műhely – Opuscula Litteraria, 2),

BÉRES Bernadett, *Személy és szemantika: Versnyelv és szubjektum viszonya Petri György Csak egy személy című versében*, 113–132.

BURITS Eszter, *Lét, mítosz, írás: Nemes Nagy Ágnes Között című versének elemzése*, 73–92.

Vers – ritmus – szubjektum: Műértelmezések a XX. századi magyar líra köréből, szerk. HORVÁTH Kornélia, SZITÁR Katalin, Bp., Kijarat, 2005.

BENDA Mihály, „*Kitől a nép tisztább értelmű szót veszen*” (Mallarmé hatása Weöres Sándor A medve-ös című szövegre), 630–649.

BÉRES Bernadett, „*Áthallások*” Weöres Sándor Rondo című versében, 421–433.

BÉRES Bernadett, *A versformától a szubjektumig (Petri György: Csak egy személy)*, 465–486.

DOBRI Imre, *Beszéd, nyelv, költemény: Szilágyi Domokos: Öregek könyve*, 487–502.

ÉRFALVY [GYÖRFI] Livia, *Az önértelmezés útjai: Kosztolányi Dezső: A játék*, 189–208.

OSZTROLUCZKY Sarolta, *A saját magá(ny)ról beszélő szöveg (Az én-konstrukció retorikája: aposztrophé, chiasmus, anagrammatika és paronímia József Attila Magány című versében)*, 278–299.

PALATINUS Levente Dávid, *Az (ön-)újraolvasás retorikája (Az Esti kérdés alakzatai)*, 209–235.

A vezető kutató által szerkesztett köteteken kívüli publikációk:

BENDA Mihály,

A pécsi múzsa, Életünk, 2003/6, 559–564. [Könyvismertetés.]

Sárközi Mátyás: Levelek Zugligetből, Szépirodalmi Figyelő, 2003/4, 94–95. [Könyvismertetés.]

Tudomány és művészet között: A modern történelemelmélet problémái, Szépirodalmi Figyelő, 2004/2, 126–128. [Könyvismertetés.]

Dominique Viart-Bruno, Vercier-Franck Evrard: La littérature française au présent (Héritage, modernité, mutations) Bordas, Paris, 2005. 511, Helikon, 2006, 278–279. [Könyvismertetés.]

Aragon boulevard avagy Illyés Gyula Hunok Párisban című regényének városleírásai. [Sajtó alatt.]

Ki nem tér olykor vissza, avagy a lágymányosi és józsefvárosi szellemidézés (Tanulmány Karinthy Ferenc Budapest képéről), Budapesti Negyed. [Sajtó alatt.]

BÉRES Bernadett, *A költő munkatársa: a forma: Weöres Sándor versszemléletéről*, Mester és Tanítvány, 2005/4, 162–166.

DOBRI Imre,

Történet és szövegszemantika: Darvasi László Rozália Fugger-Schmidt című novellájának elemzése, *Életünk*, 2003/7–8, 703–719.

Élet – mű – konstrukció: Szilágyi Zsófia Ferdinandy György (Pozsony, Kalligram, Tegnep és ma sorozat, 2002) című monográfiájáról, *Életünk*, 2004/9, 821–824.

Jean CANAVAGGIO, *Cervantes életének főbb tényei időrendben = Cervantes és a Don Quijote*, szerk. CSUDAY Csaba, ford. D. I., Piliscsaba, PPKE BTK, 2005.

A történelem mint egy kozmikai vicceselés menete – avagy hogyan mesél egy vérhumorista: Darvasi László novelláinak humoráról, *Educatio–Eрудitio*, 2007/1

ÉRFALVY [GYÖRFI] Livia,

A szubjektum önkeresése – Hős, elbeszélő és diszkurzív alany viszonya Kosztolányi Dezső Miklóskája című novellájában = Tudományos diákköri dolgozatok, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, PPKE BTK 2003 (Pázmány Irodalmi Műhely – Opuscula Litteraria, 1), 97–122.

A motivált szöjelentéstől a konvencionális megnevezésig: Kosztolányi Dezső és Friedrich Nietzsche nyelvelméletének analóg vonásai, <http://www.bibl.u-szeged.hu/filo/hir/gyorfi.htm>.

A tükör által születő szubjektum: Kosztolányi Dezső A játék című verséről, *Alföld*, 2005/8, 88–101.

Mátyus Aliz: *Kőmadár Zuglóban*, *Vigilia*, 2006, 558–559. [Könyvismertetés.]

Péteri Pál: *Róma a templomok városa*, *Vigilia*, 2006, 720. [Könyvismertetés.]

Rónay László: *Márai Sándor*, *Vigilia*, 2006, 394–395. [Könyvismertetés.]

Személyiség és változás (szerk. Horváth Kornélia, PPKE, BTK, 2004), Mester és Tanítvány, 2006/12, 260–265. [Könyvismertetés.]

Horváth Kornélia: *A versről*, *Vigilia*, 2007, 159–160. [Könyvismertetés.]

FINTA Gábor, *Ady és József Attila: Az én távlatai = Véges végtelen: Isten-élmény és Isten-hiány a XX. századi magyar költészetben*, szerk. FINTA Gábor, SIPOS Lajos, Bp., Akadémiai, 2006, 157–161.

OSZTROLUCZKY Sarolta,

Bókay Antal: József Attila poétikái, Irodalomtörténet, 2005/4, 432–435. [Könyvismertetés.]

„Egy kis játékot én is érdemelnék...”: Fónikus harmónia és anagrammatikus jelenségek József Attila néhány kései versében = „száz év magány”: József Attila-tanulmányok, BARTÁK Balázs, Antonio SCIACOVELLI, Szombathely, Savaria, 2005, 184–196.

FÁBIÁN László, O. S., *Magyar nyelv és irodalom: Írásbeli feladatsorok és megoldásaik az emelt szintű érettségire készülőknek*, Bp., 2006.

FÁBIÁN László, O. S., *Magyar nyelv és irodalom: Érettségi tudástár közép- és emelt szintre készülőknek*, Bp., 2006.

Név és metafora Závada Pál Jadviga párnája című regényében, *Életünk*, 2002/7–8, 694–714.

S. Horváth Géza: *Dosztojevszkij költői formái: A személyes elbeszélés A kamasz című regényben*, *Helikon*, 2005/1–2, 206–208. [Könyvismertetés.]

Színjáték és árnyjáték (Szerepformálás, diszkurzivitás és ironia Németh László Gyász című regényében), *Irodalomtörténet*, 2006, 392–410.

Színjáték és árnyjáték (Szerepformálás, diszkurzivitás és ironia Németh László Gyász című regényében) = „Con dottrina e con volere insieme”: Saggi, studi e scritti vari dedicati a Béla Hoff-

mann: *Esszék, tanulmányok és egyéb írások Hoffmann Béla tiszteletére*, szerk. Antonio SCIACOVELLI, Szombathely, Savaria, 2006, 221–238.

PALATINUS Levente Dávid,

Hattyúdál, avagy az írás apológiája (Esterházy Péter Tizenhét hattyúk című regényéről), Iskola-kultúra, 2004/4, 97–104.

A szoba, A könyvtár (*The Room, The Library*) = *The New Voices of Pázmány University: A selection of new writing from arts students of Pázmány Péter Catholic University*, szerk. SOMLÓ Ágnes, VASS Nóra, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004, 36–38, 50–53, 39–41, 54–58.

Egy költői szöveg ontologikus olvasásának lehetőségei (Babits Mihály: *Esti megérkezés*) = *Véges végtelen: Isten-élmény és Isten-hiány a XX. századi magyar költészetben*, szerk. FINTA Gábor, SIPOS Lajos, Bp., Akadémiai, 2006, 248–256.

Filip Tamás, Szépirodalmi Figyelő, 2006/6, 100–108.

Nyelv után a vízőzön – egy történet demitologizálása (Mészöly Miklós: *Családaráadás*) = *Az elbeszélés könnyed lebegése: Kortárs magyar regények elemzése*, I, szerk. THIMÁR Attila, Bp., Ráció, 2006 (Közös Tükörünk, 1), 148–170.

Parti Nagy Lajos = *Íróportrék*, I, szerk. THIMÁR Attila, Bp., Szépirodalmi Figyelő, 2006, 136–145.

Parti Nagy Lajos, Szépirodalmi Figyelő, 2005/2, 98–105.

Schein Gábor, Szépirodalmi Figyelő, 2005/6, 83–90.

URBÁN Péter,

A vers mint egy névtelen érzem szinonimája: Elemzési szempontok Nemes Nagy Ágnes Között című verséhez, Új Forrás, 2006/10, 79–89.

Szávai Dorottya: Bűn és imádság: A Pilinszky-líra camus-i és karkai szöveghagyományáról, Magyar Tudomány, 2007/2. [Könyvismertetés.]

* * *

MAGYAR IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

Adatközlő: Horváth Kornélia

Téma: Verselmélet – líraelmélet – retorika

Vezető kutató(k): Horváth Kornélia, egy. doc., PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye: Lásd *A szó mint trópus a költői szövegben* témájú kutatásnál.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Benda Mihály: Az ekphraszisz Théophile Gautier műveiben

Béres Bernadett: A rondó a 20. századi magyar költészetben

Dobri Imre: A 90-es évek magyar prózája

Érfalvy Livia: Vers és próza Kosztolányi művészetében

Osztrólczyk Sarolta: A kései József Attila retorikája

Palatinus Levente Dávid: A verbális és a vizuális reprezentáció az irodalmi kommunikációban

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíj

A pályázat(ok) futamideje: 2002–2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HORVÁTH Kornélia

Il processo della metaforizzazione (Giacomo Leopardi: Il primo amore), Ambra, 2002/3, 79–101.

Пушкин: «Птичка» (О статусе слова и субъекта в стихотворном тексте) = *Dzieło literackie jako dzieło literackie: Literaturnoe proizvedenie kak literaturnoe proizvedenie*, Anna MAJMIESKUŁOW, Bydgoszcz, Akademia Bydgoskija im. Kazimierza Wielkiego, 2004, 137–144.

Sul rapporto tra letteratura, retorica e poetica = Con dottrina e con volere insieme: Erotika a (vers)nyelvben: hangzás és irónia (Petri György: Erotikus), Alföld, 2006/9, 58–72.

Saggi, studi e scritti vari dedicati a Béla Hoffmann: Esszék, tanulmányok és egyéb írások Hoffmann Béla tiszteletére, szerk. Antonio SCIACOVELLI, Szombathely, Savaria, 2006, 39–50.

A versről, Bp., Kijarat, 2006.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás verselmélet (verstan, líraelmélet) és retorika (retorikatörténet, a retorika mint irodalom, lírai beszédmód és tropológia) összefüggéseinek feltérképezését tűzte ki célul részint korábbi hazai (Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Arany János, Arany László, Kosztolányi Dezső, Négyesy László, Horváth János, Gáldi László stb.) és nemzetközi (orosz formalisták verstani írásai, a strukturális verselmélet alapvetései, Ivor Armstrong Richards ritmus- és verselmélete, Jurij Lotman és Faryno líraelméleti munkái, Benveniste ritmusfogalma stb.), részint kortárs vers- (Meschonnic, Gaszparov stb.) és líraelméleti munkák, illetve interpretációk (Paul de Man, Jonathan Culler, G. Hartmann stb., magyar nyelvterületen Németh G. Béla, Bécsy Ágnes, Szili József, Kabdebó Lóránt, Kulcsár Szabó Ernő, Bókay Antal, Kulcsár-Szabó Zoltán stb.) írásai nyomán. A kutatás egyfelől a ritmus szemantikai interpretációjának lehetőségeit kívánja feltárni, másfelől ezt össze kívánja kötni a versbeszéd retoricitása és figurativitása nyomán megképződő lírai „én” vagy „hang” konstitúciójának feltételeinek vizsgálatával. Az elméleti vizsgálódás interpretációs anyagát a modern (19., 20. és 21. századi) magyar és világlíra képezi.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

Lásd *A szó mint trópus a költői szövegben* témájú kutatásnál.

* * *

MAGYAR IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

Adatközlő: Thimár Attila

Téma: Az irodalmi intézményrendszer kutatása (Történeti irodalomszociológia)

Vezető kutató: Thimár Attila, egy. doc., PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 47103

A pályázat(ok) futamideje: 2003–2006.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

JÁSZBERÉNYI József, *A bécsi Staatsarchiv szabadkőműves kincsei*, Kelet, 2005/1–2, 60–64.

LABÁDI Gergely,

Nomen captivi et status: Joannes Batsányi, auctor et poëta: A 18. század vége irodalomszemléletéhez = Klasszikus – magyar – irodalom – történet: Tanulmányok 2003, szerk. DAJKÓ Pál, LABÁDI Gergely, Szeged, Tiszatáj, 2003, 269–306.

Kéziratos források az irodalmi intézménytörténeti kutatások tükrében (Két példa: Ányos kötetei és egy Spectator-fordítás), Irodalomtörténeti Közlemények, 2005, 504–521.

THIMÁR Attila,

Az írói reszpublika gondolatának kialakulása a XVIII–XIX. századi tudós társasági tervekben = Polgárosodás és irodalom, szerk. ALEXA Károly, Bp., Kölcsey Intézet, 2003 (Kölcsey Füzetek, 3), 38–71.

A módszer határterületei (Hozzászólás Labádi Gergely dolgozatához), Irodalomtörténeti Közlemények, 2005, 522–523.

A kutatási téma rövid leírása:

Az intézménytörténeti kutatás legfontosabb célkitűzése az intézménytörténeti adatbázis létrehozása volt, s ez 2007-től működik is a www.intezmenytortenet.hu weboldalon. Az adatbázis több mint 350 18. század végi irodalmár irodalomszociológiai paramétereit tartalmazza. Ezen kívül egy másik adatbázisban a korabeli cenzúrára vonatkozó adatokat gyűjtünk.

A kutatás eddig elsősorban a tudós társaságokra, a korabeli folyóiratokra, a szabadkőművesség irodalmi szerepére és a cenzúra működésére irányult. Az elkövetkező időszakban az adatbázis szélesítése és a korszak irodalmi életének felekezeti-sége lesz a középponti téma.

* * *

SZLOVÁK TANSZÉK

Adatközlő: Žilka Tibor

Téma: Bibliai témák az irodalomban és a művészetben (Irodalmi témák filmadaptációja)

Vezető kutató(k): Žilka Tibor egy. tanár, PPKE BTK Szlovák Tsz.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Kiss Annamária: Andrej Hlinka élete és munkássága

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Tibor ŽILKA,

Intertextuality in Slovak Prose and Drama = Sborník prací Filosofické fakulty Brněnské university X 8., 2005, 47–58.

Poetyka slowackej prozy w okresie transformacji = Literatury słowiańskie po roku 1989. Nowe zjawiska, tendencje, perspektywy, Warszawa, Dom Wydawniczy ELIPSA, 2005, 89–102.

Swój i obcy w literaturze (prozie): Relacje słowacko-węgierskie = Swoje i cudze: Kategorie przestrzeni w literaturach i kulturach słowiańskich, I, Poznań, Wydawnictwo Naukowe UAM, 2005, 91–102.

(Post)moderná literatúra a film, Nitra, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre Filozofická fakulta Ústav literárnej a umeleckej komunikácie, 2006.

Vademecum poetiky, Nitra, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre Filozofická fakulta Ústav literárnej a umeleckej komunikácie, 2006.

A kutatási téma rövid leírása:

Lubomír Doležel szerint „az irodalom mint struktúra gondolata kezdettől fogva a nyugati/okcidentális költészet alapvető témája.” A oszttmodern korában ez a probléma átkerült a két szöveg kapcsolatának témakörébe, amely inkább az irodalmi szöveg más irodalmi szövegbe történő transzformálásával foglalkozik. Ezt az elsődleges kérdést egy önálló tudományág, az irodalmi adaptáció elmélete kutatja. Irodalmi adaptációnak azt a folyamatot nevezzük, amikor az irodalmi szövegből új esztétikai és művészeti értéket hordozó irodalmi szöveg keletkezik, illetve más művek elemei új szöveget alkotnak. Ilyen transzformáció jön létre az intertextualitás szintjén is: konkrét irodalmi műből (regény, novella, elbeszélés) rádió-, tévéjáték vagy rádió-, televízió-, illetve filmadaptáció készül. Ilyen alapokra helyezhető a bibliai szövegek számtalan irodalmi és művészeti adaptálása is, ami nemcsak a múltban, hanem most is folyik. Ezt a jelenséget egyesek szerint *metaszövegnek* vagy – a mi elgondolásunk szerint – *interszövegnek* nevezhetjük. Tulajdonképpen az elő- és utószöveg közötti kapcsolatot tüztük ki vizsgálódásunk céljával.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

KISS Annamária, „Tribún slovenského národa”: Vázlat Andrej Hlinka életútjáról, lelkesi és politikai pályafutásáról = *A Duna vallomása: Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára*, szerk. ÁBRAHÁM Barna, PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006, 337–346.

ÁLTALÁNOS NYELVTUDOMÁNY

* * *

ELMÉLETI NYELVÉSZET TANSZÉK

Adatközlő: Cser András

Téma: A fonológia tudományelméleti kérdései

Vezető kutató(k): Cser András egy. doc., PPKE BTK Elméleti Nyelvészet Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

MTA Bolyai Kutatási Ösztöndíj

A pályázat(ok) futamideje: 2001–2004.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

CSER András,

CS. A., SZENDE TAMÁS, 'The question of [j]: systemic aspects, phonotactic position and diachrony', *Sprachtheorie und germanistische Linguistik*, 2002/1, 27–42.

A zörejhangok gyengülési és erősödési folyamatainak tipológiája és modellezése, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002.

A zörejhang-gyengülések és -erősödések tipológiája, *Nyelvtudományi Közlemények*, 2002, 57–147.

'Palatality as secondary place' = *Proceedings of CIL17*, eds. E. HAJIČOVÁ, A. KOTĚŠOVCOVÁ, J. MÍROVSKÝ, CD-ROM, Prague, Matfyzpress, 2003.

The Typology and Modelling of Obstruent Lenition and Fortition Processes, Bp., Akadémiai, 2003.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás célja az, hogy a fonológiának, a nyelvészet egyik legformalizáltabban kimunkált részterületének tudományelméleti háttérét módszeresen leírjuk, részben tudománytörténeti szempontból. A kutatás tárgya az is, hogy kimutassuk, hogy az alapföltevéseikben gyökeresen különböző modellek között hol teremthetők meg a tudományos átjárhatóság feltételei, ehhez azonban az érvelési és a fogalomalkotási eljárások explicit és nem explicit tartalmainak részletes vizsgálata szükséges. A kutatott téma részei közelebbről: a fonológia és a fonetika viszonya, a fonológia és a morfológia viszonya, a fonológiai objektumok természete, a fonológiai érvelés természete, a fonológia formalizálása.

* * *

ANGOL INTÉZET

Adatközlő: Somló Ágnes

Téma: A műfordítás elméleti és gyakorlati kérdései

Vezető kutató(k): Somló Ágnes adjunktus, PPKE BTK Angol Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Mudriczki Judit PhD-hallgató, PPKE BTK

A műfordítói specializáció mindenkori hallgatói.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Mudriczki Judit: Multimédiás fordítás, a szinkron dramaturgia elméleti és gyakorlati kérdései

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Új hangok/4 [szerk. SOMLÓ Ágnes et al.], Piliscsaba, PPKE BTK, 2002.

A Pázmány új hangjai: Válogatás a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcészethallgatóinak írásaiból = *New voices of Pázmány University*, szerk. SOMLÓ Ágnes, VASS Nóra, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004.

Searching for Meaning = What Does it Mean?, ed. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, 2004, (Pázmány Papers in English and American Studies, 3).

'Interpreting African Thought' = "Now you see it, now you don't": *Hiding and Revealing in Text and Performance*, ed. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University, 2006 (Pázmány Papers in English and American Studies, 4).

A kutatási téma rövid leírása:

A műfordítással kapcsolatos kutatás interdiszciplináris kutatási terület. Az általános elméleti vizsgálat körébe a „központi” (nagy nyelvek, kultúrák) és a „periférikus” (I. Even–Zohar) avagy kis nyelvek és kultúrák, s ezen belül a magyar nyelv és kultúra vizsgálata tartozik. Főbb kutatási területek:

Miként játszik történetileg is meghatározó szerepet nálunk a műfordítás a nemzeti kultúra és a kulturális identitás kialakításában? – Kazinczy és köre

A műfordítás a nyelvújítás egyik legfontosabb kísérleti terepe, elsősorban nyelvi és stílári szempontból. Ugyanakkor a korabeli európai irodalom nálunk ismeretlen vagy kevéssé használt műformáit is megpróbálják átvenni, átültetni, amiként a műfordítás révén kísérlik meg bevezetni a formai újításokat is, hogy idővel a hazai irodalmi-kulturális hagyomány részévé váljon. (Eddigi tevékenységünk: ezzel kapcsolatos dokumentumok felkutatása; ‘The Role of Literary Translation in the Survival of Hungarian Language and Culture’, előadás 2006. július 6. Univesité de Bretagne Sud, Lorient – publikálás alatt.)

A „világirodalom” fogalma nemzetenként változik, azaz nem más, mint egy, a mindenkori célnyelvi kultúra sajátos szempontjai alapján meghatározott, nemzeti válogatás más nemzetek irodalmi alkotásaiból, amelyek e népek irodalmát és kultúráját képviselik az adott célnyelvi kultúrában. A műfordító feladata, hogy a világ nemzeti irodalmainak minél több alkotását értelmezze, és hozzáférhetővé tegye a célnyelvi kultúra közönsége számára. Ennek az értelmezési folyamatnak a vizsgálata fontos elméleti kérdéseket vet fel, amelyek gyakorlati megoldásait a hallgatók műfordítási gyakorlatai során is elemezzük, és ez egyúttal utat nyit a nálunk szinte teljesen hiányzó műfordításkritika felé is. (Eddigi tevékenységünk: *Miként válik a ‘világirodalom’ a magyar kultúra részévé?* előadás 2006. november 9. Szombathely – publikálás alatt; Daniel Grey MARSHALL, *Csak a nagy semmi* – fordították a műfordító specializáció hallgatói, publikálás alatt; Mudriczki Judit a szinkron dramaturgia dialektusfordítási módszereit vizsgálja; *Kerekasztal a drámafordításról* HUSSDE/3 2006. május – a műfordító specializáció hallgatóinak expozéja.)

A műfordítás tudás- és kultúráközvetítő szerepének különböző szempontok szerinti vizsgálata.

(Eddigi tevékenységünk: ‘What’s in a Word? or Translation as Knowledge Crossing Borders’ előadás, 2007. április 8. Bogazici University, Isztambul.)

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

BURITS Eszter, CSERVENKA Ferenc, ESZENYI Edina, LÁSZLÓ Erzsébet, MUDRICZKI Judit, NIKOWITZ Nóra, VASS Nóra műfordítás-kritikái = *A kritika hangja*, szerk. MUDRICZKI Judit = *Új hangok/4* [szerk. SOMLÓ Ágnes et al.], Piliscsaba, PPKE BTK, 2002.

Sylvia NASAR, *Egy csodálatos elme*, Bp., Gabo, 2002. [A könyv egy részét ford. MUDRICZKI Judit.]

Winter 2002 [‘Vines’] Ishmael Reed irodalmi webmagazinja bemutatta a PPKE BTK-t hallgatóinak – a műfordítói specializáció hallgatói által válogatott és angolra fordított – irodalmi alkotásai révén.]

Ennek átdolgozott változata: *A Pázmány új hangjai: Válogatás a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsészhallgatóinak írásaiból* = *New voices of Pázmány University*, szerk. SOMLÓ Ágnes, VASS Nóra, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004.

* * *

GERMANISZTIKAI INTÉZET

Adatközlő: Szigeti Imre

Téma: Prozódiái kategóriák morfológiai megfelelői

Vezető kutató(k): Szigeti Imre egy. tanár, PPKE BTK Germanisztikai Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Széchenyi István Ösztöndíj, SZÖ 139/2003

A pályázat(ok) futamideje: 2004–2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Imre SZIGETI,

P. KARNOWSKI, I. SZ., *Junge Germanisten aus Ungarn stellen sich vor*, Berlin, New York, Lang, 2005.

Zur Grammatik der Eigennamen = Junge Germanisten aus Ungarn stellen sich vor, Hrsg. I. SZ., Frankfurt am Main, Lang, 2005, 21–39.

Sprache und Sprachverarbeitung: Language and Language Processing, Berlin, New York, Lang, 2006.

* * *

ANGOL INTÉZET

Adatközlő: Tóth Zsuzsanna

Téma: Az idegen nyelvi szorongás vizsgálata elsőéves angol szakos egyetemisták körében

Vezető kutató(k): Tóth Zsuzsanna, egy. ts., PPKE BTK Angol Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

TÓTH Zsuzsanna,

J. HEITZMANN, T. ZS., *Foreign Language Anxiety and Hungarian teachers of English as a Foreign Language = IATEFL Slovenia Conference Proceedings 2003/2004*, Ljubljana, 2005.

First year English majors' perceptions of the effects of Foreign Language Anxiety on their oral performance = UPRT 2006: Empirical studies in English applied linguistics, eds. M. NIKOLOV, J. HORVÁTH, Pécs, Lingua Franca Csoport, 2006, 25–37.

J. HEITZMANN, R. SHEOREY, ZS. T., *Foreign Language Anxiety among Hungarian EFL Teachers: An Exploratory Study = Studies in applied and theoretical linguistics*, ed. R. SHEOREY, J. KISS-GULYAS, Debrecen, Kossuth, 2007, 59–73.

A foreign language anxiety scale for Hungarian learners of English, Working Papers in Language Pedagogy 2008/2, 55–78.

A kutatási téma rövid leírása:

A disszertáció az idegen nyelvi szorongás nyelvtanulásban betöltött szerepével foglalkozik. A PPKE BTK angol szakos egyetemistái (117 fő) körében végzett empirikus kutatás a témával kapcsolatos néhány vitatott alapkérdés tisztázásához kíván hozzájárulni: (1) igaz-e, hogy az idegen nyelvi szorongás főleg a nyelvtanulás kez-

deti fázisaiban jellemző jelenség, mely a nyelvtudás növekedésével párhuzamosan a későbbi szakaszokban egyre kevésbé számottevő és meghatározó, (2) milyen kapcsolatban áll az idegen nyelvi szorongás más, a nyelvtanulót jellemző egyéni sajátosságokkal (kognitív, érzelmi, személyiségjegyek), (3) befolyásolja-e az idegen nyelvi szorongás a nyelvtanulás sikerességét vagy pusztán másodlagos jelenség: gyenge nyelvérzék, nyelvtanulási nehézségek és sikertelenség, stb. következménye? A vizsgálatot az alábbi négy kutatási kérdéskör vezérelte:

Mennyire jellemző és milyen mértékű az idegen nyelvi szorongás a vizsgált elsőéves angol szakos nyelvtanulók körében? Mik azok a tényezők, amelyek szorongást keltenek a tanulóknak; milyen megnyilvánulási formái vannak, és milyen okokra vezethető vissza ez a jelenség?

Milyen kapcsolatban áll az idegen nyelvi szorongás mértéke a tanulók (1) nyelvtudásával, (2) nyelvérzékével, (3) motivációjuk erősségével, (4) idegen nyelvi önképükkel és (5) személyiségükkel? Milyen mértékben járulhatnak hozzá ezek az egyéni különbségek a szorongáshoz?

Milyen hatással van az idegen nyelvi szorongás a tanulók angolórákon és vizsgákon nyújtott teljesítményére az első egyetemi év folyamán?

Hogyan befolyásolja a szorongás a szóbeli idegen nyelvi kommunikációt és annak szubjektív megélését?

A kutatás ötvözte a kvantitatív és kvalitatív kutatási módszereket. Kérdőíves és teszteléses technikával történt a 117 kutatási alany (1) szorongási szintjének, (2) nyelvtudásának, (3) nyelvérzékének, (4) motivációjának, (5) idegen nyelvi önképének, (6) bizonyos személyiségjegyeinek és (7) nyelvórákon, valamint nyelvi vizsgákon nyújtott teljesítményének felmérése. A kvalitatív vizsgálatok a magas, illetve alacsony szorongási szintet mutató tanulók nyelvértékelési tapasztalatainak és szóbeli kommunikációs teljesítményének összevetését célozták. A kutatás az angol szakos egyetemi képzés szempontjából is fontos tanulságokkal szolgáló eredményeket hozott.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

* * *

MAGYAR IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

Adatközlő: Bartók István

Téma: Kritikatörténet 1530–1580

Vezető kutató(k) neve, beosztása, munkahelye:

Bartók István óraadó, főmunkatárs, PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.,
MTA Irodalomtudományi Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

OM 00349; OTKA K 48943; OTKA PUB K 73862

A pályázat(ok) futamideje: 2002– 2005; 2005–2009; 2008.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BARTÓK István,

Grammatica Hungarolatina – Poetica Latinohungarica: Sylvester János hónapversei és a Balassi előtti világi líra, Irodalomtörténeti Közlemények, 2002, 485–501.

Grammatica Hungarolatina – Grammatica Latinogermanica: János Sylvester und Marcus Crodelius, Camoenae Hungaricae, 2004, 93–104.

„*Grammatica est...*”: *The Significance and Sources of János Sylvester’s Definition*, Camoenae Hungaricae, 2006, 39–58.

Ioannes Sylvester, Grammatica Hungarolatina, edidit, introduxit et commentariis instruxit Stephanus BARTÓK, Bp., Akadémiai, Argumentum, 2006 (Bibliotheca Scriptorum Medii Recentisque Aevorum, Series Nova, 15). [Angol nyelvű bevezető tanulmánnyal, magyarázatokkal és jegyzetekkel.]

„*Nem egyéb, hanem magyar poézis*”: *Sylvester János nyelv- és irodalomszemlélete európai és magyar összefüggésekben*, Bp., Akadémiai, Universitas, 2007 (Irodalomtudomány és Kritika – Klasszikusok).

A kutatási téma rövid leírása:

Az 1530–1580 közötti korszak kritikátörténeti szempontú feldolgozása a vonatkozó időszakban (2002–2007) legnagyobbbrészt Sylvester János munkásságához kapcsolódott. Nyelv- és irodalomszemléletének megnyilvánulásait vizsgálva kitűnik, hogyan jelennek meg a korabeli elképzelések Sylvesternél és kortársainál, és hogyan élnek tovább a későbbiekben. Az európai összefüggések a humanizmus nyelvfelfogásának felvázolásából bontakoznak ki, különös tekintettel a vulgáris nyelvek és a nemzeti nyelvű irodalom megítélésére. A magyar szerzők Janus Pannoniustól Gyöngyösi Istvánig számos értékes adalékkal szolgálnak irodalmunk önszemléletének vizsgálatához.

Az európai hagyomány és a 16–17. századi magyar szerzők vizsgálata alapján kirajzolódik Sylvester munkásságának kritikátörténeti jelentősége. Megállapítható, hogy Sylvester János másokat jóval megelőzve fogalmazta meg azokat a szempontokat, amelyek legalább a 18. század közepéig meghatározták az irodalomról való gondolkozást.

* * *

MAGYAR NYELVÉSZETI TANSZÉK

Adatközlő: Csáki Éva Judit

Téma: Jövevényszó-kutatás, népi vallások, népzene-kutatás törökségi népek között

Vezető kutató(k): Sipos János főmunkatárs, MTA Zenetudományi Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Csáki Éva Judit egy. adj., Magyar Nyelvészeti Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Arnold Stein Scholarship; OTKA T 67997

A pályázatok futamideje: 2004; 2007–2011.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

CSÁKI Éva,

Karaçay-Balkar'da Orta Mongolca Alıntı Fiiller, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 2006/3–4, 36–65.

http://mtad.humanity.ankara.edu.tr/III-4_Aralik2006/oz3-42006/55_3-4oz_csaki.htm

Middle Mongolian loan words in Volga Kipchak languages, Wiesbaden, Harrassowitz, 2006 (*Turcologica*, 67).

+nAn as ablative case suffix in Hungarian and Turkic languages = Grammatika és kontextus: Új szempontok az uráli nyelvek kutatásában, szerk. CSEPREGI Márta, Virpi MASONEN, Bp., ELTE, 2007 (*Urálisztikai Tanulmányok*, 17), 55–66.

Középmongol eredetű jövevényszók a karacsáj-balkárban, II, *A lótarász szavai = Bolor-un gerel: Kristályfény: Crystal-splendour*, ed. BIRTALAN Ágnes, RÁKOS Attila Bp., Eötvös Loránd Tudományegyetem, Belső-ázsiai Tanszék, MTA, Altajisztikai Kutatócsoport, 169–189.

Shamanistic features preserved in Bektashism (Bektaşilikte korunən şamanistik özellikler) = 2. Uluslararası Türk kültür evreninde Alevilik ve Bektaşilik bilgi şöleni bildirir kitabı, I–II, ed. F. KILIÇ, T. BÜLBÜL, Ankara, 421–442.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás témakörei:

Jövevényszó-kutatás – a magyar nyelvre gyakorolt török hatás vizsgálata, a Volga-vidéki kipszak török nyelvek közép-mongol elemei.

Népi vallások – az (iszlám előtti török és kereszténység előtti magyar) ősi vallások közös elemei. A sámánhit elemei a bektásiknál.

Keresztény imák török nyelven – a *Müncheni emléken* előkerült Pater Noster, Credo stb. török fordításának elemző vizsgálata.

Összehasonlító törökországi (azeri, kazak, török stb.) népzene-kutatásban előforduló szövegek elemzése.

* * *

ELMÉLETI NYELVÉSZET TANSZÉK

Adatközlő: Cser András

Téma: A magyar nyelvtudomány története

Vezető kutató(k): Cser András egy. doc., PPKE BTK Elméleti Nyelvészet Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

CSER András,

Viginti quatuor sunt iuncturae, *Verbum*, 2003, 257–265.

A késő középkori didaktikus latin nyelvtanokról = Genesia: Tanulmányok Bollók János emlékére, szerk. HORVÁTH László, LACZKÓ Krisztina, MAYER Gyula, TAKÁCS László, Bp., Typotex, 2004, 281–288.

A magyar nyelvtudomány történetének áttekintése a kezdetektől a 20. század elejéig = Magyar nyelv, szerk. KIEFER Ferenc, Bp., 2006 (*Akadémiai Kézikönyvek*), 481–512.

A szótő fogalmának alakulása az európai nyelvtudomány történetében a 19. századig = Köszöntő kötet Szende Tamás tiszteletére, szerk. CSER András, Bp., Open Art, 2006, 21–30.

A szótő fogalmának alakulása a magyar nyelvtudomány történetében = KB 120: Nyelvészeti tanulmányok Bánréti Zoltán és Komlósy András tiszteletére, szerk. KÁLMÁN László, Bp., MTA Nyelvtudományi Intézet, Tinta, 2006, 165–177.

A kutatási téma rövid leírása:

A munkát célja a magyarországi nyelvtudomány történetének lehetőség szerint teljes feldolgozása a kezdetektől (tehát a 16. század elejétől) a 19. század közepéig (azaz az akadémiai nyelvészet meghatározóvá válásáig).

Az egyes korszakok részletesen feltérképezendő vonatkozásai az alábbiakban foglalhatók össze:

- forrás/szerző elhelyezése a korszak azon európai művelődés- és tudománytörténeti összefüggéseiben, amelyekkel kapcsolatba hozható;
- forrás/szerző elhelyezése a korszak magyar művelődés- és tudománytörténeti összefüggéseiben;
- szerző elhelyezése kora társadalomtörténeti és tudományszociológiai összefüggéseiben (az utóbbi természetesen elsősorban a 19. századra alkalmazható, a korábbi időszakokra csak korlátozottan);
- forrás nyelvelméleti szempontú elemzése és viszonyítása kora nyelvszemléleti tendenciáihoz;
- forrás tudományfilozófiai szempontú elemzése és viszonyítása az ismert filozófiai irányzatokhoz;
- források/szerzők történeti rendbe szervezése, nagyobb ívű fejlődési pályák felrajzolása.

* * *

MAGYAR IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

Adatközlő: T. Erdélyi Ilona

Téma: Erdélyi János munkássága

Vezető kutató(k): T. Erdélyi Ilona PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Ivancsics Evelin egy. hallgató, PPKE BTK

Várad Eszter PhD-hallgató, PPKE BTK

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Várad Eszter: Erdélyi János és Madách Imre színművei

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

OTKA NP 63021; NKA OKM

A pályázat(ok) futamideje: 2005; 2007.

A jelzett időszakban (2002–2007) megjelent, a kutatási témát legjobban reprezentáló legfontosabb publikációk:

T. ERDÉLYI Ilona,

Utószó = A Bélteky-ház, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező Ritkaságok, 1).

Utószó = ERDÉLYI János színművei, s. a. r., jegyz. VÁRADI Eszter, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Kötelező Ritkaságok, 5).

Egy reformkori család a magyar irodalomban, Irodalomtörténet, 2006.

Utószó = ERDÉLYI János összes költeményei, s. a. r., jegyz. T. E. I., IVANCSICS Evelin, VÁRADI Eszter, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Kötelező Ritkaságok, 6).

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatási téma Erdélyi János és Madách Imre azonos című (*Nápolyi Endre*), majdnem egy időben keletkezett színművének összehasonlítása, a téma feldolgozásának eltérései, nyelvi sajátosságok összevetése, történetiszemléleti különbségeik vizsgálata. Ebben a témakörben jelent meg 2005-ben az *Erdélyi János színművei* című kötet, amely a Nápolyi Endre mellett Erdélyi másik két drámáját tartalmazza. A szövegkiadás és a jegyzetek készítését Váradi Eszter végezte.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

VÁRADI Eszter,

ASBÓTH János *válogatott művei*, vál., s. a. r., jegyz. KICZENKO Judit, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező Ritkaságok, 3). [Közreműk. V. E.]

TOLDY István *válogatott művei*, s. a. r., jegyz. KICZENKO Judit, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező Ritkaságok, 4). [Közreműk. V. E.]

A két Nápolyi Endre = XII. Madách Szimpózium, Bp., Balassagyarmat, 2005, 64–214.

Tibullus és Propertius tanítása Magyarországon 1945-ig, Antik Tanulmányok, 2005, 209–227.

ERDÉLYI János *színművei*, s. a. r., jegyz. V. E., Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Kötelező Ritkaságok, 5).

ERDÉLYI János *összes költeményei*, s. a. r., jegyz. T. ERDÉLYI Ilona, IVANCSICS Evelin, V. E., Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Kötelező Ritkaságok, 6).

* * *

MAGYAR IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

Adatközlő: Hargittay Emil

Téma: Pázmány Péter kritikai kiadás

Vezető kutató(k): Hargittay Emil egy. tanár, Magyar Irodalomtudományi Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Ajkay Alinka tanársegéd, PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

Bajáki Rita PhD-hallgató, PPKE BTK

Báthory Orsolya PhD-hallgató, Debreceni Egyetem

Bogár Judit tanársegéd, PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

Kecskeméti Gábor tudományos főmunkatárs, MTA Irodalomtudományi Int.

Nagy László egy. doc., PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Ajkay Alinka: Kazinczy tübingai pályáírása, politikai és ideológiai háttérrel (ELTE BTK)

Bajáki Rita: Az imádság retorikája

Báthory Orsolya: Pray György *Epitome rerum sub Josepho II, Leopoldo II et Francisco I. regibus Hungariae gestarum* című kéziratban maradt munkájának közlése (DE BTK)

Bogár Judit: Ifj. Buchholtz György (1688–1737) kéziratos naplója

Varsányi Orsolya: Keresztény-muszlim teológiai viták, az arab irodalom születése

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

OTKA T 42564; OTKA K 67975

A pályázat(ok) futamideje: 2003–2006; 2007–2010.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HARGITTAY Emil,

Irodalomszemlélet Pázmány előszavaiban és könyvajánlásaiban = Religió, retorika, nemzettudat régi irodalomunkban, szerk. BITSKEY István, OLÁH Szabolcs, Debrecen, Kossuth, 2004, 374–383.

Pázmány Péter a Szentírásról és az Anyaszentegyházról = „Tenger az igaz hitről való egyenetlenségek vitatásának eláradott özőne...”: Tanulmányok XVI–XIX. századi hitvitáinkról, szerk. HELTAI János, TASI Réka, Miskolc, Miskolci Egyetem BTK, Régi Magyar Irodalomtörténeti Tanszék, 2005, 79–84.

KOVÁCS Gergely, *Szövegalkotási tendenciák Pázmány Péter vitáiraiban: A kompiláció és a helyesírás kérdései = Tudományos diákköri dolgozatok*, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, 2003, (Opuscula Litteraria, 1), 7–24.

PÁZMÁNY Péter, *Rövid tanúság* (1606), s. a. r., jegyz. BRETZ Annamária, Bp., Universitas, 2006 (Pázmány Péter Művei).

Textológia és forráskritika: Pázmány-kutatások 2006-ban, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcészettudományi Kar, 2006 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 6).

A kutatási téma rövid leírása:

A Pázmány-művek kritikai kiadássorozata 2000-ben indult a *Felelet* szövegének megjelentetésével (PÁZMÁNY Péter, *Felelet*, [1603], s. a. r. HARGITTAY Emil, Bp., Universitas, 2000, 263 p. [Pázmány Péter Művei, 1, kritikai szövegkiadás]). Ezt követte a *Tíz nyilvánvaló bizonyosság* (PÁZMÁNY Péter, *Tíz bizonyosság*, [1605], s. a. r. AJKAY Alinka, HARGITTAY Emil, Bp., Universitas, 2001, 304 p. [Pázmány Péter Művei, 2, kritikai szövegkiadás]), majd az *Imádságos könyv* szövegkiadása 2001-ben (PÁZMÁNY Péter: *Imádságos könyv*, [1631], s. a. r. HARGITTAY Emil, SZ. BAJÁKI Rita, Bp., Universitas, 2001, 330 p. [Pázmány Péter Művei, 3, kritikai szövegkiadás]), 2006-ban pedig a *Rövid tanúság* című hitvédelmi értekezés jegyzetével és hasonmással való publikációja (lásd itt az adatlapon a publikációk listáját). A kutatásokat a *Textológia és forráskritika: Pázmány-kutatások 2006-ban* című tanulmánykötet foglalja össze, betekintést engedve a Pázmány-kutatócsoport műhelymunkálataiba. A kritikai kiadás köteteit egyéb, Pázmányra vonatkozó kutatások egészítik ki. Külön is említésre méltó a *Pázmány-bibliográfia* megjelentetése (2005), Öry Miklós *Pázmány tanulmányi évei* című munkájának 2., bővített kiadása

és a Pázmány sírhelyének meghatározása kapcsán összeállított tanulmánykötet („*Halálom után nem fog minden akaratom szerint történni*”: Dokumentumgyűjtemény Pázmány Péter sírhelyéről, szerk. HARGITTAY Emil, KÄFER István, KRÁNITZ Mihály, Piliscsaba, Esztergom, PPKE BTK – Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport, 2007 (Pons Strigoniensis, Studia, 7). A kutatócsoport tagjainak nagyobb része a PPKE Bölcsészettudományi Karának doktoriskolai hallgatója, de egyetemi hallgatók is szívesen vesznek részt a munkálatokban az idősebb generáció képviselői mellett. A kritikai kiadás megindításának fontos előzménye volt az a konferencia, melyet Piliscsabán rendeztünk meg, s melynek anyaga tanulmánykötetben is napvilágot látott (*Pázmány Péter és kora*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2001).

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

A témavezetők szerkesztésében megjelent/megjelenő közös kötetekben:

Pázmány Péter és kora, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, PPKE BTK, 2001 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 1).

BAJÁKI Rita, *Pázmány Imádságos könyvének utóéletéhez*, 285–291.

BÁTHORY Orsolya, *Dobronoki György S. J. latin nyelvű diáriuma*, 372–394.

Textológia és forráskritika: Pázmány-kutatások 2006-ban, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 6).

AJKAY Alinka, *Pázmány forráshasználata a Tíz bizonyosság című vitairatban*, 31–37.

BABUCSIK Anna, *A Pázmány-ikonográfia új kérdései*, 139–166.

BAJÁKI Rita, *Az Imádságos könyv szövegkritikájának sajátosságai*, 55–60.

BÁTHORY Orsolya, *Reynolds és Schlüsselburg művei – Pázmány forráshasználata a Tíz bizonyosságban*, 39–46.

BOGÁR Judit, *Pázmány Péter Imádságos könyvének forrásai*, 61–71.

CSIZMADIA Patrícia, *A száz évvel ezelőtti Pázmány-összkiadás mint textológiai teljesítmény (a Prédikációk alapján)*, 167–170.

M. HORVÁTH Mária, *Pázmány Péter Posonban löt praedikatiója és Torday János*, 85–111.

TAKÁCS Tamás, *A Calvinus Hiszekegye és egy kiadatlan Kálvin-ellenes pasquillus*, 73–83.

VARSÁNYI Orsolya, *Pázmány Péter: A Mahomet vallása hamisságáról című művének forrásai és citátumhasználata*, 47–54.

A vezető kutató által szerkesztett köteteken kívüli publikációk:

ÖRY Miklós, *Pázmány Péter tanulmányi éve*, szerk. BERZSÉNYI Gergely, Piliscsaba, 2006², 172. [CD melléklettel.]

Pázmány Péter-bibliográfia (1598–2004), összeáll. ADONYI Judit, MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, 2005, 164.

Siralmas jajt érdemlő játékok: Magyar nyelvű tudósítás a Wesselényi-mozgalomról, bev., kiad. BAJÁKI Rita, szerk., utószó HARGITTAY Emil, kísérő tan. BENE Sándor, Piliscsaba, 1997, 172.

URBÁN Péter, *Szemponatok a Nádori emlékirat keletkezésének és szerzőségének kérdéséhez = Tudományos diákköri dolgozatok*, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, 2003 (Opuscula Litteraria, 1), 25–47.

* * *

MAGYAR NYELVÉSZETI TANSZÉK

Adatközlő: Hegedűs Attila

Téma: Nevek, nyelvváltozatok, történetiség

Vezető kutató(k): Hegedűs Attila egy. doc., PPKE BTK Magyar Nyelvészeti Int.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Horváth Zita: A valenciaelmélet alkalmazhatósága diakrón nyelvi anyagon – Az *Érsekújvári- kódex* kiválasztott szövegei alapján

Bálint Annamária: Nyelvcserhelyzet a szlovák–magyar nyelvhatáron

A jelzett időszakban (2002–2007) megjelent, a kutatási témát legjobban reprezentáló legfontosabb publikációk:

HEGEDŰS Attila,

Zur Wandlung des Systems der kurzer Vokale des Ungarischen in der urungarischen und der altungarischen Zeit, Acta Linguistica Hungarica, 2002, 85–94.

Marginális megjegyzések (Ómagyar kori labiális utótagú záródó kettőshangzóink megmaradásának kérdéséről), Magyar Nyelvjárások, 2003, 211–215.

A tulajdonnevek szerepe egy különleges szócsoporthoz kialakításában, Magyar Nyelv, 2004, 470–472.

A változó nyelvjárás, PPKE BTK Magyar Nyelvészeti Tanszék, Piliscsaba, 2005.

Húzólánc és/vagy tolólánc, avagy elmélet és (relatív) kronológia = A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei, IV, szerk. BÜKY László, FORGÁCS Tamás, Szeged, Szegedi Tudományegyetem Magyar Nyelvészeti Tanszék, 2006, 53–57.

Dialektverlust und Identität in Ungarn am Anfang des 21. Jahrhunderts = Language and Identity in the Finno-Ugric World, ed. Rogier BLOKLAND, Cornelius HASSELBLATT, Maastricht, Shaker, 2007, 99–105.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás – magyar nyelvre vonatkozó – területei:

Nyelvjárási változásvizsgálatok

Valencia alapú magyar mondat történet

Magyar hangtörténeti kutatások

Névtani kutatások

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

PÁSZTI Zsuzsa, *Tulajdonnév és köznévszónév és szónév határterületeinek vizsgálata Fekete István állatnevei alapján*, Névtani Értesítő, 2006, 121–129.

* * *

SZLAVISZTIKA – KÖZÉP-EURÓPA INTÉZET
SZENT ADALBERT KÖZÉP-EURÓPA KUTATÓCSOPORT

Adatközlő: Käfer István

Téma: Magyar–szlovák interetnikus összefüggések

Vezető kutató(k): Käfer István ny. egy. doc., igazgató, PPKE BTK Szlavisztika – Közép-Európa Int., Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Ábrahám Barna egy. adj., PPKE BTK Szlovák Tsz.

Halász Iván egy. doc., PPKE BTK Szlovák Tsz.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Sztakovics Erika: A magyar–szlovák kettős irodalmiság: Tomek Vince

Tarján Bence: Jezsuita missziós tevékenység a szlovák etnikai régióban

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

HEFOP–3.3.1–P.–2004–09–0020/1.0

A pályázat(ok) futamideje: 2005–2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

KÄFER István, *Dona nobis pacem: Magyar–szlovák kérdések*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005.

Deo Gratias: A Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a Nagyszombati Egyetem millenniumi ünnepi találkozója 2001. február 2–3.: Miléniové stretnutie Trnavskej univerzity a Katolíckej univerzity Petra Pázmaňa 2–3. februára 2001., szerk. KÄFER István, Esztergom, Piliscsaba, PPKE BTK Nyugati Szláv Kulturális Kutatócsoport, 2003.

A Duna vallomása: Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára, szerk. ÁBRAHÁM Barna, PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006.

Magyarságkép a XIX–XX. századi szlovák irodalomban, összeáll. ÁBRAHÁM Barna, Magyar Napló, 2006/11, 41–68.

A szlovákok képe a XIX–XX. századi magyar irodalomban, összeáll., bev. ÁBRAHÁM Barna, Magyar Napló, 2007. [Megjelenés alatt.]

Az eddigi eredményeket részben tartalmazzák továbbá a HEFOP–3.3.1–P.–2004–09–0020/1.0 projekt keretében elkészült, egyelőre Interneten hozzáférhető oktatási segédanyagok.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás ezeregyszáz év kölcsönhatásait és nyomait kívánja feltérképezni és rendszerezni, a magyar honfoglalástól kezdve egészen napjainkig. Abból indul ki, hogy a magyar–szlovák viszony 1918-ig nem két szomszédos, hanem két együtt élő etnikum közös útja, s ennek következtében a 20. század is sokkal mélyebb, napjainkban is kitapintható összefüggéseket hordoz, mint más népek vonatkozásában. A 18. század végéig két egyenrangú nép alakította a Felföld történelmét, művelődését, majd a szlovákság nemzetként hátrányos helyzetbe került. A kutatás árnyaltan elemzi a 19. századi magyarosítás vagy inkább magyarosodás okait, arányait és társadalmi-politikai következményeit, s harmadik tényezőként rámutat a cseh nyelv

és művelődés illetve politika ellentmondásos szerepére, mivel a teljes elmagyarosodás mellett a csehszlovák nemzetegység is az önálló nemzeti lét tagadását jelentette. Az 1918-as államfordulat nem jelentette a magyar–szlovák együttélés végét, hiszen háromnegyed millió magyar került Csehszlovákiához és másfélszázezer szlovák maradt Magyarországon. A kisebbségi kérdés időszakonként megterhelte a magyar–szlovák viszonyt, s ezt objektíven végig kell követni, ugyanakkor a „szlovenszkói” magyarok közül sokan próbálták műfordítóként, ismertetőként elősegíteni a közeledést, míg a szlovákoknál a hatvanas–hetvenes évekig tette ugyanezt az a generáció, amely még magyar iskolákban szerezte nyelvtudását és műveltségét. A magyar–szlovák közös múlt ma is jelen van a szlovák gondolkodásban, és a kulturális csere is intenzívebb és más jellegű, mint általában két szomszéd esetében.

A kutatás a történelmi csomópontok és folyamatok értelmezése mellett ki kívánja bontani az egymásról alkotott kép változásait, az irodalom, a nyelv, a tárgyi néprajz és a folklór közös elemeit, melyek megismerése egyben mindkét nemzet önismeretét is gazdagítja.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

GUITMAN Barnabás,

Ottília Sponseil = Hexenprozesse in Kurmainz, hrsg. Ludolf PELIZAEUS, [CD-ROM], Mainz, Dieburg, AVA Dieburg, 2004 (Dieburger kleine Schriften, 18).

Res publica Christiana – Res Publica Litteraria: The 15th–16th Century = Companion to the History of the Neo-Latin Studies in Hungary, ed. BARTÓK István, Bp., 2005. 11–24.

A libetbányai lutheránus vértanúk történetéhez = A Duna vallomása: Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára, szerk. ÁBRAHÁM Barna, PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006, 177–186.

Szilánkok az erzsébetvárosi örmény katolikus plébániatemplom könyvtárának történetéhez = Örmény diaszpóra a Kárpát-medencében, szerk. KOVÁCS Bálint, ÖZE Sándor, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Művelődéstörténeti Műhely – Felekezet és Identitás), 69–75.

Stöckel Lénárd és a bártfai reformáció fénykora = Tanulmányok évszázadok történelméből, szerk. J. ÚJVÁRY Zsuzsanna, Piliscsaba, PPKE BTK Történelemtudományi Intézet, 2006 (Pázmány Péter Történelmi Műhely – Történelmi Tanulmányok), 73–90.

KISS [KÁLLAI] Annamária, „Tribún slovenského národa”: Vázlat Andrej Hlinka életútjáról, lelkesi és politikai pályafutásáról = *A Duna vallomása: Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára*, szerk. ÁBRAHÁM Barna, PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006.

KOVÁCS Eszter, Pázmány Miklós és Olomouc, Magyar Sion, 2007/2, 228–240.

SZTAKOVICS Erika,

Rudnay Sándor – a haza főpásztora, Múltunk Emlékei, 2006/9, 8–9.

Krman, Daniel: Posvěcovaný zastav... 1707. Neubart, Jan: *Nowý kalendář na rok 1708. Při příležitosti 300. výročí kázne Daniela Krmana prednesenej v Žiline 8. marca 1707*, Slovenská Literatúra, 2007/6, 501.

TÖLGYESI Tamás, *Német katonai terminológia a cseh, a szlovák és a magyar nyelvben = Tavaszi Szél 2007*, Doktoranduszok Országos Szövetsége, Bp., 2007, 175–179.

* * *

MAGYAR IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

Adatközlő: Kiczenko Judit

Téma: A 19. század vége magyar irodalmának rejtekező művei

Vezető kutató(k): Kiczenko Judit egy. doc., PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Lapis Gergely: Justh Zsigmond a századvég irodalmában

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

KICZENKO Judit,

Asbóth Jánosról = ASBÓTH János válogatott művei, vál., s. a. r. K. J., Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező Ritkaságok, 3), 265–288.

„Sötét vizek partján” Egy bibliai motívum története = A forradalom után, szerk. CSÉVE Anna, Bp., PIM, 2002, 193–217.

Egy arcél a „szárazra vetett albatroszok regényéből”: Toldy István = TOLDY István válogatott művei, vál., s. a. r. K. J., Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező Ritkaságok, 4), 271–294.

Adalékok az 1849-es magyarországi hadjáratban részt vett orosz tisztek magyarságképéhez = „Nem sülyed az emberiség!”: Album amicorum Szörényi László LX. születésnapjára, főszerk. JANKOVICS József, Bp., MTA ITI, 2007, 1071–1094.

Lábjegyzetek egy Ambrus-levélhez = Summa: tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére, szerk. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7), 150–154.

Alain-Fournier és Ottlik, Műhely, 2008/2, 62–66.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatási téma a XIX. század vége magyar irodalmának rejtekező művei, amelyek a posztmodern olvasatok révén jelentősebbé válnak. Jelenleg Justh Zsigmond munkássága a téma. Válogatott műveinek, köztük az egyre inkább a befogadói érdeklődést kiváltó *Művész szerelem*-nek a kiadást készítettem doktoranduszommal, Kardeván-Lapis Gergellyel. (Tanulmánnyal, jegyzetekkel.) Justh művei mellett Gozsdu életműve, kiemelten *Aranyhajú asszony* című, szinte ismeretlen regénye, illetve a századvégi novellisztika, élen Petelei munkásságával (részben Justhéval és Gozsduéval).

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

KARDEVÁN-LAPIS Gergely

Asteroth Budapesten (Kiss Irén új verseiről), Szépirodalmi Figyelő, 2004/3, 108–110.

Csoóri Sándor, Szépirodalmi Figyelő, 2004/6, 111–120.

Rögzített mozgás (Szabó T. Anna legújabb kötetéről), Szépirodalmi Figyelő, 2005/3, 131–133.

Bertók László, Szépirodalmi Figyelő. [Megjelenés alatt.]

JUSTH Zsigmond *Válogatott művei* vál., s. a. r. KICZENKO Judit, a szöveg gondozásában közrem. K.-L. G., Piliscsaba, PPKE BTK (Pázmány Irodalmi Műhely – Kötelező Ritkaságok). [Megjelenés alatt.]

* * *

ÚJ- ÉS LEGÚJABBKORI TÖRTÉNETI TANSZÉK

Adatközlő: Medgyesy-Schmikli Norbert

Téma: A 17–18. századi magyarországi és erdélyi iskoladráma-színlapok feltárása és kiadása

Vezető kutató(k): Medgyesy-Schmikli Norbert egy. ts., PPKE BTK Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Tar Gabriella-Nóra egy. adj., Babeş–Bolyai Tudományegyetem Germanisztikai Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert,

A magyarországi barokk iskoladráma-színlapok feltárásának és kiadásának főbb kérdései és első eredményei = *Pro Scientia Aranyérmesek VII. Konferenciája. Gödöllő, 2004. november 26–28.*, szerk. PÁSZTORI Bernadett, RADNAI Márton, Bp., *Pro Scientia Aranyérmesek Társasága*, 2006, 18–25.

Összefüggések a jezsuita és a ferences barokk drámák között a színlapok alapján = *A magyar jezsuiták küldetése a kezdetektől napjainkig*, szerk. SZILÁGYI Csaba, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (*Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák*, 2), 458–470.

Szent László király alakja az 1650 és 1845 között keletkezett kéziratos és nyomtatott énekeskönyvekben = „Vállal magasb mindeneknél”: *A Szent László-herma Győrbe érkezésének 400. évfordulóján megtartott tudományos konferencia előadásai. Győr, 2007. június 25–27.* A kötet tartalma megegyezik az *Arrabona Múzeumi Közlemények* 46/1. 2008. számával. szerk. MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert, SZÉKELY Zoltán, Győr, Győr-Moson-Sopron Megyei Múzeumok Igazgatósága, 2008, 193–226.

TAR Gabriella-Nóra,

Deutsches professionelles Kindertheater in Ungarn im 18. Jahrhundert = Alltag und Festtag im deutschen Theater im Ausland vom 17–20. Jahrhundert: Repertoirepolitik zwischen Wunschvorstellungen der Kritik und des Publikums, Hrsg. Horst FASSEL, Paul ULRICH, Berlin, LIT, 2007 (*Thalia Germanica*, 9), 43–66.

Piarista iskoladrámák 2. s. a. r. Czibula Katalin, Demeter Júlia, Kilián István, Pintér Márta Zsuzsanna. Budapest: *Argumentum Kiadó – Akadémiai Kiadó*. 2007. Magyar Könyvszemle, 2008, 81–83. [Könyvismertetés.]

A kutatási téma rövid leírása:

Az MTA Irodalomtudományi Intézet Régi Magyar Drámatörténeti Kutatócsoportja Kilián István vezetésével az elmúlt 28 esztendő során kiadta a 17–18. századi magyarországi jezsuita, piarista, ferences, minorita, pálos, bencés, ciszterci és a protestáns iskolai drámaelőadásokra vonatkozó adattárakat és az ismert magyar nyelvű drámaszövegeket a Régi Magyar Drámai Emlékek 18. századi sorozatában.

Ehhez a munkához kapcsolódik a hazai reneszánsz és barokk iskolai színjátékok harmadik fő forráscsoportjának feltárása, rendszerezése és kritikai kiadása. Ezt a csoportot jelentik a többségében nyomtatásban fennmaradt iskoladráma-programok és -színlapok. A 17–18. századi többnyire nyomtatott, kisebb részben kéziratos forrásokban *programma*, *argumentum*, *periocha* név alatt fordulnak elő a leggyak-

rabban. Ezek legtöbbször 2, 4, 8 lapból álló, negyedréte vagy nyolcadréte nagyságú kisnyomtatványok tartalmazzák az előadás címét, a patrónus/mecénás nevét, a vendégek nevét, annak a nevét, akinek a tiszteletére bemutatták az előadást, továbbá az előadás helyét és idejét, az előadó osztályt szereplőnevekkel és szerepnevekkel együtt, valamint a darab cselekményét. Az egyes drámaprogramok a szcenika, a díszletek és az adott iskola története területén is tartogatnak új adalékokat a kutatás számára.

Munkánk során először feltérképezzük a történelmi Magyarország területének könyv- és levéltáraiban található drámaprogramokat, ezekből adattárat készítünk, és ezt követően faksimile kiadásban, CD-ROM formájában jelentetnénk meg az előkerült színlapokat. A színlapok kiadása során a fontosabb személyneveket magyarázzuk, szövegkritikai megjegyzéseket, nyelvi és tárgyi magyarázatokat készítünk, valamint rövid iskola-, hely- és művelődéstörténeti, emellett ha szükséges, politikatörténeti, drámaelméleti és teológiai kommentárt állítunk össze. A kiadáshoz személy-, cím- és helynévmutatót csatolnánk.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

VAGYON Andrea, *A felekezeti oktatás államosítása (1948–1950) – a győri Bencés Gimnázium iratai alapján*, Mester és Tanítvány, 2005/11, 158–164.

* * *

ÚJ- ÉS LEGÚJABBKORI TÖRTÉNETI TANSZÉK

Adatközlő: Medgyesy-Schmikli Norbert

Téma: A 18. századi csíksomlyói misztériumdrámák szövegének kritikai kiadása

Vezető kutató(k):

Kilián István professor emeritus, MTA Irodalomtudományi Int. Régi Magyar Drámatörténeti Kutatócsoport, Miskolci Egyetem BTK, PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Demeter Júlia főiskolai tanár, ELTE BTK XVIII–XIX. századi Magyar Irodalomtörténeti Tsz.

Medgyesy-Schmikli Norbert egy. ts., PPKE BTK Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

Pintér Márta Zsuzsanna egy. doc., Pannon Egyetem BTK Színháztudományi Tsz.

(Mindnyájan az MTA Irodalomtudományi Int. Régi Magyar Drámatörténeti Kutatócsoportjának tagjai.)

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 042967

A pályázat(ok) futamideje: 2004–2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert,

Piarista iskoladrámák, s. a. r. DEMETER Júlia, KILIÁN István, KISS Katalin, PINTÉR Márta Zsuzsanna, Bp., Akadémiai, Argumentum, 2002, 2007 (Régi Magyar Drámai Emlékek – XVIII. század, 5/1–2).

Johannes Gritsch devóciós passiójának nyomai a csíksomlyói színpadon = A magyar színjáték honi és európai gyökerei: Tanulmányok Kilián István tiszteletére, szerk. DEMETER Júlia, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2003.

„Nap, Hold és csillagok, velem zokogjatok!”: *Csíksomlyói passiójátékok a 18. századból*, szerk. DEMETER Júlia, Bp., Argumentum, 2003.

A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára, szerk. ÓZE Sándor, MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert, PPKE BTK, METEM, Piliscsaba, Bp., 2005 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 1/1–2).

„Hány csepp vért hullatott edes Jesusotok, / Én mingyárt meg mondom, ide halgassatok!”: *A csíksomlyói misztériumdrámák egyik legősibb motívuma*, A Csíki Székely Múzeum Évkönyve, 2006, 243–258.

A kutatási téma rövid leírása:

Az MTA Irodalomtudományi Int. Régi Magyar Drámatörténeti Kutatócsoportja Kilián István vezetésével az elmúlt 28 esztendő során kiadta a 17–18. századi magyarországi jezsuita, piarista, ferences, minorita, pálos, bencés, ciszterci és a protestáns iskolai drámaelőadásokra vonatkozó adattárakat és az ismert magyar nyelvű drámaszövegeket a Régi Magyar Drámai Emlékek 18. századi sorozatában.

Ehhez a munkához kapcsolódik az obszerváns ferencesek gimnáziumaiban előadott iskolai színjátékok kritikai kiadása. Ezek közül a legkiemelkedőbb, legnagyobb és legértékesebb forrásanyag, mintegy 103 db iskolai színjátékszöveg az erdélyi Csíksomlyó ferences gimnáziumában maradt fenn az 1721–1787 közötti időszakból. A kéziratok források bősége miatt négy vastag kötetre tervezzük a drámák betűhív, kritikai kiadását, melyben bevezető tanulmányokat adunk, nyelvi és tárgyi magyarázatokat készítünk, valamint a nótautalások által jelölt dallamokat is közöljük népi gyűjtések alapján.

A jelenleg nyomtatás alatt álló első kötetben az 1721–1739 közötti nagypénteki passiójátékok szerepelnek. Ehhez a kötethez Kilián István a csíksomlyói szcenikáról, Pintér Márta Zsuzsanna a drámák kéziratáról, Demeter Júlia Csíksomlyó drámaelméletéről, Medgyesy-Schmikli Norbert pedig a drámák forrásvidékéről írt bevezető tanulmányt.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert,

A Rákóczi-dallamkör népzeneinkben, Gömörország, 2003/3, 5–6.

Mariazell a ponyvairodalomban = Mariazell és Magyarország: Egy zarándokhely emlékezete: Kiállítás a Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeumában, szerk. FARBAKY Péter, SERFŐZŐ Szabolcs, PRÉKOPA Ágnes, Budapesti Történeti Múzeum, Bp., 2004, 465–478. [Német nyelven is.]

Szent Ágota, Nepomuki Szent János és Szent Vendel tisztelete Perenyén, Népi vallásosság a Kárpát-medencében, 2004, 517–532.

A mikházi kolostor missziós munkája 1766–1785 között – eddig ismeretlen forrás alapján = A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára, szerk. ÓZE Sándor, MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert, Piliscsaba, Bp., PPKE BTK, METEM, 2005 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 1/1–2), I, 240–257.

* * *

MAGYAR NYELVÉSZETI TANSZÉK

Adatközlő: Cs. Nagy Lajos

Téma: Medvesalja nyelvjárási atlasza

Vezető kutató(k): Cs. Nagy Lajos egy. doc., PPKE BTK Magyar Nyelvészeti Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Nagyné Császi Ildikó egy. doc., Károli Gáspár Református Egyetem BTK Magyar Nyelvtudományi Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Cs. NAGY Lajos,

Jelentéstani motiváltság és motiválatlanság egy fogalomkör megnevezési rendszerében = IV. Dialektológiai szimpozion, szerk. SZABÓ Géza, MOLNÁR Zoltán, GUTTMANN Miklós, Szombathely, Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszék, 2002 (A Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszékének Kiadványai, 5), 86–89.

A nyelvjárásvesztés néhány jele és oka a felvidéki Medvesalja nyelvjárásában = Hungarológia és dimenzionális nyelvsemlélet, szerk. HOFFMANN István, JUHÁSZ Dezső, PÉNTEK János, Debrecen, Jyväskylä, Debreceni Egyetem, 2002, 349–355.

Lexikológiai vizsgálatok Medvesalján, Komárom, Dunaszerdahely, Fórum Kisebbségkutató Intézet, Liliium Aurum Könyvkiadó, 2003.

A medvesalji szókinszvizsgálat néhány eredménye és további irányai, Fórum, 2006/2, 155–165. [http://www.foruminst.sk/index.php?&MIId=&Lev=&Ind=0&P=publ/szemle/2006_2/szemle_2006_2]

A meg igekötő g-je teljes hasonulásának szociolingvisztikai vizsgálata Medvesalja mai nyelvében = Nyelvi közösségek – nyelvi jogok, szerk. BENŐ Attila, SZILÁGYI N. Sándor, Kolozsvár, Szabó T. Attila Nyelvi Intézet, 2006 (A Szabó T. Attila Nyelvi Intézet kiadványai, 3), 255–266.

A kutatási téma rövid leírása:

Kutatásom a korábbi medvesalji munka folytatása. A 2003-ban megjelent nyelvjárási monográfiám (*Lexikológiai vizsgálatok Medvesalján*, Komárom, Dunaszerdahely, Fórum Kisebbségkutató Intézet, Liliium Aurum Könyvkiadó, 2003.) adattárának anyagán alapul az elkészítendő 7-800 szóföldrajzi térképet tartalmazó nyelvatlasz. Ez a kb. negyvenezres korpusz egészül ki néhány ezer alaktani adattal, valamint a tervezett újabb gyűjtés anyagával. Az atlasz szó- és jelentésföldrajzi következtetések levonásán kívül változásvizsgálatra is alkalmas lesz azáltal, hogy a nagyatlasz kérdéseire épül. A kutatás Medvesalja és környéke 12 településének (Sőreg, Ajnácskő, Csevice, Gömöralmágy, Dobfenek, Gömörpéterfala, Óbást, Újbást, Bakóháza, Vecseklő, Medveshidegkút és Tajti) tájnyelvi vizsgálatára irányul; tehát teljes kutatópont-hálózatú atlaszt tervezek.

Valamely régió nyelvjárási sajátosságai tüzetes feltárásának egyik nélkülözhetetlen eszköze a nyelvatlasz, mely a nyelvi jelenségek kartografikus ábrázolása. A nyelv három fődimenziója – térbeliség, időbeliség, társadalmiság – közül az elsőnek a vizsgálatát teszi lehetővé, illetőleg a másik kettőt is a térbeliség alapjáról közelíti meg. A tervezett nyelvatlasz hozzávetőleg 75-80%-a lexikai, 20-25%-a pedig mor-

fológiai térképlapokat fog tartalmazni. A címszók nagy többségében megegyeznek *A magyar nyelvjárások atlasza I–VI.* (Bp., 1968–77.) címszávaival. A anyaggyűjtést 1993-tól 1996-ig végeztem. Ezt a 973 címszóhoz tartozó kb. 75-80 000 nyelvi adatot tartalmazó korpuszt tervezem atlásszá szerkeszteni. Tekintettel arra, hogy Medvesalja magyar lakossága rohamosan csökken, az adatgyűjtés a nyelvjárási alaprétgre irányult.

* * *

MAGYAR IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

Adatközlő: Nagy László [= Szelestei N. László]

Téma: Forrásismeret (16–18. század) és forráskiadás

Vezető kutató(k): Nagy László egy. doc., PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye: A régi magyarországi irodalom specializációban részt vevő és szakdolgozó hallgatók, doktoranduszok

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Bogár Judit: Ifj. Buchholtz György (1688–1737) kéziratos naplója

Bretz Annamária: Bod Péter

Maczák Ibolya: Egyházi próza a régi magyar irodalomban (A szövegalkotás jellegzetességei)

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 048976

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Magyarországi tudósok levelezése a 18. században, szerk. SZELESTEI N. László. Bp., SZENAL, 2006. [A kutatásban részt vevők tanulmányai, a PPKE BTK Irodalomtudományi Intézetében tartott, hasonló című konferencia előadásai.]

Régi magyar prédikációk, 16–18. század: Egyetemi szöveggyűjtemény, összeáll. SZELESTEI N. László, Bp., Szent István Társulat, 2005. [Készült a Régi magyar prédikációk speciális kollégium keretében, Bartha Zsuzsanna, Devecseri Andrea, Kálmán Péter Peregrin, Kiss Adrienn, Maczák Ibolya, Pekarik Zita és Martí Tibor részvételével.]

Summa: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére, szerk. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7).

SZELESTEI N. László,

Magyar ferencesek prédikációs gyakorlata a 17. században: Csíksomlyói kéziratos prédikációk, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003 (Pázmány Irodalmi Műhely – Források, 4).

Gerhard Cornelius Driesch in Preßburg und Wien = Interdisziplinäre Pietismusforschung, Beiträge zum Ersten Internationalen Kongress für Pietismusforschung 2001, hrsg. von Udo STRÄTER, Halle, Verlag der Frankeschen Stiftungen, 2005 (Hallesche Forschungen, 17), 317–324.

Historia litteraria és magyar irodalomtörténet-írás = Historia litteraria a XVIII. században, szerk. CSÖRSZ Rumen István, HEGEDŰS Béla, TÜSKÉS Gábor, Bp., Universitas, 2006 (Irodalomtudomány és Kritika – Tanulmányok), 86–105.

A kutatási téma rövid leírása:

A hallgatók választására figyelve többféle 16–18. századi, általában kéziratos forrásokra épülő témakörrel foglalkozunk. Az elkészült dolgozatokat megjelentetjük, a hallgatók egy része doktoranduszként folytatja a kapott témát. Különösen az áhítati irodalom művelésében értünk el eredményeket, 2007-ben önálló lelkiségtörténeti műhelyt alapítottunk. *Régi magyar prédikációk* címmel egyetemi szöveggyűjteményt tettünk közzé (2005), folyamatosan építjük ki az 1800 előtti katolikus népénekek számítógépes nyilvántartását. Megkezdjük az esztergomi érsekek 18. századi hagyatékának feldolgozását. A változatosságot az OTDK- és szakdolgozatok címei, témái jól érzékeltetik: katolikus népénekek és énekeskönyvek (Kiss Adrienn, Millei Rita, Ollé Viktória, Juszti Péter), 18. századi cenzúratörténet (Stempely Irén), Farsang a régi magyar irodalomban (Martí Tibor, OTDK, III, 2007), A Magyar Ferences Könyvtár kéziratkatalógusa (Kálmán Peregrin), prédikációk (Maczák Ibolya, Dobó Éva), tudóslevelezés (Illik Péter, Horváth Mária), 18. századi latin nyelvű költészet (Hajdú Vera). Nyári gyakorlatokon 2003–2007 között leltárt készítettünk a Füleki Ferences Könyvtár, a Rimaszombati Református Gyülekezet, valamint a Szatmárnémeti Püspökség Könyvtárának régi könyveiről.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

BOGÁR Judit,

ASBÓTH János *Válogatott művei*, vál., s. a. r., jegyz. KICZENKO Judit, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező Ritkaságok, 3). [Közreműk. B. J. et al.]

TOLDY István *Válogatott művei*, vál., s. a. r., jegyz. KICZENKO Judit, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező Ritkaságok, 4). [Közreműk. B. J. et al.]

Magyar művelődéstörténeti lexikon, főszerk. KÖSZEGHY Péter, I–VI, Bp., Balassi, 2003. [67 szócikk.]

Robert Burns's poems in Hungarian translation = What does it mean?, ed. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University, 2004 (Pázmány Papers in English and American Studies, 3), 285–312.

Egy „négy nyelvű hungarus”: Ifj. Buchholtz György és a nyelvhasználat kérdései = Irodalmi és nyelvi kölcsönhatások az integráció folyamatában – Literárne a jazykové interakcie v processe integrácie: Nemzetközi tudományos konferencia 2005. február 16., szerk. František ALABÁN et al., Banská Bystrica, 2005, 261–269.

Pázmány Péter Imádságos könyvének ökumenizmusa = A magyar jezsuiták küldetése a kezdetektől napjainkig, szerk. SZILÁGYI Csaba, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendetörténeti Konferenciák, 2), 252–259. [A tanulmány alapjául szolgáló kutatásokat az OTKA T 042564 sz. pályázat támogatta.]

„Draconum ossa”: Ifj. Buchholtz György és a deményfalvi barlang = Magyarországi tudósok levelezése a 18. században: Tanulmányok, szerk. SZELESTEI N. László, Bp., SZENAL, 2006, 11–26.

Pázmány Péter Imádságos könyvének forrásai = Textológia és forráskritika: Pázmány-kutatások 2006-ban, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 6), 61–71. [A tanulmány alapjául szolgáló kutatásokat az OTKA T 042564 sz. pályázat támogatta.]

„Halálom után nem fog minden akaratom szerint történni”: Dokumentumgyűjtemény Pázmány Péter sírhelyéről, szerk. HARGITTAY Emil, KÁFER István, KRÁNITZ Mihály, munkatárs BOGÁR Judit, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar Szlavisztika – Közép-Európa Intézet,

Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport, Piliscsaba, Esztergom, 2007 (Pons Strigoniensis – Studia, 7).

B. J., GUITMAN Barnabás, *Bél Mátyás levele ifj. Buchholtz Györgyhez = Summa: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére*, szerk. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7), 39–42.

BRETZ Annamária,

PÁZMÁNY Péter, *Rövid tanúság*, kiad. B. A., Bp., Universitas, 2007 (Pázmány Péter művei). [Kritikai kiadás.]

Bod Péter a magyar bibliafordításokról (Adalékok Bod Péter munkamódszeréhez) = Bod Péter, a historia litteraria művelője, szerk. TÜSKÉS Gábor, Universitas, 2004 (Historia Litteraria, 15), 59–70.

Bod Péter fordítása Kocsi Csörgő Bálint Narratio breviséből, Irodalomtörténeti Közlemények, 2004, 340–347.

Idézetek a Magyar Athenasban = Historia litteraria a XVIII. században, szerk. CSÖRSZ Rumen István, HEGEDŰS Béla, TÜSKÉS Gábor, Bp., Universitas, 2006 (Irodalomtudomány és kritika – Tanulmányok), 122–131.

Irodalomtörténetírás a XVIII. században: Válogatott bibliográfia, összeáll. BRETZ Annamária, CSÖRSZ Rumen István, HEGEDŰS Béla, Bp., MTA Irodalomtudományi Intézet XVIII. századi Osztály, 2004. Állandóan frissített változata: <http://xviii.iti.mta.hu/kiad.html>

Avery DULLES, *Az egyház modelljei*, ford. KATÓ Eszter, B. A., Bp., Vigilia, 2003.

John Donne az egyenességről = Labor omnia vincit: Tanulmányok Tüskés Gábor 50. születésnapjára, szerk. BRETZ Annamária, CSÖRSZ Rumen István, HEGEDŰS Béla, Bp., Balassi, 2005, 25–26.

Magyar Művelődéstörténeti Lexikon, III–VI, főszerk. KÖSZEGHY Péter, Bp., Balassi, 2005–2006. [50 szócikk.]

Nemzeti évfordulóink 2006, főszerk. ESTÓK János, Bp., Balassi Bálint Magyar Kulturális Intézet, 2005. [3 szócikk.]

Bod Péter bibliája = Summa: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére, szerk. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7), 46–48.

DÓSA Andrea, *Ludovico Antonio Muratori reformeszméi az olasz nyelvű szakirodalom tükrében = Személyiség és változás – Hallgatói dolgozatok*, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004 (Pázmány Irodalmi Műhely – Opuscula Litteraria, 2), 9–46.

MACZÁK Ibolya,

ASBÓTH János *Válogatott művei*, vál., s. a. r., jegyz. KICZENKO Judit, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező Ritkaságok, 3). [Közreműk. M. I. et al.]

TOLDY István *Válogatott művei*, vál., s. a. r., jegyz. KICZENKO Judit, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező Ritkaságok, 4). [Közreműk. M. I. et al.]

Kelemen Didák második nagypénteki prédikációja = Tudományos diákköri dolgozatok, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003 (Pázmány Irodalmi Műhely – Opuscula Litteraria, 1), 49–96.

A kanonikus plágium, Irodalomtörténeti Közlemények, 2003, 261–276. [<http://itk.iti.mta.hu/2003-23/maczak.htm>]

Kalászat evangéliumi mezőkön = A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára, szerk. ŐZE Sándor, MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert, Bp., Piliscsaba, METEM, PPKE BTK, 2005 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 1/2), II, 762–769.

Pázmány Péter-bibliográfia, összeáll. ADONYI Judit, M. I., Piliscsaba, PPKE BTK, 2005 (Pázmány Irodalmi Műhely – Bibliográfiák, katalógusok, 1).

A „Pázmány előtti” mondat (Adalékok a Pázmány-prédikációk forráshasználatához) = A magyar

- jezsuiták küldetése a kezdetektől napjainkig*, szerk. SZILÁGYI Csaba, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 2), 260–264.
- Porosz hadistenek: Lessing-kötet a Hadtörténeti Múzeum Könyvgyűjteményében*, A Hadtörténeti Múzeum Értesítője, 2006, 77–83. [Különlenyomat is.]
- „Non omnis moriar...”: A Pázmány-kultusz sajátos formája: a kompiláció = *Textológia és forráskritika: Pázmány-kutatások 2006-ban*, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 6), 125–138.
- Révai új lexikona*, XIII–XVIII, főszerk. KOLLEGA TARSOLY István, Szekszárd, Babits, 2004–2006. [402 szócikk.]
- Magyar művelődéstörténeti lexikon*, IV–V, főszerk. KÖSZEGHY Péter, Bp., Balassi, 2005–2006. [8 szócikk.]
- A buta August = Cirkuszkutatás 2006–2007*, szerk. TÓVAY NAGY Péter, Bp., Jászöveg Műhely, 2007 (Jászöveg Könyvek), 159–165.
- Cirkusz a könyvtárban = Cirkuszkutatás 2006–2007*, szerk. TÓVAY NAGY Péter, Bp., Jászöveg Műhely, 2007 (Jászöveg Könyvek), 166–174.
- Debreceni értelmiségiek levelei Dobai Székely Sámuelhez*, kiad., bev. ILLIK Péter, jegyz. M. I., 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Források, 5).
- Egynéhány hasznos Jegyzések = Summa: tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére*, szerk. M. I., Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7), 203–205.
- „Mert valaha setéség valánk”: *Alexovics Vazul és Versegly Ferenc hitszónoki tevékenysége = Decus solitudinis: Pálos évszázadok*, szerk. ÓZE Sándor, SARBÁK Gábor, Bp., Szent István Társulat, 2007 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 4/1), 408–414.
- Titkos értelmű rózsza: Szövegalkotási kérdések Füssi Pius domonkos szerzetes rózsafüzéről szóló prédikációjának kapcsán = A domonkos rend Magyarországon*, szerk. ILLÉS Pál Attila, ZÁGORHIDI CZIGÁNY Balázs, Piliscsaba, Bp., Vasvár, PPKE BTK, METEM, DRGY, 2007 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 3), 286–294.
- A Pázmány Péter-bibliográfia módszertani kérdéseiről*, Könyvtári Figyelő, 2007, 84–88.
- MARTÍ Tibor, *Magyar nyelvű kéziratok hamvazószerdai prédikáció a 17. század első feléből = Summa: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére*, szerk. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7), 210–214.
- OLLÉ Viktória, *Dramatikus nagypénteki népének egy ismeretlen 18. századi kézirat énekeskönyvből = Summa: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére*, szerk. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7), 233–237.
- SIMON Szilvia,
A Dunántúli Református Egyházkerület 17. századi zsinatainak protokolluma (1612–1658), Magyar Könyvszemle, 2006, 72–78.
- A kenyér használata a Dunántúlon a 17. század első felében = Summa: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére*, szerk. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7), 274–277.
- STEMPELY Irén, *Adalékok a könyvkiadás és -vizsgálat kapcsolatához a 18. században, a Systematica collectio alapján = Summa: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére*, szerk. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7), 281–285.

* * *

MAGYAR IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

Adatközlő: Nagy László [= Szelestei N. László]

Téma: Magyarországi tudósok levelezése (16–19. század)

Vezető kutató(k): Nagy László egy. doc., PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int. (A pályázat székhelye hagyományosan az MTA Irodalomtudományi Intézet)

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Deák Eszter könyvtáros, Országos Széchényi Könyvtár

Font Zsuzsa egy. doc., Szegedi Tudományegyetem Régi Magyar Irodalom Tsz.

Földesi Ferenc osztályvezető, Országos Széchényi Könyvtár Kézirattár

Andrea Seidler egy. doc., Institut für Finno-Ugristik der Universität Wien

Soós István tudományos főmunkatárs, MTA Történettudományi Int.

Thimár Attila egy. doc., PPKE BTK Irodalomtudományi Int.

Vida Tivadar, tiszteletbeli kanonok, Esztergom-budapesti Főegyházmegye

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Bogár Judit: Ifj. Buchholtz György (1688–1737) kéziratos naplója

Hilóczki Ágnes: Rummy Károly György levelezése (ELTE)

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

OTKA T 034339; OTKA T 048976

A pályázat(ok) futamideje: 2001–2004; 2005–2008.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Magyarországi tudósok levelezése a 18. században, szerk. SZELESTEI N. László, Bp., SZENAL, 2006.
[A kutatásban részt vevők tanulmányai, a munkálatok összefoglalásával.]

A kutatási téma rövid leírása:

A téma kutatását 1995 óta szervezi Szelestei N. László. A résztvevők egy 16–19. századi magyarországi tudósunk levelezését (írt és kapott levelek) gyűjti össze és rendezi köteté (bevezető tanulmány, átirás, regeszták, jegyzetek, mutatók) a *Magyarországi tudósok levelezése* című sorozat számára. Az összegyűjtött kéziratok több nyelv ismeretét követelik, gyakran okoznak olvasati és értelmezési nehézségeket, a magyarázatok készítése általában több tudományterületet érint. Megjelent levelezéskötetek: Bél Mátyás (Szelestei N. László); Kollár Ádám Ferenc (Soós István); Windisch Károly Gottlieb (Andrea Seidler); Különböző készültségi fokon vannak: Lázár János (Földesi Ferenc); Révai Miklós (Thimár Attila); Wesszprémi István (Vida Tivadar); Köleséri Sámuel (Jakó Zsigmond gyűjtését rendezi és kiegészíti Font Zsuzsa); Rummy Károly György (Hilóczki Ágnes); ifj. Buchholtz György (Bogár Judit); Gerhard Cornelius Driesch (Szelestei N. László). A témakörből szakdolgozatok készülnek, ezek egyike (Debreceni értelmiségiek levelezése levelei Dobai Székely Sámuelhez – Illik Péter) 2007-ben megjelent nyomtatásban.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007): Lásd a *Forrásismeret (16–18. század) és forráskiadás* témájú kutatásnál.

* * *

OLASZ TANSZÉK

Adatközlő: Armando Nuzzo

Téma: Önéletírás, emlékirat, levelek, utazások (A barokk, felvilágosodás kori és neoklasszikus magyar próza [1600–1830] olasz műfordítása)

Vezető kutató(k):

Armando Nuzzo egy. doc., PPKE BTK Olasz Tsz.

Jankovics József igazgatóhelyettes, MTA Irodalomtudományi Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Hungarian Scholarship Board – Műfordítók

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Petrarca in Europa I–IV, a cura di Armando NUZZO, Gianni SCALIA, collaborazione di Paolo BUDINI, realizzazione di Massimo ROCCATI, Bologna, 2004 (In forma di parole, 3–4).

A. N., Péter SÁRKÖZY, *Il petrarchismo ungherese = Petrarca in Europa*, a cura di Armando NUZZO, Gianni SCALIA, IV, Bologna, 2004 (In forma di Parole, 24), 701–742.

Berzsenyi Dániel = Dizionario Bompiani degli autori di tutti i tempi e di tutte le letterature, I, Milano, Bompiani, 2006, 503–504.

Bethlen Miklós = Dizionario Bompiani degli autori di tutti i tempi e di tutte le letterature, I, Milano, Bompiani, 2006, 506.

Rimay János = Dizionario Bompiani degli autori di tutti i tempi e di tutte le letterature, I, Milano, Bompiani, 2006, 3739–3740.

A kutatási téma rövid leírása:

A magyar barokk irodalmának kiterjedt ága, jelentős műfaja a szerző saját életére visszatekintő *önéletírás*, amely az *emlékirat* és a hazai és külföldi *utazási leírások* mellett annyira jellemző műfaj a magyar prózában, hogy szinte az egész anyanyelvű irodalmi tevékenységet lefedi két századon át. Magyar írók első regényeit, levelezéseit Erdély, Bécs, Párizs, Konstantinápoly, Itália, Anglia emlékei, Pascal, Montaigne, Fénelon, Johnson, Goethe, Petrarca példája inspirálja. Ezen évszázadokon keresztül a kortárs európai ízléséhez hozzákapcsolódik a magyar irodalom, s közben kibontakoznak nyelvi sajátosságai.

A magyar művelődés alaposabb megismerése szempontjából fontosnak tartom, hogy a régi és első modern magyar prózai munkák hozzáférhetővé váljanak olaszul is. A magyar szakos hallgatóra, a magyar irodalom iránt érdeklődőre, de egy szélesebb olvasórétegre is gondolok, amely a barokk és felvilágosodás kori francia, angol és német irodalommal már megismerkedhetett, és ebben gyönyörködött is.

Egy hosszú távú terv keretében, két magyar főműre szeretném először fordítani a figyelmet. Bethlen Miklós *Önéletírására* és Kármán József *Fanni hagyományaira* (1794–1795), az utolsó nagy barokk műre és az első magyar szentimentális regényre. Az európai irodalomtörténet szempontjából is fontos művek ezek, és megérdemlik az olasz műfordítást.

FRANCIA TANSZÉK

Adatközlő: Szávai Dorottya

Téma: A „Te” alakzatai (Dialogicitás és ima-poétika a modernitás és késő modernitás irodalmában, különös tekintettel Pilinszky János lírájára)

Vezető kutató(k): Szávai Dorottya tudományos főmunkatárs, PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA F 47308

A pályázat(ok) futamideje: 2004–2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

SZÁVAI Dorottya,

A hazatérés esélyei, Alföld, 2003/9, 66–81.

Jóbon innnen és túl: Pilinszky Camus-olvasatáról = *Az év esszéi 2003*, szerk. MOLNÁR Krisztina, Bp., Magyar Napló, 2003.

Bűn és imádság: A Pilinszky-líra camus-i és karkai szöveghagyományáról, Bp., Akadémiai, 2005.

Egy trópus párbeszédessége: a féreg-metaphora = *Vers – ritmus – szubjektum: Műértelmezések a XX. századi magyar líra köréből*, szerk. HORVÁTH Kornélia, SZITÁR Katalin, Bp., Kijárat, 2006, 590–629.

Les écritures du Toi = *Temps, espaces, langages*, Actes du Colloque International de l'Université Paris III, décembre 2006, Paris, L'Harmattan, 2008.

A kutatási téma rövid leírása:

Kutatásom kiindulópontja poétikum és vallásos tapasztalat relációjának vizsgálata, annak a kérdésnek a mérlegelése, hogy mikén ölt poétikai formát – szűkebben Pilinszky lírájában, tágabban a modernség és késő modernség lírájának párhuzamos kezdeményezéseiben (Babits, Eliot, Celan) – a Transzcendens megszólításának igénye, hogy a „Te” versbeszélő általi megszólítása mennyiben s hogyan jelöli a megszólított szubjektumon túl a Másikat mint Transzcendenst, mint az ima tárgyát, hogy hogyan nyer kifejezést a megszólítás poétikai gesztusaiban a megszólítottaságtapasztalat. Másfelől, hogy miként illeszkedik mindez szervesen a dialogikusságnak a líra műfaj történetileg értett fogalmába.

A vallási beszédmód a vizsgált költői életművekben mindenekelőtt a metaforizáltság által jut kifejezésre. Kutatásom egyik – a klasszikus, illetve kortárs metaforaelméletekre alapozott – központi kérdése, vajon feltárható-e a metafora-alakzat struktúrája és az ima poétikai gesztusa között valamiféle lényegi analógia, mi több összefüggés: nevezetesen a jelölt/megszólított verbális értelemben vett meghatározatlanja. Vizsgálódásom tehát végső soron arra irányul, a metafora jelöltje, „megszólítottja” mennyiben tekinthető a transzcendens retorikai megfelelőjének.

* * *

MAGYAR IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

Adatközlő: Tarjányi Eszter

Téma: Jókai kritikai kiadás

Vezető kutató(k): Eisemann György egy. doc., ELTE Magyar Irodalomtörténeti Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 049750

A pályázat(ok) futamideje: 2005–

A kutatási téma rövid leírása:

Jókai elbeszéléseinek (1861–1862) szöveggondozása. A kritikai kiadás (OTKA) munkálatait nem a PPKE keretei között végzem.

* * *

MAGYAR IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

Adatközlő: Tarjányi Eszter

Téma: Mikszáth kritikai kiadás

Vezető kutató(k): Hajdu Péter, MTA Irodalomtudományi Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA NP 69074

A pályázat(ok) futamideje: 2006.

A kutatási téma rövid leírása:

Mikszáth elbeszéléseinek (1900–1905) szöveggondozása. A kritikai kiadás (OTKA) munkálatait nem a PPKE keretei között végzem.

FINNUGRISZTIKA

* * *

FINNUGOR TANSZÉK

Adatközlő: Csúcs Sándor

Téma: Udmurt (votják) és mari (cseremisiz) számítógépes morfológiai elemző

Vezető kutató(k): Csúcs Sándor egy. tanár, PPKE BTK Finnugor Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Fejes László tudományos segédmunkatárs, MTA Nyelvtudományi Intézet Finnugor Osztály

Varga Judit magyar lektor, Turku Egyetem (Finnország)

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: NKFP 2001/5/135

A pályázat(ok) futamideje: 2001–2005.

A kutatási téma rövid leírása:

A *Komplex uráli nyelvészeti adatbázis* több különféle kutatás összefoglaló elnevezése, amelyekben az a közös, hogy számítógépes adatbázisok létrehozására irányultak. Tanszékünk az *Uráli morfológiai elemző* című alprogramon belül az *udmurt* (votják) és a *mari* (cseremis) nyelv számítógépes morfológiai elemzőjét készítette el.

A morfológiai elemző olyan számítástechnikai program, amely a beírt szövegeket automatikusan elemzi morfológiai szempontból, vagyis elválasztja a szótövet a toldalékoktól, és elemzi ez utóbbiakat. A morfológiai elemző elősegíti az illető nyelv alaktani rendszerének jobb megismerését (hiszen a számítógép csak teljesen precíz meghatározásokkal tud dolgozni), és lehetővé teszi nagy mennyiségű szöveg gyors elemzését, így értékes adatokhoz juthatunk az egyes morfémák és kombinációik gyakoriságáról. Végül a morfológiai elemző fontos lépés helyesírási és nyelvhelyességi ellenőrző programok kidolgozásához.

* * *

FINNUGOR TANSZÉK

Adatközlő: Csúcs Sándor

Téma: Uráli etimológiai adatbázis

Vezető kutató(k): Csúcs Sándor egy. tanár, PPKE BTK Finnugor Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Falk Nóra egy. ts., PPKE BTK Finnugor Tsz.

Molnár Zoltán tudományos munkatárs, MTA Nyelvtudományi Int. Finnugor Osztály

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 31826

A pályázat(ok) futamideje: 2000–2003.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás eredményeként elkészült és CD-lemezen terjeszthető az *Uráli etimológiai adatbázis* (=UEDb), amely az uráli nyelvek etimológiailag közös szókincsét tartalmazza. Ez a maga nemében első adatbázis, az 1988-ban megjelent *Uralisches etymologisches Wörterbuch* teljes anyagát tartalmazza, amelyet további nyelvi adatokkal és szakirodalmi utalásokkal egészítettünk ki. A szócikkek (rekordok) tartalmazzák a rekonstruált alapnyelvi alakot és jelentését, ennek folytatóit a mai uráli nyelvekben/nyelvjáráásokban, a nyelvi adatok forrásait és jelentését, az etimológiákhoz tartozó kommentá-

rokat, a téves egyeztetések elutasítását és az etimológiára vonatkozó szakirodalmat.

Az adatbázisban a felsorolt szempontok alapján végezhető keresés és lekérdezés, ezenkívül a nyelvi adatok fonémái és fonémakombinációi szerint is, egy vagy több nyelv vonatkozásában. Így az UEDb az etimológiai, jelentéstani és az uráli hangtörténeti kutatásoknak is hasznos és továbbfejleszthető segédeszköze lehet.

* * *

FINNUGOR TANSZÉK

Adatközlő: Falk Nóra

Téma: A réntartás terminológiája a norvég lappban

Vezető kutató(k): Falk Nóra egy. ts., PPKE BTK Finnugor Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

FALK Nóra,

A finnországi lapp réntartók szókincséről = Permistica et Uralica: Ünnepi könyv Csúcs Sándor tiszteletére, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003 (Fenno-Ugrica Pázmániensia, 1), 50–58.

Északi lapp rénborjú-elnevezések = Permiek, finnek, magyarok: Írások Szij Enikő 60. születésnapjára, szerk. CSEPREGI Márta, VÁRADY Eszter, Bp., 2004 (Urálistikái Tanulmányok, 14), 53–57.

A kutatási téma rövid leírása:

A réntartáshoz kapcsolódó norvég–lapp szókincs összegyűjtése (lexikográfiai és néprajzi források alapján: etimológiai és kétnyelvű szótárak, etimológiai szójegyzékek, néprajzi feljegyzések feldolgozása) és az ennek alapján összeállított finn–lapp–magyar „rénszótár” etimológiai, morfológiai és szemantikai vizsgálata.

* * *

FINNUGOR TANSZÉK

Adatközlő: Zaicz Gábor

Téma: Etimológiai szótár

Vezető kutató(k): Zaicz Gábor egy. doc., PPKE Finnugor Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Dolovai Dorottya lektor, Moszkvai Tudományegyetem

Falk Nóra egy. ts., PPKE Finnugor Tsz.

Sipőcz Katalin egy. doc., Szegedi Tudományegyetem Finnugor Tsz.

T. Somogyi Magda főiskolai adjunktus, ELTE Tanárképző Kar

Tamás Ildikó óraadó, PPKE Finnugor Tsz.

A kutatási téma rövid leírása:

A magyar szókészlet legfontosabb, mintegy kilencezer elemének betűrendes jegyzéke. A magyar közszavak és – a magyar szótárírás történetében először – a magyar toldalékok történetét és eredetét foglalja össze.

ANGLISZTIKA

* * *

ANGOL INTÉZET

Adatközlő: Almási Zsolt

Téma: 16. századi angol irodalom és filozófia

Vezető kutató(k): Almási Zsolt egy. doc., PPKE BTK Angol Int.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Horkics Edina: The function of asides and monologues in King Richard III. –
Munch Ado about nothing and measure for measure

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíj; OTKA F 42570

A pályázat(ok) futamideje: 2003–2005; 2003–2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ALMÁSI Zsolt,

Adalékok Arisztotelész reneszánsz angol recepciótörténetéhez: John Wilkinson (Nikomakhoszi) etikája, Magyar Filozófia Szemle, 2002, 51–78.

Herkules alakváltozásai: Hercules-utalások William Shakespeare Hamletjében = Az értelmezés rejtett terei: Shakespeare-tanulmányok, szerk. GÉHER István, KISS Attila Atilla, Bp., Kijárat, 2003, 65–76.

Fable or Philosophical Claim?: Thomas of Aquinas in Pico's Oratio, Verbum, 2004/1, 189–199.

Meaning and Action: The Advancement of Learning in Francis Bacon's Thought = What does it mean?, ed. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University, 2004, 107–115.

The Problematics of Custom as Exemplified in Key Texts of the Late English Renaissance, Lewiston, Queenston, Lampeter, The Edwin Mellen Press, 2004.

A kutatási téma rövid leírása:

Tág értelemben a kutatási területem a 16. és a kora 17. századi angol irodalmat, filozófiát és kultúrát foglalja magában. Ezen a tágabb területen a következő szűkebb, egymással érintkező, átfedéseket mutató témákban folytatok kutatásokat. Leginkább Arisztotelész korabeli recepciójával foglalkozom, fordítások, parafrázisok és irodalmi művek tekintetében. Ezzel párhuzamosan korabeli politikaelméleteket is vizsgálok, ahol elsősorban Machiavelli hatástörténetét kutatom. Ez a kutatás azonban nem korlátozódik elméleti vagy tanácsadói művekre, hiszen a korabeli irodalomnak is jelentős szereplője, indukátora Machiavelli. Harmadikként pedig a korabeli angol humanizmus is érdeklődésem homlokterében áll: mit jelent a humanista mozgalom az angol kontextusban, miben látták az öndefiníciójukat, hogyan határolták el magukat attól, amit nem tartottak humanistának, humánusnak. Az első témában írtam a könyvemet, amely az Egyesült Királyságban, illetve az Egyesült Államokban jelent meg. A második témában speciális szemináriumokat hirdetek meg. A harmadik témában pedig konferenciát szerveztem a Tudor Symposiummal közösen, ahol magam is előadtam.

ANGOL INTÉZET

Adatközlő: Kathleen Dubs

Téma: Ó- és középkori angol, amerikai irodalom

Vezető kutató(k): Kathleen Dubs egy. tanár, PPKE BTK Angol Int.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Janka Kaščková: *Modernism in Katherine Mansfield* (Katolikus Egyetem, Ružomberok)

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Kathleen DUBS,

Frederick Douglass: An Intellectual Slave Narrative, *Eger Journal of English Studies*, 2002/2, 25–39.

Devising Meaning in Genesis B = What Does it Mean?, ed. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, 2004 (Pázmány Papers in English and American Studies, 3), 7–19.

Fate, Providence, and Chance: Boethian Philosophy in The Lord of The Rings = Tolkien and the Invention of Myth, ed. Jane CHANCE, Lexington, 2004, 133–145. [Reprinted in paper, 2005.]

Fortune and Fate in The J. R. R. Tolkien Encyclopedia: Scholarship and Critical Assessment, Routledge, New York, 2006.

Telling Their Stories: Emigration to the English Speaking World, Edícia Vedecké Podujatia, 2006/9, 9–35.

A kutatási téma rövid leírása:

1. Old English

In the Old English poem *Beowulf* terms for sleep are used in interesting ways, as is the actual, traditional time for sleep, that is, night. We see the usual literary uses of sleep as a simulacrum of death. And the traditional, symbolic uses of light and darkness are at work, as well. But correlations among these concepts are not consistent. *Beowulf* often fights at night, without sleep. He is, perhaps, saved from death by his ability to stay awake. But he also fights during the day, though with different results. Monsters attack at night, in the darkness, so apparently they, too, do not sleep at night. But the dragon sleeps night and day and, when awakened, attacks, regardless of the hour. Much activity in *Beowulf* occurs at night, or in the dark, the results of which are revealed at dawn, in the light.

2. Middle English

Harry Bailey, at his suggestion, accompanies Chaucer's pilgrims on their way to Canterbury, in order to supervise the pilgrims in their story-telling activities. But he is clearly a more important figure than this would suggest. Why has Chaucer created this accidental pilgrim, and with what effects? The research investigates his every appearance, every word, to discover reasons and results.

* * *

ANGOL INTÉZET

Adatközlő: Földváry Kinga

Téma: Shakespeare a filmvásznon

Vezető kutató(k): Földváry Kinga egy. ts., PPKE BTK Angol Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: HUSSE kutatói ösztöndíj:
Egy hónapos kutatói meghívás a University of Notre Dame-re.

A pályázat(ok) futamideje: 2006; 2007.

A kutatási téma rövid leírása:

A 20. századi filmipar termésének jelentős része kapcsolódik valamilyen formában Shakespeare életművéhez, számos televíziós drámafeldolgozás és jó néhány nagyjátékfilm született a drámák nyomán, és a filmművészet összes műfajában készültek olyan alkotások, melyeket Shakespeare nevéhez kell kötnünk. Nem csupán tragédiák és vígjátékok, hanem musicalek, tini-komédiák, akciófilmek és művészfilmek alkotói nyúltak Shakespeare-hez, néha csupán ötletért, de gyakran saját alkotásukba átemelve egy-egy darab központi problémáját is, vagy olykor a teljes cselekményt megőrizve.

Maga az adaptáció mint műfaj tehát szemmel láthatólag annyira rugalmas, hogy szinte meghatározást sem tűr, azon kívül, hogy egy korábbi mű új műfajban való felhasználása, de ennek szabályai, keretei a végtelenségig tágíthatók. Az adaptált művek nem azonosak az ötletet adó eredeti drámával, hiszen képi világuk, technikai lehetőségeik összehasonlíthatatlanul gazdagabbak azoknál; de ugyanígy nem nevezhetők önálló filmalkotásoknak sem, hiszen lényegük, hogy Shakespeare nevét/munkáját találják, bár megújított formában, az adott kor mozilátogató közönségének.

Jelenlegi kutatásaim ennek a műfaji sokszínűségnek kívánnak a mélyére ásni, azt keresve, hogy mi az adaptáció mint olyan meghatározó eleme, ami megszabja az eredeti mű alkalmazásának formáját/tartalmát vagy bármely egyéb részét; hol húzódnak a műfaj határai – meddig nevezzük a művet Shakespeare-drámának? Csak a könyvben? Csak a színházban? A szöveget szigorúan megőrző filmváltozatban? A cselekményt többé-kevésbé hűen követő nagyjátékfilmben? Ami pedig ezeken kívül esik, milyen műfajba sorolható?

Első állomásként egy komédia, *A makrancos hölgy* négy különböző műfajú változatát szeretném összevetni, azt remélve, hogy ha definícióértékű választ nem is találhatok a fenti kérdésekre, bizonyos műfaji kereteket és típusokat sikerül meghatároznom, melyek a későbbiekben segítenek az elemző munkában.

ANGOL INTÉZET

Adatközlő: Földváry Kinga

Téma: A színház ön-tudata a reneszánsz angol irodalomban (Szerepjáték és önazonosság a *Hamlet*ben és a *Lear király*ban)

Vezető kutató(k): Földváry Kinga egy. ts., PPKE BTK Angol Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj

A pályázat(ok) futamideje: 2002.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

FÖLDVÁRY Kinga,

„*Félre ezen todalékokkal*”? A ruha-motívum Shakespeare három tragédiájában = Az értelmezés rejtett terei: Shakespeare-tanulmányok, szerk. GÉHER István, KIS Attila Atilla, Szeged, Kijárat, 2003.

‘*The Apparel oft Proclaims the Man*’: *The Motif of Clothing in Hamlet* = “Now you see it, now you don’t”: *Hiding and Revealing in Text and Performance*, ed. Kathleen E. DUBS Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University, 2006 (Pázmány Papers in English and American Studies, 4), 42–50.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás központi feladata a metadráma elméletének gyakorlati, elemző alkalmazása volt az angol reneszánsz irodalomban, elsősorban William Shakespeare *Hamlet* és a *Lear király* című drámáinak szövegében. Az elemzések eredményeként kirajzolódik azoknak a társadalmi és színházi szerepeknek a láncolata, melyeket a drámák címszereplői játszanak, s melyek során saját személyiségük egy-egy újabb oldalát tárják fel önmaguk és mindenkori közönségük előtt.

A szerepjátékok természetesén szoros összefüggésben állnak a játszó személy rendelkezésére álló eszközökkel. A shakespeare-i színpadon a színész kizárólag saját magára és a testén viselt jelmezre hagyatkozhatott, ám az emberi testrészek, érzékszervek, valamint az általuk befogadott érzetek és érzéksalódások elsődleges jelentésükön kívül metaforikus jelentésekkel is fel vannak ruházva, melyeket kibontva a drámák értelmezése tovább mélyül. A *Hamlet*ben a látás és a látszat mellett fontos szerepet kap a hallás és a hang által történő megismerés, de ugyanígy a bűnös világból áradó rothadásszag is. A *Lear király*ban, ahol a látás képességét többen elvesztették, szintén nem tehet mást a vaksötétben tapogatózó, mint hallására és szaglására támaszkodik, melyek eljuttatják árulóitól szeretteihez.

A reneszánsz angol színpadon az érzékszerveknél talán még jelentősebb szerep jut a jelmeznek, köztük az álruhák és mások megtévesztésére szolgáló öltözetek minden fajának. Az egyes ruhadarabok, valamint a szereplők külső megjelenésén bekövetkezett változások mindkét drámában rendkívül érzékletesen ábrázolják a belső világ alakulását.

* * *

ANGOL INTÉZET

Adatközlő: Halácsy Katalin

Téma: Középkori angol irodalom

Vezető kutató(k):

Kathleen Dubs egy. tanár, PPKE BTK Angol Int.

Halácsy Katalin egy. doc., PPKE BTK Angol Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Karáth Tamás egy. ts., PPKE BTK Angol Int.

Kiricsi Ágnes egy. adj., Károli Gáspár Református Egyetem Angol Nyelvű Irodalmak és Kultúrák Tanszéke

Nagy Andrea egy. ts., Károli Gáspár Református Egyetem Angol Nyelvű Irodalmak és Kultúrák Tanszéke

Péri Nagy Zsuzsanna egy. ts., PPKE BTK Angol Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HALÁCSY Katalin,

A Working Definition of Variation in Anglo-Saxon Poetry = „What then is time?\": Responses in English and American literature, ed. Tibor FABINY Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University, 2001 (Pázmány Papers in English and American Studies, 1), 56–71.

Hot Hearted Anglo-Saxons: A Semantic Study, HUSSE Papers, 2002, 131–140.

Paul Cavill: Maxims in Old English Poetry, book review: *Anglia*, Zeitschrift für Englische Philologie, 2003, 648–650.

„Mid noman rihte nemned waere” – „You were rightly called by the name”: God’s Names in The Advent Lyrics VI (ll. 130–163) = *What Does it Mean?*, ed. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University, 2004 (Pázmány Papers in English and American Studies, 3), 19–30.

Beowulf at Kalamazoo: Essays on Translation and Performance

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás célja a ó- és középkori angol költészet néhány vitatott kérdésének vizsgálata, főleg a művek szövegközpontú elemzése, felhasználása, közönsége szempontjából. Ezek tisztázása elvezethet a keletkezés körülményeinek pontosabb feltáráshoz.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

KARÁTH Tamás,

Meditation on the Cross in Late Medieval Devotion and Mystery Plays, HUSSE Papers, 2004, 268–274.

Quaedam Catholicae Fidei Contraria: The Platonic Tradition of the Early Medieval Commentaries and Translations of Metre III. 9 of Boëthius’ Consolatio Philosophiae = *What Does it Mean?*, ed. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University, 2004 (Pázmány Papers in English and American Studies, 3), 57–77.

Az angol misztériumjátékok gyökerei a ferences spiritualításban = A ferences lelkiesség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára, szerk. ÖZE Sándor, MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert, PPKE BTK, METEM, Piliscsaba, Bp., 2005, II (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 1/2), II, 705–728.

A ferences lelkiesség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára, szerk. ÖZE Sándor, MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert, PPKE BTK, METEM, Piliscsaba, Bp., 2005 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 1/1–2), I–II. [Az angol nyelvű rezümék fordítása.]

The Language and Experience of Wisdom in the Pageant of Christ Among the Doctors of the N-Town Cycle = “Now you see it, now you don’t”: *Hiding and Revealing in Text and Performance*, ed. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University, 2006 (Pázmány Papers in English and American Studies, 4), 75–86.

KIRICSI Ágnes,

„*Nolite tantis patribus degeneres esse filii*” – „*Be not Degenerate Sons of Such Great Fathers!*” = *The Sins of the English and the Viking Raids: Section Proceedings, Humanities: 2nd International Conference of PhD Students*, Miskolc, University of Miskolc, Innovation and Technology Transfer Centre, 1999, 115–122.

From Mod to Minde: A Pilot Study of the Semantic Field of ‘Mind’ in Old and Middle English on the Basis of the Helsinki Corpus = What Does it Mean?, ed. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University, 2004 (Pázmány Papers in English and American Studies, 3), 217–239.

A Review of Antonina Harbus. The Life of the Mind in Old English Poetry. Amsterdam and New York: Rodopi. 2002. 220 pp. ISBN 90-420-0814-8, Neuphilologische Mitteilungen, 2005, 504–507.

The Location of the Old English Mental Faculty = Changes of Meaning, Meanings of Change, Helsinki, 2007. [Megjelenés alatt.]

Interfaces between Language and Culture in Medieval England: A Festschrift for Matti Kilpiö, ed. Alaric HALL, Ágnes KIRICSI, Olga TIMOFEEVA, Leiden, Brill, 2008. [Megjelenés alatt.]

NAGY Andrea,

MIKLÓS Kata, N. A., *A keresztfa álma*, Prae, 2002/1–2, 159–162.

The Wanderer and The Wife’s Lament: A Comparison of Motifs, HUSSE Papers, 2004, 74–79.

MIKLÓS Kata, N. A., *The Wife’s Lament (Szomorú magamról) = A tavaszidő édessége: Válogatás a középkor nyugat-európai szerelmi költészetéből*, összeáll. BÁNKI Éva, Bp., Kairosz, 2004. 499–500.

OPPELT Csaba, *Meaning in Hiding – Deciphering Wulf and Eadwacer = What Does it Mean?*, ed. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University, 2004 (Pázmány Papers in English and American Studies, 3), 46–56.

* * *

ANGOL INTÉZET

Adatközlő: Karáth Tamás

Téma: „*Noli altum sapere*” (The Changing Interpretation of Knowledge in Late Medieval England)

Vezető kutató(k): Halácsy Katalin egy. doc., PPKE BTK Angol Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Karáth Tamás egy. ts., PPKE BTK Angol Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

European Society for the Study of English (ESSE) ösztöndíja

A pályázat(ok) futamideje:

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

KARÁTH Tamás,

Meditation on the cross in late medieval devotion and mystery plays = HUSSE Papers, 2004, 268–274.

The language and experience of wisdom in the pageant of Christ among the Doctors of the N-Town Cycle = “Now you see it, now you don’t”: *Hiding and Revealing in Text and Performance*, ed. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University, 2006 (Pázmány Papers in English and American Studies, 4), 75–86.

A kutatási téma rövid leírása:

A disszertáció nemcsak egy egyéni kutatási terv megvalósítását jelenti, hanem több szálon kapcsolódik a középkori értelmiség attitűdjeit, kihívásait, illetve a hozzájuk kapcsolódó intézményrendszer működését feltáró kutatásokhoz. A disszertáció az akadémia világán kívül írt, 14. század végi és 15. századi, túlnyomórészt angol források alapján elemzi a tudás és tudomány kapcsolatát, illetve annak átértékeléséből eredő feszültségeket. A munka főbb kérdései: hogyan fogalmazódtak meg és kerültek előtérbe a szellemi tevékenységet korlátozó tilalmak, milyen érvrendszerek igazolták e tilalmakat, hogyan definiálja magát a kutató elme a tekintéllyel szemben, végül milyen átfogó kontextusba helyezhetők az egymástól függetlennek látszó, a tudásra és az akadémiára kívülről reflektáló irodalmi szövegek. A szövegkutatás és -elemzés kiterjed misztikus, drámai (misztérium és moralitás) alkotásokra, és homloktérbe állítja a Reginald Pecock – 15. századi püspök – körül fellángoló polémiát, melynek közbülső állomása volt a püspök eretnökké nyilvánítása. E szálal a disszertáció a kortárs anglistikai kutatások egy másik lendületes irányához csatlakozik: eretnekség, ortodoxia-heterodoxia, cenzúra, tudás és kinyilatkoztatás kapcsolata, ill. a kinyilatkoztatás racionalizálási kísérletei.

* * *

ANGOL INTÉZET

Adatközlő: Pintér Károly

Téma: Land Rover (A Survey Course about The British Isles and the USA)

Vezető kutató(k): Pintér Károly egy. adj., PPKE BTK Angol Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Fodor Júlia egy. ts., Károli Gáspár Református Egyetem Angol Nyelvű Irodalmak és Kultúrák Tanszéke

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

HEFOP-3.3.1-P.-2004-09-0134/1.0 jelű, bölcsész tananyagfejlesztő pályázat

A pályázat(ok) futamideje: 2005–2006.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

FODOR Júlia, PINTÉR Károly, *Land Rover: A Survey Course about the British Isles and the USA*. [Szabad hozzáférésű digitális tananyag.]

A kutatási téma rövid leírása:

A pályázatot a Bölcsész Konzorcium írta ki a HEFOP támogatásával új, a BA képzéshez illeszkedő és abban felhasználható, lehetőleg nem nyomtatott tananyagok készítésére. A Károli Gáspár Református Egyetemen oktató kolléganőmmel egy olyan tananyagot készítettünk el, amelynek saját készítésű szoftvere van (a programozási és számítástechnikai feladatokat Fodor Nándor végezte), és bármilyen Windows-alapú számítógépre telepíthető. A multimédiás tananyag szöveges, képi és hanganyagok formájában, számtalan internetes linkkel kiegészítve kínálja mindazokat a tudnivalókat diákok és tanárok részére, amelyek alapvetők a Brit-szigetek és az Amerikai Egyesült Államok természetrajzának, történelmének, politikai életének, kultúrájának, valamint társadalmi, gazdasági és környezeti sajátosságainak, problémáinak megismeréséhez. Ennélfogva korszerű és hatékony eszköz lehet az angol szakok több kötelező és választható tárgyának oktatásában. A tananyag országokra bomlik; minden ország alatt egy tematikus menü található, Geography (Földrajz), History (Történelem), Government (Kormányzat), Society (Társadalom) és Culture (Kultúra) menüpontokkal. Az egyes menüpontok alatt található az adott témakörhöz kapcsolódó témák részletes tárgyalásai. Ezenfelül minden egyes országhoz tartozik egy virtuális országjáró séta, ahol több száz fotóval mutatjuk be az adott ország természeti szépségeit és épített örökségének legnevezetesebb példáit, valamint egy teszt-szekció, ahol a felhasználók maguk ellenőrizhetik, mennyire sajátították el az egyes témakörök tudnivalóit. A HEFOP a tananyagot szabadon hozzáférhetővé tette, bárki számára ingyenesen letölthető és felhasználható, többek között a PPKE BTK Angol Intézetének honlapjáról is.

* * *

ANGOL INTÉZET

Adatközlő: Tóta Péter Benedek

Téma: Angol reneszánszkutatások (1500–1650)

Vezető kutató(k): Fabiny Tibor egy. tanár, PPKE BTK Angol Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Almási Zsolt egy. doc., PPKE BTK Angol Int.

Pintér Károly egy. adj., PPKE BTK Angol Int.

Tóta Péter Benedek egy. doc., PPKE BTK Angol Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

OTKA T 33116; OTKA K 62008

A pályázat(ok) futamideje: 2000–2004. [Meghosszabbítva 2005-ig.]; 2006–2009.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

FABINY Tibor, *Scripture and/or the Church in Debate of Sir Thomas More and William Tyndale = Látó szívvel*, Bp., Vigilia, 2006.

Martin Luther és William Tyndale Pál Rómaiakhoz írt leveléről, szerk. MIKESY András, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008 (Kora Tudor irodalom és Vallás, 1).

TÓTA Péter Benedek,

Morus magyaros országmagyarázata: Közelítés Morus Tamás Bátorító párbeszéd megpróbáltatás idején című dialógusához, Vigilia, 2002, 322–330.

Sir Thomas MORE, *Bátorító párbeszéd megpróbáltatás idején*, ford. T. P. B., Vigilia, 2002, 331–337.

‘Coarse slang’ into ‘wholesome receipt’: Thomas More’s ‘stomach’ in the light of OED and in its own contexts = What does it mean? ed. Kathlen E. DUBS, Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University, 2003–2004, 146–179.

Hungary Overrun: A Source of Fortitude and Comfort Moreana, 2005, 17–40.

The Shifting Cities of More: The Stations of a Lifelong Pilgrimage, Moreana, 2006, 59–81.

Humanist reception: barbarous proceedings (Reflections on the Battle of Mohács) = Writing the other: Humanism versus barbarism in Tudor England, ed. Zsolt ALMÁSI, Mike PINCOMBE, Newcastle-upon-Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 2008, 177–195.

A kutatási téma rövid leírása:

Fabiny Tibor: Az angol biblia és a reformáció kultúrtörténeti hatása.

Elkészült a Tudor-homíliák és néhány alapvető Tyndale-írás fordítása; tanulmány szól jelentőségükről az angol reneszánsz irodalomban.

Tóta Péter Benedek: Morus Tamás és a keresztény humanizmus

Elkészült az *Utópia* filológiai értekező párjának, a Martin Dorphoz írt levélnek és Morus magyar vonatkozású *Bátorító párbeszéd* című írásának fordítása jegyzetekkel és tanulmányokkal.

Almási Zsolt: Filozófia és társadalom Francis Bacon munkásságában

Elkészült Bacon *A tudományok haladásáról* szóló művének fordítása előszóval, lábjegyzetekkel, kommentárokkal és bibliográfiával kiegészítve.

Pintér Károly: Társadalom és mindennapok a reneszánsz Angliában

Elkészült az 1540–1640 közötti évszázad társadalom-, kultúr- és életmód-történeti forrásaiból összeállított antológia fordítása jegyzetekkel és előszóval.

Összességében: kutatásunk során a kitüntetett korszak olyan dokumentumai kerültek vizsgálatra és filológiai feldolgozásra, amelyek a magyarországi reneszánsz-kutatás számára és a magyarországi angol reneszánsz ismeret számára új területekre fordítanak figyelmet.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

William TYNDALE, *A Szentíráshoz vezető ösvény*, ford. ECSEDY Ágnes, Bp., Magyarországi Luther Szövetség, 2005 (Magyar Luther Füzetek, 9).

GERMANISZTIKA

* * *

GERMANISZTIKAI INTÉZET

Adatközlő: Bognár Zsuzsa

Téma: Német–magyar kulturális kapcsolatok a 20. századi magyar és német folyóiratokban

Vezető kutató(k):

Bognár Zsuzsa egy. doc., PPKE BTK Germanisztikai Int.

Antonia Opitz egy. doc., PPKE BTK Germanisztikai Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA TO 35276

A pályázat(ok) futamideje: 2001–2004.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BOGNÁR Zsuzsa,

„Geist als Handwerk”: Versuch eines Porträts von Michael Josef Eisler = „Und thut ein Gnügen seinem Amt”: Festschrift für Karl Manherz zum 60. Geburtstag, Hrsg. ERB Mária, KNIPF Elisabeth Bp., ELTE, 2002 (Budapester Beiträge zur Germanistik, 39), 273–286.

Michael Josef Eisler – Eine Werkauswahl, Hrsg. Piliscsaba, Katholische Péter Pázmány-Universität, (Abrogans 2), 2002.

Die ungarische Rezeption des Essayisten Georg Lukács: Ein interkultureller Diskurs um 1910 in Budapest = „das rechte Maß getroffen”: Festschrift für László Tarnói zum 70. Geburtstag, Hrsg. Ernő KULCSÁR SZABÓ, Karl MANHERZ, Magdolna OROSZ, Berlin, Bp., Humboldt Universität, ELTE, 2004 (Berliner Beiträge zur Hungarologie, 14; Budapester Beiträge zur Germanistik, 43), 166–176.

Antonia OPITZ,

Aspekte des deutsch–ungarischen Literatur- und Kulturaustauschs zwischen 1933 und 1944: Die Zeitschriften „Nyugat” und „Magyar Csillag”, Jahrbuch der ungarischen Germanistik, 2003, 13–42.

Literarische Post aus dem deutschen Reich zwischen 1933 und 1944 = „das rechte Maß getroffen”: Festschrift für László Tarnói zum 70. Geburtstag, Hrsg. Ernő KULCSÁR SZABÓ, Karl MANHERZ, Magdolna OROSZ, Berlin, Bp., Humboldt Universität, ELTE, 2004, (Berliner Beiträge zur Hungarologie 14; Budapester Beiträge zur Germanistik 43), 254–268.

A kutatási téma rövid leírása:

A századfordulóra vonatkozóan különböző időintervallumokban 15 magyar nyelvű folyóiratot, illetve napilapot dolgoztunk fel, az 1933 és 1945 közötti időszakra 4 német nyelvű (*Hochland*, *Europäische Literatur*, *Die Neue Rundschau*, *Die Literatur*) és egy magyar nyelvű folyóiratot (*Nyugat*, később *Magyar Csillag*). Különösen az első szakaszban rendkívül élénk a német kultúra iránti érdeklődés körülbelül 1912-ig, ekkor eltolódik a hangsúly *A Hét* kivételével a francia irodalom javára. Míg a konzervatív (*Új Magyar Szemle*, *Magyar Figyelő*, *Vasárnapi Újság*) és az akadémiai orgánusok (*Budapesti Szemle*, *Irodalomtörténet*) elsősorban a klasszikus német irodalom iránt mutatnak érdeklődést, a reformer jellegű, rövid

életű kezdeményezések (*Aurora, Renaissance, Jövendő*) élénk figyelemmel kísérik a modern törekvéseket. Feltűnő jelenség a színházi megújulás buzgó nyomon követése mind a naturalista kísérletek, mind Max Reinhardt iskolateremtő vállalkozásai irányában. Beigazolódott, hogy a magyarországi Nietzsche-recepció az európaival szinkronban, magas színvonalon vette kezdetét, lényegesen elmarad ettől azonban a Freud iránti érdeklődés.

A kutatómunkába speciálkollégiumok keretében egyetemi hallgatókat is bevonunk, gyűjtőmunkájuk nyomán számos szakdolgozat és egy OTDK-dolgozat született.

A feldolgozás eredményeként feltárt szövegeket fénymásoltuk, mappába gyűjtve rendszereztük, és a releváns adatokat (többek között: folyóirat, időpont, szerző, cím, fordító, műfaj, említett személyek, helyszínek) számítógépes adatrögzítés után tároljuk. Az ily módon létrejött adatbázis sok szempontú felhasználást tesz lehetővé, elsőként is alapját képezi az adott időszakokban minden recepciótörténeti kutatásnak.

* * *

GERMANISZTIKAI INTÉZET

Adatközlő: Lőkös Péter

Téma: Szöveg és kép album amicorumokban (Médiumok korrespondenciája magyarországi germanicumokban a 17–18. században)

Vezető kutató(k): Lőkös Péter egy. doc., PPKE BTK Germanisztikai Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Berzeviczy Klára egy. adj., PPKE BTK Germanisztikai Int.

Jónácsik László egy. doc., PPKE BTK Germanisztikai Int.

Vizkelety András akadémikus, OSZK Fragmenta Codicum

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 046331

A pályázat(ok) futamideje: 2004–2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

LÖKÖS Péter,

JÓNÁCSIK László, L. P., *Ein Martin Opitz zugeschriebenes Epigramm im Stammbuch des Johannes Hoßmann [Ungarische Széchényi-Nationalbibliothek, Oct. Lat. 453] = „das rechte Maß getroffen“: Festschrift für László Tarnói zum 70. Geburtstag*, Hrsg. Ernő KULCSÁR SZABÓ, Karl MANHERZ, Magdolna OROSZ, Berlin, Bp., Humboldt Universität, ELTE, 2004 (Berliner Beiträge zur Hungarologie, 14; Budapester Beiträge zur Germanistik, 43), 18–25.

JÓNÁCSIK László, L. P., „*Ich bin kein Hofeman ...*“: *Ein als Stammbuchepigramm verwendetes Opitz-Zitat im Stammbuch des Johannes Hoßmann (Ungarische Széchényi-Nationalbibliothek, Oct. Lat. 453)*, *Simpliciana*, 2004, 473–482.

JÓNÁCSIK László, L. P., *Ein Streifzug durch die Stammbuchbestände der Ungarischen Széchényi-Nationalbibliothek = Junge Germanisten aus Ungarn stellen sich vor*, Hrsg. Imre SZIGETI, Frankfurt am Main, Lang, 2005, 83–101.

Eine Fleming-Strophe in einem Stammbuch des 18. Jahrhunderts, Magyar Könyvszemle, 2006, 259–265.

Ein autographes Stammbucheintrag von Johann Martin Miller aus 1772, Magyar Könyvszemle, 2007, 226–229.

A kutatási téma rövid leírása:

Kutatási tervünkben az OSZK-ban őrzött album amicorumok bejegyzéseivel foglalkoztunk. Ezekben az emlékkönyvekben nagyon sok barokk és felvilágosodás kori német költő, tudós és művész német és latin nyelvű bejegyzése található meg (pl. Martin Opitz, Philipp von Zesen, Simon Dach, Christian Fürchtegott Gellert, August Buchner, Barthold Heinrich Brockes, Christian Thomasius, Johann Christoph Gottsched, Georg Christoph Lichtenberg, Johann Gottfried Herder). Ezek közül az albumok közül néhányról ugyan korábban jelent meg egy-egy tanulmány, de a német vonatkozású bejegyzésekkel irodalomtörténeti szempontból behatóbban még nem foglalkoztak. A bejegyzések sok fontos adalékkal szolgálnak a német barokk és felvilágosodás irodalma kapcsolatrendszerének kutatásához. Feltártuk, hogy ezek már ismert idézetek-e vagy teljesen új adalékok az adott költő, író munkásságához. Megvizsgáltuk továbbá, hogy mennyiben felelnek meg ezek a bejegyzések az utazáselméleti munkák és a poétikák ajánlásainak (szemérmetlen versekkel, képekkel ne gyalázzák meg az emlékkönyvet, ne tiszteletlenkedjenek a bejegyzők, stb.). Megvizsgáltuk továbbá a fikcionális önstilizáció lehetőségeit és módszereit mind a tulajdonos, mind pedig a bejegyző részéről.

FRANCIA NYELV ÉS IRODALOM

* * *

FRANCIA TANSZÉK

Adatközlő: Ádám Anikó

Téma: Összehasonlító irodalom (Építészet és irodalom kapcsolata, irodalmi és festészeti portré, önéletrészlet, fantasztikus irodalom)

Vezető kutató(k):

Bors Edit egy. doc., PPKE BTK Francia Tsz.

Martonyi Éva egy. tanár, PPKE BTK Francia Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Ádám Anikó egy. doc., PPKE BTK Francia Tsz.

Kovács Katalin egy. doc., Szegedi Tudományegyetem BTK Francia Tsz.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Hajós Katalin: Mítosz elemek Tahar Ben Jelloun prózájában

Kripkó Edit: A francia irodalmi díjak története

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ÁDÁM Anikó,

Proust impressioniste, Proust cubiste = Métissage des arts: Pratiques et théories, textes réunis par Patrick et Yann FOUCAULT, Bp., Universitas, 2003, 173–183.

Le remède dans la crise: La nouvelle = Acta Romanica Szegediensis, 2004.

Vers une nouvelle esthétique romantique = Hommage à Olga Penke, Szeged, SZOTE, 2006.

Traduire l'invisible ou l'inquiétante étrangeté de la traduction, Babilónia, 2007.

Vers une esthétique comparée: La poétique du vague dans les œuvres de Cahteaubriand, Paris, L'Harmattan, 2007.

A kutatási téma rövid leírása:

A tanszéken folyó kutatómunkát egy OTKA kutatási pályázat keretében szeretnénk összefogni, koordinálni, a témában konferenciát szeretnénk szervezni, külföldi (cádizi Egyetem, Spanyolország) kutatóműhelyekkel karöltve közös kiadványt publikálni az alábbi témakörben:

Az önarckép interdiszciplináris (irodalomelméleti, nyelvészeti, művészettörténeti, pszichológiai) vizsgálata; francia szerzők szövegeit elemezzük és vizsgáljuk a fenti szempontok és módszerek alapján, hogy átfogó nyelv- és műfajelméleti, filozófiai és lélektani konklúzióhoz jussunk el.

A kutatómunkába bevonjuk a tanszéken működő doktori iskola hallgatóit is. Ehhez az átfogó kutatómunkához járulnak egyéni kutatásaim, az összehasonlító irodalomtudomány és a fantasztikus irodalom témakörén belül.

2009-ben szeretnék habilitálni, és monográfiát írni a gótikus építészet szerepéről a 19. századi francia irodalomban és esztétikai gondolkodásban. A monográfia a habilitációs tézisek elméleti megalapozása az egyes művészeti ágak kapcsolatáról, s hozzájárul a tanszéken folyó összehasonlító kutatások elmélyítéséhez.

* * *

FRANCIA TANSZÉK

Adatközlő: Majorossy Imre Gábor

Téma: La spiritualité chrétienne dans le narratif médiéval occitan

Vezető kutató(k): Majorossy Imre Gábor egy. adj., PPKE BTK Francia Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése:

MÖB – Collegium Hungaricum, Bécs; MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíj; Forschungstipendium für Universitätslehrer des Bundesministeriums für Wissenschaft, Kultur und Forschung, Bécs

A pályázat(ok) futamideje: 2003; 2005–2006; 2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

MAJOROSSY Imre Gábor,

Verbe de l'amour?: Le verbe pair dans deux textes occitans, Verbum, 2004, 255–273.

«Amor mi païxs»: Langage biblique, enchantement et personnages redoublés dans la novas

«Frayre de joy et sor de plaser», Verbum, 2006, 5–21.

«Amors es bona voluntatz»: *Chapitres de la mystique dans la poésie des troubadours*, Bp., Akadémiai, 2006.

«Papagay, trop es bels parliers»: *Langage séduisant: Le raisonnement de l'oiseau dans la Novas del Papagay* = *Écritures: Scrittura*, actes du colloque, comité de rédaction Gabrielle TEGYEY, András DÉSFALVI-TÓTH, Lívia A. MIHÁLYKA, Veszprém, Pannon, 2006, 168–178.

«Unas novas vos vuelh contar»: *La spiritualité chrétienne dans quelques nouvelles occitanes*, Frankfurt, Lang, 2007.

A kutatási téma rövid leírása:

Első könyvemben, doktori értekezésem szerkesztett változatában szövegszerű összefüggéseket tártam föl az érett középkor misztikára érzékeny gondolkodásmódja, illetve a trubadúrok költészete között («Amors es bona voluntatz»: *Chapitres de la mystique dans la poésie des troubadours*, Akadémiai, Bp., 2006.). Ebben a munkámban az irodalomtörténeti kérdéseket előtérbe állítva mutattam be, hogy a műalkotások világában a misztika nem merő titokzatosságot, hanem olyan lehetőséget, illetve látás- és megközelítésmódot takart, amelynek révén az emberi élet valamennyi eseménye Isten színe előtt játszódhatott le. Ebben az értelemben bizonyítottam, hogy egy sor trubadúrköltemény vitathatatlanul a misztika jelenlétének a költemények elemzésében bemutatott teljes értelméről tesz tanúbizonyságot, s ezt tekinthetjük az értekezés új tudományos eredményének. Emellett *excursus* formájában tettem módszertani javaslatot a nemfrancia (elsősorban latin és okszitán) nyelvű irodalmi alkotásoknak a francia irodalomtörténet-írásba történő beemelésére.

Kutatásaimat az okszitán novellák vizsgálatával folytattam. Ennek keretében a MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíjának jóvoltából (2005–2006 folyamán, „kiemelkedő” minősítéssel) hét, az irodalomtörténeti konszenzus által legjelentősebbnek ítélt trubadúrnovellában mutattam be a keresztény szellemiség, illetve erkölcsiség megjelenését. Vizsgálataim nyomán még világosabb lett az a folyamat, amely – a költészet terén – már a disszertációból is kiviláglott. A felszínt továbbra is a *fin'amors* uralja, ám a világ már megváltozott: a keresztény erkölcs közismert, ám immár túlzottan szigorúnak tűnő szabályain fölülkerekednek az érzelmek. A novellák ábrázolta értékválság igaz a hagyományos keresztény erkölcsiségre is, ugyanakkor a legkiválóbb szerzők képesek voltak a feszítő ellentéteket irodalmi eszközökkel ábrázolni, egyben pedig rámutatni arra, hogy a látszat és a valóság már korántsem fedi egymást.

Novellaelemzéseimben – melyek egymással is összefüggésben állnak –, úgy vélem, föltártam a keresztény utalásokat és irodalmi motívumokat, mégpedig úgy, hogy nemegyszer tudományos újdonsággal szolgálhattam, különösen is a *Papagays*, a *Lai on cobra* és a *Frayre...* című novellák kapcsán. Egyértelművé vált, hogy állandó hivatkozási vagy éppen megtagadandó viszonyítási pontként a keresztény (illetve zsidó) kultúra mindvégig jelen volt a művekben, mégpedig sokkal gazdagabb formában, mintsem azt eddig sejtthettük. Elkészülte után a kéziratot a Peter Lang Kiadónak ajánlottam föl, ahol az már meg is jelent: «Unas novas vos vuelh contar»: *La spiritualité chrétienne dans quelques nouvelles occitanes*, Frankfurt, Lang, 2007.

Természetesen adódik, hogy a trubadúrköltészet, illetve a novellairodalom után a kutatás következő, egyben legnagyobb erőfeszítést kívánó lépése a három középkori okszitán regény (*Jaufré, Flamenca, Barlaam et Josaphat*) elemzése, mégpedig – a korábbi vizsgálódásokhoz hasonlóan – a keresztény szellemiség szempontjából. Jóllehet a szakirodalom a regények vizsgálata terén valamivel gazdagabb, mint a novellairodalmat illetően, a kutatások középpontjában eddig elsősorban a minduntalan fölbukkanó *fin'amors* (elsősorban a *Flamenca* esetében), illetve az Arthus-mondakör (különösen a *Jaufré* esetében) hatása állott. Így éppen a harmadik, leginkább spirituális értelmet hordozó *Barlaam*-regényre eddig kevesebb figyelem fordítódott. Mivel ez a keleti eredetű mű – amelynek, képzettségemnek megfelelően, kizárólag az okszitán változatát kívánom elemezni – már hagyományos elnevezésében is hordozza a spiritualitás jelentőségét, elemzéseim súlypontját is erre a műre kívánom helyezni, nem elhanyagolva ugyanakkor a másik kettőt sem.

A *Barlaam et Josaphat* című regény párbeszédei és példázatos meséi ugyanis elsősorban többségükben az emberi élet olyan kérdéseit érintik, amelyek a másik két műben csupán nagyon áttételesen fordulnak elő, mint amilyen például a szerelem és az üdvösség esetleges ellentéte. Tanmeséi, történetei révén többé-kevésbé egységes morális rendszert nyújt, így végül a középkor egyik legfontosabb morális kézikönyvévé vált. Különösen tanulságosnak ígérkezik az, hogy mely területekre összpontosítanak, s melyeket hagynak figyelmen kívül ezek a történetek. Keresztény gondolatokat pedig egyrészt a dialógusokban, másrészt pedig azokban az utalásokban találhatunk, amelyek mögött valójában bibliai történetek rejlenek.

A három mű közül legnépszerűbb, ugyanakkor hiányos szövegahagyományozású *Flamenca* hangnemében és motívumkészletében a legközelebb áll a legutóbb vizsgált novellákhoz. Vizsgálatomban nem is elsősorban a „klerikus” mulatságos szerepe, illetve a káthar eretnkséggel kapcsolatban elfoglalt elbeszélői álláspont játszanak főszerepet, hanem sokkal inkább a regény azon művészi üzenete, amely valójában nem tesz különbséget a lelki és a testi szerelem között. Hasonló ez a megközelítés ahhoz, amit éppen a novellákban is megfigyelhettünk: a szerelem a vallásos előírásokkal szemben is föltétlenül a legfőbb érték. A szerző ugyanakkor széleskörű irodalmi műveltséggel rendelkezhetett: a Bibliát és a kor lovagi irodalmát egyaránt jól ismerte, ideértve a *Rózsa-regényt* is, amely a szerelemtan területén meghatározó szerepet játszott.

A *Jaufré*-regény első pillantásra az Arthus-mondakörhöz tartozik, ugyanakkor azonban a kalandok sorozata olyan világképről, főleg pedig gondolkodásmódról tanúskodik, amely elsősorban a középkori okszitán környezetet jellemezte. *Jaufré* valójában már nem a lassacskán meghaladottnak tűnő *cortes* világhoz tartozik, amelyben a lovag szüntelenül a(z esetlegesen szerelemmel is kecsegtető) kalandot keresi, hanem egyes-egyedül a szerelmet, illetve az abban rejlő erőt, amely által teljes értékű emberségét élheti meg. Ezáltal egyúttal meg is szabadul mind a lovagi, mind az erkölcsi, illetve keresztény elvárásoktól. Aligha véletlen, hogy *Jaufré* és Brunissen szerelmes találkozása éppenhogy megelőzi, s nem követi az ünnepi szentmisét.

* * *

FRANCIA TANSZÉK

Adatközlő: Martonyi Éva

Téma: Kortárs francia és frankofón irodalmak és elméletek

Vezető kutató(k): Martonyi Éva egy. tanár, PPKE BTK Francia Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Ádám Anikó egy. doc., PPKE BTK Francia Tsz.

Stanilewicz Grazyna Anna PhD-hallgató

Vajk Zsuzsa PhD-hallgató

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Stanilewicz Grazyna Anna: A gyermek alakja a 20. századi francia irodalomban

Vajk Zsuzsa: Csodás, mitikus, szimbolikus, valamint folklór elemek vizsgálata az akadémiai és a québeci irodalomban

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

MARTONYI Éva,

Le récit mythique chez Henry Bauchau et Sándor Márai, Études Romanes de Brno, 2003, 61–68.

Transculturel et passage(s) dans les récits d'Anne Hébert = Canada in the sign of migration and trans-culturalism: From multi- to trans-culturalism: Le Canada sous le signe de la migration et du transculturalisme eds. Klaus-Dieter ERTLER, Martin LÖSCHNIGG, Frankfurt am Main [etc.], Lang, 2004, 97–106.

Diversité des registres dans l'oeuvre d'Henry Bauchau = Francophonie et diversité linguistique: Conférence internationale, České Budejovice 2005, Jérôme WANNEPAIN, České Budejovice, Jihočeská Univerzita, 2005 (Opera romanica, 7), 216–224.

L'oralité – tradition culturelle et/ou option esthétique?: A propos de deux romans francophones, Verbum, 2005/2, 405–422.

L'identité déplacée ou l'imaginaire centrifuge, in *Imaginaire du roman québécois contemporain = Actes du colloque Brno, 11–15 mai 2005*, sous la direction de Petr KYLOUSEK, Max ROY, Józef KVATERKO, Masarykova Univerzita Brno, Université du Québec à Montréal, Figura, Centre de Recherche sur le texte et l'imaginaire, 2006, 11–114.

Tolérance et différence dans le roman libanais de Charif Majdalani, *L'histoire de la Grande Maison* <http://www.sens-public.org/spip.php?article412>

A kutatási téma rövid leírása:

A kortárs francia és frankofón irodalmak és irodalomelméletek című kutatás a PPKE BTK-n létrejött doktori iskola keretein belül folyik. A jelenlegi kutatás súlypontja tehát kettős, egyrészt a kortárs francia irodalommal és a frankofón szerzőkkel foglalkozunk, ez utóbbin belül kiemelten a kanadai francia nyelvű szerzőkkel, továbbá a belgiumi és a Maghreb országok egyes francia nyelvű szerzőivel. Az irodalomelmélet az úgynevezett posztkolonialista áramlatokhoz kapcsolódik, amelyek elsősorban az amerikai kontinensen alakultak ki, de fokozatosan tért hódítottak ma már Franciaországban is. Ugyanakkor az úgynevezett „French theory”, a hetvenes évek francia gondolkodói, például Derrida, Foucault, Kristeva, Barthes és még

sokan mások az amerikai egyetemi körök számára jelentettek revelációt. A kettő kölcsönhatásának vizsgálata érdekesen egészítheti ki korunk esztétörténeti és ideológiai áramlatainak tükröződését az irodalmi szövegben. A fikció területén ugyanis előtérbe került az elmúlt időszakban egy olyasfajta kérdésfelvetés, amely az igazság/hamisság vagy valóság/fikció, önéletrajz/átírt vagy átértékelt önéletrajz oppozíciói körül forog. A közeljövőben tudományos konferenciát szándékozunk rendezni e témakörökben, elsősorban PhD-hallgatóink részvételével. Korábban már sor került egy nemzetközi tudományos konferenciára, a visegrádi országok egyetemlein működő doktori iskolák hallgatóinak és tanárainak közreműködésével. A konferencián bemutatott előadások szövege a *Verbum* című folyóiratban jelent meg 2005 és 2007 között.

A kutatás előzményei a korábbi doktori témavezetésekhez és magyar–francia együttműködésben készült disszertációk előkészítése és közös megvédésén való részvétel formájában valósultak meg. Eddig a következő magyar–francia együttműködéssel készült doktori disszertációk védésén vettem részt mint témavezető, illetve a bíráló bizottság tagja:

Cécilia CHARLES, *Permanences et renouvellements – L’oeuvre romanesque d’Anne Hébert*, sous la direction de Mme Arlette Chemain-Degrangé, professeur de littérature comparée. Présentée à l’Université de Nice Sophia Antipolis, 2001.

Miléna HORVÁTH, *Les voix des femmes dans la trilogie d’Assia Djébar*, sous la direction de Mme Martine Job et Mme Éva Martonyi, professeurs des universités, présentée à l’Université Bordeaux 3, 2002.

Ferenc HARDI, *Discours idéologique et quête identitaire dans le roman algérien de langue française de l’entre-deux-guerres*, sous la direction de Charles Bonn, professeur des universités. Présentée à l’Université Lumière Lyon 2, 2003.

Krisztina HORVÁTH, *Au miroir de la surmodernité: le roman urbain en France 1990–2000*, sous la direction de M. Philippe Hamon et Mme Éva Martonyi, professeurs des universités. Présentée à l’Université Paris III– Sorbonne Nouvelle, 2003.

Szonja HOLLÓSI, *Contribution à l’étude de l’imaginaire dans les lettres francophones du Maghreb: transformations mythiques et contextuelles. – Approche pluridisciplinaire*, sous la direction de Mme Arlette Chemain et de M. László Nagy professeurs des universités, présentée à l’Université de Nice Sophia-Antipolis et à l’Université de Szeged, 2004.

Zsófia MOLNÁR, *Palimpsestes maeterlinckiens – Études de la dramaturgie de Maurice Maeterlinck*, sous la direction de M. Jean-Pierre Sarrazac et Mme Judit Maár (ELTE – Bp.), présentée à l’Université Paris III, 2005.

VARGA Róbert, *Métissage et déconstruction de l’autobiographie dans la littérature maghrébine d’expression française* sous la direction de Mme Beida Chikhi et Mme Éva Martonyi, professeurs des universités, PTE – Université Mar Bloch Strasbourg, 2007.

Ugyancsak a PTE BTK irodalomelméleti doktori iskolájának hallgatója Miskolczi István, akinek szintén témavezetője vagyok. Témája a francia irodalomelmélet legújabb fejezeteinek ismertetése és konkrét szövegeken való további kidolgozása.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

HAJÓS Katalin,

Tahar Ben JELLOUN, *Szentséges éjszaka*, ford. H. K., Bp., Józsoveg, 2007.

VAJK Zsuzsa,

La mémoire du passé engendre la promesse de l'avenir, Verbum, 2002.

Cri d'espérance vers le présent: Pélagie-la-Charrette d'Antonine Maillet = Cahiers Francophones, 2003.

* * *

FRANCIA TANSZÉK

Adatközlő: Náray-Szabó Márton

Téma: Francia szituációs beszédfordulatok (helyzetmondatok) kontrasztív vizsgálata

Vezető kutató(k): Náray-Szabó Márton PPKE BTK Francia Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Sophie de Pontonx, doktorandusz, Université Paris 4

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíj

A pályázat(ok) futamideje: 2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

NÁRAY-SZABÓ Márton,

Dialogikus kifejezések a franciában = *Nyelvi kompetencia – kommunikatív kompetencia*, szerk. GECSŐ Tamás, Székesfehérvár, Bp., Kodolányi János Főiskola, Tinta, 2006 (Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához, 58), 273–282.

Pragmatique et sémantique des phrases figées situationnelles, Verbum, 2006/2, 1–21.

Dialogic expressions and foreign language teaching = *Europhras 2006*, szerk. FÖLDES Csaba. [Megjelenés alatt.]

Egy helyzetmondat-szótár terve = *Nyelvelmélet és nyelvhasználat*, szerk. GECSŐ Tamás, Székesfehérvár, Bp., Kodolányi János Főiskola, Tinta. [Megjelenés alatt.]

Figement, pragmatique et syntaxe = *Congreso Internacional de Fraseologia y Paremiologia*, Santiago de Compostela, Lugo. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

Azokat az aspektusokat szeretném megvizsgálni, amelyek a francia és a magyar helyzetmondatok viselkedésében közös jegyeket mutatnak. Ilyesmiről akkor lehet beszélni, amikor a franciában és a magyarban is egy adott beszédshelyzetben azonos vagy közel azonos értékű kifejezéssel reagálunk, azaz amikor azonos beszédaktus-típusba sorolható a két helyzetmondat. Még ilyenkor is szinte biztosra vehető, hogy akár az érzelmi többlettartalom, akár a szintaxis, akár a nyelvhasználat szintjén adódnak különbségek. Másrészt érdekelnek azok az esetek is, ahol a különbség-

gek alapvetően pragmatikai jellegűek. Az ekvivalencia kérdése ilyenkor a legnehezebb: példáról példára meg kell vizsgálni azokat a lehetőségeket, amikor mégis párhuzamba állítható két frazéma. A két nyelv helyzetmondataiból összeállítandó lista alapját fogja képezni egy készítendő szótárnak is, amelyet – előzetes megbeszélések alapján – a Tinta Könyvkiadónál szándékozom megjelentetni.

Az elemzés a disszertációmban leírt modellben, úgynevezett illokúciós és perlokúciós predikátumok segítségével történik, amely lehetővé teszi a kifejezések pragmatikai jelentései közötti finom különbségek kirajzolódását. Ha a pragmatikai funkció közel azonosnak tekinthető a francia és a magyar kifejezés esetében, akkor már megfeleltethetők egymásnak, de szinte kizárt, hogy az elemzés más szintjein (szintaktikai, lexikai kötöttségek) ne lépjenek fel különbségek. Ehhez hozzájárul a kifejezések érzelmi többlettartalom szerinti különbségeinek kiszűrése is (pozitív, negatív, semleges érzelmi viszonyulás a partnerhez), valamint bizonyos használatbeli különbségek leírása is (ki mondja, kinek, milyen helyzetben, stb.). A szinonim kifejezések közti különbség visszaadása célnyelvben és a „lefordíthatatlan” kifejezések (nem mondjuk / határozóval fejezzük ki) szintén fontos, megoldandó kihívások. További érdekes szempont lehet a polivalencia, azaz a kifejezések többértékűségének vizsgálata.

OLASZ NYELV ÉS IRODALOM

* * *

OLASZ TANSZÉK

Adatközlő: Domokos György

Téma: Magyarországi olasz és olaszországi magyar források kutatása

Vezető kutató(k):

Domokos György egy. doc., PPKE BTK Olasz Tsz.

Armando Nuzzo egy. doc., PPKE BTK Olasz Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Acél Zsuzsa, egy. adj., PPKE BTK Olasz Tsz.

Mátyus Norbert egy. adj., PPKE BTK Olasz Tsz.

W. Somogyi Judit egy. adj., PPKE BTK Olasz Tsz.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Erdélyiné Bartoss Réka: A *Zichy-kódex*

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: K+F

A pályázat(ok) futamideje: 2000–2002.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

DOMOKOS György,

Filológiai adalékok Magyarország és a magyar–olasz kapcsolatok történetéhez = Kapcsolatok: Tanulmányok Jászay Magda tiszteletére, szerk. TÍMA Renáta, Bp., Íbisz, 2002, 50–58.

Lecture e biblioteche nel Quattrocento in Ungheria = L’Umanesimo latino in Ungheria: Convegno internazionale di studi, Budapest, Istituto italiano di cultura 18 aprile 2005, a cura di Adriano PAPO, Gizella NEMETH PAPO, Treviso, Fondazione Cassamarca, 2005, 61–75.

Riferimenti ungheresi in una cronaca veneziana anonima del secolo XV. = „Con dottrina e con volere insieme”: Saggi, studi e scritti vari dedicati a Béla Hoffmann: Esszék, tanulmányok és egyéb írások Hoffmann Béla tiszteletére, szerk. Antonio SCIACOVELLI, Szombathely, Savaria, 2006, 173–176.

Il volgarizzamento veneto del Liber de amore di Albertano da Brescia in appendice al codice dantesco = Dante ALIGHIERI, Commedia, a cura di Gian Paolo MARCHI, József PÁL, Verona, Szeged, Szegedi Tudományegyetem, 2006 (Codex Italicus, 1), 99–116.

Armando NUZZO, *Coluccio Salutati e l’Ungheria*, Verbum, 2005/2, 341–371.

A kutatási téma rövid leírása:

A PPKE BTK Olasz tanszéke és doktori iskolája (Domokos György); a PPKE BTK Medievisztika Tanszéke és doktori iskolája (Szovák Kornél); a PPKE HTK–ÁJK–BTK Egyháztörténeti Kutatócsoportja (Tusor Péter) a Milánói Szent Szív Katolikus Egyetem Középkori és Reneszánsz Tanulmányok elnevezésű tanszéke (Giuseppe Frasso); a Fraknói Vilmos Intézet (E. Kovács Péter); a Prímási Levéltár (Hegedűs András), a Velencei Állami Levéltár (Giuseppe Pelizza), valamint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (Szabó Ágnes Ilona) közös kutatási programot kíván elkészíteni a magyarországi italicumok és az itáliai hungaricumok feltárására.

Egyik célunk, hogy a tudományos kutatás szolgálja a PPKE kutató egyetemmé válását, hallgatóink elé pedig kézzelfogható és magas színvonalú tudományos mércét állítson. Másodsorban azt is szem előtt tartottuk, hogy kutatásaink ne öncélúak és elszigeteltek legyenek, hanem illeszkedjenek a felsorolt intézmények hagyományába és elősegítsék az együttműködést is ezek között. A projekt főbb céljai:

1. A magyarországi italicumok repertóriumának elkészítése, különös tekintettel a Prímási Levéltár anyagára.

2. A Velencei Állami Levéltárban, a Modenai Levéltárban, a Firenzei Levéltárban és a Vatikáni Levéltárban található hungaricumok minél teljesebb feltérképezése további kutatások előkészítésére. Kiemelt figyelemmel kezeljük az Esztergomi Főegyházmegye múltjára vonatkozó forrásokat, mint pl. Estei Hippolit modenai számadáskönyvei vagy Vásári Miklós padovai kódexei.

3. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban őrzött, úgynevezett *Zichy-kódex* faksimile kiadása átírt szöveggel és a hozzá kapcsolódó tanulmánykötet megjelenítése magyar és olasz nyelven, ehhez kapcsolódóan konferencia és kiállítás szervezése.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

BARTOSS Réka,

„*Ave di cieli imperatrice electa*”: *Una lauda del codice Zichy della Biblioteca Comunale di Budapest*, Ape, 2007/1. [Megjelenés alatt.]

Un sonetto inedito del codice Zichy = In memoriam Hajnóczi Gábor, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008, 25–27.

HUSZTHY Alma, *Un testimone glossato in volgare toscano antico dei Vangeli*, Verbum, 2007/1, 29–51.

SPANYOL NYELV ÉS IRODALOM

* * *

SPANYOL TANSZÉK

Adatközlő: Csuday Csaba

Téma: A spanyol arany század prózája Cervantestől Graciánig

Vezető kutató(k): Csuday Csaba egy. doc., PPKE BTK Spanyol Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

CSUDAY Csaba,

Baltasar GRACIÁN, *A Hős*, ford., utószó: Cs. Cs., Bp., Új Palatinus, 2002.

Cervantes és a Don Quijote, szerk., ford. Cs. Cs. et al., Piliscsaba, PPKE BTK, 2005.

Öt pont a magyar Quijote történetéhez, Holmi, 2005/3, 317–333.

La cueva de Montesinos: Un espacio de límite = Interpretaciones del Quijote, Ljubljana, Filozofske fakultate, 2006, 17–23.

Öt pont a magyar Quijote történetéhez = Correspondences – Kapcsolatok: Hommage a Martonyi Éva, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006, 56–76.

La recepción del Quijote en Hungría = El Quijote hoy, Madrid, Iberoamericana, Vervuert, 2007, 185–197.

Hungría, (szócikk a D. Q. magyar recepciójáról), In: *Gran Enciclopedia Cervantina*, VI, Madrid, 2008.

Don Quijote, Imposztorok tüköre..., *Lazarillo Tormes élete...* = *Művek lexikona*, I, II, Bp., Magyar Nagylexikon Kiadó, 2008, 1/468–469, II/73, 368–369.

A kutatási téma rövid leírása:

A spanyol arany század prózájának meglehetősen hézagossá a magyar recepciója. A kutatás ezt a hiányosságot szeretné némiképpen pótolni, szövegközlésekkel, tanulmányokkal. A munka részeként a Don Quijote megjelenésének 400. évfordulójára készített válogatott tanulmánykötet a Spanyol Tanszék oktatóinak és hallgatóinak közös munkája volt. Csuday Csaba Cervantes- és Gracián-kutatásaiba, a tárgyakat taglaló rendes és speciális szemináriumokon, előadásokon bevonta a spanyol, a magyar és esztétika szakos hallgatókat is.

* * *

SPANYOL TANSZÉK

Adatközlő: Csuday Csaba

Téma: A spanyol és spanyol amerikai fantasztikus elbeszélés

Vezető kutató(k): Csuday Csaba egy. doc., PPKE BTK Spanyol Tsz.

A témához kapcsolódó PhD hallgatók neve és témája:

Kanozsay Katalin: Anya és leánya – Isabel Allende és Lucía Etxebarria művei

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

CSUDAY Csaba,

„Dentro” y „fuera”: El problema del espacio „postfantástico” en la exposición de Ella imagina de Juan José Millás = El espacio en la narrativa moderna en lengua española, Bp., Eötvös, 2003, 48–57.

A spanyol nyelvű latin-amerikai próza a 20. század második felében = Világirodalom, főszerk. PÁL József, Bp., Akadémiai, 932–947.

Metamorfosis del „yo” en la „La mujer del cuadro” de Juan José Millás = La metamorfosis en las literaturas en lengua española, Bp., Eötvös, 2006, 102–107.

La dimensión pueril como inteligencia angelical, centro místico e hijo del alma en El orden alfabético de Juan José Millás = La niñez como dimensión, objeto y perspectiva del discurso literario, Bp., Eötvös, 2007, 173–183.

A pátriárka alkonya, Szakaszcég, Száz év magány, A szekrényjáró, Az üldöző = Művek lexikona, II, III, Bp., Magyar Nagylexikon Kiadó, 2008, II/903, III/300–301, 320–321, 343, 440.

A kutatási téma rövid leírása:

A „fantasztikus” elbeszélés a 19. század végén jelenik meg Spanolországban és Latin-Amerikában a realista és pszichológizáló prózairodalom ellenpontjaként. A kutatás, amely Csuday Csaba PhD-értekezéséhez (*Fantasztikus irodalom: narráció a megismerés határán*, 2000) kapcsolódóan a műfaj történetét, elméleti hátterét és modern spanyol–amerikai (Darío, Bioy Casares, Borges, Cortázar), valamint posztmodern spanyol (Javier Marías, Juan José Millás) képviselőinek alkotásait elemzi egyedi tanulmányokban, illetve a Spanyol Tanszék speciális szemináriumain. A téma szerepel a PPKE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskolájának programjában is.

* * *

SPANYOL TANSZÉK

Adatközlő: Elterné Czöndör Klára

Téma: A zsidó–spanyol nyelv szociolingvisztikai aspektusai

Vezető kutató(k): Elterné Czöndör Klára egy. adj., PPKE BTK Spanyol Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Iacob Hassan, a Consejo Superior de Investigaciones Científicas nevű madridi kutatóintézet hebraisztikai osztályának néhai vezetője

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány pályázata;

Nemzeti Kulturális Alap pályázata

A pályázat(ok) futamideje: 2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ELTERNÉ CZÖNDÖR Klára,

A szefárd zsidók és nyelvük, Modern Nyelvoktatás, 2004/4, 47–59.

A zsidó–spanyol nyelv írásmódja, Publicationes Universitatis Miskolcensis (Sectio Philosophica), 2005, 57–73.

A szefárd zsidók nyelve: a zsidó–spanyol nyelv = Európai nyelvművelés: Az európai nyelvi kultúra múltja, jelene és jövője, szerk. BALÁZS Géza, DEDE Éva, Bp., Inter Kht, 2008.

A kutatási téma rövid leírása:

1492 után, a spanyolországi zsidók kiűzetését követően a szefárdok egy része már meglévő zsidó közösségekhez csatlakozott, és egy idő után nyelvileg asszimilálódott, míg az Észak-Afrikában és az Oszmán Birodalom területén letelepedők több száz éven keresztül megtartották ezt az örökségüket.

A 20. század történelmi eseményeinek, a török birodalom felbomlásának, majd a II. világháború népiirtásának következtében ez a maga nemében egyedülálló módon fennmaradt nyelv egyre jobban kiszorult a nyelvhasználatból, és ezzel hanyatlása is megkezdődött.

A szétszórásban élő szefárd közösségek a 20. század hetvenes éveiben kezdtek magukhoz térni korábbi apatikus állapotukból, és ráébredni arra, hogy nyelvük és kultúrájuk véglegesen el fog tűnni, ha nem tesznek érte valamit. Ekkor indult meg az a mai napig is tartó, egyre tevékenyebb és egyre szélesebb körben terjedő mozgalom, melynek célja a zsidó–spanyol nyelv és kultúra megőrzése, illetve fennmaradásának elősegítése.

Az 1999-ben kezdődő kutatás célja annak feltárása, hogy a fentiekben vázolt, a zsidó–spanyol nyelv alakulása szempontjából döntő fontosságú történelmi események, és az ezeknek nyomán bekövetkező társadalmi változások miképpen befolyásolták a szefárd zsidóság nyelvének alakulását a kiűzetésük óta eltelt fél évezred folyamán, milyen tényezők hatására kezdődött el fokozatos hanyatlása, illetve mai helyzetét tekintve milyen esélyei vannak a továbbélésre. A nyelv sorsát alakító szociolingvisztikai tényezők számbavételével kívántam magyarázatot adni arra az egyedinek tekinthető jelenségre, hogy a diaszpórában élő szefárd közösségek nyelve, kisebbségi helyzetüknek és az őket körülvevő társadalmak nyelvi asszimilációs hatásának ellenére megmaradt.

* * *

SPANYOL TANSZÉK

Adatközlő: Rózsavári Nóra

Téma: A létige a spanyol és a magyar nyelvben

Vezető kutató(k):

Rózsavári Nóra egy. adj., PPKE BTK Spanyol Tsz.

Julio Zavaleta egy. adj., ELTE Spanyol Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Nóra RÓZSAVÁRI, Julio ZAVALA, *El copulativo en el español y en el húngaro: Estructuras, contrastes, ejercicios*, Bp., Nyitott Könyv, 2007.

A kutatási téma rövid leírása:

A magyar létige és a spanyol *ser* és *estar* igék használatának leírása, a párhuzamok szisztematikus bemutatása. A létige magyar nyelvben történő használatának szabályaiból kiindulva a lehetséges spanyol változatokig és szerkezetekig való eljutás.

SZLAVISZTIKA

* * *

SZLAVISZTIKA – KÖZÉP-EURÓPA INTÉZET

SZENT ADALBERT KÖZÉP-EURÓPA KUTATÓCSOPORT

Adatközlő: Illés Pál Attila

Téma: Cseh, lengyel, szlovák kulturális lexikonok összeállítása

Vezető kutató(k): Pálfalvi Lajos egy. doc., PPKE BTK Lengyel Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Žilka Tibor egy. tanár, PPKE BTK Szlavisztika – Közép-Európa Int.

Käfer István ny. egy. doc., igazgató, PPKE BTK Szlavisztika – Közép-Európa Int.;

Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport

Ábrahám Barna egy. adj., PPKE BTK Szlovák Tsz.

Beke Márton egy. ts., PPKE BTK Cseh Tsz.

Halász Iván egy. adj., PPKE BTK Szlovák Tsz.

Illés Pál Attila egy. adj., PPKE BTK Lengyel Tsz.

Káša Péter egy. doc., lektor, PPKE BTK Szlovák Tsz. (Eperjesi Egyetem)

G. Kovács László egy. adj., PPKE BTK Szlovák Tsz.

Mészáros Andor egy. ts., PPKE BTK Cseh Tsz.
Reiman Judit egy. adj., PPKE BTK Lengyel Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Thomas Tobias Bachmann anyagi támogatása

A pályázat(ok) futamideje: 2005–2008.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás célja a cseh, a lengyel és a szlovák kultúrát magyarországi nézőpontból feldolgozó művelődéstörténeti lexikonok összeállítása. E kézikönyvek mélyebb ismereteket kívánnak nyújtani, belülről akarják láttatni a három etnikum múltját és jelenét, a politika-, a társadalom- és a művelődéstörténet csomópontjait, meg kívánják ragadni azokat a hívószavakat, s ezáltal feltérképezni azt a kulturális kódot, mely befolyásolja a közvéleményt, a történeti tudatot vagy akár a választói magatartást. Különös hangsúlyt fektetnek a Magyarországhoz, illetve a magyarsághoz fűződő viszonyra. A három kötet szerkesztését az intézet tanszékeinek oktatói végzik az egyes szócikkeket pedig rajtuk kívül a hazai bohemisztika, polonisztika, illetve szlovakisztika meghatározó kutatói készítik. A listák már elkészültek, az egyes szócikkek megírása 2007 őszétől veszi kezdetét.

* * *

SZLAVISZTIKA – KÖZÉP-EURÓPA INTÉZET
SZENT ADALBERT KÖZÉP-EURÓPA KUTATÓCSOPORT

Adatközlő: Mészáros Andor

Téma: Cseh–lengyel–magyar–szlovák–latin–angol–olasz–francia katolikus terminológiai szótár összeállítása

Vezető kutató(k): Mészáros Andor egy. ts., PPKE BTK Cseh Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Illés Pál Attila egy. adj., PPKE BTK Lengyel Tsz.

Kránitcz Mihály egy. tanár, PPKE HTK Alapvető Hittan Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Thomas Tobias Bachmann anyagi támogatása

A kutatási téma rövid leírása:

A régió politikai és társadalmi múltjának, a kommunizmus vallásellenes politikájának következtében az elérhető cseh, lengyel, magyar és szlovák szótárak nem vagy helytelenül tartalmazzák a vallási-egyházi kifejezéseket. Intézetünkben 2003 őszétől készítjük a fenti nyelvek egyházi terminológiai szótárát, mely nemcsak a nemzetközi egyházi kapcsolattartás, a teológusok, hanem a történészek, az irodalomtörténészek, a nyelvészek, a szociológusok, néprajzosok számára is hasznos segédkönyv lehet. Az egyházi, elsősorban a katolicizmushoz kötődő kifejezéseket tematikus rendben (vallás, a Biblia, egyháztörténet, liturgia, kánonjog, művészet

stb.) tartalmazó szótár elkészítésére a Szent Adalbert Kutatócsoporton belül külön munkacsoport alakult Mészáros Andor vezetésével, és a szótár munkálataiban az egyetem részéről még Kránitz Mihály és Illés Pál Attila vesz részt, ezenkívül külső szakembereket is bevonunk a munkálatokba. A mintegy húszezer szavas szótár várhatóan néhány éven belül elkészül.

CSEH NYELV ÉS IRODALOM

* * *

CSEH TANSZÉK

Adatközlő: Vörös István

Téma: A mű- és ezen belül a versfordítás kérdései a magyarországi bohemisztikában

Vezető kutató(k): Vörös István egy. doc., PPKE BTK Cseh Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Beke Márton egy. ts., PPKE BTK Cseh Tsz.

Benyovszky Krisztián műfordító

Kiss Szemán Róbert műfordító

Mészáros Andor egy. ts., PPKE BTK Cseh Tsz.

Tóth László műfordító

Žilka Tibor egy. tanár, PPKE BTK Szlovák Tsz.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Tölgyesi Tamás: Lexikális germanizmusok a mai cseh nyelvben

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

A Duna vallomása: Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára, szerk. ÁBRAHÁM Barna, PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006.

XX. századi cseh novellák, szerk. V. I., Bp., Noran, 2006.

A kutatási téma rövid leírása:

A műfordítás sokat tárgyalt problémáját tanszékünk és intézetünk speciális helyzete révén újszerű, jellegzetesen bohemisztikai, szlavisztikai szempontból tudjuk megközelíteni. A csehről magyarra fordított szépirodalmi műveknek a műfordítás általános poétikai kérdésein túl megvannak a maguk egyedi fordítási dilemmái. Érdekes pl. a cseh és magyar hangrendszer verstani szempontból vett meglepő hasonlósága és a verstan mégis gyökeresen más mivolta. A fordítás e vonatkozásban hatványozottan veti fel a hűség és hűtlenség dilemmáit. Mindez elvezet addig a problémáig, hogy fordítható-e egyáltalán egy nagy költészet nagysága, ahogy pl. a cseh költészet csehsége csak nehezen. Az elméletet és a gyakorlatot nem kívánjuk elválasztani, a kutatást mindig új fordítások készítésével kapcsoljuk össze.

SZLOVÁK NYELV ÉS IRODALOM

* * *

SZLAVISZTIKA – KÖZÉP-EURÓPA INTÉZET
SZENT ADALBERT KÖZÉP-EURÓPA KUTATÓCSOPORT

Adatközlő: Käfer István

Téma: Magyar–szlovák terminológiai kérdések

Vezető kutató(k): Käfer István ny. egy. doc., igazgató, Szlavisztika – Közép-Európa Int., Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Ábrahám Barna egy. adj., PPKE BTK Szlovák Tsz.

Halász Iván egy. doc., PPKE BTK Szlovák Tsz.

Káša Péter lektor, docens, PPKE BTK Szlovák Tsz., Eperjesi Egyetem

G. Kovács László egy. adj., PPKE BTK Szlovák Tsz.

Karol Wlachovský ny. egy. doc.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: Thomas Tobias Bachmann anyagi támogatása

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ÁBRAHÁM Barna, *Szlovákok és szlovjások: a nemzet határai*, Limes, 2003/3, 55–66.

KÄFER István, *Dona nobis pacem (Magyar–szlovák kérdések)*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005.

Az eddigi eredményeket részben tartalmazzák továbbá a HEFOP–3.3.1–P.–2004–09–0020/1.0 projekt keretében elkészült, egyelőre Interneten hozzáférhető oktatási segédanyagok.

A kutatási téma rövid leírása:

Kutatócsoportunk az új források feltárása, publikálása és a szakirodalom revideálása, gazdagítása mellett egyre hangsúlyosabban foglalkozik a magyar–szlovák (részben –horvát, –cseh, –lengyel) közös múlt terminológiai problémáival, ugyanis a diktatúrák bukása óta a termékeny párbeszéd fő akadálya már nem a tabu témák és a kézi vezérlésű kutatás létezése, hanem a fogalmak és a gondolkodási paradigmák eltérése a fenti nemzetek történet-, művészettörténet- és irodalomtörténet-írásában, akárcsak a nyelvészeti, a néprajzi szakirodalomban. Ezek a „nemzeti” terminológiák, azaz látószögek alig feleltethetők meg egymásnak, s a legnagyobb fokú nyitottság és jóindulat mellett is a kölcsönös megértés akadályai. A projekt résztvevői elkezdtek az alapvető fogalmak értelmezését, jelentésváltozásuk megragadását, elsőként magyar–szlovák vonatkozásban (*Magyarhon/Magyarország – Uhry/Uhersko/Uhorsko/Maďarsko; hungarus/magyarhoni/magyarországi/magyar – uhorský/maďarský; Felföld/Felvidék – Horná zem/Horňaky; Tótország – Slovensko; tót/szlovák – Slovák; csehszláv/csehszlovák – Bohemo–Pannonus/Československý, illetve maga a slovenčina* ('szlovák nyelv') *Pozsony – Prešporok/Bratislava; hazafi – vlastenec*, de akár

maďarón, odrodilec, pánszláv – pansláv, de akár: národovec/uvedomilý Slovák stb. Az eredményeket hazai és szlovákiai szakemberek részvételével eddig két konferencián ismertettük (*Magyar–szlovák terminológiai kérdések I–II.*, Esztergom, 2006. június 8., december 1.), ezek anyaga 2007 őszén mindkét nyelven megjelent (*Magyar–szlovák terminológiai kérdések / Maďarsko–slovenské terminologické otázky*), és a találkozók sorát is folytatjuk. Reményeink szerint az eredmények beépülnek a fenti szakmai körök, a kutatóintézetek, a történész vegyesbizottság munkájába, és hosszabb távon jótékonyan befolyásolják a közvéleményt, a történeti tudatot.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

Lásd a *Magyar–szlovák interetnikus összefüggések* témájú adatlapon.

LENGYEL NYELV ÉS IRODALOM

* * *

LENGYEL TANSZÉK

Adatközlő: Pálfalvi Lajos

Téma: Witold Gombrowicz életműve

Vezető kutató(k): Pálfalvi Lajos egy. doc., PPKE BTK Lengyel Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

PÁLFALVI Lajos,

Mitogeográfiai képződmények a lengyel irodalomban = A perifériáról a centrum: Világirodalmi áramlás a 20. század középső évtizedeitől, I, szerk. V. GILBERT Edit, Pécs, Pécsi Tudományegyetem, 2003 (Pannónia Könyvek), 125–133.

„Csak a lengyelek nem keltene undort bennünk.”: *Gombrowicz és a haza*, Kalligram, 2004/12, 77–81.

Mitogeográfiai képződmények a lengyel irodalomban = A perifériáról a centrum: Világirodalmi áramlás a 20. század középső évtizedeitől, II, szerk. V. GILBERT Edit, Pécs, Pécsi Tudományegyetem, 2004 (Pannónia Könyvek), 113–121.

Siker megalkuvás nélkül: Száz éve született Witold Gombrowicz, Európai Utas, 2004/3, 20–21.

A kutatási téma rövid leírása:

Witold Gombrowicz életművét hagyományos irodalomtörténeti monográfiában szeretném feldolgozni. A pálya három nagyon különböző részre tagolódik, a monográfia szerkezete is ezt tükrözi: Gombrowicz Lengyelországban, Argentínában, majd Európában.

Jelenleg az első résznél tartok. Ebben a korszakban nagy szerepet játszanak az élettrajzi elemek, mert bizonyos sorsfordulókkal és a kulturális környezettel (pl. a polgári miliőben továbbélő nemesi mitológia anakronizmusával) jól magyarázható a

gombrowiczi világkép kialakulása. *Ferdydurke* című regénye arról tanúskodik, hogy Gombrowicz nézetei már a pálya első szakaszában kialakultak, a későbbiekben egyre univerzálisabb igénnyel fogalmazta ezeket meg, és újabb műfajokat is kiprobált, ezek közül a legfontosabb a napló.

KELETI NYELVEK ÉS IRODALMAK

* * *

ARAB TANSZÉK, ÓGÖRÖG TANSZÉK, LATIN TANSZÉK

Adatközlő: Maróth Miklós

Téma: Ókori és arab kultúra

Vezető kutató(k) neve, beosztása, munkahelye :

Kovács Péter egy. doc., PPKE BTK Ókortörténeti Tsz.

Maróth Miklós egy. tanár, PPKE BTK Arab Tsz.

Takács László egy. doc., PPKE BTK Latin Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Abdelszamad Belhadzs lektor, PPKE BTK Arab Tsz.

Krähling Edit egy. ts., PPKE BTK Latin Tsz.

Major Balázs egy. ts., PPKE BTK Arab Tsz.

Ősz Ferenc egy. ts., PPKE BTK Ókortörténeti Tsz.

Pataki Elvira egy. ts., PPKE BTK Latin Tsz.

Tüske László egy. adj., PPKE BTK Arab Tsz.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Tamás Gábor: Korai arab irodalomelmélet

Tóth Vencel László: Görög retorika az egyházatyáknál

Varsányi Orsolya: Keresztény-muszlim teológiai viták, az arab irodalom születése

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Kisszakokat támogató minisztériumi pályázat (latin, görög és arab szak); OTKA;

Millenniumi pályázat

A pályázatok futamideje: 2000–2003.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

CsÍZY Katalin, *Proverbiumok és proveriális kifejezések Iulianos Apostata beszédeiben*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007.

KRÄHLING Edit,

A klasszikus görög–római ókor a magyar művelődésben és tudományban, szerk. KRÄHLING Edit, Bp., Szenzár, 2003.

Hedypathetica, ed. K. E., Bp., Szenzár, 2005.

MARÓTH Miklós,

The Correspondence between Aristotle and Alexander the Great, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006.
[112 angol + 149 arab szöveg.]

Az iszlám. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A sokrétű kutatás fő területei: ókori irodalom, ókori történelem, ókori filozófia; arab irodalom, arab történelem, arab filozófia, iszlám.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

Csízzy Katalin,

Vizsgálat Vergilius eklogáinak elrendezése körül, Ókortudományi Értesítő, 1999, 14–18.

Hélios szerepe és azonosítása Iulianus Hérakleios ellen írott beszédében (Or. VII.), Antik Tanulmányok, 2000, 223–228.

Chronologische Probleme im Zusammenhang mit der Erziehung des Kaisers Julian, Acta Antiqua Hungariae, 2004, 109–114.

Gnomen im klassischen Altertum, Acta Antiqua Hungariae, 2006, 329–340.

Iulianus és a Duna, Antik Tanulmányok, 2004, 91–100.

Kirké barlangja Iulianus értelmezésében, Antik Tanulmányok, 2004, 143–147.

Proverbiumok és proverbiális kifejezések Iulianos Apostata beszédeiben, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007.

ÓKORI NYELVEK ÉS IRODALMAK

* * *

HEBRAISZTIKAI TANSZÉK

Adatközlő: Fröhlich Ida

Téma: Ószövetségi apokrif és pszeudepigráfikus irodalom

Vezető kutató(k): Fröhlich Ida egy. tanár, PPKE BTK Hebraisztikai Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Almásy Adrienn PhD-hallgató, ELTE BTK

Buzási Gábor egy. adj., PPKE BTK Hebraisztika Tsz.

Dávid Nóra PhD-hallgató, PPKE BTK

Dobos Károly egy. adj., PPKE BTK Hebraisztika Tsz.

Pilecky Marcell egy. adj., PPKE BTK Szlovák Tsz.

Pudleiner Dolores OTKA-ösztöndíjas

Tamási Balázs PhD-hallgató, PPKE BTK

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Almásy Adrienn: Kopt nyelvű apokrifek

Dávid Nóra: Latin és görög apokrifek

Tamási Balázs: Szír nyelvű apokrifek

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 032621

A pályázatok futamideje: 2000–2004; 2006–2009.

A jelzett időszakban (2002–2007) megjelent, a kutatási témát legjobban publikációk:

FRÖHLICH Ida,

Idő és történelem az ókori Izraelben = Közelítések az időhöz: Tanulmányok, szerk. ÁRVA J., GYARMATI J., Bp., Néprajzi Múzeum, 2002 (Tabula Könyvek, 3), 34–45.

From Pseudepigraphic to Sectarian, *Revue de Qumrân*, 2004, 395–406.

Mamzēr in Qumran texts – the problem of mixed marriages from Ezra’s time: Law, literature and practice, *Transeuphratène*, 2005, 105–117.

Tobit against the Background of the Dead Sea Scrolls = The Book of Tobit: Text, Tradition, Theology: Papers of the First International Conference on the Deuterocanonical Books, eds. G. G. XERAVITS, J. ZSENGELLÉR, Leiden, Boston, Brill, 2005, 55–70.

Újraírt szövegek = Az utókor hatalma: Újraírt szövegek, szerk. FRÖHLICH Ida, (Kréne, 4), Bp., Új Mandátum, 2005, 7–36.

A kutatási téma rövid leírása:

Az apokrif és pseudepigráfikus irodalom művei csak fordításokban (görög, latin, szír, etióp, ószláv, örmény stb.) maradtak fenn. A művek eredetije héber vagy arámi volt. Keletkezésük ideje a Kr. e. 3. század és a Kr. u. első néhány évszázad közötti idő volt. Ezek a művek, habár jámbor indíttatásúak, a bibliai hagyományba nem kerültek be. Bizonyos közösségekben, így a korai kereszténységben is, rendkívül népszerűek voltak. Eredeti szövegeik sokáig ismeretlenek voltak. A qumráni szövegek (Holt-tengeri tekercsek) megtalálásával a barlangokból több apokrif mű szövege is előkerült eredetiben (Henok könyve, a Jubileumok könyve). Ez teljesen új fényt vetett az apokrif irodalomra: kiderült ugyanis, hogy ezek a művek meghatározóak voltak az esszénus irányzat szellemi hagyományában. A két szövegcsoporthoz kontrasztív vizsgálata a hellénisztikus zsidó irodalom számos kérdésére adhat választ. A qumráni szövegek fordítását a témavezető elkészítette, eddig két kiadásban is megjelent. Az apokrif és pseudepigráfikus irodalom jórészt ismeretlen tartománynak számít Magyarországon. Fordítása nehezebb dolog, mivel több ritka nyelv jó ismeretére van szükség hozzá. Nagy európai nyelvekre már közel egy évszázada lefordították ezeket a szövegeket. A tervezett kutatás, a szövegek fordítása és kommentált kiadásra való előkészítése fiatal szakemberek munkája lesz, akik több ritka nyelvben jó ismeretekkel rendelkeznek. Az együttes munka, a rendszeres megbeszélések nyomán remélhető, hogy nemcsak magas színvonalú, gondosan kommentált fordítások születnek, hanem a szövegekkel kapcsolatos tematikus konferenciák nyomán új tudományos eredmények is napvilágot látnak a művek tartalmát, műfajait és funkcióit illetően.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

DÁVID Nóra,

Rachel Hachlili, Jewish Funerary Customs, Practices and Rites in the Second Temple Period, Leiden: Brill 2005., Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, 2007, 222–225. [Könyvismertetés.]

„...senki sem halhatatlan” – avagy a zsidóság temetkezési szokásainak (a hellénisztikus kortól a Bét Se’arim-i temető felhagyásáig) fejlődése és írott forrásai = Tanulmányok évezredek történelméből (Pázmány Történeti Műhely) [Megjelenés alatt.]

Az ókori zsidó missziológia forrásai = Függőkert (Orientalisztikai tanulmányok). [Megjelenés alatt.]

PUDLEINER Dolores,

Hérem és Sacer = A teológia peremén, szerk. SZABÓNÉ MÁTRAI Marianna, Bp., Luther, 2003, 1–5. Jefte leánya, Kalligram, 2004/5, 92–97.

Az esztergomi katolikus egyesületek tevékenysége a 20. század első felében, Limes, 1995/1–2, 139–154.

TAMÁSI Balázs,

Qumráni szövegek – pártütő angyalok: A „rossz” eredete a közösség gondolkodásában, Ókor, 2006/2, 12–19.

Prófécia és korszakok szerinti szemlélet Qumránban, Ókor, 2007/3–4. [Megjelenés alatt.]

* * *

ÓKORTÖRTÉNETI TANSZÉK

Adatközlő: Jany János

Téma: Az ókori Irán jogtörténete

Vezető kutató(k): Jany János egy. doc., PPKE BTK Ókortörténeti Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíj

A pályázat(ok) futamideje: 2004–2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

JANY János,

The Idea of a Trust in Zoroastrian Law, Journal of Legal History, 2004/3, 269–286.

The Four Sources of Law in Zoroastrian and Islamic Jurisprudence, Islamic Law and Society, 2005/3, 291–332.

The Jurisprudence of the Sasanian Sages, Journal Asiatique, 2006/2, 291–323.

Klasszikus iszlám jog: Egy jogi kultúra természetrajza, Bp., Gondolat, 2006.

Criminal Justice in Sasanian Persia, Iranica Antiqua, 2007, 347–386.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás kapcsolódik a doktori disszertációm témájához, annak továbbgondolása és kibővítése eredményeképpen jött létre. A kutatás az ókori Irán jogéletének

valamennyi aspektusát átfogja, de elsősorban a közigazgatás, a büntetőjog és a magánjog egyes kérdéseit helyezi a középpontba. A kutatás a középperzsa nyelvű forrásokra támaszkodik, s figyelembe veszi a világi és vallási irodalom alkotásait egyaránt. Megközelítésében egyszerre érvényesül a dogmatikai és a szociológia irányultság. Előbbihez tartozik az egyes jogintézmények háttéréül szolgáló elméleti, vallási és erkölcsi posztulátumok feltárása és szerepének bemutatása a jogi érvelésben és a joggyakorlatban. A szociológiai megközelítésből fakadóan azonban nem csupán a jog elméletével, hanem annak tényleges megvalósulási formáival, ellentmondásaival és diszfunkcionalitásával is foglalkozom, amennyire ennek feltárását a források egyáltalán lehetővé teszik. Harmadik módszertani alapvetésként érvényesítem a jogösszehasonlítást is, mely lehetővé teszi egyfelől a szomszédos jogrendszerekkel való tematikus és analitikus összehasonlítást, másfelől pedig a perzsa jog történetileg is igazolható hatásainak feltárását elsősorban az iráni keresztények, a babiloni zsidóság és a formálódó, korai iszlám jog tekintetében. E kutatási téma a nemzetközi tudományosságban is meglehetősen egyedi, ezért szoros szakmai és emberi kapcsolatot ápolok a témában dolgozó, nem túl népes számú külföldi kollégával. A korszak és a térség jogtörténetének komplex feltárására egy nemzetközi kutatócsoport felállítása jelenleg folyamatban van, melybe magam is meghívást kaptam. A kutatás eredményeként megszületett monográfiáért 2007-ben Bolyai-plakettet kaptam.

* * *

LATIN TANSZÉK

Adatközlő: Kovács Péter

Téma: Corpus Inscriptionum Latinarum III Pannonia

Vezető kutató(k): Kovács Péter egy. doc., PPKE BTK Latin Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Borhy László egy. tanár, ELTE BTK Régészettudományi Int.

Lőrincz Barnabás egy. doc., ELTE BTK Ókortörténeti Tsz.

Mráv Zsolt régész-szakmuzeológus, Magyar Nemzeti Múzeum

Németh Margit főmuzeológus, Aquincumi Múzeum

Szabó Ádám régész-szakmuzeológus, Magyar Nemzeti Múzeum

Tóth Endre régész-szakmuzeológus, Magyar Nemzeti Múzeum

Visy Zsolt egy. tanár, Pécsi Tudományegyetem Ókortörténeti és Régészeti Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA K 61128

A pályázatok futamideje: 2006–2009.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

KOVÁCS Péter, *Tituli Romani in Hungaria reperti*, Bp., Bonn, Atlantisz, Habelt, 2005.

Studia epigraphica Pannonica I, szerk. KOVÁCS Péter, SZABÓ Ádám, Bp., MTA, 2008.

A kutatási téma rövid leírása:

A nemzetközi munka során kiadásra kerülnek az ókori Pannonia területén talált latin nyelvű feliratok modern kommentárral, leírással, fotókkal. A munkában nyolc ország akadémiaja vesz részt. A kiadást a Berlini Akadémia CIL-központja végzi, a projekt vezetője Alföldy Géza professzor (Heidelberg).

* * *

LATIN TANSZÉK

Adatközlő: Kovács Péter

Téma: *Fontes Pannoniae Antiquae*

Vezető kutató(k): Kovács Péter egy. doc., PPKE BTK Latin Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíj

A pályázatok futamideje: 2002–2005; 2006–2008.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

KOVÁCS Péter,

Fontes Pannoniae Antiquae, I, *Korai földrajzi szerzők és római hódítás kora*, ed. P. K., B. FEHÉR, Bp., 2003.

Fontes Pannoniae Antiquae II. Pannonia története Kr. u. 54–166 közt, ed. P. K., B. FEHÉR, Bp., 2004.

Marcus Aurelius esőcsodája és a markomann háborúk, Pécs, Pécsi Tudományegyetem, 2005.

Fontes Pannoniae Antiquae ab anno Domini CLXVI usque ad annum CXCII – Pannonia története Kr. u. 166–192 között, ed. P. K., Bp., 2006.

Fontes Pannoniae Antiquae in aetate Severorum – Pannonia története a Severusok korában, Bp., 2007.

Fontes Pannoniae Antiquae ab a D. CCXXXV usque ad a. CCLXXXIV. Bp., 2007.

The rain miracle Marcus Aurelius and the Marcomannic wars, Leiden, 2008.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás legfontosabb kitűzése a Pannonia római tartományra vonatkozó antik írott és felírt források kiadása, fordítása és kommentárok készítése, valamint az egyes korszakokhoz fűződő történeti összefoglalók elkészítése. Az elmúlt négy évben négy kötet jelent meg magyar nyelven, kettő angolul. Előreláthatóan a sorozat kilenckötetes lesz.

* * *

LATIN TANSZÉK

Adatközlő: Takács László

Téma: A görög–római ókor a magyar művelődésben és tudományban

Vezető kutató(k) neve, beosztása, munkahelye:

Maróth Miklós egy. tanár, PPKE BTK Latin Tsz.

Mayer Gyula tudományos főmunkatárs, MTA

Szovák Kornél egy. doc., PPKE BTK Medievisztika Tsz.

Takács László egy. doc., PPKE BTK Latin Tsz.

A pályázatok futamideje: 2001–2004.

A jelzett időszakban (2002–2007) megjelent, a kutatási témát legjobban reprezentáló legfontosabb publikációk:

TAKÁCS László,

Az akadémiai Lucanus-pályázat = A klasszikus görög–római ókor a magyar művelődésben és tudományban: Tanulmányok, szerk. KRÄHLING Edit, Bp., Szenzár, 2003, 175–230.

Vergilius Georgicájának fordításai a XVIII–XIX. század fordulóján = A klasszikus görög–római ókor a magyar művelődésben és tudományban: Tanulmányok, szerk. KRÄHLING Edit, Bp., Szenzár, 2003, 107–153.

Ex ancilla domina = Companion to the History of the Neo-latin Studies in Hungary, ed. István BARTÓK, translated by György FÖLDES, Bp., Universitas, 2005, 54–63.

A kutatási téma rövid leírása:

Nem kétséges, hogy Európa kulturális örökségének legmeghatározóbb része a klasszikus ókor kultúrája, amely szervesen beépült az európai nemzeti kultúrákba. Ennek az örökségnek a feltárása, kutatása fontos feladata a nemzeti tudományos-ságnak, ezért állította kutatásunk középpontba a klasszikus ókort, s arra törekedtünk, hogy a kutatás eredményeként bemutassuk, milyen sok területen gyakorolt hatást a magyar művelődésre a görög és római kultúra. A kutatás több részterületre oszlott. Ezek közül egyetemünkhöz főként két téma kapcsolódott: 2003-ban konferenciát szerveztünk az ókor kulturális öröksége témakörében, és ennek a konferenciának az anyaga később önálló kötetben napvilágot is látott; másrészt elkészült a magyar ókortudomány teljes online bibliográfiája, amely szabadon felhasználható bárki számára, és nagy segítséget jelent a klasszikus ókor magyar utóéletének a megismeréséhez, kutatásához.

* * *

LATIN TANSZÉK

Adatközlő: Takács László

Téma: L. Annaeus Cornutus élete és művei

Vezető kutató(k) neve, beosztása, munkahelye :

Takács László egy. doc., PPKE BTK Latin Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíj

A pályázatok futamideje: 2004–2007.

A jelzett időszakban (2002–2007) megjelent, a kutatási témát legjobban reprezentáló legfontosabb publikációk:

TAKÁCS László,

The story of a fragment of L. Annaeus Cornutus, Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae, 2004, 35–46.

L. Annaeus Cornutus és a kortárs költészet = Hedypathetica: Tanulmányok a hellénisztikus irodalom köréből, szerk. KRÄHLING Edit, Bp., Szenzár, 2005, 319–334.

Commentum Cornuti in Persium. Recognoverunt et adnotatione critica instruxerunt W. V. Clausen et J. E. G. Zetzel. Moraschii et Lipsiae in aedibus K. G. Saur, Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana, MMIV, 202 l., Antik Tanulmányok, 2006, 114–116. *Sero cognovit – Persius és Seneca meg Quintilianus = 101 írás Pusztai Ferenc tiszteletére*, szerk. MÁRTONFI Attila, SLÍZ Mariann, PAPP Kornélia, Bp., Argumentum, 2006, 518–522.

Szamárfülű delfin avagy Aurículas asini quis non habet = Ünnepi kötet Szörényi László 60. születésnapjára. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

L. Annaeus Cornutus a Kr. u. 1. század derekán élt sokoldalú tudós és tanár volt. Működésének virágkora Nero uralkodásának idejére esett. Tanítványa közé tartozott Lucanus, s a szatíráköltő Persius, aki később egyik legmeghittebb barátja lett. Művei közül csupán egy allegorikus istenvilág-értelmezés maradt fenn (*Compendium Theologiae Graecae*), számos egyéb művéből maradt azonban ránk rövidebb-hosszabb töredék. Ezek alapján nyilvánvaló, hogy a sztoikus filozófus nemcsak filozófiai, hanem grammatikai és retorikai kérdésekkel is foglalkozott munkáiban. Az életére vonatkozó legfontosabb forrás a *Vita Persii de commentario Probi Valeri sublata* címmel hagyományozott ókori Persius-életrajz; részben ennek filológiai és tartalmi vizsgálata áll a kutatás középpontjában. El is készült egy terjedelmes kommentár, amely – reményeim szerint – hamarosan nyomtatásban is megjelenik. A kutatás célja volt emellett a Cornutus-töredékek összegyűjtése.

* * *

LATIN TANSZÉK

Adatközlő: Takács László

Téma: Nero és kora

Vezető kutató(k): Takács László egy. doc., PPKE BTK Latin Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 042585

A pályázatok futamideje: 2002–2006. [Meghosszabbítva 2007. december 31-ig.]

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

TAKÁCS László,

Átváltozás és széthullás: Megjegyzések Seneca 114. erkölcsi leveléhez = Γενεσια [Genesia]: Tanulmányok Bollók János emlékére, szerk. HORVÁTH László, LACZKÓ Krisztina, MAYER Gyula, TAKÁCS László, Bp., Typotex, 2004, 637–650.

Az Epistulae morales mint történeti forrás = Classica – Mediaevalia – Neolatina: Acta conventus diebus undecimo et duodecimo mensis Maii anno MMIV Debrecini habiti, ed. Ladislaus HAVAS, Emericus TEGYEY, Debrecini, Societas Neolatina Hungarica Sectio Debreceniensis, 2004, 209–219.

A hellénisztikus irodalomeszmény Nero korában = Hedypathetica: Tanulmányok a hellénisztikus irodalom köréből, szerk. KRÄHLING Edit, Bp., Szenzár, 2005, 335–354.

Metamorphosis and disruption, Comments on Seneca's 114th Epistula Moralis, Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae, 2005, 399–411.

SENECA prózai művei, II, ford. BOLLÓK János, KOPECZKY Rita, KOVÁCS Mihály, SZÓKE Ágnes, TAKÁCS László; [a névmutatót és a jegyzeteket – a fordítók megjegyzéseinek felhasználásával – összeáll. T. L.], Bp., Szenzár, (S.P.Q.R.), 2004.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás középpontjában Nero uralkodásának időszaka áll. E korszak vizsgálata az utóbbi időkben reneszánszát éli, aminek oka alighanem abban keresendő, hogy ekkor számos kiváló író és költő alkotott Rómában, akiknek művei jelentős részben ránk is maradtak (Seneca, Persius, Lucanus, Petronius stb.), s a korszak politikatörténete is több izgalmas kérdést vet föl, miközben nem kevés tanulsággal szolgál. Minthogy nagyon sok szempontból lehet vizsgálni Nero korát, a vizsgálat szempontját igyekeztem jelentősen leszűkíteni. Ennek eredményeként egyetlen kérdésre keresem kutatásomban a választ: milyen politikus volt Nero? Ez a központi kérdés, amely – természetesen – számos más kérdést indukál: mennyiben volt képes az önálló politikaformálásra és mennyire függött anyjától, Agrippinától vagy nevelőjétől, Senecától? Mennyire volt képes maga mögé állítani a különböző társadalmi rétegeket, s vajon pusztán gonoszság vagy inkább a politikai számítás generálta a jól ismert gyilkosságokat? Milyen politikai háttere volt a Piso-féle gyilkosságnak, és mi vezetett közvetlenül Nero bukásához? A kutatás végeredményeként – reményem szerint – árnyaltabban láthatjuk majd Nero uralkodásának közel másfél évtizedét.

PEDAGÓGIA

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Gloviczki Zoltán

Téma: A latin tantárgy oktatásának társadalmi vetületei

Vezető kutató(k): Gloviczki Zoltán megbízott előadó, PPKE BTK Pedagógia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

GLOVICZKI Zoltán,

Clipeus Virtutis: Klasszikus nyelvek oktatása és az erkölcsi nevelés, Mester és Tanítvány 2004/1, 104–111.

A latinoktatás változásairól – az új latin érettségi kapcsán, Mester és Tanítvány, 2005/8, 96–104.

A kutatási téma rövid leírása:

A latin nyelv oktatása, mely az idegennyelv-oktatás és a közismereti tárgyak tanításának minden előnyéből éppúgy részesül, mint amennyire mindkét kategóriából ki is maradhat. Társadalmi fogadtatása, közoktatásban betöltött helye fokozottan történelem, politika és iskolafüggő, a tantárgy oktatásának célja is sokban ezekkel a paraméterekkel együtt változik – vele együtt pedig az oktatás eszközrendszere is. E változásokat és a mögöttük rejlő állandóságokat kívánja feltérképezni a kutatás.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Hoffmann Rózsa

Téma: Cserkészpedagógia

Vezető kutató(k):

Éder Mariann egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

Hoffmann Rózsa egy. doc., PPKE BTK Pedagógia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Sávoly Mária, középiskolai történelemtanár, igazgatóhelyettes, Szent István Zene-művészeti Szakközépiskola; óraadó, PPKE BTK Pedagógia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HOFFMANN Rózsa, *A százéves cserkészetről*, Mester és Tanítvány, 2007/13, 24–28.

SÁVOLY Mária, *Az „emberebb ember” nevelési eszmény érvényesülése Sík Sándor cserkészpedagógiájában*, Mester és Tanítvány, 2004/13, 20–23.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatást azért tartjuk kiemelten fontosnak, mert a pedagógiai elméletből és gyakorlatból úgyszólván hiányoznak a közösségi és az erkölcsi neveléssel foglalkozó autentikus munkák. A cserkészpedagógia olyan gazdag forrása e területnek, amelynek feltárása és közzététele jelentős mértékben segítheti a közösségi nevelés eredményességét.

A kutatás során feldolgozzuk az évszázados cserkészpedagógia fejlődéstörténetét a kezdetektől napjainkig a fellelhető források és visszaemlékezések alapján. Az első szakaszban a cserkésznevelésfilozófiai alapjainak feltárására és a két világháború közötti magyar cserkésznevelés történetének összefoglalására vállalkozunk. E kutatómunka részleges eredményeit publikáltuk a Mester és Tanítvány folyóirat 2007. évi 13. számában. A következő (2008-tól kezdődő) szakaszában a rendszer-

változtatás utáni újrakezdés nevelésfilozófiai és történeti vonatkozásaira koncentráltunk.

Párhuzamosan a cserkészlet nemzetközi vonatkozásait tárjuk fel, elsősorban a lord Baden Powell nevéhez fűződő angliai eredetet és európai elterjedését. A kutatás tervezett végére (2010-re) eredményeinket önálló kötetben szándékozunk bemutatni.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Hoffmann Rózsa

Téma: Hátrányos helyzetű tanulók nevelése

Vezető kutató(k): Hoffmann Rózsa egy. doc., PPKE BTK Pedagógia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Karainé Gombocz Orsolya egy. doc., PPKE BTK Pedagógia Int.

Polákovits Nándor egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Folyóirat-támogatási pályázat Oktatási és Kulturális Minisztérium

A pályázat(ok) futamideje: 2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Mester és Tanítvány folyóirat 2007. évi 14. száma (május).

A kutatási téma rövid leírása:

Társadalmi változásaink negatív eredményeképpen jelentős mértékben növekszik a hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyermekek arányszáma az oktatási intézményekben. Eredményes nevelésük, hiányaik pótlása, felzárkóztatásuk komoly egyéni és összetársadalmi érdek. Bár a témával bőven foglalkoznak a kutatók, kevés olyan munka születik, amelynek a pedagógiai gyakorlatban történő hasznosítása számottevő. Kutatásunk során arra vállalkoztunk, hogy a hátrányos helyzetűek nevelésével kapcsolatos pedagógiai-pszichológiai összefüggések feltárásával és a jó gyakorlatok összegyűjtésével hathatós segítséget nyújtsunk a gyakorló pedagógusoknak. A kutatásba egyetemi hallgatókat is bevontunk. A kutatás empirikus vizsgálatokhoz szükséges bázisát 14 katolikus közoktatási intézmény és a piliscsabai cigány gyermekekkel foglalkozó tanoda képezte. Ez utóbbiban a PPKE BTK hallgatói két féléven keresztül érdemi segítő munkát is végeztek, amelynek eredményeiről kutatási beszámolóikban adtak számot. Eredményeinket a Mester és Tanítvány folyóirat 14. számában tettük közzé.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Hoffmann Rózsa

Téma: Az iskolavezetés vezetéstudományi, pedagógiai és gyakorlati összefüggései

Vezető kutató(k):

Hoffmann Rózsa egy. doc., PPKE BTK Pedagógia Int.

Gombocz János egy. tanár, Semmelweis Orvostudományi Egyetem Testnevelési Kar Neveléstudományi Int.

Tóth András egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Pálvölgyi Ferenc egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

Sályiné Pásztor Judit egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HOFFMANN RÓZSA, *Vezetés – pedagógusszemmel*, Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó, 2005.

A kutatási téma rövid leírása:

Közoktatási rendszerünk gyorsan változó közegében jelentős mértékben megnőtt az intézményvezetők felkészültségének jelentősége, felelőssége. Kutatások igazolják, hogy milyen nagy mértékben befolyásolja a vezető munkája a szervezet munkájának eredményességét. Mi arra vállalkoztunk, hogy a vezetéstudomány, a pedagógia és a pszichológia eredményeit szintetizálva a közoktatási intézmények jelenlegi és leendő vezetőinek gyakorlati munkáját segítsük kutatásaink eredményeivel. A munka az Intézet megalakulása óta folyik: eddigi eredményeit a fent megnevezett kötetben tettük közzé. Továbbá felhasználjuk azokat a pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzés közoktatás-vezetői szakán, ahol hallgatóink maguk is bekapcsolódnak az empirikus vizsgálatokba. Ily módon évente 30-40 fős mintán nyomon követjük az intézményvezetők vezetési stílusának, munkaidő-beosztásának, attitűdjeinek, vezetői hatékonyságának változásait. A témában a megnevezett kutatók évente 3-5 előadást tartanak különböző pedagógiai fórumokon.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Pálvölgyi Ferenc

Téma: Az erkölcsi nevelés modern koncepciói

Vezető kutató(k): Pálvölgyi Ferenc egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.; Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola

A jelzett időszakban (2002–2007) megjelent, a kutatási témát legjobban reprezentáló legfontosabb publikációk:

PÁLVÖLGYI Ferenc,

Az erkölcsi nevelés új perspektívái, Mester és Tanítvány, 2004/1, 117–126.

Egy pedagógiai ihletésű emberkép körvonalai, Mester és Tanítvány, 2005/8, 174–186.

A kutatási téma rövid leírása:

Az erkölcsi nevelés komplex értelmezésére irányuló kutatás keretében a nevelés-filozófiai tradíciókat, a világvallások tanításainak erkölcsi üzeneteit, és a modern neveléstudomány eredményeit elemezve kívánok gyűjteni anyagot *az erkölcsi nevelés új koncepciójának kidolgozásához*. Fő hipotézisünk az, *hogy az erkölcsi nevelés cél- és értékrendszere a pedagógia határain belül is kijelölhető*, a megvalósításhoz vezető út tudományos eszközökkel feltárható és módszertana kidolgozható. Ez a gondolat azért új, mert a pedagógia – neveléstörténeti kutatásokkal igazolhatóan – mindig valamilyen külső antropológiai elképzelés alapján megfogalmazott célrendszer szolgáltatásban állt, vagyis külső értékrendre épülő nevelést művelt. Hol filozófiai (pl. Kant→Herbart) hol teológiai (pl. Luther→Comenius), hol politikai-társadalmi célokat szolgált (pl. Mária Terézia→I. Ratio), s még akkor is külső vezérlő gondolatnak engedelmeskedett, amikor nem jelölt ki nevelési célokat (lásd antipedagógia). Ha a pedagógia – mint akadémiai tudomány – fel akarja mutatni az általános embernevelés külső beavatkozástól független módját, akkor teleológiáját egy *tisztán pedagógiai jellegű emberképre* kell alapoznia, és metodikáját pedig az eddig ismert klasszikus és modern pedagógiai tudományos eredmények felhasználásával kell kidolgoznia. A kutatómunka e probléma megoldásának előkészítését szolgálja.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Pálvölgyi Ferenc

Téma: A reformpedagógiák háttérelmzése

Vezető kutató(k): Pálvölgyi Ferenc egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.; Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola

A jelzett időszakban (2002–2007) megjelent, a kutatási témát legjobban reprezentáló legfontosabb publikációk:

PÁLVÖLGYI Ferenc,

Meike Sophia BAADER, *A vallás és a reformpedagógia bensőséges kapcsolata*, ford. P. F., Iskola-kultúra, 2005. szeptember, 28–37.

Vallásos elemek a reformpedagógiákban, Iskolakultúra, 2005. szeptember, 38–49.

A reformpedagógia vallásos dimenziói, Mester és Tanítvány, 2005/9, 174–189.

A kutatási téma rövid leírása:

A pedagógiai gondolkodás reformelképzelései a gyermeki fejlődés tudományos

szemléletű tanulmányozása kapcsán születtek meg és váltak gyakorlattá. A 19–20. századi nevelési reform iskolahumanizáló törekvésének történeti gyökerei az ókori szerzőktől a gyermektanulmányi mozgalom kialakulásáig nyúlnak vissza. A „félelemmentes tanulás” alapgondolata főképpen Platón, Szent Ágoston, Rotterdami Erasmus, Comenius, Rousseau és Pestalozzi műveiben mutatható ki. A reformpedagógia kialakulása azonban a gyermek humanisztikus szemléletén kívül a modern ipari társadalomban lejátszódó jelentős életforma-változást okozó folyamatokra, a pozitivistá tudománysszemléletű pedagógiai és pszichológiai törekvésekre, valamint a kor gondolkodásában megjelenő irracionális filozófiai- és vallási elemek megjelenésére vezethető vissza. A kor társadalmában megfigyelhető szociológiai jelenségek elemzésével, továbbá a pedológia eredményeinek bemutatásával és értékelésével ma már könyvtárnyi szakirodalom foglalkozik. Azonban a harmadik terület – a különböző világnézeti és vallási jelenségek háttérelmzése – még napjainkban is kevésbé feldolgozott témának számít. Ez a kutatás arra igyekszik választ keresni, hogy milyen szerepe van az emberi gondolkodás 19–20. századi változásainak, vagyis a különböző filozófiai és vallási elképzeléseknek a reformpedagógiai koncepciók arculatának, sajátos elemeinek és gyakorlatának kialakulásában.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Pálvölgyi Ferenc

Téma: Szerzetesrendek pedagógiája

Vezető kutató(k): Pálvölgyi Ferenc egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.; Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola

A jelzett időszakban (2002–2007) megjelent, a kutatási témát legjobban reprezentáló legfontosabb publikációk:

PÁLVÖLGYI Ferenc,

Don Bosco öröksége a modern neveléstudomány fényében = Nevelés a XXI. században: Mai kihívások és aktuális válaszok Don Bosco szellemében, Don Bosco Szalézi Társasága, 2004, 7–26.

Don Bosco öröksége, Mester és Tanítvány, 2005/1, 117–126.

Hagyomány és megújulás harmóniája a jezsuita pedagógiában, Mester és Tanítvány, 2005/7, 38–49.

Hagyomány és megújulás harmóniája a jezsuita pedagógiában = A magyar jezsuiták küldetése a kezdetektől napjainkig, PPKE BTK, Piliscsaba, 2006 (Művelődéstörténeti műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 2), 553–562.

A kutatási téma rövid leírása:

A katolikus szerzetesrendek pedagógiai öröksége, nevelési tapasztalatai és élő gyakorlata olyan szakmai értékek tárháza, melynek hozzájárulhatnak nemzetnevelésünk aktuális problémáinak megoldásához. A modern pedagógiai kutatómódszerek és a korszerű elemző eljárások felhasználásával lehetővé vált a klasszikus és modern nevelési koncepciók modellezése, belső szerkezetük feltárása. Ezt komplex

teoretikus-empirikus metodikát felhasználva sorra vizsgálat alá vesszük a nagy tradícióval rendelkező tanító szerzetesrendek pedagógiai hagyományait és aktuális eredményeit. A rendi pedagógiai koncepciók alkotóelemei közötti összefüggésrendszer feltárása és megértése közelebb viheti a pedagógia mai kutatóit egy optimális nevelési modellel megalkotásához. Eddig a szaléziánus és a jezsuita pedagógiát elemezzük. További terveink között a bencés, a ferences és a piarista pedagógia tudományos vizsgálata szerepel.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Sályiné Pásztor Judit

Téma: Katolikus közoktatási intézmények komplex ellenőrzési és értékelési programja

Vezető kutató(k): Hoffmann Rózsa egy. doc., PPKE BTK Pedagógia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Bajzák Erzsébet M. Eszter igazgató, Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Int.

Hoffmann Rózsa egy. doc., PPKE BTK Pedagógia Int.

Karainé Gombocz Orsolya egy. doc., PPKE BTK Pedagógia Int.

Leibinger Jánosné igazgatóhelyettes, Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Int.

Sályiné Pásztor Judit egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: SZAK

A pályázat(ok) futamideje: 2000–2003; SZAK 2002; SZAK 2003.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HOFFMANN RÓZSA, *A katolikus közoktatási intézmények komplex intézményellenőrzési és -értékelési programja*, Bp., KPSZTI, 2001.

BAJZÁK ERZSÉBET M. ESZTER, *A komplex intézményellenőrzési és -értékelési program jelentősége és eredményei*, Mester és Tanítvány, 2004/2, 48–62.

KOVÁCS SÁNDOR, *Szakmai vélemény az Intézményértékelés a katolikus közoktatásban című kutatási és fejlesztési program eredményeiről: A III. Országos Neveléstudományi Konferencián, 2003 októberében elhangzott opponensi vélemény szerkesztett változata*, Mester és Tanítvány, 2004/2, 71–75.

LEIBINGER JÁNOSNÉ, *Intézményi önértékelés*, Mester és Tanítvány, 2004/2, 41–47.

SÁLYINÉ PÁSZTOR JUDIT, *A szakértő szerepe az intézményértékelésben*, Mester és Tanítvány, 2004/2, 63–71.

A kutatási téma rövid leírása:

A hazai oktatásirányítás nem tett lépéseket a külső szakmai ellenőrzési rendszer kiépítésének és működtetésének érdekében. A program integrálja az EFQM minőségfejlesztési modell, az ISO minőségfejlesztési rendszer, a felsőoktatás akkreditációs rendszere és a korábbi szakfelügyeleti ellenőrzés elemeit. Az oktatási rend-

szer sokfélesége komplex módszereket kíván: az irányított önértékelést, a dokumentelemzést, a helyszíni vizsgálat során a megfigyelést, az egyéni és csoportos interjúkat, a kérdőíves kikérdezést, s ezekhez kapcsolódva a tanulói teljesítményméréseket. A modell pontosan meghatározza, hogy melyik évfolyamon milyen tantárgyból zajlik a mérés. Projektünkben nagy hangsúlyt kap a képzésünkön részt vett szakértők munkája. Az értékelés eredményeit nyilvánosságra hozzák, felhasználják az iskolamarketingben. A feltárt hiányosságok javítására intézkedési tervet készítenek. Az intézményértékelés segítségével az intézmények szakszerűbben készülnek fel a következő/visszatérő intézménylátogatásra, illetve élnek a projekt kínálta további lehetőségekkel. A visszatérő vizsgálat során megismételjük a tantárgyi mérésekkel egybekötött ellenőrzési és értékelési folyamatot, amelyben tovább erősödik az önértékelés szerepe. A KPSZTI és a Magyar Katolikus Püspöki Kar a teljes katolikus közoktatásról szerez ilyen módon megbízható és hasznosítható információkat, amelyek nélkülözhetetlenek döntéseik meghozatalakor.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Tóth András

Téma: Ellenőrzés és értékelés nemzetközi kitekintésben

Vezető kutató(k): Tóth András egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

TÓTH András,

Ellenőrzés és értékelés nemzetközi kitekintésben, Mester és Tanítvány, 2004/3, 144–152.

Nem csak vezetőknak, Mester és Tanítvány, 2006/9, 183–184.

A kutatási téma rövid leírása:

Értékelés és ellenőrzés a közoktatásban a hazai és nemzetközi szakmai közvéleményt egyaránt foglalkoztatja. A fejlettebb országok egy része már csak visszatekint divatos próbálkozásaikra, elemezve az elkövetett hibákat, tévedéseket, míg mások tradícióikat őrizve – főleg európai államok egy része – a közelmúltban korszerűsítették felügyeleti rendszerüket, kezdtek hozzá professzionális ellenőrző, értékelő szervezetek kiépítéséhez. A kutatás elsősorban gyakorlati, az igazgatás és irányítás működése szempontjából vizsgálja a hazai és nemzetközi változások irányát.

Fontos kérdés az átláthatóság és az egyértelmű felelősség érvényesítése a közszféra valamennyi területén. E két alapvető feltétel teszi lehetővé, hogy a közvélemény az adójukból fenntartott intézményeket megfelelő informáltság, nyilvánosság mellett ellenőrizhesse, részt vegyen a közpolitika formálásában, helyi vagy országos befolyás érvényesítésében. Ennek érdekében olyan intézményes feltételeket kell biztosítani, melyek képesek szabályozási, ösztönző rendszereket létrehozni, működtetni az adott területen. Olyan ellenőrző, értékelő, elemző és információs bázissal kell rendelkezni, amely képes a döntés előkészítés és a döntéshozatal folyamatában

az intézményről vagy a rendszer egészéről adekvát képet nyújtani. Képes az alkalmazott eszközök hatékonyságát időben jelezni, a szükséges helyi vagy kormányzati korrekciós intézkedéseket kezdeményezni.

Vizsgálatom a hazai útkereső reformirányzatokat veti össze a minden elvárásnak megfelelő fejlettebb országok gyakorlatával.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Tóth András

Téma: Pázmány Péter Katolikus Egyetemen tanárként végzettek pályakezdésének vizsgálata

Vezető kutató(k): Tóth András egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Rosta Gergely egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

TÓTH András,

Pázmány Péter Katolikus Egyetemen tanárként végzettek pályakezdésének vizsgálata = V. Országos Neveléstudományi Konferencia: Közoktatás – pedagógusképzés – neveléstudomány, Bp., Akadémiai, 2005.

Pázmányos pályakezdekők, Mester és Tanítvány, 2005/7, 159–168.

A kutatási téma rövid leírása:

A PPKE BTK-n folyó képzéssel való elégedettséget a különböző öt képzési területen (*szaktárgy, pedagógia, pszichológia, tantárgyi módszertan, pedagógiai gyakorlat*) vizsgáltuk hét kérdéskörben, úgymint: tartalom, képzés felépítése, szaktárgyi tartalmak, oktatási módszerek, oktatók munkája, képzési feltételek, tanultak felhasználhatósága. A hét szempont 1–5 fokozatú skálán történő értékelésének átlagértékei alapján az öt képzési területen 3,9-es átlagos osztályzatok születtek.

Az alábbi szakmai kérdések foglalkoztatják leginkább pályakezdő kollégáinkat:

- a tananyag belső arányainak és a helyes módszereknek a megválasztása, az eredményesebb tanítás-tanulás érdekében,
- a szociálisan hátrányos helyzetű és az egyre romló kommunikációs képességű gyerekek felzárkóztatása,
- a kétszintű érettségi és a tanulók felkészítése az új követelményekre, az értékelésre,
- a diákok magatartás-, életvitel-, életszemlélet-változása, az értékvesztés, az elvtelen és a következtelen pedagógiai gyakorlat miatt (szülők, tanárok, közszellem),
- a tanulók sokirányú elfoglaltsága,
- a különleges bánásmódot igénylő gyermekeknél (hiperaktivitás, diszlexia, diszgráfia) a szülői partnerség hiánya,
- a nevelőtestület egészének összefogott, hatékony működése,

- a tantárgymódszertan megújítása,
- az eltérő képességű tanulók tanítása, a motiválatlan gyermekekre „hatás” módszerei,
- hogyan lehet összeegyeztetni a becsületes és igényes munkavégzést, a szakmai fejlődést, a család körében töltendő időt, a szükséges pihenést, egyszerűen az egészséges és teljes emberi élet feltételei a pályakezdőknél.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Tóth András

Téma: Pedagógia-pszichológia komplex szigorlati tételek megfelelőségének, témaköreinek, alkalmazott módszereinek elemző vizsgálata

Vezető kutató(k): Tóth András egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Kormos József egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

Martos Tamás egy. adj., PPKE BTK Pszichológiai Int.

A kutatási téma rövid leírása:

Az elmúlt félévben negyedszer alkalmaztuk a pedagógia-pszichológia komplex szigorlat jelenleg érvényes tételsorát. A tanulságokat gyűjtöttük össze, melyeket szeretnénk figyelembe venni a tételsor és a vizsgáztatás gyakorlatának fejlesztésében.

Több kérdésre vártunk választ, véleményt, észrevételeket, javaslatokat. A legfontosabb kérdéskörök:

Összességében mennyire érvényesül a tapasztalatok szerint a komplexitás (pedagógiai és pszichológiai szempontok együttese) a tételek kifejtése során a hallgatók részéről?

Az A tételek jellege, megfogalmazása összességében mennyire segíti a komplex kifejtést?

Van-e olyan A-tétel, mely tapasztalatok szerint kevésbé illeszkedik a tételsorba (pl. mert túl általános, vagy túl szűk területre kérdez rá). Ha van ilyen, kérjük a sorszámot, és rövid indokolást!

Mennyire hasznos a B-tételek szerepeltetése a tételsorban?

Milyennek bizonyult ez a vizsgáztatási mód abból a szempontból, hogy az osztályzat kialakításához mennyire szolgáltat elegendő támpontot?

Egyéb észrevételek, javaslatok.

PSZICHOLÓGIA

* * *

PSZICHOLÓGIAI INTÉZET

Adatközlő: Hámori Eszter

Téma: A korai társas fejlődés feltételei koraszülött és eltérően fejlődő csecsemők-nél

Vezető kutató(k): Hámori Eszter egy. doc., PPKE BTK Pszichológiai Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Mirk Gyöngyi egy. hallgató, PPKE BTK Pszichológiai Int.

Taskó Anikó egy. hallgató, PPKE BTK Pszichológiai Int.

Szantner Judit egy. hallgató, PPKE BTK Pszichológiai Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA F 68374

A pályázat(ok) futamideje: 2007–2010.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HÁMORI Eszter,

A kötődésemélet hozzájárulása a pszichoanalitikus elmülethez és technikához, Serdülő- és Gyermekek-pszichoterápia, 2002/1, 38–44.

„Reviving the dead mother” – the effects of early attachment trauma on the structuring of the self, Samiksa, 2002/2, 17–32.

Az anyai szeparációs szorongás és a mentalizáció szerepe az igen kis súlyú koraszülöttek kapcsolati mintáinak fejlődésében, Serdülő- és Gyermekekpszichoterápia, 2003/1, 162–174. A fogyatékos gyermek élményvilága: Változatok a potenciális tér zavaraira = Inklúziós tanterv és útmutató a magyarországi pedagógusképzés számára: Oktatási segédanyag, CSÁNYI et al., Bp., Gyermekek-, Ifjúsági- és Sportminisztérium, 2004, 320–335.

Koraszülöttség és az anya-gyermek kapcsolat kezdete – Bukatók és korrektív lehetőségek a korai kapcsolat fejlődésében, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005.

A kutatási téma rövid leírása:

A longitudinális kutatás a klinikai fejlődéslélektan területén belül az eltérően fejlődő csecsemők korai interaktív viselkedésének kognitív és társas komponenseit vizsgálja. A szociális és a kognitív fejlődés szempontjából rizikónak kitett csecsemők három különböző típusát célozza meg a kutatás (Down-szindrómás, atipikusan fejlődő és koraszülött csecsemők csoportjai). A kutatás a csecsemő-anya kapcsolat sajátosságait longitudinálisan vizsgálja a csecsemők 3 és 12 hónapos kora között.

A kutatási téma alapvető elméleti kerete a csecsemőkori intencionalitás megjelenésének és az anyai attribúcióknak a fejlődéslélektani modellje. Mindkét terület kutatásai bizonyítják, hogy a csecsemőkori intencionalitás és az anya csecsemője viselkedését értelmező tulajdonságai jelentősen befolyásolják az eltérően fejlődő csecsemők kognitív és társas fejlődésének sajátosságait. A kutatás e tényezőknek a szociális és kognitív fejlődésre gyakorolt hatásait vizsgálja.

A kutatás fő célja 1. feltárni és azonosítani azokat a fejlődési sajátosságokat, amelyeket e korai kapcsolati tényezők befolyásolnak; 2. megvizsgálni azokat a szülői emocionális és attribúciós sajátosságokat, amelyek jelentősen hatnak a korai fejlődés e fontos szakaszára, és 3. olyan intervenciós célzatú technikát kidolgozni, amely a korai fejlődés terén eltérést mutató csecsemők számára optimálisabb fejlődési feltételeket biztosít.

A kutatás módszertana: klinikai interjúk mellett kérdőívek és videótechnikán alapuló elemző módszerek kerülnek felhasználásra.

A kutatás egyszerre szolgál alapvető fejlődéslélektani kutatási célokat, valamint klinikai és intervenciós célokat a pszichológia tudományán belül.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Magyar Ágnes

Téma: A játéktevékenységnek mint az emberi aktivitás alapmodelljének vizsgálata a virtuális valóság közegében (A játék adaptív és komplex hatása a „kibernetizáció” problémamegoldó felkészültségében)

Vezető kutató(k): Síklaki István egy. doc., ELTE TTK Szociálpszichológia Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: Faludi Ösztöndíj

A pályázat(ok) futamideje: 2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

MAGYAR Ágnes,

„...Játszásból...”: Játéktevékenység a problémára való felkészülés perspektívájából.

<http://www.communicatio.hu/js/konf02.htm>

Animált valóság = Értékek és normák interdiszciplináris megközelítésben [Megjelenés alatt.]

Virtual Rality vs Second Life: Az új évezred új perspektívái, Tabula [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A *Jobb vagy rosszabb a számítógépes játék a hagyományos játéknál?* Régi-új kérdés különleges jelentősége abból fakad, hogy az új játékkörnyezetnek az időház-tartásban elfoglalt előkelő helye, és számos játéknak a pedagógiai gyakorlatba való bevonulása miatt a játék átírja a tudásszerzés intézményi, családi és egyéni módjainak korábban kialakult belső szerkezetét és mintázatait.

Az OECD 2001-es *Informatika és az oktatás* című kutatásának – melyben a célzott vizsgálatok az informatikai tudást, az önálló tanulási képességet, az informatikai kultúrával kapcsolatos attitűdöket, szokásokat és felhasználói kultúrát mérték 17 éves diákok bevonásával 3200 fős mintán – eredménye szerint a fanatikus játékosok korosztályuk átlagánál jobb tanulók, akik ugyanakkor többet tudnak az informatikáról kevesebbet játszó kortársaiknál, mindemellett ugyanannyi baráti kapcsolattal, sport és szabadidős tevékenységgel rendelkeznek.

Egy másik – Engelsz Dénes, Fekete István és Kiss Orhidea Edith által 2001-ben

vezetett – kutatás eddigi eredményei arra engednek következtetni, hogy ha reális helyzetekben nem válik lehetővé a teljesítmények iránti szükségletek kielégítése – akár mert kevés a hozzáférhető információ mennyisége, akár mert az elvárások és értékelések zavarosak –, akkor az egyik leggyakoribb menekülési útvonal a virtuális játékok világába vezet, ahol a szabályrendszerek egységesek, a célok világosak, az esélyek azonosak. A különbség ebben a környezetben az információk felhasználásából, illetve a tudásfölből fakad. A fejlődésre, a tudásfölből megszerzésére viszont lehetőséget adnak az újrajátzások. Egyes játékokban fejleszthető a reflexek reakcióideje, a térbeli tájékozódás és tervezés készsége, más játékok a feladatmenedzseléshez vagy az információszerezéshez szükséges képességek használatára helyezik a hangsúlyt, megint mások a nyelvtanulást támogatják.

* * *

PSZICHOLÓGIAI INTÉZET

Adatközlő: Martos Tamás

Téma: Vallásosság és személyiség

Vezető kutató(k): Horváth-Szabó Katalin egy. doc., PPKE BTK Pszichológiai Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Kézdy Anikó egy. ts., PPKE BTK Pszichológiai Int.

Martos Tamás egy. ts., PPKE BTK Pszichológiai Int.

Urbán Szabolcs egy. ts., PPKE BTK Pszichológiai Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 042574

A pályázat(ok) futamideje: 2003–2006.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HORVÁTH-SZABÓ Katalin,

Valláspszichológia = Alkalmazott pszichológia, szerk. BAGDY Emőke, KLEIN S., Bp., Edge 2000, 2005, 204–221.

Vallásosság és emberi magatartás, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007.

Vallásosság és személyiség, szerk. H. K., Piliscsaba, PPKE BTK, 2008.

MARTOS Tamás, KÉZDY Anikó,

Vallásosság, lelki egészség, boldogság = Vallásosság és személyiség, szerk. HORVÁTH-SZABÓ Katalin, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008, 51–83.

Vallási kételyek = Vallásosság és személyiség, szerk. HORVÁTH-SZABÓ Katalin, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008, 158–172.

URBÁN Szabolcs, *Kísérlet vallásossággal kapcsolatos fogalmak megítélésére alkalmas szemantikus differenciálskála kialakítására = Vallásosság és személyiség*, szerk. HORVÁTH-SZABÓ Katalin, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008, 84–109.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás során a vallásos orientációk és a személyiség közötti összefüggést, valamint a vallásos orientációk mérésére kidolgozott eszköz (Post-Critical Belief Sca-

le; Kritika utáni vallásosság-skála) hazai érvényességét vizsgáltuk. A kutatás igazolta a vallásos orientációk magasabb szintjei és a személyiség érettsége közötti pozitív összefüggést (biztos kötődés, érettebb megküzdési módok), illetve igazolta a skála magyar változatának hazai környezetben való megbízhatóságát, valamint felhívta a figyelmet a remény koncepció árnyaltabb kidolgozásának szükségességére.

* * *

PSZICHOLÓGIAI INTÉZET

Adatközlő: Nábrády Mária

Téma: Hazugság a mindennapi életben

Vezető kutató(k): Nábrády Mária egy. doc., PPKE BTK Pszichológiai Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

A *Hazugság* speciális kollégium mindenkori hallgatói

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

NÁBRÁDY Mária, *A hazugság pszichológiája*, Bp., Akadémiai, 2006.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás a hazugságról szóló vélekedések feltérképezését, a hazugságok tényleges gyakoriságának demográfiai megoszlását, a hazugság és személyiség összefüggéseit vizsgálja. Célja a hazugsággal és annak felismerésével kapcsolatos tévhitek és hiedelmek feltárása, és a gyakorlatra nézve jelentős attitűd-alakulás feltárása. A kutató *Hazugság a mindennapokban és a kriminalitásban* címmel szimpóziumot szervezett a Magyar Pszichológiai Társaság 2006-os nagygyűlésén, s ott *Vélekedések a hazugságról* címmel tartott előadást.

* * *

PSZICHOLÓGIAI INTÉZET

Adatközlő: Nábrády Mária

Téma: Tranzakcióanalitikus fogalmak empirikus vizsgálata

Vezető kutató(k): Nábrády Mária egy. doc., PPKE BTK Pszichológiai Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

NÁBRÁDY Mária,

Az érzelmek a tranzakcióanalitikus szemszögéből, Bp., Akadémiai, 2004.

Emotion theories and TA emotion theory: A comparison, Transactional Analysis Journal 2005/1, 68–77.

Az érzelmek különböző megközelítései a pszichológiában: A tranzakcióanalízis álláspontja = Sors mint döntés: Az érzelmek felfedezése és felszabadítása, szerk. JÁRÓ K., Bp., Helikon, 2005, 95–141.

Megküzdés és érzelmek: Hogyan függ össze a megküzdési stílus, az érzelmi intelligencia, a helyettesítő érzés és az érzelmek felismerése serdülőkorúaknál? = Sors mint döntés: Az érzelmek felfedezése és felszabadítása, szerk. JÁRÓ K., Bp., Helikon, 2005, 142–178.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás a tranzakcióanalízis mint fenomenológiai és humanisztikus személyiségmegközelítés klinikumban bevált fogalmainak kvantitatív elemzését tűzte ki céljául. Az olyan fogalmak, mint a rakett-érzés, énállapot, életpozíció, sorskönyvi üzenetek mérhetővé tétele, összefüggései más, az akadémikus pszichológiában használatos fogalmakkal képezik a kutatás tárgyát.

* * *

PSZICHOLÓGIAI INTÉZET

Adatközlő: Pataky Ilona

Téma: Informatika a stroke-betegek neuropszichológiai ellátásában

Vezető kutató(k) neve, beosztása, munkahelye:

Kozmann György egy. tanár, Pannon Egyetem Műszaki Informatikai Kar Információs Rendszerek Tsz.

Sikné Lányi Cecília egy. doc., Pannon Egyetem Műszaki Informatikai Kar Képfeldolgozás és Neuroszámítógépek Tsz.

Pataky Ilona egy. doc., PPKE BTK Pszichológiai Int. [A vonatkozó időszak egy részében az OPNI munkatársa.]

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: NKFP OM 2/052/2001

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

C. SIK LÁNYI, E. BACSA, M. MÁTRAI, ZS. KOSZTYÁN, I. PATAKY, *The Design Question of Development of Multimedia Educational Software for Aphasia Patients*, Berlin, Heidelberg, Springer, 2004, 6–13.

C. SIK LÁNYI, V. LAKY, Á. TILINGER, I. PATAKY, L. SIMON, B. KISS, V. SIMON, J. SZABÓ, A. PÁLL, *Developing Multimedia Software and Virtual Reality Worlds and their Use in Rehabilitation and Psychology: Transformation of Health Care with Information Technologies*, IOS Press, 2004, 273–284.

PATAKY I., SIKNÉ LÁNYI C., SZABÓ J., PÁLL A., *Development of a computer controlled cognitive diagnostic and rehabilitation method*, Ideggyógyászati Szemle, 2003/7–8, 274–275.

C. SIK LÁNYI, E. BACSA, M. MÁTRAI, Z. KOSZTYÁN, I. PATAKY, *Interactive rehabilitation software for treating patients with aphasia = Proc 5th Int Conf. Easability, Virtual Reality and Assoc. Tech.*, Oxford, University of Reading, 2004, 233–238.

SIKNÉ LÁNYI C., BACSA E., MÁTRAI R., KOSZTYÁN Zs., PATAKY I., *Interaktív rehabilitációs szoftver afáziás betegek részére*, IME, 2004/2, 48–52.

A kutatási téma rövid leírása:

A Veszprémi Egyetem Műszaki Informatikai Karának, Sikné Lányi Cecéliának és csapatának informatikai fejlesztése az a számítógépes neuropszichológiai battéria, amely egyaránt eleget tesz a vizsgálat és a terápia rendkívül bonyolult követelményének. Olyan rendszert hoztak létre, amely a gyakorló klinikai neuropszichológus vizsgálati és kezelési tapasztalatait ötvözi, megrövidítve ezzel a gyógyítás

igen hosszadalmas folyamatát. A rendszer bővíthető, új eljárások alkalmazására, továbbfejlesztésre alkalmas. A rendszer alkalmazása során a stroke-beteg tevékenységét, feladatmegoldását a neuropszichológus aktívan figyelemmel kíséri. Az egyes feladatokat úgy állítottuk össze, hogy a megoldásuk önállóan lehetséges legyen. Ennek esélye azonban 50% körül kell mozognia, hogy a próbálkozás során mód nyíljon a beteg megküzdési stratégiáinak főlészínre bukkanására.

Az eddigi eredmények az jelzik, hogy ez a komplex módszer hatékony, valóban aktivizálja a betegeket saját gyógyulásuk érdekében. Az a tény, hogy a beteg minden egyes lépését rögzíti a rendszer, a stroke-betegek kognitív deficitjeinek főlátására újabb információt hozhat.

Az ugyanakkor erősen befolyásolja az eredményeket, hogy a vizsgálati személy mennyire gyakorlottan kezeli a számítógépet.

A rendszer által főlkínált segítő stratégiák lehívása igen változó képet mutat. Ebben a vizsgálatvezető szerepe nem mellékes. Néhány adat arról árulkodik, hogy a számítógéppel magára hagyott beteg viselkedése elbizonytalanodik, reakcióideje megnyúlik, a szükségesnél több segítséget kér a rendszertől.

A stroke-betegek számára kialakított számítógépes neuropszichológiai eljárás egyaránt alkalmas diagnosztikai megállapítások tételére, s a főlmerülő kognitív deficitek kezelésére, a terápiára is. A rendszer fejleszthető, bővíthető, internetes változatban is működtethető. A módszer bevezetése nem helyettesítheti a beteggel a személyes kontaktust. Nem cél a beteg számítógép-függőségének kialakítása.

* * *

PSZICHOLÓGIAI INTÉZET

Adatközlő: Urbán Szabolcs

Téma: Jean Piaget fejlődéslélektanának valláslélektani értelmezése

Vezető kutató(k): Horváth-Szabó Katalin egy. doc., PPKE BTK Pszichológiai Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Urbán Szabolcs egy. ts., PPKE BTK Pszichológiai Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 42574

A kutatási téma rövid leírása:

E kutatásban a valláslélektan *hermeneutikaként* jelenik meg. Olyanként, amely számára a mai pszichológiai gondolkodás egyik megalapozója és megkerülhetetlen alakja, Jean Piaget pszichológiája kihívást jelent, mert a vallásos gondolkodásmódot a pozitív tudományok által meghaladottnak tartja. Piaget tudománya alapján a vallás illúzióknak bizonyul. Ez a munka kísérletet tesz arra, hogy Piaget fejlődéslélektanát – Piaget önértelmezésétől eltérően – olyan pszichológiaként mutassa be, amely a vallásos gondolkodásban nem egyszerűen fejletlen tudományt lát, hanem mint radikálisan *mást* ismeri el; amellet érvelünk, hogy lehetséges Piaget olyan olvasata, amely – amellet, hogy e fejlődéslélektan néhány belső ellentmondásának tisztázásához adhat szempontokat – nagyon közel hozza a genetikus episztemológiát néhány teológiai elgondolásához.

* * *

PSZICHOLÓGIAI INTÉZET

Adatközlő: Urbán Szabolcs

Téma: Kísérlet vallással kapcsolatos kifejezések megítélésére alkalmas szemantikusdifferenciál-skálák kialakítására és alkalmazására

Vezető kutató(k): Horváth-Szabó Katalin egy. doc., PPKE BTK Pszichológiai Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Urbán Szabolcs egy. ts., PPKE BTK Pszichológiai Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 42574

A kutatási téma rövid leírása:

Kutatásunk a keresztények gondolkodásának néhány sajátosságát elemi szinten, a szavak jelentésének a szintjén vizsgálja. Elsődleges célunk olyan szemantikusdifferenciál-skálák kidolgozása, amelyek alkalmasak lehetnek vallással kapcsolatos fogalmak megítélésére. Ezenkívül azt is célul tűztük ki, hogy a skálák használatával megvizsgáljuk: a vizsgált szavak emocionális jelentése milyen vonatkozásban hasonlít, és miben különbözik egymástól a vallásos és a nem vallásos, illetve a különböző felekezetekhez tartozó és a különböző karakterjegyeket mutató emberek fejében. Érdekesnek tartjuk azt a lehetőséget is, hogy a vizsgált fogalmak egymáshoz való viszonyát egy többdimenziós térben ábrázoljuk.

A témával kapcsolatos előadások:

URBÁN Szabolcs,

Kísérlet vallással kapcsolatos kifejezések megítélésére alkalmas szemantikusdifferenciál-skálák kialakítására és alkalmazására, Magyar Pszichológiai Társaság XVII. Országos Tudományos Nagygyűlése, Bp., 2006.

An Attempt to develop and apply a semantic differential instrument measuring the meaning of concepts related to religion, International Association for the Psychology of Religion, Conference of 2006., Leuven.

* * *

PSZICHOLÓGIAI INTÉZET

Adatközlő: Urbán Szabolcs

Téma: Winnicott pszichológiájának valláslélektani jelentősége

Vezető kutató(k): Urbán Szabolcs egy. ts., PPKE BTK Pszichológiai Int.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás Winnicott pszichológiájának valláslélektani jelentőségével, az „átmeneti jelenségek” és a „potenciális tér” fogalmainak szerepével foglalkozik. Winnicott pszichológiája kiemelkedően fontos a pszichoanalízis történetében, amennyiben új kereteket biztosít a pszichoanalízis (és általában a pszichológia) karteziánus emberképének, tudományelméleti státuszának felülvizsgálatához, s ebben a „vallá-

sosság jelenségének” meghatározó, konstruktív szerepe lehet. Az átmeneti jelenségek fókuszba kerülésével a valláspszichológia nemcsak a pszichológia egyik alkalmazott tudományaként fogható fel, hanem lényeges pszichológiatörténeti mozzanatként is értelmezhető. Ez a pszichológiai szemléletmód a modern tudomány kritikájához kapcsolódik, s összefügg a fenomenológiai irányzat és a „pozitív pszichológia” térnyerésével, valamint a hermeneutikai módszerrel.

A munka *egyik célja* az, hogy a valláspszichológia számára a Winnicott pszichológiájából fakadó lehetőségeket tanulmányozza.

A munka *másik célja* annak a vizsgálatára, hogy a valláspszichológiai kutatások módszertanára milyen hatással lehet az átmeneti jelenségek szerepének központba helyezése. Egyik alkalmazási lehetőségnek különböző releváns anyagok sajátos tartalomelemzési szempontjainak kidolgozása adódik.

ESZTÉTIKA

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Lázár Kovács Ákos

Téma: A művészetbölcselet vallásbölcseleti, teológiai vonatkozásai

Vezető kutató(k): Lázár Kovács Ákos egy. doc., PPKE BTK Kommunikáció Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Jákó Mónika egy. adj., Miskolci Egyetem

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Pro Helvetia – Zürich; Johannesgemeinschaft / Verlag – Basel

A pályázat(ok) futamideje: 2003–; 2002–

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

LÁZÁR KOVÁCS Ákos,

Esztélikum, erkölcs és a medialiszt társadalom, Távlatok, 2003, 253–262.

Szekularizált politika és egyházi kultúra, Távlatok, 2005/3, 269–276.

Emlékezés, szenvedés, esztétika: J. B. Metz három szenvedélyéről, Vigilia, 2006, 418–424. *Az esztétikai tér: Adalékok Hans Urs von Balthasar teológiai esztétikájához* = Hans Urs von Balthasar, szerk. BENDE József, Bp., Vigilia, 2006, 381–396.

Szemben a Szent Titokkal: J. P. Sartre, Karl Jaspers és Edith Stein gondolkodói útja = *A látó szív: Ünnepi kötet Lukács László 70. születésnapjára*, FILA Béla, LÁZÁR KOVÁCS Ákos Bp., Vigilia, 2006, 115–134.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás az esztétika hagyományos, modernitás előtti értelmezését és megmutatkozásait tekinti alapjául, amihez a modernitás utáni esztétikai tapasztalatok mód-

szertani kiegészítőül szolgálnak. A medializálódó, a médiaesztétikát alapjuknak tekintő, vagy éppen a művészetre vonatkozó filozófiai esztétikai természetű reflexiók azt a kérdést vizsgálják, hogy hogyan lehetséges a művészettel foglalkozó bölcseleti hagyományt úgy szóra bírni, hogy kérdésünk ne korlátozza, hanem inkább lehetővé tegye az előbbi, esetünkben éppen az „igazságkérdést” is magáénak tudó terület megmutatkozását, például Hans Urs von Balthasar életművében.

Hans Urs von Balthasarral kapcsolatos magyar nyelven kiadott kiadványaink:

Hans Urs von BALTHASAR, *A dicsőség felfénylése: Teológiai esztétika*, I–III, ford. GÖRFÖL Tibor, Bp., Sík Sándor K., 2004–

Hans Urs von BALTHASAR, *Számvetés*, ford. GÖRFÖL Tibor, Bp., Sík Sándor K., 2004.

Thomas Krenski, *Krisztus minden felől: Hans Urs von Balthasar*, ford. LÁZÁR KOVÁCS Ákos, Bp., Sík Sándor K., 2005.

Hans Urs von BALTHASAR, *Vizsgáljatok meg mindent: Beszélgetés Angelo Scolával*, ford. GÖRFÖL Balázs, Bp., Sík Sándor K., 2004.

Hans Urs von BALTHASAR, *Mit szabad remélnünk?*, ford. GÖRFÖL Tibor, Bp., Sík Sándor K., 2006.

Stephan LÜTTICH, „Az volt ő, mi én vagyok”: Gerard Manley Hopkins kriszocentrikus költészete és gondolkodása, ford. GÖRFÖL Tibor, Bp., Sík Sándor K., 2007.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

SISKA Henriett, *A barokk zene*, Vigilia, 2007/9.

FILOZÓFIA

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Balázs Zoltán

Téma: Morálfilozófia

Vezető kutató(k): Balázs Zoltán egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BALÁZS Zoltán,

Moral Philosophy and the Ontology of Relations, Ethical Theory and Moral Practice, 2004/3, 229–251.

A vihar: Az erkölcsi személyiség drámája, Holmi, 2005/12, 1490–1510.

Az erkölcsi érvelés szerkezete, Fundamentum, 2006/1, 65–70.

A kutatási téma rövid leírása:

Az erkölcsfilozófia analitikus ága Magyarországon kevésbé ismert és művelt terület. Másik kutatási témához, az analitikus politikaelmélethez szorosan kötődik, de témáját, problematikáját tekintve attól elkülönül. Az itt tárgyalt témák: erkölcsi érve-

lés szerkezete, az alapvető erkölcsi értékek mibenléte, ontológiai státusa, megismerhetősége, szerepe az erkölcsi ítéletekben és az erkölcsi személyiség fölépítésében.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Balogh Gábor

Téma: Metaelmélet, metatudomány

Vezető kutató(k): Önálló, telework jellegű kutatás

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

A Stratégiakutató Int. Metaelméleti Csoport keretében:

Csorba József információelmélet-kutató

Csörgő Zoltán hagyománykutató

Czene Zsolt térségfejlesztési szakértő

Dienes István elméleti fizikus, védakutató

Dunkel Nepomuk Norbert zeneszerző, filozófus

Gáspár Tamás közgazdász, jövőkutató

Héjjas István gépész és villamosmérnök, buddhizmuskutató

Kamarás István kultúra-, művészet- és vallásszociológus, író

Kiss Endre filozófus

Koncz Gábor közgazdász, jövőkutató

László András filológus, spirituálisgazdaság-kutató

Major Gyöngyi közgazdász, filozófus

Márfai Molnár László esztéta, filozófus

Mezei Tamás matematikus, filozófus

Pöltz Viola térelmélet-, térfejlesztés-kutató

Rácz István Attila informatikus

Szász Ilma vallásfilozófus, vallápszichológus

Szentesi István genetikus, bioinformatika-kutató

Szoboszlai Kiss Katalin filozófus, óorkutató

Ugrin Emese művészettörténész, keresztényikonológia-kutató

Varga Csaba társadalomelmélet-kutató

Visegrádi Ildikó jövőkutató

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

A Stratégiakutató Intézet (KSH-azonosító: 91042) által végzett metaelmélet alapku-
tatás keretében szervezett többéves kutatások 7000-es kezdőszámokkal.

A pályázat(ok) futamideje: 2004–

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BALOGH Gábor,

*Tipikus gondolatok = Metodológia, társadalom, gazdaság: In memoriam Bertalan László, Bp.,
Közgazdasági Szemle Alapítvány, 2004, 167–182.*

Az elméletől a metatudományig: Adalékok a gondolkodásmód újradefiniálásához = Metaelmélet, metatudomány, Nagykovács, GKI, 2005, 349–385.

Tudomány a 21. században, e-Világ, 2006/2, 14–19.

A kutatási téma rövid leírása:

A tanulmányok kettős céllal készültek. Egyrészt: hogy röviden és tömören bemutassák azt az utat, amelyet a tudomány hagyományos gondolkodásmódja megtett a 19–20. század fordulójától napjainkig, miközben rámutatnak a hagyományos gondolkodásmód tarthatatlanságára. Másrészt: felvázolják a tudományosodás új útjait, amelyek a 21. századba vezetnek, illetőleg amelyek nélkül a 21. században tudomány nem művelhető. E kettős cél megvalósítása érdekében a szerző átfogó képet ad a zsákutcákról, a halmozódás problematikájáról, a kiútkeresésekről és a tudomány újragondolására irányuló törekvésekről, melyek konklúziójaként protojelleggel felvázolja a tudományosodás új útjait.

A szerző alaptézise, hogy a tudományosság nem korlátozható, és nem csak a tudomány művelésének kizárólagos ismérve. A hagyományos tudományművelés multidiszciplináris tevékenység, a tudomány és a tudás közötti különbségtétel – többnyire – megegyezés kérdése volt. Az új felfogás szerint a tudomány és a tudás kölcsönösen feltételezi egymást, miközben egymás paradigmáiként működnek: a tudás a tudomány paradigmája és viszont. Diszciplináris művelésük paradigmatis és metasztintú gondolkodásmódot kíván.

Mind a tudás, mind a tudomány tárgyerülete ugyanaz. A kettőt egymástól az különbözteti meg, ahogyan adott tárgyerületet megközelítik és róla „gondolkodnak”. A tudásdiszciplináris gondolkodásmód kognitív és proaktív, a tudományé viszont episztemikus és propozicionális. Ezen kritériumok alapján a tudományosodás szférájába ágyazódott tudás művelhető tudásalapú rendszerként vagy tudásdiszciplinaként, a tudományművelés pedig proto-, normál- vagy metatudományként folyhat.

* * *

GYAKORLATI FILOZÓFIA TANSZÉK

Adatközlő: Czakó István

Téma: A vallásfilozófia (külön)útjai Søren Kierkegaard pseudonim műveiben

Vezető kutató(k): Czakó István egy. doc., PPKE BTK Gyakorlati Filozófia Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: FKFP 0112/2001

A pályázat(ok) futamideje: 2001–2004.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

CZAKÓ István,

Az ártatlanság dialektikája: Kierkegaard és Hegel a bűnbeesésről = Lábjegyzetek Platónhoz, II–III, *A bűn*, szerk. DÉKÁNY András, LACZKÓ Sándor, Szeged, Pro Philosophia Szegedienzi – Librarius, 2004, 169–180.

Das Unbekannte: Die Aufhebung der klassischen theologia naturalis in der negativen Theologie des Johannes Climacus, Kierkegaard Studies Yearbook, 2004, 235–249.

A szabad Ismeretlen: A természetes istenismeret problematikája Karl Rahner és Søren Kierkegaard valláskonceptiójában = In memoriam Karl Rahner, Bp., Vigilia, 2006, 112–129.

A választás választása: Søren Kierkegaard szabadságértelmezésének alapvonalai, Vigilia, 2006, 331–341.

Das Zeitalter der „Reflexion” und „Nivellierung”: Kierkegaards Eine literarische Anzeige als kritische Diagnose = Schleiermacher und Kierkegaard: Subjektivität und Wahrheit: Subjectivity and Truth: Akten des Schleiermacher–Kierkegaard-Kongresses in Kopenhagen Oktober 2003: Proceedings from the Schleiermacher–Kierkegaard Congress in Copenhagen October, 2003, ed. Niels Jørgen CAPPELØRN et al., Berlin, New York, Gruyter, 2006, (Kierkegaard Studies – Monograph Series, 11; Schleiermacher-Archiv, 21), 635–653.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatási terv lényegét illetően Søren Kierkegaard vallásfilozófiai koncepciójának a rekonstrukciójára irányult, a filozófiai forráskutatás (*Quellenforschung*) módszerének az alkalmazásával. E módszernek köszönhetően – *Das Unbekannte. Die Aufhebung der klassischen theologia naturalis in der negativen Theologie des Johannes Climacus* című tanulmányomban – sikerült újabb adatokkal alátámasztanom, hogy Kierkegaard-nak a vallásfilozófia klasszikus ágához, a *theologia naturalis*hoz való viszonya nem csupán az apofatikus teológiával és Kant kritikai filozófiájával mutat rokonságot, hanem szorosan összefügg az 1838/39-ben a koppenhágai szellemi elit körében a (teológiai) racionalizmusról és szupra-naturalizmusról, távolabbról pedig a hegeli dialektikáról folytatott élénk diszkusszióval is. A kutatási eredményeket összegző komparatív tanulmányokban arra tettem kísérletet, hogy Schleiermacher, Hegel és Feuerbach valláskonceptiójának az 1820/30-as évektől fokozatosan végbe-menő dániai recepciója fényében vizsgáljam Kierkegaard viszonyát a német gondolkodók által reprezentált eltérő álláspontokhoz. Bár mindhárom esetben közsímmert komplex, ambivalens viszonyról van szó, mindazonáltal megállapítható, hogy míg Schleiermacher és Hegel vallásértelmezésével bizonyos pontokon érintkezik Kierkegaard koncepciója, addig Feuerbach elsősorban nem mint gondolkodó, hanem mint egy egzisztenciaforma, nevezetesen a „botránkozás” (*Forargelse*) reprezentánsa játszik szerepet az *œuvre*-ben.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Kormos József

Téma: Aquinói Szent Tamás gondolatainak hatása

Vezető kutató(k): Kormos József egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

KORMOS JÓZSEF,

Intellectus et appetitus – voluntas et appetitus: Aquinói Szent Tamás és Duns Scotus a bűnről = Lábjegyzetek Platónhoz, II–III, A bűn, szerk. DÉKÁNY András, LACZKÓ Sándor, Szeged, Pro Philosophia Szegediensi – Librarius, 2004, 122–128.

Die thomistische Scholastik und die husserlische Phänomenologie in der Gedankenwelt von Edith Stein, Verbum, 2004/2, 387–396.

About the Cognitive Aspects of Language on the Basis of St. Thomas Aquinas = Aquinói Szent Tamás nyomán, szerk. CSELÉNYI I., HOPPÁL B., KORMOS J., Bp., MASZT, 2007, 261–270.

„Amoris ... proprium objectum est bonum”: A szeretet Aquinói Szent Tamás etikájában = Aquinói Szent Tamás nyomán, szerk. CSELÉNYI I., HOPPÁL B., KORMOS J., Bp., MASZT, 2007, 69–76.

Thomas von Aquin über die Möglichkeit des Unterrichtens und der Erziehung in Summa Theologie. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

Aquinói Szent Tamás (1225–1274) gondolatainak a hatását leginkább a teológiai irodalomban tartják számon.

Sokrétű munkássága ugyanakkor a kortárs gondolkodás számára is fontos támpontokat szolgáltathat.

Aquinói Szent Tamást hagyományosan Arisztotelész „megkeresztelőjének” nevezik, mert az európai középkori gondolkodás számára kommentárjaival elfogadhatóvá tette Arisztotelész tanait. Ugyanakkor gondolkodásában, főként Szent Ágoston újplatonizmusán keresztül, Platón-hatás is felmutatható. Mivel az európai gondolkodást meghatározó két görög filozófus elméletének jelenléte és összekeveredése ma is vita tárgya, hasznos lehet egy olyan szerző hatását megvizsgálni, aki rendszerben egymás mellé próbálta illeszteni az arisztotelészi és a platóni elemeket. A kutatás a tamási módszer mellett olyan antropológiai témákat emel ki (etika, szeretet, bűn, értelem, megismerés, nyelv, ...) amelyek a tanítás lehetőségének és milyenségének a kérdésében is elősegíthetik a megoldáskeresését.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Kormos József

Téma: Edith Stein munkássága

Vezető kutató(k): Kormos József egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

MÖB-ösztöndíj, Collegium Hungaricum, Bécs

A pályázat(ok) futamideje: 2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

KORMOS József,

Edith Stein pedagógiai gondolatainak filozófiai alapjai = II. Országos Neveléstudományi Konferencia: A tudásalapú társadalom pedagógiája, szerk. PERCZNÉ GÖCSEI Tünde, Bp., MTA Pedagógiai Bizottság, 2002.

„Die ontische Struktur der Person und ihre erkenntnistheoretische Problematik”: Die Möglichkeit der phänomenologischen Religionsphilosophie bei Edith Stein = Phänomenologie der Religion, Hrsg. Markus ENDERS, Holger ZABOROWSKI, Freiburg, München, Verlag Karl Alber, 2004, 457–462.

Die thomistische Scholastik und die husserlische Phänomenologie in der Gedankenwelt von Edith Stein, Verbum, 2004/2, 387–396.

A filozófia és a teológia szerepe Edith Stein pedagógiai gondolataiban, Mester és Tanítvány, 2005. január, 75–82.

„Gemeinsamkeit der philosophischen Atmosphäre”: Husserl göttingeni tanítványainak barátságáról Edith Stein írásai alapján = *Lábjegyzetek Plátonhoz: A barátság*, szerk. DÉKÁNY András, LACZKÓ Sándor, Szeged, Librarius, 2005, 195–201.

A kutatási téma rövid leírása:

Edith Stein (1891–1942) a ‘Keresztről nevezett Teréz Benedicta’ (Teresia Benedicta a Cruce) kármelita nővér életútja, mártírhalála és szentté avatása mellett kevésbé ismert tudományos tevékenysége. Ez irányú munkásságának sokrétűségét és mélységét jelzi műveinek 24 kötetesre tervezett kiadása, melyben filozófiai, antropológiai (pszichológiai), pedagógiai és misztikus írásai is megtalálhatók. Edith Stein egyes területen kifejtett gondolatainak mindig filozófiai alapjai is vannak. Filozófiai látásmódját két filozófus, illetve irányzat határozta meg. Az egyik a modern kori fenomenológia „mestere” Edmund Husserl (1859–1938), a másik a középkori skolasztika „mestere” Aquinói Szent Tamás (1225–1274). Filozófiájának fontos alapelemeit adják ismeretelméleti, antropológiai és metafizikai gondolatai. Ezen gondolatok nemcsak filozófiai, elméleti eszmefuttatások, hanem tanári tevékenységét és pedagógiai írásainak jellegét is meghatározták. 1923–32 közt a speyeri domonkos rendi nővérek líceumában és tanítóképzőjében tanít. 1928–31 között pedagógiai tanulmányi napokon és kongresszusokon vesz részt előadóként is (Prága, Bécs, Salzburg, Basel, Párizs, Münster). 1932-től a münsteri Német Pedagógiai Intézet docense. 1933-ban ez az állása zsidó származása miatt megszűnik. Edith Stein írásait az teszi különösen érdekessé és értékesé, hogy az azokban megjelenő gondolatokat tanári tevékenysége és mindennapi élete tette hitelessé. A kutatás kiemelten a pedagógiai munkásságra és az azt megalapozó filozófiai tevékenységre helyezi a hangsúlyt.

* * *

PEDAGÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Kormos József

Téma: Nevelésfilozófia (A filozófiai és a pedagógiai tudományok kapcsolódási pontjai)

Vezető kutató(k): Kormos József egy. adj., PPKE BTK Pedagógia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

KORMOS József,

Az erkölcsi motiváció megalapozhatóságáról és kérdéséről Edith Stein filozófiájában, Világosság, 2003/5–6, 105–109.

A filozófia és a teológia szerepe Edith Stein pedagógiai gondolataiban, Mester és Tanítvány, 2005. január, 75–82.

Thomas von Aquin über die Möglichkeit des Unterrichtens und der Erziehung in *Summa Theologie* = *On Philosophical Anthropology as the Basis of Pedagogy – Following Edith Stein*. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás célja a nevelésfilozófia tárgy oktatásának előkészítése és kidolgozása. A pedagógus pályán olyan szakemberekre van szükség, akik a megfelelő módszertani és szaktárgyi jártasság mellett elméleti és tudományos ismeretekkel is rendelkeznek. Ezen elméleti ismeretek egyrészt lehetővé teszik számukra, hogy a gyakorlati feladatokat hitelesen és meggyőződéssel tudják elvégezni. Másrészt az elméleti alapozás az újabb tudományos eredmények feldolgozását, használatát, illetve az új sokszor váratlan pedagógiai feladatok, helyzetek (kisebbségek, hátrányos helyzetűek, más kultúrájú tanulók együttes oktatása...) megoldását, vagyis a pedagógus mesterségbeli tudásának a folyamatos fejlesztését is segítheti. A nevelésfilozófiának a pedagógiai elméleti és gyakorlati képzést kell megalapoznia úgy, hogy egyben integrálja a filozófiai és a pedagógiai tudományok eredményeit is. A nevelés, a tanítás több aspektussal rendelkező folyamat. Alapvetően az emberrel való foglalkozás, így a pedagógiában elkerülhetetlen egy több szempontot figyelembe vevő emberkép kialakítása. Ugyanakkor ismeretátadás, ismeretszerzés, gondolkodás, rendszerezés, vagyis szükséges az ismeretelmélet, a logika eredményeinek a felhasználása. A tanítás mindig társas, közösségi esemény is, tehát mindig vannak etikai vonatkozásai is. A nevelés során felmerülő elvi, elméleti jellegű kérdések (egyén, szabadság, ok, cél...) pedig a metafizikához kapcsolódnak. A nevelésfilozófia tárgy előkészítésének és kidolgozásának a főbb tartalmi elemeit ezen filozófiai jellegű területek (antropológia, ismeretelmélet, logika, etika, metafizika) feltérképezése és a pedagógia meglévő eredményeihez való integrálása adja.

* * *

GYAKORLATI FILOZÓFIA TANSZÉK

Adatközlő: Lautner Péter

Téma: Ancient Commentators on Aristotle

Vezető kutató(k): Richard Sorabji research professor, Wolfson College Oxford

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Peter Adamson, London

Fiona Leigh, London

Richard McKiraham, California

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Ancient Commentators on Aristotle

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

LAUTNER Péter,

The distinction between phantasia and doxa in Proclus' in Timaeum, Classical Quarterly, 2002, 257–269.

The roots of Ficino's clasification of the causes of the ordered universe and his explanation of the role of mens and necessitas in the commentary on the Timaeus, Renaissance Studies, 2004, 363–390.

Sensus communis in Proclus and Pseudo Simplicius, BICS Suppl., 2004/1, 163–174.

The Timaeus on sound and hearing with some implications for Plato's general theory of sense-perception, Rhizai, 2005, 235–253.

Some clarifications on Proclus' fourfold division of sense-perception in the Timaeus commentary = Proklos: *Methode, Seelenlehre, Metaphysik*, ed. M. PERKAMS, M. R. PICCIONE, Leiden, Brill, 2006, 117–136.

A kutatási téma rövid leírása:

Főleg a késő antik lélekelmélettel és természetfilozófiával foglalkozom (bibliográfiámat lásd a PPKE BTK honlapján). Különösen érdekel az érzékelésemélet, illetve az olyan lelki működésekről vallott elképzelések, amelyekről vita volt atekintetben, vajon mennyire kötődnek az értelemhez. Ilyen a reprezentációs képesség (phantasia, amelynek a mai értelemben vett képzelet csak kis részét alkotja), az emlékezet, valamint az érzékelőképesség egésze, amelyet sensus communisnak neveztek. Ez utóbbival kapcsolatban merül fel az úgynevezett belső érzék problémája is (miként érzékelem, vagy miként vagyok tudatában annak, hogy érzékelek).

* * *

GYAKORLATI FILOZÓFIA TANSZÉK

Adatközlő: Lautner Péter

Téma: Antik szövegek feldolgozása

Vezető kutató(k): Steiger Kornél egy. tanár, ELTE BTK Ókori és Középkori Filozófia Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Bene László egy. adj., ELTE BTK Ókori és Középkori Filozófia Tsz.

Ruzsa Ferenc egy. doc., ELTE BTK Ókori és Középkori Filozófia Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 43629

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Lásd az *Ancient Commentators on Aristotle* témájú kutatásnál.

A kutatási téma rövid leírása:

Lásd az *Ancient Commentators on Aristotle* témájú kutatásnál.

* * *

GYAKORLATI FILOZÓFIA TANSZÉK

Adatközlő: Lautner Péter

Téma: Thought experiments in Ancient and medieval thought

Vezető kutató(k):

Sophie Roux, Grenoble

Frans de Haas, Leiden

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

A European Science Foundation által támogatott kutatás több állandó résztvevővel (pl. Katerina Ierodiakonou, Athén; Simo Knuuttila, Helsinki; Cees Leijenhorst, Nijmegen)

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: ESF

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Lásd az *Ancient Commentators on Aristotle* témájú kutatásnál.

A kutatási téma rövid leírása:

Lásd az *Ancient Commentators on Aristotle* témájú kutatásnál.

* * *

ELMÉLETI FILOZÓFIA TANSZÉK

Adatközlő: Szombath Attila

Téma: Szemjon Frank metafizikája; Az orosz filozófia fénykora; Jelenkori metafizikák; Weissmahr Béla SJ filozófiai hagyatékának feldolgozása; Önálló rendszerépítés

Vezető kutató(k): Szombath Attila egy. adj., PPKE BTK Filozófiai Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

XXI. Századi Int.; Weissmahr Béla Alapítvány

A pályázatok futamideje: 2001–2002; 2006–2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

SZOMBATH Attila,

A orosz filozófiája, Magyar Filozófiai Szemle, 2002/3, 293–341.

Die antinomische Philosophie des Absoluten: Ein Mitdenken mit S. L. Frank, München, Utz, (Münchner philosophische Beiträge, 15), 2004.

Szemjon L. FRANK, *A társadalom szellemi alapjai: Bevezetés a társadalomfilozófiába* ford., bev. Sz. A., Bp., Kairosz, 2005.

Metafizický výklad náboženskej skúsenosti, Bratislava, Vydavateľstvo Serafín, 2006.

A relativizmus mint dogmatizmus, Vigília, 2006/9, 662–673.

A kutatási téma rövid leírása:

Mint jeleztem, több kutatási témán is dolgozom. Az egyik az orosz filozófia fénykorában létrejött (jelenleg még kevésbé ismert, ám fokozódó érdeklődéssel kísért) nagy művek megismertetése, valamint fölhasználása saját szisztematikus munkám számára. A másik téma mesterem, a 2005-ben elhunyt, világszerte ismert jezsuita filozófus hasonló célzatú (egyszerre ismertető és szisztematikus) feldolgozása. (Weissmahr Béla halála előtt rám hagyta, hogy folytassam, amit ő elkezdett.) A harmadik téma átfogó tájékozódás korunk metafizikájának legfontosabb fejleményeit illetően. Negyedik téma egy önálló szisztematikus metafizikai monográfia elkészítése. E mű munkacíme: *Das unbedingte und das Endlicher: Grundriss des Systems der spekulativen Metaphysik*.

* * *

ANGOL INTÉZET

Adatközlő: Tóta Péter Benedek

Téma: Kora Tudor hitviták (1525–1535)

Vezető kutató(k): Fabiny Tibor egy. tanár, Károli Gáspár Református Egyetem

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Tóta Péter Benedek egy. doc., PPKE BTK Angol Int.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Mikesy András: William Tyndale előszava Szent Pál Rómaiaknak írt leveléhez

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

OTKA T 33116; OTKA K 62008

A pályázat(ok) futamideje: 2000–2004. [Meghosszabbítva 2005-ig.]; 2006–2009.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

TÓTA Péter Benedek,

‘A long desired peace’: Thomas More’s concept of peace in Utopia and A Dialogue of Comfort = Suche nach Frieden: Politische Ethik in der Frühen Neuzeit, Hrsg. N. BRIESKORN, M. RIEDENAUER, Stuttgart, Kohlhammer, 2002, 131–152.

Hungary Overrun: A Source of Fortitude and Comfort, Moreana, 2003, 17–40.

‘Coarse slang’ into ‘wholesome receipt’: Thomas More’s ‘stomach’ in the light of OED and in its own contexts = What Does it Mean?, ed. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004 (Pázmány Papers in English and American Studies, 3), 146–179.

The European transmission of ‘caritas’ in More’s Dialogue of Comfort = Travels and Translation in the Sixteenth Century, ed. Mike PINCOMBE, Burlington, VT (USA), Ashgate, 2003, Aldershot (UK), Ashgate, 2004, 65–72.

The Shifting Cities of More: The Stations of a Lifelong Pilgrimage, Moreana, 2006, 59–81.

A kutatási téma rövid leírása:

A *Kora Tudor hitviták* című pályázat az 1525 és 1535 közötti két legkiemelkedőbb vallási polémia írásait kívánja kutatni, amelyek Sir Thomas More és William Tyndale, valamint More és John Frith vitájának dokumentumai.

Ezek a szövegek – More, *Dialogue Concerning Heresies* (1529; 1531), Tyndale, *An Answer unto Sir Thomas More's Dialogue* (1531) More, *The Confutation of Tyndale's Answer* (1532–33); Frith, *A Christian Sentence* (1532/33), More, *Letter against Frith* (1533), Frith, *A boke ... answeringe vnto M mores lettur* (1533) – követik előző OTKA-pályázatunk (T 33116) egyes forrásainak anyagát: a Tyndale-től származó bibliafordítási előszók (1525–26), és More-nak a Dorphoz írt levelében (1515) található bibliai-teológiai filológia szempontjait.

Előző pályázatunk folytatásaként tehát (1) vitatott bibliai-teológiai-filológiai fogalmak kerülnek a középpontba, amelyek (2) vitatható egyháztani kérdéseket vetnek fel, amelyek pedig (3) az egyházközösség szentségtani lényegét, az eucharisziát vitatják. A Morus értekező prózájában található (4) kispikái betétek az angol széppróza fejlődése miatt érdekesek. A magyar hitviták világával összemérési lehetőséget kínál (5) a törökök jelenléte, akiknek korabeli jelentősége Morus *Bátorító párbeszéd* (1534–35) című munkájában érte el csúcsát, amely előző pályázatunkban szerepelt.

Ez a pályázatunk úgy is folytatja az előzőt, hogy elmélyíti az akkor kialakított kapcsolatainkat a Franciaországban megjelenő *Moreana* folyóirattal, a Tyndale-projekttel (Catholic University of America, Washington DC, USA), és a Tudor Symposiummal (University of Newcastle, UK), amelynek konferenciájára a mi kutatóhelyünkön került sor 2006-ban. Új kapcsolatunk: Center for Thomas More Studies, (University of Dallas, TX, USA).

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

ECSEDY Ágnes

William TYNDALE, *A Szentíráshoz vezető ösvény*, ford. E. Á., Bp., Magyarországi Luther Szövetség, 2005 (Magyar Luther Füzetek 9).

MŰVÉSZETTÖRTÉNET

* * *

MŰVÉSZETTÖRTÉNET TANSZÉK

Adatközlő: Bencze Ágnes

Téma: Plastique archaïque de Tarente – style communautaire et identité

Vezető kutató(k): Bencze Ágnes egy. adj., PPKE BTK Művészettörténet Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj; Mellon East – Central European Visiting Scholar's Award (American Academy in Rome)

A pályázat(ok) futamideje: 2007; 2007–2008.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BENCZE Ágnes, *Symposia Tarentina: The Artistic Sources of the First Tarentine Banqueter Terracottas: Megjegyzések a tarentumi symposion-ábrázolás eredetéhez*, A Szépművészeti Múzeum Közleményei, 2008.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatási téma kiindulópontja 2005. december 16-án megvédett PhD-disszertációm (címe: *Recherches sur la petite plastique de terre cuite tarentine des origines à la fin du VIe siècle*), amelyben a dél-itáliai görög polisz, Taras nagy példányszámban fennmaradt, archaikus kori terrakotta-szobrocskáit rendszereztem és vetettem alá egy olyan stílselemzési módszernek, amelynek segítségével kimutathatóvá váltak a gazdag produkción belül egymás mellett élt, különböző eredetű stílushagyományok. A munka eredményeként egy eddig csak szórványosan ismert emlékcsoport képe koherens egészzé állt össze, és egyszersmind új adatok birtokába jutotunk az archaikus görög városállam kulturális (művészeti) kapcsolataira nézve is.

A most folyó kutatómunka ennek a tanulmánynak a kibővítése egy Taras teljes, archaikus kori plasztikájával foglalkozó monográfiává. A terrakotta-produkció folytonos és koherens sorozatát vezérfonalul használva, a város Kr. e. 7–6. századi plasztikai produkciójának egészét kísérem meg áttekinteni, összefüggésekbe állítva az ismert főműveket és az eddig még közöletlen dokumentumokat.

A Taras városi plasztikai produkció feltérképezésének célja nem pusztán „történetírás”, a művek keletkezési sorrendjének, kronológiai problémáinak tisztázása. Stílselemzéseim központjában a helyi, meghatározható közösségekhez köthető stilizációs minták azonosítása áll, amelynek segítségével megállapítható, hogy mely szomszédos vagy távoli mediterrán központok művészete volt hatással a helyi mesterekre, milyen szempontok szerint válogattak a hozzájuk eljutó impulzusok közül, hogyan alkottak szintézist a megtanult mintákból, és végül, mikor és hogyan születtek először helyi műhelyeikben eredetinek mondható, a helyi közösség identitását tükröző formai megoldások. (Könyvem francia nyelven fog megjelenni, a Nápolyban működő Centre Jean Bérard kiadványaként.)

* * *

MŰVÉSZETTÖRTÉNET TANSZÉK

Adatközlő: Bizzer István

Téma: Modern szakrális falképek (A római magyar ösztöndíjas művészek alkotásai az 1930–40-es években)

Vezető kutató(k): Bizzer István egy. ts., PPKE BTK Művészettörténet Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BIZZER István,

A képi elbeszélés módusai és a liturgikus tér egysége = A művészi kifejezés szemiotikája és ikonográfiája, szerk. KISS Attila Atilla, SZÖNYI György Endre, Szeged, JATEPress, 2003 (Ikonológia és Műértelmezés, 9), 47–60.

Kontuly Béla, 1904–1983, Bp., Mikes, 2004.

A Központi Egyházművészeti Hivatal megalakulása = Mater et Magistra, szerk. HEGEDŰS András, CSOMBOR Erzsébet, Esztergom, Prímási Levéltár, 2004, 107–128.

Molnár-C. Pál és Kontuly Béla freskói = A Szent Anna templom és a budai Víziváros katolikus egyházai, szerk. KOLTAI András, Bp., Budapest-Felsővízivárosi Szent Anna Plébánia, 2005, 125–130.

Molnár-C. Pál a könyvművész, Bp., Holnap, 2006.

A Szent Imre-kultusz és a modern magyar szakrális művészet 1930–50 között = Szent Imre 1000 éve, Székesfehérvár, Székesfehérvári Egyházmegyei Múzeum, 2007, 158–175.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás célja, hogy bemutassa azt a történeti folyamatot, amely során művészettörténeti stílusváltás következett be a katolikus szakrális művészetben Magyarországon. Ez a változás, amely az 1930–40-es évekre tehető, több összetevő eredménye, amelyek közül a legjellemzőbb az alkotók és a megrendelők igényeinek, ízlésének, reprezentatív céljainak az átalakulása.

A magyarországi Katolikus Egyház szakrális művészetében máig jelen lévő barokkizáló és akadémikus törekvések mellett az 1930-as években jelent meg nagy arányban a modern stílusirányzatok hagyományából is meríteni kívánó, új festészeti, szobrászati és építészeti törekvés, amely már stílusként is definiálható. Ez a stílus a Római Magyar Akadémián ösztöndíjas időt eltöltő (főiskolát végzett) művészek alkotásain érhető tetten. Az új típusú művek az ösztöndíj 1927-es megalapítása és a római Akadémia 1928-as beindítása nyomán 1930–31-től datálódhatnak, s készülésük a II. világháború alatt is folyamatos, olyannyira, hogy csak az 1949–50-ben lezajlott politikai agresszió és egyházellenes lépések tudták a művészek ilyen irányú tevékenységét megakasztani.

A kutatás – miközben a dokumentumok alapján áttekinti a megrendelői csoportok igényeit és célját – tulajdonképpen a szakrális tér modern és történeti kiképzésében helyet kapó falképek történetével és képi működésével foglalkozik. A kutatás a fő irányát jelentő római ösztöndíjas alkotások összegyűjtése, katalogizálása mellett kitér a művészettörténeti előzményekre és párhuzamokra. Az egyes művek elemzése részben arra irányul, hogy kimutassa a műnek az egyedi – egyszerre építészeti és a liturgikus gyakorlatnak alávetett – térben megvalósuló sajátos képi-esztétikai működését, részben arra, hogy mennyire volt a szakrális művészet új stílusa egységes vagy épp heterogén. Mennyiben dominált az alkotóművész sajátos koncepciója, felfogása, és mennyiben voltak mérvadók a megrendelői csoportok és tanácsadók vagy éppen kritikusaik elvárásai.

* * *

MŰVÉSZETTÖRTÉNET TANSZÉK

Adatközlő: Jankovits Katalin

Téma: Die Anhänger in Ungarn

Vezető kutató(k): Jankovits Katalin egy. adj., PPKE BTK Művészettörténet Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 030539

A pályázat(ok) futamideje: 1999–2002.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

JANKOVITS Katalin,

Egy eddig ismeretlen csüngőtípus a kurdi II. depotleletből: Ein unbekannter Anhangertyp aus dem Depotfund von Kurd (Kom. Tolna), Wosinszky Mór Múzeum Évkönyve, 2004, 181–189.

Neue Angaben zu den scheibenförmigen Anhängern mit kreuzförmigen Rippen und Buckeln, Acta Archeologia Hungariae, 2004, 273–278.

Die Anhänger in Ungarn, Frankfurt, Stuttgart, W. Goethe Universität, Steiner Verlag (PBF).
[Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A bronzkor folyamán Kr. e. 2800–800 terjedő időből a magyarországi (45 intézmény) és a külföldi múzeumokban (Bécs, London, Berlin, Velence) Magyarországról származó 3500 csüngőékszertípus eredetiben történő felvétele és monografikus feldolgozása. Kiemelt figyelmet kaptak a technikai kérdések, kereskedelmi kapcsolatok, valamint az egykori ékszerek viseletének rekonstrukciója. A csüngőékszerek nemcsak az egykori divatos viselethez tartozó tárgyak voltak, hanem vallási szimbólumokat is jelentettek. Tanulmányozásuk során betekintést nyerhetünk az egykori hiedelemek világba, vallási képzetekbe. Érdekes volt felismerni a különbségeket, hogy mely szimbólumok jellemzőek a női és melyek a férfi viseletre. A kötethez 150 rajzos viselettörténeti rekonstrukció is készült, amely főként a sírokból származó ékszerek eredeti viseleti helyzetének megfigyelésén alapult. Érdekes kapcsolatokat lehetett kimutatni a különböző földrajzi területek és népcsoportok ékszereket készítő műhelyei között. Világosan kirajzolódott a kereskedelmi kapcsolatok rendszere az adott korban. A magyarországi anyagról eddig ilyen jellegű kötet nem jelent meg.

A témához kapcsolódó konferencia-előadások:

Angaben zur Rekonstruktion der Tracht von einigen bronzzeitlichen Anhängern = II International Conference on Experimental Archeology and Archaeological Parks, Százhalombatta 16–19 March 2006.

The symbolism and the wearing fashion of jewellery-pendants during the Bronze Age in Hungary. XV Congress UISPP.

Global State of the Art, Lisboa 4–9 September 2006. BAR sorozat, Oxford.

* * *

MŰVÉSZETTÖRTÉNET TANSZÉK

Adatközlő: Kovács Imre

Téma: Liszt és a képzőművészet

Vezető kutató(k): Kovács Imre egy. doc., PPKE BTK Művészettörténet Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíj

A pályázat(ok) futamideje: 2003–2006.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

KOVÁCS Imre,

Liszt's Devotional Image: A 17th century Abgar Image and Its Two Possessors, Acta Historiae Artium, 2003, 339–348.

Peter Cornelius Dante-mennyezetfreskó vázlatának galvanoplasztikai másolata a budapesti Liszt-hagyatékban, Ars Hungarica, 2005/2, 315–329.

The Galvanoplastic Replica of a Peter Cornelius Sketch for his Dante Ceiling Fresco in the Budapest Liszt Estate, Studia Musicologica, 2006, 1–17.

The Portrait of Liszt as an Allegory of the Artist in Ary Scheffer's Three Magi, Studia Musicologica, 2008, 91–104.

A kutatási téma rövid leírása:

Liszt (1811–1886) szemléletében zene és képzőművészet szoros kapcsolatban állt egymással. Ez a megállapítás a zenetörténet számára ismert tény, azonban a témát átfogóan bemutató, művészettörténeti-esztétikai szempontú feldolgozás mindeztidáig hiányzik. Ezzel a hiányérzettel egy valaha a zeneszerző tulajdonában lévő Krisztus Szent Arcát ábrázoló ún. Abgar-kép vizsgálata során szembesültem. (Megjelent cikk: Acta Historiae Artium, 2003.) A Liszt-irodalom és a Liszt-levelezés alaposabb megismerése során körvonalazódott, hogy ez a parallelizmus monográfiává bővíthető. Ennek előmunkálatait végeztem el a Bolyai János Kutatói Ösztöndíj keretében. Mivel Liszt hosszú élete folyamán igen sok szellemi hatást szívott magába, számtalan festővel, szobrásszal állt kapcsolatban, célszerűnek kínálkozott egy-egy műalkotás középpontba állításával Liszt művészeti-esztétikai preferenciáit, ízlésbeli korszakait feltérképezni. Így került sor egy, a budapesti Liszt Múzeumban őrzött Peter Cornelius Dante-vázlat alapján készült galvanoplasztikai másolattal kapcsolatban Lisztnek a nazarénusokhoz, valamint a 19. századi Dante-kultuszhoz fűződő viszonyának kifejtésére. (Megjelent tanulmányok: Studia Musicologica/2006, Ars Hungarica/2006.) Két részkutatás foglalkozott azzal, hogy a fiatal Lisztet milyen hatások érték a 30-as évek Párizsában, s ezek hogyan tükröződtek bizonyos képzőművészeti alkotásokban. Liszt *Il Pensieroso* című zongoradarabjával kapcsolatban – az első kiadás kottacímlapjához a zeneszerző kérésére a metysző Michelangelo szobrának litográfiáját is felhasználta – Liszt Michelangelo-élményét vizsgáltam, levezetve a francia romantikus nemzedék (elsősorban a Liszt-tel baráti viszonyban lévő Delacroix és Sainte-Beuve) Michelangelo-recepciójának hatásából. (Liszt Michelangelo-recepciója és az *Il Pensieroso: Ut pictura musica*. Publikálatlan előadás, elhangzott a PPKE Művészettörténeti Tanszékének *Klasszicizmusok és Archaizmusok* című 2004-es konferenciáján.) A *Liszt portréja mint művészallegória Ary Scheffer Háromkirályok-képén* című tanulmány pedig a fiatal Lisztnek egy 1835-ben publikált esszéjében kifejtett *ars poeticáját* és a kérdéses kép viszonyát állította vizsgálatának középpontjába. A cikkben kifejtésre került, hogy Liszt mi módon tette magáévá a 30-as években a saint simonizmus és a liberális katolicizmus művészképét, a művész papi, prófétai szerepben való felfogását. (Megjelent: Studia Musicologica, 2008.)

* * *

MŰVÉSZETTÖRTÉNET TANSZÉK

Adatközlő: Szakács Béla Zsolt

Téma: A középkori Magyarország monasterologia

Vezető kutató(k):

Szakács Béla Zsolt egy. adj., PPKE BTK Művészettörténet Tsz.

Romhányi Beatrix egy. doc., Károli Gáspár Református Egyetem Történeti Segédtudományi Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Buzás Gergely főmunkatárs, Mátyás Király Múzeum, Visegrád

Laszlovszky József egy. doc., Közép-Európa Egyetem

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: NKA 2712/179

A pályázat(ok) futamideje: 2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

A középkori Magyarország monasterologia, CD-ROM, Bp., Arcanum, 2007. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A középkori Magyarország szerzetesi intézményeinek az adattárát a 19. században Fuxhofer Damján korábbi munkájára építve Czinár Mór jelentette meg 1858–1860 közt. Azóta a kutatás jelentősen átalakította képünket erről a területről, az összefoglaló kézikönyv mégis hosszú ideig hiányzott. Romhányi Beatrix kandidátusi értekezésében dolgozta fel a témát, melynek első, erősen rövidített verziója 2000-ben nyomtatásban megjelent. Az azóta eltelt évek alatt a munka tovább folytatódott, az adatok kiegészítésre és pontosításra kerültek. A jelen kutatás célja, hogy CD-ROM kiadványként, felfrissítve, könnyen kereshető és gazdagon illusztrált formában adja közre a monostorok adatbázisát. Ehhez több intézmény és kutató összefogásával sikerült megteremteni a megfelelő alapot, melyhez a PPKE Művészettörténeti Tanszéke az ott évek óta folyó, a középkori magyarországi kolostorépítészetet felölelő oktató- és kutatómunka során összegyűjtött képi dokumentációval és az oktatók szakértelmével járul hozzá.

TÖRTÉNELEM

* * *

SZLAVISZTIKA – KÖZÉP-EURÓPA INTÉZET

SZENT ADALBERT KÖZÉP-EURÓPA KUTATÓCSOPORT

Adatközlő: Ábrahám Barna

Téma: Az erdélyi románság polgárosodása a 19. század második felében

Vezető kutató(k): Ábrahám Barna egy. adj., PPKE BTK Szlovák Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ÁBRAHÁM Barna,

A divat és a népviselet kérdései a dualizmus korának román publicisztikájában, Korall, 2002/10, 57–71.

Német szellem, német mintakövetés a 19. századi román kultúrában, Limes, 2002/1, 169–178.

Erdélyi román regionalizmus a két világháború között = Nemzeti és regionális identitás Közép-Európában, szerk. Á. B., GERE BEN Ferenc, STEKOVICS Rita, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003, 381–397.

Az erdélyi románság polgárosodása a 19. század második felében, Csíkszereda, Pro-Print, 2004.

Román egyesületi élet a dualizmus korában = Variációk: Ünnepi tanulmányok M. Kiss Sándor tiszteletére, szerk. ÖTVÖS István, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005, 143–153.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás az erdélyi román elit és a polgárosuló parasztság körében a 19. század második felében megindult polgárosodás összetevőit, az életmód és az értékrend változását kívánja fölterképezni: egyrészt a románság társadalomszerkezete mennyiben differenciálódott a kapitalizmus kihívásainak következtében, másrészt mely régiókban alakultak ki a folyamat legkedvezőbb feltételei. Ezen túlmenően vázlatos képet kíván adni az alakuló román középosztály gazdasági és kulturális tevékenységéről, mellyel az egyrészt önnön pozícióinak erősítését, másrészt saját társadalmi bázisának szélesítését szolgálta, végső soron pedig egy etnikai alapú önálló román „nemzetgazdaság” megteremtését célozta. Az elsődleges források: a korabeli sajtó (*Familia*, *Revista Orăștiei*, *Revista Economică*), továbbá gazdálkodási népkönyvek, higiéniai brosúrák, egy-egy útikönyv, illemtankönyv, leányoknak szánt erkölcsi útmutató, a nagyszebeni nőegylet egyik évi jelentése, a kolozsvári és a Hunyad megyei nőegylet almanachja, illetve ez utóbbi elnökasszonya, Elena Pop Hossu Longin emlékiratai. Területileg a volt Királyföld fejlődését vizsgálja részletesebben Széchenyi megyei falumonográfiák alapján, mivel főként itt alakultak ki a szélesebb körű – paraszti – polgárosodás feltételei. Megkísérli fölvezetni a román középréteg kialakulásának esélyeit és folyamatát, az intelligencia ebben játszott szerepét, az önálló „nemzetgazdaság” és művelődés megteremtésére irányuló erőfeszítéseit. Újszerűsége abban rejlik, hogy az egykori ország nem magyar népei a magyarországi kutatást ez idáig inkább csak politikai dimenziójukban érdekelték, ez a munkát viszont a mindennapi témák, a „kis történetek” vizsgálatára ösztönözhet.

* * *

SZLAVISZTIKA – KÖZÉP-EURÓPA INTÉZET
SZENT ADALBERT KÖZÉP-EURÓPA KUTATÓCSOPORT

Adatközlő: Ábrahám Barna

Téma: A szlovákok polgárosodása a dualizmus korában (Társadalmi gondolkodás, nemzetépítés, asszimiláció)

Vezető kutató(k): Ábrahám Barna egy. adj., PPKE BTK Szlovák Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Halász Iván egy. doc., PPKE BTK Szlovák Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány Dunatáji Népek Kutatása; Habsburg kori Kutatások Közalapítvány

A pályázat(ok) futamideje: 2004–2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ÁBRAHÁM Barna,

A kelet-közép-európai vallási változások szociológiája = Nemzeti és regionális identitás Közép-Európában, szerk. Á. B., GEREBEN Ferenc, STEKOVICS Rita, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003, 138–149.

Szlovákok és szlovjakok: a nemzet határai, Limes, 2003/3, 55–66.

Magyarságkép a XIX–XX. századi szlovák irodalomban (Szemelvénygyűjtemény), összeáll., bev. Á. B., Magyar Napló, 2006/11, 41–68.

Történelem és nemzetkép Samo Tomášik prózájában = A Duna vallomása: Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára, szerk. Á. B., PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006, 302–311.

A szlovákok képe a XIX–XX. századi magyar irodalomban (Szemelvénygyűjtemény), összeáll., bev. Á. B., Magyar Napló, 2007. [Megjelenés alatt.]

Az eddigi eredményeket részben tartalmazzák továbbá a HEFOP–3.3.1–P.–2004–09–0020/1.0 projekt keretében elkészült, egyelőre Interneten hozzáférhető oktatási segédanyagok:

A szlovákság történelmi törésvonalai.

1. Konfesszionalizmus.

2. Regionalizmus; A mai Szlovákia területét érintő államjogi tervezetek és változások.

A kutatási téma rövid leírása:

Kutatási programom keretében a szlovákság polgárosodását, a tényleges fejlődést és a súlyos hátráltató tényezőket, a folyamat akadályait kívánom föltérképezni, elsősorban a korabeli sajtó és brosúrairodalom alapján. Azt az ívet kívánom vizsgálni, melynek mentén egyrészt kialakult egy igen szűk, s azon belül is tagolt, de egészében anyagilag konszolidált, a helyzetének megfelelő átlagos hazai életszínvonalon élő, ugyanakkor nemzetileg elkötelezett szlovák polgári társadalom, másrészt a polgári életmód és értékrend egyes elemei előnyösebb helyzetű régiókban a parasztság körében is gyökeret vertek. A program első szakaszában a nemzetinek nevezhető elitet (ügyvédek, orvosok, újságírók, banktisztviselők, földbirtokosok, lelkészek, tanárok, tanítók) vizsgálom a sajtó (*Národnie noviny*, *Hlas*, *Prúdy*, *Slovenský denník*, *Slovenský týždenník*, *Živena*), az egyesületek iratai, a szépirodalom alapján. Ezt követné a nemzetileg szintén tudatos, de nem polgári állású rétegek (kiskereskedők, kisiparosok, földművesek) mentalitásának, értékrendjének vizsgálata, a fenti források, továbbá a számukra kiadott brosúrairodalom (gazdálkodási, higiéniai, életmódbeli tanácsok, antialkoholizmus, nemzeti propaganda) alapján. A kutatás harmadik szakasza a nem nemzeti gondolkodású, magyarán polgárságot, illetve a hatása alatt álló kereskedő-iparos-paraszti rétegeket kívánja vizsgálni, a megyei magyar, illetve a kormánybarát szlovák újságok alapján (*Krajan*,

Slovenské noviny, Vlast' a svet). A csoport két legjelentősebb tagjának, Samo Czambelnek és Adolf Pechánynak a tevékenységével szeretnék részletesebben foglalkozni. Műveiken kívül átnézném a többiek brosrúait is, ugyancsak azt vizsgálva: hogyan válik szét a szlovák nép fölemelése, a korszerű társadalom építése és a nemzetépítés, illetve éppen annak tagadása. Külön alprogram lehetne ebben a kutatási szakaszban a sárosi magyarón csoport tevékenysége (Jozef Repászky, Gejza Zsebráczky, Dvortsák Győző, Dessewffy István stb.), azaz a keletiszlovák (szlovják) nemzetépítés kísérlete. A sárosi nyelvjárásban kiadott tankönyvek és brosrák mellett főleg az eperjesi *Naša zastava* évfolyamait kívánom átnézni.

* * *

ÚJ- ÉS LEGÚJABBKORI TÖRTÉNETI TANSZÉK

Adatközlő: ifj. Bertényi Iván

Téma: Választások és politikai élet a dualizmuskori Magyarországon

Vezető kutató(k): ifj. Bertényi Iván egy. ts., PPKE BTK Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Goreczky Tamás PhD-hallgató

Szaszkó Elek végzett hallgató

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Goreczky Tamás: Burián István közös pénzügyminiszteri működése (1903–1912)

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ifj. BERTÉNYI Iván,

Adalékok a fiatal Tisza István politikai pályájához: Az újbányai mandátum 1892-ben = Variációk: Ünnepi tanulmányok M. Kiss Sándor tiszteletére, szerk. ÖTVÖS István, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004, 113–142.

Szamosújvári országgyűlési képviselőválasztások a dualizmus korában = Örmény diaszpóra a Kárpát-medencében, II, szerk. KOVÁCS Bálint, ÓZE Sándor, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Művelődéstörténeti Műhely – Felekezet és Identitás, 2), 95–126.

„Képviselői import” Erdélyben, vagy az unió egyik velejárója? = Tradíció és modernizáció a XVIII–XX. században, szerk. BODNÁR Erzsébet, DEMETER Gábor, Bp., Hungarovox, 2008, 202–213.

A bécsi tanultságú magyarországi politikai elit (1848–1875). [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A magyar népképviselői parlamentarizmus kezdeteinek, működési gyakorlatának feltárása a magyar történetírás régi adóssága. Sok esetben a legalapvetőbb adatok is hiányoznak, így egy – nem politológiai, hanem történettudományos hozzáállással megírt – adattár és a legalapvetőbb eseménytörténeti kutatás is elengedhetetlenül fontos lenne, hogy a téma kutatói valóban tényekre és ne csak sejtésekre alapozva próbáljanak meg általánosabb összefüggéseket és törvényszerűségeket megállapítani a kor politikai életéről. A kutatás során az egyes parlamenti képviselővá-

lasztások a helyi pártküzdelmek feltárása révén helytörténeti, társadalomtörténeti tanulságokkal is szolgálnak. A pártpolitika országos szintje mellett és olykor helyett az emberközeli helyi viszonyok vizsgálata a korszak mindennapjainak alaposabb megismerését is eredményezheti. A program résztvevői a levéltári források mellett elsősorban a (különböző nyelven megjelent) helyi és országos sajtóra támaszkodhatnak, így eredményeik az 1892-nél elakadt magyar sajtótörténet számára is hasznosak lehetnek. A kutatásba bekapcsolódó, érdeklődő hallgatókat a témával foglalkozó szemináriumon nyújtott teljesítményük révén lehet kiválasztani, és ottani munkájuk szakdolgozattá bővítve járul hozzá az eredmények gazdagításához. A több éve folyó munka eddigi eredményei – megfelelő minőségi szűrést követően – egy tanulmánykötetnyi anyagot máris kitesznek.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

GORECZKY Tamás,

H-D. Schultz – W. Natter: Mitteleuropa a német politikai gondolkodásban és földrajztudományban, Klió, 2004/3, 18–21. [Könyvismertetés.]

Benjamin Kállay und die ungarische Delegation in den 1880er Jahren, Öt Kontinens, 2007, 75–84.

Kállay Béni és a magyar delegáció az 1880-as években, Fons, 2007/3, 429–481.

* * *

GERMANISZTIKA INTÉZET

Adatközlő: Berzeviczy Klára

Téma: 16–17. századi Magyarországon járt utazók német nyelvű útleírásai

Vezető kutató(k): Berzeviczy Klára egy. adj., PPKE BTK Germanisztika Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Osztrák–Magyar Akció Alapítvány, egyetemi oktatóknak adott egy hónapos kutatási ösztöndíj Zl.: 44–1/2007

A pályázat(ok) futamideje: 2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BERZEVICZY Klára,

Gesandtschaftsreisen durch das von den Türken besetzte Ungarn: Begegnung mit dem Feind im diplomatischen Dienst, Jahrbuch für Internationale Germanistik, 2007, 303–310.

Ungarn und sein Volk im Spiegel der Gesandtschaftsreisen des 16. und 17. Jhs. = „Germanistik ohne Grenzen“: Studien aus dem Bereich der Germanistik, 2/I, Internationale Germanistentagung Germanistik Ohne Grenzen Großwardein/Oradea/Nagyvárad 15–17 Februar 2007, hrsg. von Szabolcs János-Szatmári, Klauzenburg, Großwardein, 2007 (Großwardeiner Beiträge zur Germanistik, 2), 285–296.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás a törökök által megszállt Magyarországon áthaladó császári követségekről szóló útleírásokkal foglalkozik.

Az Osztrák–Magyar Akció Alapítvány által támogatott téma Salomon Schweigger útleírása Joachim von Sintzendorff császári követ konstantinápolyi utazásáról (1577–1581). A mű 1605-ben jelent meg először nyomtatásban, majd utána még a 16–17. század során hétszer adták ki. A nyomtatásban megjelent változatnak ugyan létezik reprint kiadása, illetve egy kommentárokkal ellátott kiadása, de ez utóbbi több részt kihagy a műből. Schweigger útleírásának létezik két kéziratban fennmaradt formája is (az OSZK kézirtárában és a bécsi Schottenstiftben). Irodalmi szempontból érdekes, hogy a magyarországi kézirat eleje eltér a nyomtatott változattól, illetve több személyes vélemény is szerepel benne. Cél a kézirat kommentárokkal ellátott kiadása, illetve magyarra fordítása, hiszen Magyarországon kevésbé ismert műről van szó.

Távolabbi célként szerepel az összes fellelhető, különböző császári követek Magyarországon keresztülvezető útjairól szóló, német nyelven megjelent útleírás összegyűjtése, illetve ezek elemző, összehasonlító bemutatása, valamint az itthon kevésbé ismertek forráskiadványként való közlése.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Botlik József

Téma: Kisebbségi magyarok

Vezető kutató(k): Botlik József egy. doc., PPKE BTK Kommunikáció Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

A 2002–2007. között elnyert legjelentősebb egyéni pályázataim: alkotói támogatás, ösztöndíjak, illetve költségtérítés elszámolással határon túli levéltári, könyvtári kutatásokra:

Nemzeti Kulturális Alapprogram Levéltári Kollégium

Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány

Pro Professione Alapítvány

Nemzeti Kulturális Alapprogram Ismeretterjesztés és Környezetkultúra Szakmai Kollégium

Illyés Közalapítvány

Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány Unger Mátyás Emlékére, Dunatáji népek kutatása, Történelem–földrajz Szakalapítványok

A pályázat(ok) futamideje: 2002–2008. [Több alkalommal, több hónapra.]

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BOTLIK József,

A hűség csapdájában: Kovács Vilmos költő, író (1927–1977) emlékének: Pályakép és korrajz, szerk. KÓTYUK Erzsébet, Ungvár–Bp., Intermix, 2003 (Kárpátaljai Magyar Könyvek Sorozat, 114).

Czechoslovakia's ethnic policy in Subcarpathia 1919–1938/1939, transl., ed. P. CSERMELY, Corvina Library, Hamilton 2005, CD-ROM.

[A mű további közlése: <http://hungarianhistory.com/lib./szlovak/Botlik.doc>]

Közigazgatás és nemzetiségi politika Kárpátalján, I, Magyarok, ruszinok, csehek és ukránok 1918–1945, szerk., előszó: UDVARI István, Nyíregyháza, Nyíregyházi Főiskola Ukrán és Ruszin Filológiai Tanszéke, Veszprémi Egyetem Tanárképző Kara, 2005 (Dimensiones Culturales et Urbaniales Regni Hungariae, 7).

Közigazgatás és nemzetiségi politika Kárpátalján, II, A Magyarországhoz történt visszatérés után 1939–1945, szerk., bev. UDVARI István, Nyíregyháza, Nyíregyházi Főiskola Ukrán és Ruszin Filológiai Tanszéke, Veszprémi Egyetem Tanárképző Kara, 2005 (Dimensiones Culturales et Urbaniales Regni Hungariae, 9).

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás témája a Magyarország határain kívül, a Kárpát-medencében kisebbségi sorsban élő felvidéki, kárpátaljai, erdélyi, délvidéki és örvidéki/burgenlandi magyar nemzeti közösségek gazdasági, társadalmi, politikai és művelődéstörténete a 20. században, illetve helyzetük napjainkban.

* * *

ÚJ- ÉS LEGÚJABBKORI TÖRTÉNETI TANSZÉK

Adatközlő: Forgó András

Téma: Az egyházi rend politikai szerepvállalása a 17–18. században

Vezető kutató(k): Forgó András egy. adj., PPKE BTK Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Deák Ferenc Ösztöndíj; Faludi Ösztöndíj; Habsburg Történeti Int. ösztöndíja

A pályázat(ok) futamideje: 2006–2008.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

FORGÓ András,

Spinola, Leibniz und der Mainzer Kurfürst: Katholisch-protestantische Einheitsversuche = Die Kurfürsten des Hauses Schönborn als Reichserzkantler und Landesherren, Hrsg. Peter C. HARTMANN Frankfurt/M, 2002 (Mainzer Beiträge zur Neueren Geschichte Bd. 10), 205–216.

Christophorus Rojas y Spinola bécsújhelyi püspök egyházi uniós tevékenysége a Német-római birodalomban és Magyarországon, Múlt-Kor, 2005/2–3. <http://www.mult-kor.hu/cikk.php?article=11581>

Der ungarische Hofkanzler und die Rekatholisierung Ungarns nach der Türkenherrschaft (1690–1703) = Forschungen zu Kurmainz und dem Reichserzkantler, Hrsg. Peter C. HARTMANN, Ludolf PELIZAEUS, Frankfurt/M, 2005 (Mainzer Studien zur Neueren Geschichte, 17), 89–105.

A pálos rendfőnök és képviselői a 18. századi magyar országgyűléseken = Decus Solitudinis: Pálos évszázadok, szerk. ÖZE Sándor, SARBÁK Gábor, Bp., Szent István Társulat, 2007 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák 4/I), 166–176.

Kirchliche Einigungsversuche in Ungarn: Die Unionsverhandlungen Christophorus Rojas y Spinolas in der zweiten Hälfte des 17. Jahrhunderts, Mainz, 2007 (Veröffentlichungen des Instituts für Europäische Geschichte, 212).

A kutatási téma rövid leírása:

Magyarországon a XVII. század vége és a XVIII. század első fele közismerten a katolikus egyház megerősödésének korszaka, amely természetesen a klérus politikai

súlyának növekedését is maga után vonta. A megyéspüspökök és címzetes („választott”) püspökök politikai szereplése, mely leginkább az országgyűlés felsőtábláján való részvételükben nyilvánult meg, régóta tárgya a történeti és egyháztörténeti kutatásoknak. A püspökök alatt elhelyezkedő papi rétegekről azonban lényegesen kevesebb ismerettel rendelkezünk, az egyházi társadalom legkevésbé vizsgált csoportját pedig a szerzetesapok és szerzetesi előjárók alkotják. Az említett periódus Magyarországon egyben a szerzetesség fellendülésének korszaka is: a középkori eredetű szerzetesi közösségek a török kor lezárulta után a főpapság támogatásával tértek vissza az országba, és mellettük számos új szerzetesközösség is megjelent. Az egyes szerzetek le-, ill. visszatelepedéséről, a rendtartományok, rendházak, apátságok és prépostságok belső történetéről, valamint a szerzetesrendeknek a pasztorációban és a kulturális életben betöltött szerepéről sok ismeretünk van, a szerzetesrendek társadalmi összetételéről és politikai aktivitásáról azonban a szakirodalom csak említés szintjén foglalkozik. A politikai szerepvállalás leginkább megragadható színterei a század rendi országgyűlései, így a diétai képvisellel rendelkező szerzetesrendek: a bencések, a ciszterciek, a premontreiek, a jezsuiták és a pálosok állnak vizsgálatom középpontjában.

* * *

SZLAVISZTIKA – KÖZÉP-EURÓPA INTÉZET
SZENT ADALBERT KÖZÉP-EURÓPA KUTATÓCSOPORT

Adatközlő: Halász Iván

Téma: Közös magyar–szlovák történelemtankönyv elvi problémái, ilyen jellegű kiadvány elkészítése

Vezető kutató(k): Halász Iván egy. doc., PPKE BTK Szlovák Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Ábrahám Barna egy. adj., PPKE BTK Szlovák Tsz.

Käfer István ny. egy. doc., igazgató, PPKE BTK Szlavisztika – Közép-Európa Int.,
Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

HEFOP–3.3.1–P.–2004–09–0020/1.0 projekt

A Magyar–Szlovák Történész Vegyesbizottság projektje

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ÁBRAHÁM Barna,

Vallatni és vállalni: szellemi útravaló a viseigrádi országokban, Magyar Napló, 2004/1, 46–49.

Remények és aggodalmak az Európai Unió kapujában, szerk. SALLAI Éva, Bp., Kölcsey Intézet, 2005, 57–70.

Az eddigi eredményeket részben tartalmazzák a HEFOP–3.3.1–P.–2004–09–0020/1.0 projekt keretében elkészült, egyelőre Interneten hozzáférhető oktatási segédanyagok.

A kutatási téma rövid leírása:

A magyar–szlovák párbeszéd fő akadályai az eltérő terminológia és paradigma-rendszer mellett (lásd ilyen irányú projektünk), pontosabban abból eredően a történelmi tudat eltérő megalapozása, az iskolai történelemoktatás gyökeresen eltérő szellemisége, hangsúlyai, értelmezési keretei. Természetesen mindig is jelen lesznek emellett a politikai-ideológiai elvárások, a hatalmon levők fokozott igénye a társadalom manipulálhatóságának biztosítására, többek között a mindenki számára kötelező „nemzeti kánon, kód” kialakítására, illetve az utóbbi kétszáz év inkább negatív örökségének felhasználására (lásd kulturálisszótár-projektünk). Munkaprogramunk, mely részlegesen kapcsolódik az Oktatási Minisztérium és a Magyar–Szlovák Történetész Vegyesbizottság által irányított közös magyar–szlovák történelemtankönyv-projekthez, a fenti tényezők lehetséges kiiktatásával, valóban közös, kétoldali munkával elsőként a közös magyar–szlovák segédanyag elvi problémáinak feltárására, megvitatására törekszik. A Vegyesbizottság partnereként részt veszünk rövid (húszezer-húszezer karakteres), a két fél által párhuzamosan elkészítendő esszék megírásában (a terminológiai kérdések csokorba gyűjtése, a kora és a késő középkor, a 19., végül a 20. század csomó- és vitapontjai). Az eltéréseket, vitapontokat az adott két szerző közösen összefoglalja, s a szerzőgárda az egész anyagot több lépésben együttesen megvitatja. Ezt követheti majd a tulajdonképpeni közös tankönyv kidolgozása. A problémák felvetésére, a szélesebb háttér felvázolására a Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport 2007. március 19-én Esztergomban a szerzők részvételével konferenciát szervezett *A szomszéd népek története a magyar történelemoktatásban, különös tekintettel a katolikus oktatási intézményekre* címmel.

* * *

SZLAVISZTIKA – KÖZÉP-EURÓPA INTÉZET
SZENT ADALBERT KÖZÉP-EURÓPA KUTATÓCSOPORT

Adatközlő: Halász Iván

Téma: A pesti szlovák evangélikusok története

Vezető kutató(k): Halász Iván egy. doc., PPKE BTK Szlovák Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Ábrahám Barna egy. adj., PPKE BTK Szlovák Tsz.

Käfer István ny. egy. doc., igazgató, PPKE BTK Szlavisztika – Közép-Európa, Int.
Szent Adalbert Kutatócsoport

Kovács László egy. adj., PPKE BTK Szlovák Tsz., Szent Adalbert Közép-Európa
Kutatócsoport

Matus László szakelőadó, MÁV-levéltár, Evangélikus Országos Levéltár

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

HEFOP–3.3.1–P.–2004–09–0020/1.0

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HALÁSZ Iván,

Cirkev, národ, štát. Daniel Bachát a jeho budapeštianske roky (1873–1906), Esztergom, Piliscsaba, PPKE BTK Nyugati Szláv Kulturális Kutatócsoport, 2003 (Pons Strigoniensis – Studia, 1).

Martin Morhác és a pesti szlovák evangélikus gyülekezet utolsó dualizmus kori évei (1906–1919) = A Duna vallomása: Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára, szerk. ÁBRAHÁM Barna, PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006.

KOVÁCS Anna, *A szlovákok élete és kultúrája Budapesten a dualizmus korában (1867–1918)*, Piliscsaba, Esztergom, PPKE BTK, Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport, 2006.

A kutatási téma rövid leírása:

A projekt szorosan illeszkedik, illetve kiegészíti a Felföld 19–20. századi vallás- és egyháztörténetének kutatását (lásd ott). Területileg eltérő módon, a pesti szlovák evangélikusok múltjának feltárására irányul, elsősorban a dualizmus korát illetően. Előzményeit a Ján Kollár, illetve Daniel Bachát lelkész-püspök tevékenységét, valamint a pesti szlovák sajtót és könyvkiadást vizsgáló kutatás jelenti, ezek eredménye annak idején (illetve újabb kiadásban is) részben megjelent (*Rudnay Sándor és kora: Alexander Rudnay a jeho doba* szerk./ed. KÄFER István, Bp., Esztergom, Nagyszombat, 1998; *Kultúrne dedičstvo budapeštianskych Slovákov: A budapesti szlovákok kulturális öröksége*, ed./szerk. Michal HRIVNÁK, Bp., Etnikum, 1998), illetve a Daniel Bachátról szóló monográfia. Intézetünk társszervezőként és előadókkal részt vett a 2003-as budapesti *Anyanyelv, Egyház, Nemzet. Szlovák evangélikusok a Kárpát-medencében* című konferencián, kiadtuk továbbá Kovács Annának a budapesti szlovák egyesületek, nagyrészt a katolikus és evangélikus kör tevékenységét feldolgozó monográfiáját. A további munka más lelkészek életpályájának és működésének feltérképezésén keresztül keresi a választ a társadalmi integráció, a karrierlehetőségek, a kisebbségi felekezet létezési feltételeinek, többség-kisebbség viszonyának és a mindezzel együtt járó akkulturáció és asszimiláció alapkérdéseire. Újdonsága abban rejlik, hogy Budapest szlovákságát a szlovák tudományosság érdemben mindmáig nem vizsgálta, illetve általában sémákon, sztereotípiákon keresztül közelítette meg (a főváros mint olvasztótégely deformáló, elnemzetlenítő hatása, a szlovák közösség szükségszerű atomizálódása stb.). Az eddigi eredmények mindezt csak részben támasztják alá, összhangban az újabb Budapest-kutatásokkal, melyek immár a fenti folyamatok elhúzódó és korántsem egyértelmű jellegét emelik ki.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Hátori Péter

Téma: Egyházak Erdélyben a két világháború között

Vezető kutató(k): Hátori Péter egy. ts., PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Fundația Cultura Europeană 20 045/2006–2007 Un.

A pályázat(ok) futamideje: 2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HÁMORI Péter,

Párhuzamos társadalmak Észak-Erdélyben 1918–1944: A román, a magyar, a zsidó és a német közösségek történetének eltérő és közös vonásairól (Tanártovábbképzés –Történelem, 22).

Magyar társadalompolitika a visszacsatolt Felvidéken és Észak-Erdélyben = Integrációs stratégiák a magyar kisebbségek történetében, szerk. BÁRDI Nándor, SIMON Attila, Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2006 (Diputationes Samarienses, 7), 167–188.

Észak-erdélyi egyházak a „magyar időben”, Keresztény Szó, 2006. október, 8–14.

Actiuni cu caracter antirevizionist in judetul Satmar–Satu Mare in perioada interbelica, Oradea, 2006. [Transl. Victor Viorel Sabou.]

Adalékok az erdélyi keresztény egyházak és a magyar társadalom kérdéseire (1920–1940) = Úton: Tanulmányok Tomka Miklós tiszteletére, szerk. HEGEDŰS Rita, RÉVAY Edit, Szeged, 2007, 135–152.

A kutatási téma rövid leírása:

A romániai magyar és részben román történetírásban közhelyszerűen jelen van a gondolat, hogy a Trianon és a második bécsi döntés közötti időszakban az erdélyi, partiumi és kelet-magyarországi magyar egyházak a társadalom fő szervezőerejeként léptek fel: az egyesületi élettől és az iskolahálózat „működtetésétől” kezdve egészen a szövetkezetszervezésig és -fenntartásig mindenütt kiemelkedő szerepük volt. Ugyanakkor az eddigi kutatások nem vagy csak alig próbáltak arra választ keresni, hogy a jelzett tevékenységi körökben milyen regionális, illetve felekezeti eltérések jelentek meg, milyen kapcsolatban voltak egymással az egyházak, hogyan kapcsolódtak a társadalom különböző rétegeihez. Különösen problémás az 1940–44. közötti időszak elemzése, amikor a jelzett egyházak ismét többségi – illetve bizonyos szempontból hatalmi – helyzetbe kerültek.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

SÁRÁNDI Tamás, [Mesteri dolgozat, Universitatea Babeş–Bolyai.]

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Hátori Péter

Téma: Észak-Erdély története a „kis magyar időben” (1940–1944)

Vezető kutató(k): Hátori Péter egy. ts., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HÁMORI Péter,

Rolul asistenței sociale în combatarea mortalității infantile (Cluj–Napoca, 1940–1944), Buletin Sanitar, 2005/1, 18–22.; 2005/2, 19–22.

Inștiințele cari adăpostesc, e bătrânii dependenți în orașul Cluj, Buletin Sanitar, 2006/2, 19–22.

A magyar kormány szociálpolitikája a visszacsatolt Felvidéken és Észak-Erdélyben, Magyar Szemle, 2006/1–2, 3–4.

Magyarok, románok, szászok – és a „többiek”: Nemzetiségek és kölcsönhatások Észak-erdélyben 1940–44, Bp., Teleki László Alapítvány, 2006.

A kutatási téma rövid leírása:

„Teher alatt nő a pálma – s vajjon nő, nőhet-e teher nélkül?” A Makkai Sándor (lemondott) erdélyi református püspöktől vett idézet illusztrálja a legjobban az ötödik éve folyó, s lassan végéhez érő, könyvvé érő kutatás lényegét: hogyan változik meg az észak-erdélyi magyar társadalom a (második) impériumváltozás után; milyen külső és belső körülmények, feszültségek jellemezték az országrész szellemi arculatát és mindennapi életét; hogyan illeszkedett be Észak-Erdély (ha beilleszkedett egyáltalán) a magyar gazdaságba, társadalomba, szellemi életbe.

Kutatásaink során az elmúlt időszakban részben magyarországi, de főleg romániai levéltári források, illetve egykorú publikációk feltárását végeztük el, illetve mintegy 130 interjút készítettünk, nagyobb részt a szatmár-máramarosi térségben.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

CSILLÉRY Edit, *Magyar tisztviselőkérdés Észak-Erdélyben a második bécsi döntés után*, Limes, 2006/3.

TÓTH-BARTOS András, *Észak-Erdély reintegrációjának kérdése a második bécsi döntés után*, [Mesteri dolgozat, Universitatea Babeş–Bolyai, 2005.]

* * *

NEMZETKÖZI PÁZMÁNY PÉTER BIZOTTSÁG MAGYAR SZEKCIÓJA

Adatközlő: Hargittay Emil

Vezető kutató(k): Käfer István ny. egy. doc., igazgató, PPKE BTK Szlavisztika – Közép-Európa Int., Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport

Téma: Pázmány Péter sírhelyének meghatározása

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Hargittay Emil egy. tanár, PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Int.

Käfer István ny. egy. doc., igazgató, PPKE BTK Szlavisztika – Közép-Európa Int., Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport

Kránitz Mihály egy. tanár, PPKE HTK Alapvető Hittan Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Thomas Tobias Bachmann anyagi támogatása

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HARGITTAY Emil, KRÁNITZ Mihály, „*intra viscera terrae corpus reponi jubeo*”: Pázmány Péter sírhelyének kutatása = *A Duna vallomása: Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára*, szerk. ÁBRAHÁM Barna, PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006.

„*Halálom után nem fog minden akaratom szerint történni*”: *Dokumentumgyűjtemény Pázmány Péter sírhelyéről*, szerk. HARGITTAY Emil, KÄFER István, KRÁNITZ Mihály, Piliscsaba, Esztergom, PPKE BTK Szlavisztika – Közép-Európa Intézet, Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport, 2007.

A kutatási téma rövid leírása:

2004. március 29-én Käfer István intézetvezető közvetítését követően a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kara Magyar Irodalomtudományi Intézetében látogatást tett a pozsonyi Szent Márton-dóm káplánja, Jozef Hal'ko. A beszélgetés során egyértelművé vált: nem tudjuk, a pozsonyi Szent Márton-dómon belül hol van Pázmány eltemetve. Ezt követően indult meg a szlovák féllel való kapcsolatépítés és a kutatás. Az egyetemalapító érsek utóéletéhez méltó lenne, ha mai sírhelye olyan kultuszhelyé válna, amelynél az utókor leróhatná kegyeletét. Ezt főként névadójának gazdag szellemi örökségét tudatosan felvállalva és ápolva, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Egyetemi Tanácsa 2004. október 15-i ülésén megalkototta a „Nemzetközi Pázmány Péter Bizottság Magyar Szekcióját” (Fodor György rektor elnöklétével, Kránitz Mihály, Käfer István és Hargittay Emil tagságával). Az újjáalakult Nagyszombati Egyetem vezetése és professzorai hasonlóképpen főként az ügy fontosságát a Bizottságba delegálta rektorát, egyik rektorhelyettesét és egy történészprofesszorát. A Bizottságnak értelemszerűen tagja Jozef Hal'ko atya, aki kutatásainkat a dóm egyházi képviselőjeként mindvégig messzemenően támogatta. A munka eredményeként 2007-ben megjelent dokumentumgyűjtemény alapján állítható, hogy Pázmány Péter sírhelye a Szent Márton-dóm főoltára előtti kriptában keresendő.

* * *

ÚJ- ÉS LEGÚJABBKORI TÖRTÉNETI TANSZÉK

Adatközlő: Horváth Miklós

Téma: Magyarország részvétele a Varsói Szerződés keretében megvalósuló katonai és hadiipari együttműködésben

Vezető kutató(k): Horváth Miklós egy. tanár, PPKE BTK Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Germuska Pál intézeti titkár, 1956-os Int.

Tulipán Éva munkatárs, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum (PPKE BTK Történettudományi Doktori Iskola)

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Tulipán Éva: Köztársaság tér – 1956

Szekér Nóra: A Magyar Közösség története

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 049465

A pályázat(ok) futamideje: 2005–2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HORVÁTH Miklós,

1956 hadikrónikája, Bp., Akadémiai, 2003.

1956 Rozstrzelana rewolucja – walka zbrojna wegrów z interwencja sowieska, Karków, Arkadiusz Winger – Przedsiewzięcie Galicja, 2006 (Zdarzyło się w XX wieku).

The Demonstrations Become a Revolution = 1956 The Hungarian Revolution and War for Independence, ed. Béla K. KIRÁLY, 2006 (Atlantic studies on society in change, 128), 263–298.

H. M., TULIPÁN Éva,

In memoriam 1956, Bp., Zrínyi, 2006.

Keresztutak – Magyar Néphadsereg 1956, Bp., H&T, 2006.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatócsoport célja alapkutatások szintjén feltárni és elemezni a Varsói Szerződés (VSZ) megalakulásának közvetlen előzményeit, bemutatni a deklarált és valószínű indokok között kimutatható ellentmondásokat.

Bemutatjuk, hogy a VSZ-tagországon belül különböző időszakokban kialakult válsággyócok „kezelése” a VSZ alapító okiratának szellemében vagy a szovjet nemzeti érdekek legmesszebbmenő figyelembevételével történtek-e, illetve ezek a válságok, valamint a Szovjetunióknak a „válsággyócok” megszüntetése érdekében alkalmazott módszerei és eszközei mennyiben hatottak az intézményrendszer átalakításának irányába.

A vizsgálat során feltárjuk az Egyesített Fegyveres Erők béke- és a tervezett háborús működése közötti különbségeket, megvizsgáljuk, hogy a VSZ-nek a nemzetközi politikai életben játszott szerepe, a bizalomerosztó lépések, a fegyverzetcsökkentés és más területeken elhatározott kezdeményezései milyen formában valósultak meg a VSZ katonai szervezetén belül a tervezés, a felkészülés és a végrehajtás szintjén.

Célunk az új szervezeti elemek – pl. Külügyminiszterek Bizottsága, Honvédelmi Miniszterek Bizottsága, az Egyesített Fegyveres Erők Törzse, az Egyesített Fegyveres Erők Katonai Tanácsa stb. – tervezett feladatai, tevékenysége és az e szervek működése során felszínre kerülő problémák, működési zavarok feltárása és elemzése is.

A kutatás további célja a magyar haditechnikai termelés 1956 és 1991 közötti nemzetközi kapcsolatainak, együttműködésének és külkereskedelmének feltárása és széles körű bemutatása. Ezen belül feladatunk a VSZ-tagországon közötti haditechnikai együttműködés szervezeti kereteinek feltárása, a magyar érdekek és stratégia vizsgálata a hadiipari együttműködés területén, valamint a VSZ-tagországon hadiiparának és a blokkon kívüli világ kapcsolatának – a technológiai transzfer kérdéseinek, a hazai és nyugati cégek katonai, híradástechnikai, számítástechnikai, vegyipari stb. együttműködésének – kutatása és bemutatása.

* * *

SZLAVISZTIKA – KÖZÉP-EURÓPA INTÉZET SZENT ADALBERT KÖZÉP-EURÓPA KUTATÓCSOPORT

Adatközlő: Käfer István

Téma: A Felföld korai vallás- és egyháztörténetének problémái

Vezető kutató(k): Käfer István ny. egy. doc., igazgató, PPKE BTK Szlavisztika – Közép-Európa Int. Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Guitman Barnabás egy. ts., PPKE BTK Történettudományi Int.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Guitman Barnabás: Bártfa város refomációja

Kovács Eszter: Az olmützi jezsuiták magyarországi kapcsolatai 1566–1773

Tarján Bence: Jezsuita missziós tevékenység a szlovák etnikai régióban

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Thomas Tobias Bachmann anyagi támogatása

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

József BORÓVI, *Rozdelenie ostrihomskej arcidiecezy*, Ostrihom, Pilišska Čaba, KUPP FF Ústav slavistiky–strednej Európy – Výskumná skupina strednej Európy Svätého Vojtecha, 2005.

A Duna vallomása: Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára, szerk. ÁBRAHÁM Barna, PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006.

KÄFER István, *Dona nobis pacem: Magyar–szlovák kérdések*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005.

Daniel KRMAN, *Poswěcowánj zastaw... 1707*, Jan NEUBART, *Nowý kalendář na rok 1708*, red. a štúdiu napísal István KÄFER, Ostrihom, Pilišska Čaba, KUPP FF Ústav slavistiky–strednej Európy – Výskumná skupina strednej Európy Svätého Vojtecha, 2007.

A Magyar Sion és az Új Magyar Sion (1863–1904) repertórium, összeáll. SALIGA Irén, Piliscsaba, Esztergom, PPKE BTK Szlavisztika – Közép-Európa Intézet, Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport, 2007.

Az eddigi eredményeket részben tartalmazzák továbbá a HEFOP–3.3.1–P.–2004–09–0020/1.0 projekt keretében elkészült, egyelőre Interneten hozzáférhető oktatási segédanyagok.

A kutatási téma rövid leírása:

Egyetemünk és ezen belül Intézetünk arculatának megfelelően kiemelten foglalkozunk a közép-európai régió, s különösen a Felföld egyháztörténetének problémáival, magának a Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoportnak ez a fő profilja, küldetése (különösen az egykori Esztergomi Főegyházmegye területének kutatása). Jelen projekt a korai századok kutatása tartalmában és módszertanában alapvetően eltér az utóbbi 150–200 év vizsgálatától, s ezért különleges megközelítést igényel: nem nacionalizálható át, nem tűri a későbbi etnikai elkülönülés és sajnálatos szembekerülés visszavetítését. A modern nemzetépítés koráig az anyanyelv fontos, de nem elsődleges tényező az egyházi közösségek, hierarchiák építésében, sőt még a liturgikus nyelv, a szertartási szövegek és a zenei anyag sem feleltethető meg maradéktalanul a hívek nyelvi (szlovák, magyar, német) megoszlásának, sokkal inkább az átvételek, a kölcsönhatások, illetve a szimbiózis határozza meg a vallási élet mindennapjait. A kutatás egyformán törekszik ismeretlen kéziratok és ősnymtatványok feltárására, ezek tudományos igényű (fakszimile és átirat) megjelentetésére, valamint a létező, szemléletében és tárgyi anyagában általában elavult és modern nemzeti szempontokat érvényesítő szakirodalom felülvizsgálatára, az eredmények publikálására. A tágabb háttér felvázolásába illeszkedett a 2003 májusában rendezett *A cseh barokk új interpretációi* című nemzetközi konferencia, melynek anyagát azóta megjelentettük (*Nové interpretace českého baroka: Sborník mezinárodní konference*, ed. BEKE Márton, MÉSZÁROS Andor, PPKE BTK Nyugati Szláv Kulturális Kutatócsoport, Esztergom, Piliscsaba, 2005.), akárcsak Comenius *Apológiájának* Ösz Ferenc által gondozott kiadása.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

Lásd a *Magyar–szlovák interetnikus összefüggések* témájú adatlapon.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Keszei András

Téma: A középfokú oktatás diákságának társadalmi összetétele a 19. század első felében (A pozsonyi és kassai tankerület diákjai)

Vezető kutató(k): Bácskai Vera professor emerita, ELTE BTK Gazdaság- és Társadalomtörténeti Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Czoch Gábor főigazgató-helyettes, Teleki László Int.

Keszei András egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

Sasfi Csaba levéltáros, Fővárosi Levéltár

(A kutatást a Teleki László Int. fogadta be.)

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 37688

A pályázat(ok) futamideje: 2002–2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

CZUCH Gábor, KESZEI András, SASFI Csaba, *A pozsonyi és kassai tankerület diákjai: Származáshely és társadalmi háttér*. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A 19. század első felének polgárosodó magyarországi társadalmában az oktatás szerepe is átalakulóban van. A közrendű és kisnemes népesség számára az érvényesülés egyik viszonylag kiszámítható útja az iskolarendszeren keresztül vezetett. A rendi társadalom utolsó időszakában a társadalom sajátos, helyüket kereső csoportjai egyre nagyobb számban iskoláztatják gyermekeiket. A városi evangélikus és izraelita kereskedők, illetve az értelmiségiek fiúgyermekei számára a beilleszkedés és a társadalmi reprodukció szempontjából volt fontos a nemesi műveltségisményt képviselő középiskola, a szegényebb kézműves- vagy jobbágy családok sarjai számára pedig a felemelkedés reményével kecsegtetett. A kutatás az észak-magyarországi tankerület katolikus gimnáziumai diákságának összetételét kívánja feltárni, illetve az új eredményekkel kiegészíteni vagy módosítani a pesti és a dunántúli gimnáziumok (két korábbi OTKA-kutatás eredményei) adatai alapján kialakult képet.

* * *

ÚJ- ÉS LEGÚJABBKORI TÖRTÉNETI TANSZÉK

Kutató: M. Kiss Sándor

Téma: Az 1956-os forradalom

Vezető kutató(k): M. Kiss Sándor egy. doc., Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Kähler Frigyes címzetes egy. doc.

Kiss Réka tudományos munkatárs, MTA Néprajzkutató Int.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Bank Barbara: Internálás és kitelepítés 1950–1953

Bognár Eszter: Sopron és vidéke határőrizete az 1956-os forradalom alatt

Budavári Zsuzsanna: Fáncsik György

Cseszka Éva: Gazdasági típusú perek, különös tekintettel az FM-perre (1945–1956)

Fejérdy Gerg kapcso ely: A francia nyelvű európai régió és Magyarország diplomáciai és kulturális latak 1945 és 1956 között

Henn Péter: Állami ifjúságpolitikai és ifjúsági szervezetek 1945–1989

Kisgyőri Roland: Konzervatív pártok és programjaik Magyarországon 1945–1947, 1990

László Dávid Márton: 1956, a Baross téri csoport

Somfay Örs: I. világháborús emlékművek

Spisák Mónika: A háborús bűnös perek hatása a magyar társadalomra 1945–1947

Szekér Nóra: A magyar testvéri közösség története

Szentpáli Gábor: Kósa Pál élete – Újpest 1956

Szentpály-Juhász Miklós: A fegyveres ellenállás lehetőségei a székely hadosztály történetén keresztül

Tulipán Éva: A Köztársaság téri pártház ostroma 1956-ban

Virág András: A magyar cserkészlet titkos története 1945–1989

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

M. Kiss Sándor,

KAHLER Frigyes, M. K. S., *Forradalom és szabadságharc Magyarországon: 1956*, Bp., Korona, 2002.

KAHLER Frigyes, M. K. S., *„Mától kezdve lövünk”*, Bp., Kairosz, 2003.

KAHLER Frigyes, M. K. S., *Rejtett dokumentumok*, Bp., Mundus, 2006.

Válogatott tanulmányok, Bp., Kairosz, 2006.

KISS Réka, M. K. S., *A csalogány elszállt*, Bp., Kairosz, 2007.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

BANK Barbara,

BEBESI György, B. TURI Katalin, *Történelem 40 tételben*, [közreműk. B. B.], Bp., Tankönyvkiadó, 1995.

Internálás és kitelepítés a Történeti Levéltár dokumentumaiban = Az átmenet évkönyve 2003, szerk. GYARMATI György, Bp., ÁBTL, 2004 (Trezor, 3), 107–130.

Révai Új Lexikona, X–XI, főszerk. KOLLEGA TARSOLY István, Szekszárd, Babits, 2004–2006. [Szócikkek.]

A Mosonyi utcai toloncház és kapcsolatai, különös tekintettel a recski táborra (1950) = Variációk: Ünnepi tanulmányok M. Kiss Sándor tiszteletére, szerk. ÖTVÖS István, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004, 278–292.

B. B., ÖZE Sándor, *A „német ügy”: A volksbundtól Tiszaölig 1945–1953*, Bp., München, Backnang, Magyarországi Németek Országos Önkormányzata, 2005.

A hatvani ferencesek és vasutasok megpróbáltatásai 1950. = A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára, szerk. ÖZE Sándor, MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert, Piliscsaba, Bp., PPKE BTK, METEM, 2005 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 1/2), II, 469–478.

A recski névsor = SÁGHY Gyula, Recsk, Bp., 2005.

B. B., MISZLER Tamás, *Skandináviai államok története = A hosszú 19. század rövid története*, szerk. BEBESI György, Pécs, Comenius, 2005, 275–295.

B. B., SZABÓ Róbert, *Soproni egyetemisták a forradalomban = Nagy Imre élete és kora*, III, szerk. NÉMETHNÉ DIKÁN Nóra, SZABÓ Róbert, VIDA István, Bp., Nagy Imre Alapítvány, 2005, 403–427.

A svábok megpróbáltatásai 1945–1953 között = Háztörténetek: A dunántúli németek kulturális jellemzői, szerk. MÁRKUSNÉ VÖRÖS Hajnalka, MÉSZÁROS Veronika, Veszprém, Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, 2006, 309–322. [Németül is.]

B. B., TÓTH Imre, *Az 1956-os forradalom Sopronban*, Soproni Szemle, 2006/3, 249–281.

B. B., SZABÓ Róbert, *Mosonmagyaróvár, 1956. október: A forradalom hetének eseményei = Mosonmagyaróvár 1956*, szerk. LUKÁCSI Zoltán, VAJK Ádám, Győr, Egyházmegyei Levéltár, 2006, 9–26.

Néhány tisztázatlan kérdés a mosonmagyaróvári sortűzzel kapcsolatban = Mosonmagyaróvár 1956, szerk. LUKÁCSI Zoltán, VAJK Ádám, Győr, Egyházmegyei Levéltár, 2006, 51–62.

„Aki nincs velünk, az ellenünk van!”: Kitelepítő táborok Magyarországon 1950–1953 = Hortobágyi kényszermunkatáborok 1950–1953 között, Bp., Konrad Adenauer Alapítvány, 2006, 13–25.

Mindszenty József bíboros és hercegprímás, esztergomi érsek ügyével kapcsolatos személyek sorsa (börtön, internálás, kitelepítés) = „Isten szolgálja”: Emlékkonferencia Mindszenty József bíboros életéről és munkásságáról, szerk. AGÓCS Sándor, Lakitelek, Antológia, 2007, 67–77.

In memoriam Zimányi Tibor, www.gondola.hu

B. B., SOÓS Viktor Attila, *A „nép nevében” halál: Páter Vezér Ferenc és a pálosszentkúti ügy = Decus solitudinis: Pálos évszázadok*, szerk. ÖZE Sándor, SARBAK Gábor, Bp., Szent István Társulat, 2007 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 4/I), 264–272.

Hatvani férfiak Recskén = Kitaszítottak, III, szerk. HANTÓ Zsuzsa, Bp., Magyar Ház, 2007.

FEJÉRDY Gergely,

18. századi francia anyanyelvű utazók Magyarországon, Világtörténet, 1999, ősz–tél, 42–56.

Les voyageurs francophones en Hongrie au XVIIIème siècle, Verbum, 2000/1, 9–31.

Georges PASSELEQUE, Bernard SUCHECKY, XI. *Pius rejtett enciklikája*, ford., bev. F. G. [Megjelelés alatt.]

Belga–magyar diplomáciai kapcsolatok története 1945–1956 között = Tanulmányok fél évezred magyar történelméből, szerk. F. G., Piliscsaba, PPKE BTK, Történelemtudományi Intézet, Pázmány Péter Történész Kör, 2002 (Pázmány Péter Történelmi Műhely – Történelmi Tanulmányok), 232–255.

F. G., GARADNAI Zoltán, „Bizonytalan szövetség”? A francia–német együttműködés történeti gyökerei és az „Elysée-szerződés” (1945–1963), *Külügyi Szemle*, 2003.

Az 1956-os magyar forradalom és a svájci diplomácia = *Variációk: Ünnepi tanulmányok M. Kiss Sándor tiszteletére*, szerk. ÖTVÖS István, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004.

Robert Schuman Európája, *Külügyi Szemle*, 2002/4, 188–191. [Könyvismertetés.]

A Népszövetség és a modernkor kihívásaira való válaszkérés, *Review of International Studies*, 2002/2, 311–336. [Ismertetés.]

SPISÁK Mónika, A Bárdossy-per külpolitikai vonatkozásai (*Egy politikai kirakatper a nemzetközi büntetőbíráskodás tükrében*), *Büntetőjogi Tanulmányok*, 2006.

TULIPÁN Éva,

Köztársaság tér: szimbólum és történelmi esemény = *Variációk: Ünnepi tanulmányok M. Kiss Sándor tiszteletére*, szerk. ÖTVÖS István, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004.

Köztársaság tér, 1956. október 30. = *Korrajz 2002*, szerk. SCHMIDT Mária, Bp., XX. Századi Intézet, 2004.

HORVÁTH Miklós, T. É., *In memoriam 1956*, Bp., Zrínyi, 2006.

HORVÁTH Miklós, T. É., *Keresztutak: Magyar Néphadsereg 1956*, Bp., H&T, 2006.

A Magyar Néphadsereg 1956-os vesztesége, *Hadtörténelmi Közlemények*, 2006/3, 714–729.

Hungary Exiting the Revolution and War of Independence in 1956: Casualties, Retaliations and Propaganda = Exiting War: Post Conflict Military Operations, ed. Miloslav ČAPLOVIČ, Mária STANOVÁ, André RAKOTO, Bratislava, Vojenský historický ústav, 2007.

HORVÁTH Miklós, T. É., *Crisis Management during and after the 1956 Revolution in Hungary: Interventions and Retaliation*. [Megjelenés alatt.]

Powstanie węgierskie – losy ludzi, *Przegląd Historyczno-Wojskowy*, 2006/5.

Hadviselés a központi szektorban, 1948–1968: Nemzetközi konferencia, Münster, 2007. március 22–23., *Hadtörténelmi Közlemények*, 2007/1, 383–385.

Felelősséggel szólni, *Heti Válasz*, 2003. október 24. [Könyvismertetés.]

Katonazöld mozaikok, *Heti Válasz*, 2002. március 22. [Könyvismertetés.]

A vereség dicsérete, *Heti Válasz*, 2001. október 26. [Könyvismertetés.]

Szocialista Magyarországot akartak?, *Heti Válasz*, 2001. július 6. [Könyvismertetés.]

Választásaink térben és időben, *Heti Válasz*, 2001. június 15. [Könyvismertetés.]

Iratok a feljelentések koráról, *Heti Válasz*, 2001. június 8. [Könyvismertetés.]

* * *

LATIN TANSZÉK

Adatközlő: Kovács Péter

Téma: A baracsi római katonai tábor feltárása

Vezető kutató(k): Kovács Péter egy. doc., PPKE BTK Latin Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA 37901

A pályázatok futamideje: 2002–2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

KOVÁCS Péter,

Annamatia (Baracs) = The Roman army in Pannonia, ed. Zs. VÍSY, Pécs, 2003, 119–121.

Annamatia and Matrica: Excavations in two auxiliary forts along the Eastern Pannonian limes (1993–2003) = Römische Städte und Festungen an der Donau: Akten der regionalen Konferenz Beograd 16–19 Oktober 2003, Beograd, 2005, 97–106.

Militaria from Annamatia, Journal of Roman Military Equipment Studies, 2005.

Excavations in the Roman auxiliary fort of Annamatia (Baracs) between 1999 and 2005, Bp., 2006.

A new gate-tower type in Pannonia Inferior: The northern gate of Annamatia, Acta Archeologia Hungariae, 2006, 235–245.

A kutatási téma rövid leírása:

1999 óta folyik a PPKE BTK és az Intercisa Múzeum együttműködése keretében a baracsi római katonai tábor feltárása. Az ásatásokon nyári régésztábor formájában az egyetem hallgatói vesznek részt, akik így megismerkedhetnek a római koros régészettel, annak gyakorlatával. A kutatás másik célja, hogy az eddig teljesen ismeretlen lelőhely feltárásával jobban megismerhessük a vidék elsősorban katonai történetét. Az eredmények ismertetéséhez, a leletek feldolgozásához egy angol nyelvű monográfiatorozatot indítottunk, ennek első kötete jelent meg.

* * *

ÚJ- ÉS LEGÚJABBKORI TÖRTÉNETI TANSZÉK

Adatközlő: Ötvös István

Téma: Konceptiók perek a második világháború után

Vezető kutató(k): Ötvös István egy. ts., PPKE BTK Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ÖTVÖS István,

„Jogerős ítéletem nincs...”: Egy 1950-es per dimenziói = Variációk: Ünnepi tanulmányok M. Kiss Sándor tiszteletére, szerk. Ö. I., Piliscsaba, PPKE BTK, 2004.

A mellékper mellékpere: A Deszkás János elleni eljárás elemei, Kommentár, 2007/1.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás arra irányul, hogy feltárja és feldolgozza a magyarországi koncepciók perek fellelhető iratanyagát. A koncepciók perek szakirodalmi feldolgozása már megkezdődött, azonban a belső koncepció feltárása a korábbi időszakokban, az iratanyag titkossága miatt nem vált lehetségessé. A kutatás tehát nem csupán az egyes eljárások feltárását, hanem kifejezetten a koncepció kialakításának technikáját és a végső per kidolgozásának módját kívánja megvilágítani. Jelen pillanatban a kutatás a katonai eljárásokra, egészen pontosan azokra a perekre irányul, amelyeket a korszakban „katonainak” tekintettek. A katonai vádlottak életútja pontosan nyomon követhető, és perjogi okokból az eljárások néhány olyan részletei is ismertté

válhatnak, amelyek a „civil” vádlottak esetében nem. A katonai eljárások azonban szorosan kapcsolódtak az egyéb politikai jellegű eljárásokhoz, és az eddig feltárt anyag alapján biztosan állítható, hogy néhány ponton alapvetően megváltoztatják a nem katonai perről kialakított szakirodalmi vélekedéseket. Az adatközlő 2007. szeptember 27–28-án a *Communist Movement 1944 to 1956* című rendezvény keretén belül meghívott előadóként tartott előadást *Creating a Distance from the Popular Front – The Political Dimensions of the Rajk Trial* címmel.

* * *

ÚJ- ÉS LEGÚJABBKORI TÖRTÉNETI TANSZÉK

Adatközlő: Óze Sándor

Téma: Felekezet, identitás és lelkeség a kora újkorban

Vezető kutató(k): Óze Sándor egy. doc., PPKE BTK Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Asztalos Bernadett egy. adj., SOTE

Forgó András megbízott előadó, PPKE BTK Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

Guitman Barnabás egy. ts., PPKE BTK Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

Illés Pál Attila egy. adj., PPKE BTK Lengyel Tsz.

Medgyesy-Schmikli Norbert egy. ts., PPKE BTK Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

Pál Judit egy. doc., Kolozsvár, Babeş–Bolyai Tudományegyetem

Szilágyi Csaba nyelvtanár, PPKE BTK Idegen Nyelvi Int.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Guitman Barnabás: Leonard Stöckel és a bártfai reformáció

Kovács Bálint: Örmény diaszpórák kapcsolatai és vallási kötődései Kelet-Közép-Európában a 16–18. században

Kovács Eszter: Az olmtüzi jezsuiták magyarországi kapcsolatai 1566–1773

Polyák Mariann: Kárpát-medencei uniált felekezetek a 16–18. században

Sziráki Szilvia: A protestáns történelemszemlélet Erdélyben 1630–1690 között

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Pázmány Péter Alapítvány

2005. *A ferences lelkeség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára* című kötet támogatása

2006. *A határ és a határtalan* című kötet támogatása

Óze Sándor

2003. Erasmus-cserekapcsolat (Galway Egyetem)

2003. CEEPUS-ösztöndíj (Babeş–Bolyai Egyetem)

2004. GWZO-ösztöndíj (Lipcsei Egyetem)

2007. KAAD-ösztöndíj (GWZO Institut, Lipcse)

Guitman Barnabás

- 2000. Erasmus-ösztöndíj (Johannes Gutenberg Universität, Mainz)
- 2002. Kutatói ösztöndíj (Erzsébetváros – Dumbraveni)
- 2005. Kutatói ösztöndíj (Gherla)
- 2005. Kutatói ösztöndíj (Tiszovec)

Kovács Bálint

- 2002. CEEPUS-ösztöndíj (Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár)
- 2003. Erasmus-ösztöndíj (Johannes Gutenberg Universität, Mainz)
- 2004. MÖB-ösztöndíj (Vatikáni Levéltár, Vatikáni Apostoli Könyvtár, Propaganda Fide levéltára, Jezsuiták Római Levéltára, Róma)
- 2006. CEEPUS-ösztöndíj (Erdély)
- 2007. KAAD-ösztöndíj (Martin Luther Universität Institut für Orientalistik, Halle)
- 2007. Klebelsberg-ösztöndíj (Varsó)

Kovács Eszter

- 2005. CEEPUS-ösztöndíj (Prága)
- 2006. CEEPUS-ösztöndíj (Olmütz)
- 2007. CEEPUS-ösztöndíj (Brünn)

Medgyesy-Schmikli Norbert

- 2004. MÖB-ösztöndíj (Collegium Hungaricum, Bécs)

Polyák Mariann

- 2006. Klebelsberg-ösztöndíj (Velence)
- 2006. CEEPUS-ösztöndíj (Kolozsvár)

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

GUITMAN Barnabás, *Trojaká identita inteligencie mesta Bardejov v 16. storočí = K dejinám Podolínca a novovekého Spiša*, Miroslav ŠTEVÍK, Stará Ľubovňa, Ľubovnianske Múzeum, 2006.

MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert, *Mariazell a ponyvairadalomban = Mariazell és Magyarország: Egy zárándokhely emlékezete: Kiállítás a Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeumában*, szerk. FARBAKY Péter, SERFŐZŐ Szabolcs, PRÉKOPA Ágnes, Bp., Budapesti Történeti Múzeum, 2004, 465–478. [Német nyelven is.]

A magyar jezsuiták küldetése a kezdetektől napjainkig, szerk. SZILÁGYI Csaba, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 2).

ÖZE Sándor,

A határ és a határtalan: Identitáselemek vizsgálata a 16. századi Magyar ütközőzóna népességénél, Bp., METEM, 2004.

A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára, szerk. Ö. S., MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert, Piliscsaba – Bp., PPKE BTK, METEM, 2005 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 1/1–2).

Örmény diaszpóra a Kárpát-medencében, szerk. Ö. S., KOVÁCS Bálint, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Művelődéstörténeti Műhely – Felekezet és Identitás).

A kutatási téma rövid leírása:

Kelet-Közép-Európa művelődés- és lelkiségtörténetében mindig nagy szerep jutott a különböző vallások és felekezetek kultúraformáló hatásának. Döntő jelentősé-

gük volt a különböző nemzeti- és csoportidentitások létrejöttében. Csoportunk és a Történettudományi Doktori Iskola Újkori Eszmetörténeti Műhelye ezeknek a hatásoknak a feltérképezésére vállalkozott régiókban az újkor évszázadait tekintve. Római katolikus, protestáns, görögkeleti és görög katolikus, örmény felekezetek és diaszpórák tevékenységét és kapcsolódását vizsgáljuk jelenleg is. Mivel a késő középkorban és a kora újkorban a térség az iszlám hódítással és kultúrával szembesült, feltétlenül szükséges az iszlám–keresztény ütköző- és kontaktzóna speciális körülményei között szemlélnünk. Kutatásunknak több diszciplínát kell egyesítenie a történettudomány keretein belül (eszmetörténet, filozófia, teológia, irodalomtudomány, vallási néprajz, zene, művészettörténet stb.). Művelődéstörténeti Műhelyünk tevékenységét a legjobban a 2002 októberében indult rendtörténeti konferenciasorozat öt eddigi rendezvénye és már kiadott vagy még nyomtatásban lévő kötetei reprezentálják. Eddig a ferences, a domonkos, a jezsuita, a ciszterci és a pálos rendről szerveztünk tanácskozást, idén szeptemberben lazarisita, novemberben pedig piarista szimpózium folytatná a sort. Fontosnak érezzük, hogy a különböző diszciplínák vizsgálati területeit összekössük. A hazai kutatókon kívül Romániából, Olasz-, Lengyel-, Cseh-, Horvát-, Német- és Franciaországból, valamint Szlovákiából érkeztek előadók a konferenciákra. Másik sikeres konferenciasorozatunk a kárpát-medencei örmény diaszpórák szerepéről, történetéről és kultúrájáról szól. Ebben a témakörben 2007 szeptemberében rendeztük Piliscsabán a 3. nemzetközi konferenciát a jereváni, a hallei, a varsói és a kolozsvári egyetem kutatóinak részvételével. A kutatás és a konferenciák szervezésében, valamint a doktoranduszok felkészítésében az egyetem egyéb szakjain, illetve más intézményekben dolgozó munkatársak is segítenek bennünket (Czakó István, filozófia; Kilián István, irodalom; Monok István, könyvészet; Illés Pál Attila, szlavisztika; Szilágyi Csaba, latin).

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

GUITMAN Barnabás,

Lásd a *Magyar–szlovák interetnikus összefüggések témájú adatlapon*.

KOVÁCS Eszter,

Az olmützi jezsuiták magyarországi kapcsolatai 1566–1773 = A magyar jezsuiták küldetése a kezdetektől napjainkig, szerk. SZILÁGYI Csaba, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti Konferenciák, 2), 513–519.

A Szent Cirill és Szent Metód kultusz cseh és szlovák vonatkozásai 1800-ig [Megjelenés alatt.]

Pázmány Miklós könyvtára Olomoucban, Magyar Sion [Megjelenés alatt.]

Václav Budovec z Budova Antialkoránja [Megjelenés alatt.]

MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert,

Az Arany Miatyánk-ének eredetének vizsgálata, Vasi Szemle, 2002/2, 253–264.

Biblia Pauperum a csíksomlyói színpadon – a passiójátékok előképrendszere = Mindent az Evangéliumért: Gyürki László 70. születésnapjára, szerk. FANCSALI Andrásné, SOÓS Viktor Attila, Kőrmend, Kőrmendi Szent Erzsébet Plébániahivatal Képviselőtestülete, 2002, 211–249.

Népi vallásosság a Kárpát-medencében: Múzeumi konferencia Pápán, 2002. június 24–27., Magyar Múzeumok, 2002/3, 21–22.

Ferences lelkiség, történelem és művelődés: Nemzetközi tudományos konferencia karunkon, Pázmány Campus, 2002. november, 12–13.

A hitoktatás és a színjátszás kapcsolata néhány ferences és egy piarista dráma alapján: School and theatre in the Past and Nowadays – Az iskolai színjátszás múltja és jelene, Miskolc, Academia Ludi et Artis, 2002, CD-ROM.

A Rákóczi-dallamkör népzeneinkben, Gömörország, 2003/3, 5–6.

A Boldog Özséb Színtársulat = A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának Évkönyve, II, (2000–2003), az anyagot gyűjtötte SIMON Anita, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004, 198–199.

Mariazell im Spiegel der Flugschriften in Ungarn = Ungarn in Mariazell – Mariazell in Ungarn: Geschichte und Erinnerung: Ausstellung des Historischen Museums der Stadt Budapest in Museum Kiscell, Hrsg. Péter FARBAKY, Szabolcs SERFÖZŐ, Ágnes PRÉKOPA, Bp., Historisches Museum der Stadt Budapest, 2004, 465–478.

M. N., J. ÚJVÁRY Zsuzsanna, Új- és legújabbkori történeti képzés = A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának Évkönyve, II, (2000–2003), az anyagot gyűjtötte SIMON Anita, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004, 101–104.

Paksi Márton György énekeskönyvének dramatikus népénekei = Variációk: Ünnepi tanulmányok M. Kiss Sándor tiszteletére, szerk. ÖTVÖS István, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004, 67–94.

A misztériumjátékok és a jeles napi dramatikus szokások az oktatásban, Mester és Tanítvány, 2005, április, 149–159. [Bővített másodközlés: A misztériumjátékok és a jeles napi dramatikus szokások az oktatásban és a paraliturgiában, A Prohászka Ottokár Orsolyita Közoktatási Központ Évkönyve 2004–2005, 97–110.]

ŐZE Sándor, M. N., Bevezetés = A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára, szerk. ŐZE Sándor, M. N., Piliscsaba, Bp., PPKE BTK, METEM, 2005 (Művelődéstörténeti Műhely – Rend történeti Konferenciák, 1/1), I, 17–19.

A ferences lelkiség hatása az 1767-es csíksomlyói passiójátékra: Bevezető szavak az „Inductio de passione Christi” című dráma bemutatásához és az Aranymiatyánk énekhez = A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára, szerk. ŐZE Sándor, M. N., Piliscsaba, Bp., PPKE BTK, METEM, 2005 (Művelődéstörténeti Műhely – Rend történeti Konferenciák, 1/2), II, 1007–1014.

Perenye = Magyar Katolikus Lexikon, X, szerk. DIÓS István, Bp., Szent István Társulat, 2005, 831.

Karmeliták = Magyar Művelődéstörténeti Lexikon: Középkor és Kora Újkor, főszerk. KÖSZEGHY Péter, szerk. TAMÁS Zsuzsanna, Bp., Balassi, 2006, 115.

„Tótt nyelvvrül magyarra melyet fordítottam...”: Herchl Antal iskolamester és az Ádám-játék = A Duna vallomása: Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára, szerk. ÁBRAHÁM Barna, PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006, 409–426.

XIX. századi népi kéziratok énekeskönyvek Gencsapátiból és Perenyéből, = Népi vallásosság a Kárpát-medencében 7. Konferencia Sepsiszentgyörgyön, 2005. szeptember, II, szerk. S. LACKOVITS Emőke, SZÖCSNÉ GAZDA Enikő, Sepsiszentgyörgy, Veszprém, Székely Nemzeti Múzeum, Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, 2007, 61–91.

A pálosok működése a gimnáziumi oktatásban = Decus solitudinis – Pálos évszázadok, szerk. ŐZE Sándor, SARBAK Gábor. Bp., Szent István Társulat, 2007 (Művelődéstörténeti Műhely – Rend történeti Konferenciák, 4/1), 377–387.

Szent László király alakja az 1650 és 1845 között keletkezett kéziratok és nyomtatott énekeskönyvekben = „Vállal magash mindeneknél” A Szent László-herma Győrbe érkezésének 400. évfordulóján megtartott tudományos konferencia előadásai: Győr, 2007. június 25–27. szerk. M. N., SZÉKELY Zoltán, Győr, Győr-Moson-Sopron Megyei Múzeumok Igazgatósága, 2008, 193–226. [A kötet tartalma megegyezik az Arrabona Múzeumi Közlemények 46/1. 2008. számával.]

Karácsonykor vagy a nagyhéten játszották? Az Ádám-siralom hagyományvilágunkban (A Play for Christmas or Easter? Adam's Lament in our Cultural Heritage), ford. FEJÉRVÁRI Boldizsár = A világ színháza – a színház világa: Dráma és színház Európában a 19. század elejéig: 5. Egri Dráma- és Színháztörténeti Konferencia.[Megjelenés alatt.]

SZIRÁKI Szilvia, *Nagyari József prédikációi*, ItK. [Megjelenés alatt.]

* * *

MEDIEVISZTIKA TANSZÉK

Adatközlő: Ráczy György

Téma: Mohács előtti levéltári források automatizált információs rendszere III.

Vezető kutató(k): Ráczy György egy. doc., PPKE BTK Medievisztika Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Bocsi Zsófia, PhD-hallgató

Horváth Richárd munkatárs, MTA Történettudományi Int.

Neumann Tibor munkatárs, MTA – Magyar Országos Levéltár Zsigmondkori Oklevéltár Kutatócsoport

C. Tóth Norbert munkatárs, MTA – MOL Zsigmondkori Oklevéltár Kutatócsoport

Vajk Ádám levéltáros, Egyházmegyei Levéltár, Győr

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Bocsi Zsófia: Az egykori Rozgonyi-uradalmak kutatása

Horváth Richárd: Veszprém megye középkori várai

Neumann Tibor: Középkori családtörténet (A Korlátköviak)

Tóth Norbert: Szabolcs megye hatósága a középkorban

Vajk Ádám: A csornai premontrei prépostság története és oklevelei

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 43321

A pályázatok futamideje: 2003–2007.

A jelzett időszakban (2002–2007) megjelent, a kutatási témát legjobban prezentáló publikációk:

GESZTELYI Tamás, RÁCZY György, *Antik gemmapecsétek a középkori Magyarországon: Antike Gemmensiegel im mittelalterlichen Ungarn*, Debrecen, Kossuth, 2006.

HORVÁTH Richárd, *Újonnan előkerült középkori oklevélszövegek a Győri Egyházmegyei Levéltárban*, Levéltári Szemle, 2004/3, 3–13.

A középkori Magyarország levéltári forrásainak adatbázisa: Database of archival documents of medieval Hungary, szerk. RÁCZY György, Bp., 2003 (Arcanum Digitéka), CD-ROM.

NEUMANN Tibor, *Bereg megye hatóságának oklevelei (1299–1526)*, Nyíregyháza, 2006.

C. TÓTH Norbert, *A somogyi konvent oklevelei az Országos Levéltárban*, Somogy megye múltjából, 2003–2004, 9–37.

A kutatási téma rövid leírása:

A 2003-ban induló kutatási pályázat a Magyar Országos Levéltárban több éve épülő adatbázis, a középkori oklevelek adatait tartalmazó információs rendszernek a

továbbfejlesztését célozza, az adatbázis-építés harmadik ütemeként. Az oklevelekről a levéltárban több mint egy évszázada folyamatosan készültek papíralapú segédletek, amelyek elektronikus feldolgozása, adatbázisba építése 1983 óta megtörtént. Első lépésben a dokumentumok legfontosabb azonosító adatai, majd második ütemben az oklevelek tartalmáról tájékoztató ún. regeszták közül mintegy 70 000 darab összegyűjtésére, feldolgozására és adatbázisba illesztésére került sor. Ezek az adatok Interneten és CD-lemezeken egyaránt elérhetők a kutatók számára. A rendszer nem csak arra alkalmas, hogy a dokumentumok adatait leírja és rendszerezze. Képes az adatok mellett eltárolni és megjeleníteni az oklevél digitális képét, valamint szövegét is. Ennek következtében egyesíti magában a hagyományos levéltári segédletet, a faksimile kiadványt és a forráskiadást. Lehetővé teszi az iratok faksimileképének viszonylag nagy számban és olcsón történő közreadását, és ezzel egy új műfajt hoz létre: a megfelelő – alapadatokat, jelzeteket, név- és tárgymutatókat, teljes szöveget stb. tartalmazó – keresőrendszerrel ellátott elektronikus forráskiadványt. Az adatbázis a középkori Kárpát-medence mindenfajta témájú kutatásához megkerülhetetlen segédeszköz.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

BOCSI Zsófia,

Csókakő vár az írott források tükrében, különös tekintettel az Anjou-korra, Arrabona, 2006, 51–66.

Mezőpeterd helye a középkori Bihar megyében, A Bihari Múzeum X–XI. Évkönyve, 2006, 29–59.

NEUMANN Tibor,

Monumenta Ecclesiae Strigoniensis: Tomus quartus, Ab a. 1350. Ad a. 1358, Ad edendum praeparaverunt: Gabriel DRESKA, Geysa ÉRSZEGI, Andreas HEGEDŰS, T. N., Cornelius SZOVÁK, Stephanus TRINGLI, Strigonii, Budapestini, 1999.

Tanulmányok a középkorról, szerk. N. T., Bp., Piliscsaba, PPKE BTK, 2001 (Analecta Mediaevalia, 1).

Várak, templomok, ispotályok: Tanulmányok a középkorról, szerk. N. T. Bp., Piliscsaba, 2004 (Analecta Mediaevalia, 2).

A Korlátkövek: Egy előkelő család története és politikai szereplése a 15–16. században Győr, 2007 (A Győri Egyházmegyei Levéltár Kiadványai – Források, feldolgozások, 5).

A somogyvári bencés monostor alapítása, Műhely Füzetek, 1999, 33–46.

HORVÁTH Richárd, N. T., *Ismeretlen középkori oklevelek a Chernel család levéltárából*, Vasi Szemle, 2000, 123–136.

A Vízköz kisnemesi társadalma a középkorban, Századok, 2002, 417–450.

Telekpusztásodás a késő középkori Magyarországon, Századok, 2003, 849–884.

N. T., VAJK Ádám, *A Guary-levéltár oklevelei 1490–1541*, Fons, 2003, 119–167.

Nemes vagy jobbágyp? (Egy Turóc megyei késő középkori jogszokás elemzése), Levéltári Közlemények, 2004, 93–116.

Választott nemesi esküdtek Nyitra megyében (Az 1486. évi 8. tc. végrehajtása), Századok, 2005, 261–290.

XVI–XVII. századi várleírások Korlátkőről, Castrum, 2005, 23–30.

Bereg megye hatóságának oklevelei a Jagelló-korban, Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle, 2006, 17–30.

Éleskő várának felújítása 1536-ban, Castrum, 2006, 79–86.

Verbőci István 1520. évi utazásai Szatmár megyében (A somlyói Bátoriak és a Móroc-örökség), Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle, 2006, 290–304.

HORVÁTH Richárd, N. T., C. TÓTH Norbert, Oklevelek a Bátori család történetéhez, Szabolcs-Szatmár-beregi Szemle, 2006, 327–368.

Helynévváltozások a késő középkori Nyitra megyében = A Duna vallomása: Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára, szerk. ÁBRAHÁM Barna, PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 48–56.

VAJK Ádám,

A csornai premontrei prépostság alapítása, Soproni Szemle, 2004/4.

Kanizsai János = Esztergomi érsekek: 1001–2003, szerk. BEKE Margit, Bp., Szent István Társulat, 2003, 196–200.

* * *

MEDIEVISZTIKA TANSZÉK

Adatközlő: Szovák Kornél

Téma: Magyar vonatkozású supplicatiók a Vatikáni Titkos Levéltárban

Vezető kutató(k):

Csukovits Enikő tudományos főmunkatárs, MTA Történettudományi Int.

E. Kovács Péter igazgató, Római Magyar Akadémia

Rácz György főlevéltáros, Magyar Országos Levéltár

Szovák Kornél egy. doc., PPKE BTK Medievalisztika Tsz.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Karlinszky Balázs Péter: A veszprémi káótalan birtokai a középkorban

Nemes Gábor: A Jagelló-kor főpapsága

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA K 63445

A pályázat(ok) futamideje: 2007–2010.

A jelzett időszakban (2002–2007) megjelent, a kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk:

SZOVÁK Kornél,

Gratiarum et misericordiarum fons: Bizánci emigránsok Itáliában = Engel Pál- emlékkönyv [Megjelenés alatt.]

Supplicationes pontificum Romanorum Callixti III, Pii II, Pauli II. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

1342-től magyarok is sűrűn fordultak a pápai kúriához különböző kedvezmények elnyerése ügyében és peres ügyekben. A többnyire római ügyvédek által írásba foglalt és a pápától jóváhagyott, szignált kérvényeket, melyek alapján a pápai bullákat és más oklevélfajtákat megfogalmazták és expedálták, megsemmisítésük előtt a pápai regisztrumkönyvekben regisztrálták. A középkorból, a reformációval bezárólag mintegy 2000 fólíáns kötet tartalmaz ilyesfajta szövegeket. A korábbi

magyar kutatás feltárta a kérvényeket 1455-ig. Már az eddigi feltárásból is kiderült, hogy a 15. század vallási mindennapjai csak a kérvénykönyvek teljes körű feltárással ismerhetők meg. Az eddig elvégzett munka további negyven esztendő levéltári anyagát tárta és dolgozta fel, ebből húsz év közlésre készen áll.

* * *

ÚJ- ÉS LEGÚJABBKORI TÖRTÉNETI TANSZÉK

Adatközlő: Tusor Péter

Téma: Magyarország és az Apostoli Szentszék kapcsolatai (15–20. század)

Vezető kutató(k): Tusor Péter egy. doc., PPKE BTK Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Antall Beatrix: Az Egri Egyházmegye és az Apostoli Szentszék 18. századi kapcsolatai

Nemes Gábor: A Jagelló-kor főpapsága

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA D 38481

A pályázat(ok) futamideje: 2001–2004.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

TUSOR Péter,

Due relazioni di Gaspare Mattei nunzio apostolico a Vienna dello stato «delle cose» e di religione nel regno d'Ungheria (1639), *Miscellanea Bibliothecae Apostolicae Vaticanae* XI (Studi e testi 423), Città del Vaticano, 2004, 671–690.

A barokk pápaság (1600–1700), Bp., Gondolat, 2004.

Magyar történeti kutatások a Vatikánban, Bp., Róma, PPKE BTK, Gondolat, 2004 (*Collectanea Vaticana Hungariae*, Classis I, Excerptum ex vol. 1).

Purpura Pannonica: Az esztergomi bíborosi székhely kialakulásának előzményei a 17. században, Bp., Róma, PPKE Egyháztörténeti Kutatócsoport, 2005 (*Collectanea Vaticana Hungariae*, I/3).

Riforma, Liturgia, Canonizzazione nell'età della confessionalizzazione (La Congregazione dei Riti e il Cattolicesimo in Ungheria 1588–1689), Dall'Archivio Segreto Vaticano, Città del Vaticano, 2007 (*Miscellanea di testi, saggi e inventari*, 2), 463–485.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás szisztematikusan vizsgálja Magyarország és az Apostoli Szentszék kapcsolatrendszerét a késő középkortól a 20. századig. A kapcsolatok jellegéből adódóan a középpontban az egyházkormányzati, egyházpolitikai, diplomáciai dimenziók megismerése áll. A forrásfeltárás fő helyszínei a különféle pápai gyűjtemények (mindenek előtt a vatikáni levéltár és könyvtár), a bécsi állami levéltár és a Magyar Országos Levéltár, valamint hazai egyházmegyei levéltárak.

A folyamatban lévő munkák közül kiemelt jelentősége van a konzisztoriális dokumentumok publikálásra történő előkészítésének és a két világháború közötti időszak nunciaturai levelezés mostanság hozzáférhetővé vált aktái tanulmányozásának.

A fontosabb eredmények közzététele a PPKE (Erdő Péter bíboros által alapított) Egyháztörténeti Kutatócsoportja kiadásában, a Gondolat Kiadó gondozásában megjelenő specifikus könyvsorozaban történik (*Collectanea Vaticana Hungariae*, cf. <http://coll-vat-hung.btk.ppke.hu>).

A vizsgálatok lehetőségeinek, panorámájának szélesítését szolgálja a római, vatikáni magyar kutatások historiográfiájának művelése, illetve a mind szorosabb együttműködés a vatikáni gyűjteményekre fókuszáló olasz és római külföldi intézetekkel, kutatócsoportokkal. Utóbbi mérföldköve a 2007 júniusában *Gli archivi della Santa Sede ed Ungheria nell'età moderna* címmel szervezett, olasz, német, osztrák, horvát és természetesen magyar részvétellel tarott nemzetközi szimpózium.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

ANTAL Beatrix,

Az esztergomi főegyházmegye állapota Kollonich Lipót érseksége kezdetén, 1695 (Kánoni kivizsgálási jegyzőkönyve alapján), Egyháztörténeti Szemle, 2005/1, 48–61.

Giambattista Guerrieri S. I., a Collegium Germanicum et Hungaricum levelei gróf Eszterházy Károly püspökhöz, Lymbus, 2005, 129–139.

Károly Eszterházy, vescovo di Eger e la Curia Romana (1761–1799) = Gli archivi della Santa Sede e Ungheria (sec. 15–20): Studi in memoriam Lajos Pásztor, a cura di G. PLATANIA, M. SANFILIPPO, P. TUSOR, Bp., Roma, PPKE Egyháztörténeti Kutatócsoport, 2007 (*Collectanea Vaticana Hungariae* I/4), 175–192.

APOSTOL András, Fazekas István: *A bécsi Pázmáneum magyarországi hallgatói 1623–1918 (1951). Matricula collegii Pazmaniani Viennensis, 1623–1918 (1951)*. ELTE Levéltára, 2003. (*Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban* 8.) 555 old., Egyháztörténeti Szemle, 2006/2. [Könyvismertetés.]

FODOR Zsuzsanna, NAGY Zsuzsanna, *Magyar főurak levelei a zágrábi püspökhöz (1611–1703)*, Lymbus, 2006, 129–139.

NEMES Gábor, *Bibliografia di Lajos Pásztor = Gli archivi della Santa Sede e Ungheria (sec. 15–20): Studi in memoriam Lajos Pásztor*, a cura di G. PLATANIA, M. SANFILIPPO, P. TUSOR, Bp., Roma, PPKE Egyháztörténeti Kutatócsoport, 2007 (*Collectanea Vaticana Hungariae*, I/4), 292–308.

NEMES Gábor, NYIKUS Norbert,

Fazekas István – Beke Margit: A bécsi Pázmáneum, szerk.: Zombori István, Bp., 2002. (*METEM Könyvek* 37), Századok 137 (2003), 983–987. [Könyvismertetés.]

A veszprémi püspökség állapota Bajzáth József püspökségének kezdetén, 1777, Egyháztörténeti Szemle, 2006/1, 110–125.

* * *

ÚJ- ÉS LEGÚJABBKORI TÖRTÉNETI TANSZÉK

Adatközlő: J. Újváry Zsuzsanna

Téma: Élet a török árnyékában (A kora újkori Magyarország társadalom- és életmódtörténete)

Vezető kutató(k):

J. Újváry Zsuzsanna egy. doc., PPKE BTK Új- és Legújabbkori Történeti Tsz.

Zimányi Vera ny. egy. tanár

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

- Czike Gábor: Káldy Ferenc dunántúli vicekapitány tevékenysége
Dóri Szilvia: Végvári harcok Keglevich Péter dunántúli főkapitány helyettes idejében
Fuchs György: Vár és térsége, ember és környezet összefüggései
Gálffy Zsuzsanna: Lippay György érseksége alatti török viszonyok
Illik Péter: Török kártételek a Dunántúlon a 17. században
Kas Géza: A Habsburg I. Lipót által elrendelt magyarországi várak felrobbantásának problematikája (1701–1703)
Ladányi-Benedikt Ildikó: Körmend jobbágysai és katona-parasztjai a 17. században
Martí Tibor: Esterházy László élete és pályafutása
Méhes Péter: Kémek és hírszerzés a török kori Magyarországon
Nagy Tóth Mária: Gyógyító nagyasszonyok – Egészségügy a 17. századi Magyarországon
Schramek László: Pest vármegye az 1716–18. évi török háború idején
Sebestyén Hajnalka: Az Őrség parasztsága a 17. században
Szalay Vera: Jobbágypetények és kivonatok Batthyány I. Ádámhoz 1649-ben
Szirtes Zsófia: Szász történetírók és Erdély története – Daniel Wolf munkássága
Tarkó Ilona: A dunántúli török–magyar rabkereskedelem művelődéstörténeti vonatkozásai
Tatár Sarolta: A magyarság keleti gyökereinek hagyományai a kora újkorban

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

2005-ben, 2006-ban és 2007-ben is hallgatóinkkal/hallgatóink Ausztriába, Burgenlandba, a *Stadtschläninge Geschprache* című konferenciára utaztunk/utaztak, amelyekre jelentkeztünk, s a meghívó fél fizette a költségeket, beleértve a megjelenő konferenciakötetet is.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

J. ÚJVÁRY Zsuzsanna,

J. Ú. Zs., ZIMÁNYI Vera, „Mindenik jobbágyunknak mennyi gyermeke legyen és azok hány esztendősek”: Egy XVII. századi uradalmi „népszámlálás” tanulmányai = Szakály Ferenc Emlékkönyv, szerk. FODOR Pál, PÁLFFY Géza, TÓTH István György, Bp., 2002 (Gazdaság- és Társadalomtörténeti Kötetek), 461–549.

„Az szegény anyámat immáron teljességgessen megemészt az sok siralom”: A török kori Magyarország élete egy muszlin rab viszonyosságainak tükrében, Keletkutatás, 2002. ősz – 2006. ősz, 102–130.

J. Ú. Zs., ZIMÁNYI Vera, Család- és háztartásvizsgálat egy 17. század közepi „uradalmi népszámlálás” alapján = Variációk: Ünnepi tanulmányok M. Kiss Sándor tiszteletére, szerk. ÖTVÖS István, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004, 43–66.

„De valámig ez világ fennáll, mindenek szép koronája fennáll”: A vezekényi csata és Esterházy László halála, Hadtörténelmi Közlemények, 2006, 943–972.

Insight into the life of Hungary in the Ottoman age through a Muslim captive's vicissitudes = Slavery and Trade in Slaves along the Ottoman-Christian Borders, ed. Géza DÁVID, Pál FODOR, Halil INALCIK, Leiden, 2007.

A kutatási téma rövid leírása:

Az *Élet a török árnyékában* (A török kori Magyarország társadalma és életmód-története) téma a Történeti Doktori Iskola ezen szekciójának legnagyobb kutatási

területe, számos hallgató kapcsolódik bele a munkába.

A *Dunántúli végvári kapitányok és tevékenységük a török korban* című témához kapcsolódó hallgatók a Batthyány I. Ádám dunántúli főkapitány (1633–1659) hatalma alá tartozó dunántúli végvári kapitányok tevékenységét, felettesükhöz és a többi végvári kapitányhoz való viszonyukat kutatják. A kapitányok, illetve helyetteseik és a katonák élete plasztikusan bontakozik ki leveleik és a vizsgált egyéb dokumentumok alapján. A kutatás során kirajzolódnak a Batthyányak familiáris-kapcsolatai is, annak társadalmi vonatkozásai. A témák jól kiegészítik, s egyúttal segítik is egymást.

A *Dunántúli török főtisztek és tisztek levelei a Batthyányakhoz (Forráskiadvány)* tematikája a szerteágazó, s mégis egymáshoz szorosan kapcsolódó egyéni kutatásokat szervesen összefűzi, illetve kiegészíti. E kiadványt J. Újváry Zsuzsanna és Zimányi Vera vezetésével készítik a hallgatók, a Batthyányakhoz, a török tisztek által írt mintegy ezer darab levél alapján. E forráskiadvány elkészülte igen jelentős lesz, hiszen ilyen jellegű gyűjtemény nincs kiadva. A turkológiai szakirodalom viszonylag számos 16. századi forrásról tud, amelynek egy részét már ki is adták, de a következő századra a források igen megritkultak.

Az *Élet a nagybirtokon (Nagybirtok és jobbágysága a kora újkori Magyarországon)* című téma a fentebbi kettőhöz szintén szorosan kapcsolódik, hiszen egy-egy végvár, a vezetők és a vitézek élete, mindennapi tevékenysége elképzelhetetlen az őket munkájukkal, szolgáltatásaikkal fenntartó dunántúli települések – hódoltak és hódolatlanok – jobbágyságai nélkül, miképpen a török végvárak tisztjeit és katonáit is a magyar települések munkásai tartják el. Mindennapjaik szorosan kapcsolódnak egymáshoz; az éveken át földesurukhoz írogatott kérvényeikből, panaszaikból kirajzolódnak a török pusztítások, a felemelt adók következtében rájuk nehezedő nyomorúság, a hirtelen jött időjárási anomáliákból adódó rossz termés és éhínség, pestisjárvány vagy egyéb, hétköznapi bajok. A *Kora újkori demográfiai kutatások* című téma sem idegen a török kortól. Mivel Magyarországon az összeírások és anyakönyvek jószerivel csak a 18. századból maradtak fenn, igen értékesek a korábbi, 16–17. századi források, amelyek bár szórványosak, a korszak fő demográfiai, illetve az azt feltételező gazdasági, társadalmi és életmódtörténeti folyamatait, főbb trendjeit igen jól jelzik, írják le.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

A témavezető szerkesztésében megjelent/megjelenő közös kötetekben:

Tanulmányok fél évezred magyar történelméből, szerk. FEJÉRDY Gergely, Piliscsaba, PPKE BTK, Történelemtudományi Intézet, Pázmány Péter Történész Kör, 2002 (Pázmány Péter Történelmi Műhely – Történelmi Tanulmányok, 1).

FUCHS György, *Holdfogyatkozás: A hadügyi forradalom és a törökellenes felszabadító háborúk katonapolitikai összefüggései*, 69–117.

GÁLFFY Zsuzsanna, *A török 1566. évi magyarországi hadjárata a német újságírodalom tükrében*, 28–68.

Tanulmányok évszázadok történelméből, szerk. J. ÚJVÁRY Zsuzsanna, Piliscsaba, PPKE BTK Történelemtudományi Intézet, 2006 (Pázmány Péter Történelmi Műhely – Történelmi Tanulmányok, 2).

BAROS-GYIMÓTHY Eszter Márta, *Egy folyószabályozás kálváriája*, 199–219.

DÓRI Szilvia, *A török–magyar rabtartás szokásai a XVII. század végén egy török bég levelei alapján*, 156–170.

ILLIK Péter, *Kártételek a Batthyány-birtokokon „az rebellió alatt” (1619–1622)*, 113–133.

Mindennapi élet a török árnyékában: Kora újkori társadalom- és életmódtörténet, szerk. J. ÚJVÁRY Zsuzsanna, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008 (Pázmány Történelmi Műhely – Khronosz, 1).

BAROS-GYIMÓTHY Eszter Márta, *A Batthyány-várak belső fegyelme: A porkoláboknak szóló utasítások 1643. és 1663-ból: Instrukciók Batthyány I. Ádámmal*, 169–179.

BAROS-GYIMÓTHY Eszter Márta, *Csetnek oppidum népességtörténete a XVII. század végén*, 155–165.

BAROS-GYIMÓTHY Eszter Márta, DÁVID Géza, *Pasák és bégek uralma alatt: Demográfiai és közgazdasági-történeti tanulmányok*, 203–205. [Könyvismertetés.]

CZIKE Gábor, *Takáts Sándor szellemiségéről*, 193–198.

DÓRI Szilvia, *Békebeli csatározások: Végvári harcok Kiskomárom környékén 1651–1652-ben*, 35–42.

FUCHS György, *Ember, erőd, tér: A határvédelmi rendszerek, a környezetükben élő emberek és az őket befoglaló tér, környezet kapcsolata, egymásra hatása*, 91–113.

ILLIK Péter, *„Háborús békeévek” a Batthyány-birtokon (1630–1650)*, 43–56.

KAS Géza, *Széchenyi Pál kalocsai érsek és a Haditanács vitája Sümeg váráról*, 115–125.

LADÁNYI-BENEDIKT Ildikó, *Rabok és kezesek a körmendi várban a XVII. század közepén*, 81–87.

MÉHES Péter, *Kémei és hírszerző emberek az egerszegi várban Kerpachich István kapitányságának ideje alatt (1647–1657)*, 57–70.

SEBESTYÉN Hajnalka, *Az 1642-es és 1643-as években Batthyány I. Ádámmal érkezett szupplikációk rövid áttekintése és összehasonlítása*, 143–153.

SZALAI Veronika, *A Batthyány I. Ádám földesúrhoz, az 1649-es évben beérkezett kérvények statisztikai és tartalmi elemzése*, 129–142.

TARKÓ Ilona, *A török rabok váltságdíjai Batthyány II. Ferenc idején*, 71–80.

TARKÓ Ilona, *Takáts Sándor munkásságáról*, 183–191.

Összekötnek az évezredek...: Történeti Tanulmányok 3., szerk. J. ÚJVÁRY Zsuzsanna, PPKE BTK, Piliscsaba [Megjelenés alatt.]

BALÁZS Attila, *A katonai fegyelem kérdései a végvárrendszerben a XVI–XVII. században*.

MÉHES Péter, *Kerpachics István dunántúli kapitány hírszerző emberei: Marton Balázs és társai*.

A vezető kutató által szerkesztett köteteken kívüli publikációk:

BALÁZS Attila,

Dobos György szécsiszigeti kapitány levelezése Batthyány I. Ádámmal 1638–1646 között, Vasi Szemle, 2005, 709–733.

A Nemzeti Újság és szerkesztői, Magyar Könyvszemle, 2006, 218–237.

„Oh, mily nagyon szeretjük mi a fákat!” – Jókai a gazdálkodó = Jókai Mór és a Sváb-hegy, Bp., Tarsoly, 2007, 4–12.

BÁNHIDY Vajk,

Die Bestrebungen von Joseph Batthyány auf die Zurücksiedlung des Erzbistums Esztergom aus Nagyszombat nach Esztergom = Stadtschlainige Gespräche. [Megjelenés alatt.]

Batthyány József kapcsolata Esztergommal, érseksége idején, Magyar Sion. [Megjelenés alatt.]

Árpád-házi Szent Erzsébet tisztelete Esztergomban. [Megjelenés alatt.]

DÓRI Szilvia, *Plänkeleien in Friedenszeiten: Grenzfestungsgefechte in der Umgebung von Kiskomárom = Stadtschlaininger Gespräche*. [Megjelenés alatt.]

GÁLFFY Zsuzsanna,

G. Zs., HEGEDŰS András, TÓTH Krisztina, *Archivum Saeculare I. Acta radicalia et protocollaria: Útmutató a Prímási Levéltárhoz III.*, Esztergom, Prímási Levéltár, 2001.

Walter BRUNNER, Helmut EBERHART, FAZEKAS István, ELKE-HAMMER Lujza, HEGEDŰS András, *Mariazell és Magyarország 650 éves vallási kapcsolatai*, ford. G. Zs., Esztergom, Graz, Prímási Levéltár, 2003.

ILLIK Péter,

„Képtelen” művelődéstörténet, Mentor (Támpont), 1999/3, 14. [Könyvismertetés.]

I. P., SOMOGYI Balázs, *Új szavak, új jelentések*, Pázmány Campus, 2000/5, 19–20. [Könyvismertetés.]

Debreceni értelmiségiek levelei Dobai Székely Sámuelhez, kiad., bev. I. P., SZELESTEI N. László, jegyz. MACZÁK Ibolya, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Források, 5).

Tudóslevelezés, történetírás és forráskutatás a 18. századi Magyarországon = Summa: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére, szerk. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7).

A falubírói funkciók a Batthyány-uradalmakban a 17. században, Agrártörténeti Szemle. [Megjelenés alatt.]

KAS Géza,

Attila lakomájának művelődéstörténeti háttere, *Than Mór képe alapján*, Honismeret, 2003/4, 3–4.

Zengg 14. századi városképe az ingatlanleírások alapján, *Sic Itur ad Astra* 2005/1–2, 103–116.

A Batthyány család és a várrombolás = Batthyányak évszázadai: Tudományos konferencia Körmenten, 2005. október 27–29., szerk. NAGY Zoltán, Szombathely, 2006, 145–148.

Richard Perger, Ernst Dieter Petrisch: Der Gasthof „Zum Goldenen Lamm” in der Leopoldstadt und seine türkischen Gäste, Keletkutatás, 2002. ősz–2006. ősz, 237–241. [Könyvismertetés.]

Esterházy Pál nádor tábori felszerelése 1684-ből, Hadtörténeti Közlemények. [Megjelenés alatt.]

Die militärische Einrichtung Ungarns nach dem Friedensschluss von Karlowitz = Stadtschlainige Gespräche. [Megjelenés alatt.]

Die Burgschleifung und die Familie Batthyany = Stadtschlainiger Gespräche. [Megjelenés alatt.]

LADÁNYI-BENEDIKT Ildikó, *Mindennapi élet a körmendi várban: Francsics Gáspár körmendi kapitány levelei (1648–1650) = A Batthyányak évszázadai – Tudományos konferencia Körmenten*, 2005. október 27–29., szerk. NAGY Zoltán, Körmend, Szombathely, Önkormányzat, 2006, 199–204.

MARTÍ Tibor,

Prohászka Ottokár, a politikus: A közélet apostola, Távlatok, 2001/3, 438–453.

Gróf Széchenyi István minden írása, CD-ROM, Logod Bt., 2001.

„Élesztő tanfolyam” ‘2002, Széchenyi Fórum, 2002/8–9, 3.

Litterae Missionariorum de Hungaria et Transilvania (1572–1717) I–IV. Edidit: István György Tóth, Roma–Bp., 2002–2005. (*Bibliotheca Academiae Hungariae – Roma Fontes 4.*), <http://www.kurrenstortenelem.org/oldalak/recenziok.html> [2006. december.]

Neumann Tibor: Bereg megye hatóságának oklevelei (1299–1526), Nyíregyháza, 2006. <http://www.kurrenstortenelem.org/oldalak/recenziok.html> [2007. január.]

A magyar jezsuiták küldetése a kezdetektől napjainkig. Szerk.: Szilágyi Csaba. Pázmány Péter Bölcsészettudományi Kar (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti konferenciák 2.) Piliscsaba, 2006. <http://kurrenstortenelem.org/oldalak/reecenziok.html> [2007. március.]

Las relaciones diplomáticas con la Corona española del Cardenal Péter Pázmány = Hispanonia, Piliscsaba, 2007. [Megjelenés alatt.]

MÉHES Péter,

Spione von Ádám I. Batthyány in der 1. Hälfte des 17. Jahrhunderts: Spione und Verbindungsleute in der Burg Egerszeg während der Hauptmannschaft von István Kerpachich (1647–1657) = Stadtschlainiger Gespräche. [Megjelenés alatt.]

Nachrichten und Gerüchte aus der Umgebung der Grenzburg Kiskomárom in 17. Jahrhundert = Stadtschlainiger Gespräche. [Megjelenés alatt.]

NAGY-TÓTH Mária,

A Batthyány család gyógyító nagyasszonya – Die heilende Grande Dame der Batthyány Familie = A Batthyányak évszázadai – Tudományos konferencia Körmenden, 2005. október 27–29., szerk. NAGY Zoltán, Körmend, Szombathely, Önkormányzat, 2006, 81–89.

Orvos a Batthyány udvarban – Purgoltt Bálint levelei a Magyar Országos Levéltárban, Somogy Megye múltjából, 2008. [Megjelenés alatt.]

SCHRAMÉK László,

Einige neue Aspekte zur Problematik der fünf Regionen, Transtigritanae Specimina Nova Universitatis Quinqueecclesiensis XX. 2005–2006.

1956 Pest Megyében, I, Bp., Pest Megyei Levéltár, 2006.

A Pest Megyei Közgyűlés kapcsolata a császári hadsereggel III. Károly első török háborújának éveiben = Tanulmányok Pest megye múltjából, szerk. HALÁSZ Csilla, TÓTH Judit, Bp., Pest Megyei Levéltár, 2006.

KISS Anita, S. L., *A Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye közgyűlési iratainak regesztái 1625–1715, 1728, Pótkötet, Bp., Pest Megyei Levéltár, 2006.*

Váci végrendeletek I. 1706–1750 (–1754) Latin nyelvű végrendeletek, Vác, Vác Város Levéltára, 2006.

1956 Pest megyében, II, Bp., Pest Megyei Levéltár, 2006.

KISS Anita, S. L., *A Pest Megyei Közgyűlés regesztái 1625–1715, 1728, Pótkötet, Bp., Pest Megyei Levéltár, 2006.*

Mohács előtti oklevelek a Pest Megyei Levéltárban, Bp., Pest Megyei Levéltár, 2007.

SEBESTYÉN Hajnalka,

Die Bittschrifften an Ádám I. Batthyány von 1642–43 = Stadtschlainige Gespräche. [Megjelenés alatt.]

1100 éve történt..., Pátyi Polgár, 2007. november.

SZIRTES Zsófia,

Előkerült a kolozsvári diadalkapu ábrázolása, Élet és Tudomány, 2007/14, 419–420.

Az „Erdélyi Hydra” és a „Német Hercules”: Daniel Wolff a Rákóczi-szabadságharcról, Hadtörténelmi Közlemények. [Megjelenés alatt.]

TATÁR Sarolta,

Bordács, A. – Kollár, J. – Sinkovits, P.: Tót Endre: Önreprezentáció az Én halála után, Az Irodalom Visszavág, 2004. tél. [Könyvismertetés.]

A CTRL-csoport térképzetei a Ludwig Múzeumban, www. Terasz.hu, 2004. nyár. [Könyvismertetés.]

Kolbein F. – Kovács F. – Vasadi P.: Innen, onnan. Versek és rajzok. Herfra, derfra. Dikt og grafikk. Új Mandátum. Budapest 2003, Magyar Napló, 2004. szeptember. [Könyvismertetés.]

Tor Åge Bringsværd, Ahogy akarod, ford. T. S., Magyar Napló, 2004. szeptember.

Sissel Lange-Nielsen, Dervistánc, Magyar Napló, 2004. szeptember.

The Gandhara collection in Budapest = New Russia on the way to the unity of the mankind: Proceedings of the 2nd International Scientific-Practical Conference „The Heritage of the Roerich

Family”, 2002: *Dedicated to the centenary of the birth of Yuriy Nikolaevich Roerich*, St. Petersburg, Irida Pres, 2005.

Kollekcija Gandhara v Budapeste (Perevod s anglijskogo Ju. Ju. Budnikovoj) = Novaja Rossija na puti k edinstvu čelovečestva. Vtoraja međunarodnaja naučno-praktičeskaja konferencija „Rerihovskoe naslednie”, 2002: Posvjaščajetsja 100-letiju so dnja roždenija Jurija Nikolaeviča Rerih, St. Petersburg, Irida-pres, 2005, 149–155.

Leonardo's Notatbøker, ford. Lars Martin FOSSE, T. S. Spektrum Forlag, 2006.

The Festive Beverages of the Khans = Altay Dünyasında Gündelik Hayat: Proceedings of the 46th Meeting of the Permanent International Altaistic Conference, PIAC. June 22–27, 2003, Ankara, 2007, 457–462.

Középkori norvég fatemplomok, Várak, Kastélyok, Templomok. 2007/5, 38–40.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Ujvári Hedvig

Téma: A kiegyezés utáni magyarországi német nyelvű hírlapok története a századfordulóig

Vezető kutató(k): Ujvári Hedvig egy. adj., PPKE BTK Kommunikáció Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány Klebelsberg Kunó emlékére szakalapítvány támogatása;

Magyar Állami Eötvös József Ösztöndíj;

Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány Klebelsberg Kunó emlékére szakalapítvány támogatása;

Habsburg-kori Kutatások Közalapítvány ösztöndíja;

LAPKER kutatási ösztöndíj;

Osztrák–Magyar Akció Alapítvány ösztöndíja. [Több alkalommal.]

A pályázat(ok) futamideje: 2002–2007. [Több alkalommal.]

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

UJVÁRI Hedvig,

Das Neue Pester Journal: Von den Anfängen bis 1878, Magyar Könyvszemle, 2003, 241–252.

Ein Beiblatt des Pester Lloyd: die Ungarische Illustrierte Zeitung, Magyar Könyvszemle, 2005, 80–91.

Max Nordau im ungarisch-deutsch-französischen Umfeld = Ent-grenzte Räume: Kulturelle Transfers um 1900 und in der Gegenwart, Helga MITTERBAUER, Katharina SCHERKE, Wien, Passagen, 2005, 393–410.

Der Pester Lloyd (1854–1945) als “Financial Times des Ostens”, Mitteilungen der Gesellschaft für Buchforschung in Österreich, 2005/2, 23–32.

Bazár és nagypolitika között: Az 1873. évi bécsi világkiállításról szóló tárcalevelek a magyarországi német nyelvű napilapokban, Századok, 2007, 723–759.

Dekadenzkritik aus der „Provinzstadt”: Max Nordaus Pester Publizistik, Bp., Argumentum, 2007.

Von Lloyd zu Lloyd: Die pressehistorische Verortung des Ungarischen Lloyd (1867–1876) im deutschsprachigen Pressewesen Ungarns, Jahrbuch der Ungarischen Germanistik, 2007, 42–68.

A kutatási téma rövid leírása:

A magyar posta kimutatása szerint 1880-ban 27 millió időszakos nyomtatványt szállított, és ebből több mint tízmillió volt német nyelvű. 1882-ban 412 magyar nyelvű hírlap és folyóirat, valamint 174 idegen nyelvű lap jelent meg, melyből 104 német volt. Ez a szám 1898-ra már 122-re nőtt. A főváros német nyelvű napilapjai közül évtizedeken át a legjelentősebb és legnagyobb befolyással rendelkező orgánumnak az 1854-ben indult *Pester Lloyd* számított. Míg ez a műveltebb pesti nagypolgárság lapja volt, addig a német nyelvű kispolgárság 1872-től a *Neues Pester Journalt* olvasta. E népszerű újság szerkesztője a Hungária Nyomdát alapító Bródy Zsigmond volt, aki 1877-ben alapított egy másik német nyelvű napilapot is *Neues Politisches Volksblatt* címmel.

Néplapok, tömeglapok voltak ezek? Miben rejlett az üzleti siker titka? Mennyiben tartott lépést a magyarországi német nyelvű sajtó a magyar nyelvű sajtótermékekkel? Bevétel, példányszám, befogadás alakulása; konkurencia a magyar nyelvű lapoknak vagy békés egymás mellett élés? A kutatás felettébb indokolt lenne, mivel a magyarországi német nyelvű periodikairódalom összefoglaló bemutatása az 1848/49 utáni évektől, vagy ha szűkebben vesszük, a kiegyezéstől kezdve még nem történt meg.

KOMMUNIKÁCIÓ ÉS MÉDIATUDOMÁNY

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Aczél Petra

Téma: Retorikai enciklopédia

Vezető kutató(k): Aczél Petra egy. adj., PPKE BTK Kommunikáció Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ACZÉL Petra,

Erős szavak, Világosság, 2003/11–12, 171–179.

A. P., ADAMIK Tamás, A. JÁSZÓ Anna, *Retorika*, Bp., Osiris, 2004.

Szóval győzni (retorika és meggyőzés a kommunikációban) = *A magyar nyelvi kultúra jelene és jövője*, I, szerk. BALÁZS Géza, Bp., MTA Társadalomkutató Központ, 2004, 121–140.

A formálás logikája – a logika formája = 101 írás Pusztai Ferenc tiszteletére, szerk. MÁRTONFI Attila, PAPP Kornélia, SLÍZ Mariann, Bp., Argumentum, 2006, 533–542. *Winning with Words: An Argumentative and Rhetoric Approach to Persuasion in Mass Communication*, Eger Journal of English Studies, 2006, 35–47.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Aczél Petra

Téma: Szóból épült hatalom: meggyőzés a társadalmi kommunikációban (Klasszikus hagyomány és a meggyőzés retorikája)

Vezető kutató(k): Aczél Petra egy. adj., PPKE BTK Kommunikáció Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Deák Ferenc Kutatói Ösztöndíj

A pályázat(ok) futamideje: 2005–2006.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Lásd a *Retorikai enciklopédia* témájú kutatásnál.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Aczél Petra

Téma: Tervezett kommunikáció

Vezető kutató(k): Aczél Petra egy. adj., PPKE BTK Kommunikáció Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Kiegészítő Posztdoktori Ösztöndíj

A pályázat(ok) futamideje: 2006–2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Lásd a *Retorikai enciklopédia* témájú kutatásnál.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Horváth Z. Gergely

Téma: Narratív szerkezetek a médiában

Vezető kutató(k): Horváth Z. Gergely címzetes egy. doc., PPKE BTK Kommunikáció Int.

A kutatási téma rövid leírása:

Kutatásom a kommunikáció és a narratológia összefüggéseit kereső tág területen törekszik új gondolatmenet kialakítására a narratívák és a narratív szerkezetek szerepéről a filmekben és más médiaszövegekben, valamint a médiumok működésében.

Az elméleti háttér kidolgozását, illetve bővítését sürgeti a média működésének az az egyre általánosabb gyakorlata is, amely a közlések jelentős részében – mégha egyszerűsített formákban is – narratív szerkezet kialakításával kívánja befogadhatóbbá, érthetőbbé, áttekinthetőbbé formálni ezek tartalmát.

Témák:

Narratívák szerepe a tömegkommunikációban

Új narratívák megjelenése a játékfilmekben

A narratívák elterjedtsége, sőt „uralma” a televíziózásban és az új médiumokban miként hat vissza a filmi történetekre

Műfajok konvergenciája a hagyományos televíziózásban

A média rítusai és a narratívák

Narratív hagyományok az új médiumokban

Médiaprogramming és narratívák

Új narratívák a hagyományos médiában

Új médiumok, új narratívák

Narratívák és multimédia

Mobil társadalom és új narratívák

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Lázár Kovács Ákos

Téma: A nyilvánosság kommunikatív hagyományelemei

Vezető kutató(k): Lázár Kovács Ákos egy. doc., PPKE BTK Kommunikáció Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Jákó Monika egy. adj., Miskolci Egyetem BTK Német Nyelvészeti Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Theologische Ästhetik und kulturelle Kommunikation (Hans Urs von Balthasar: Herrlichkeit) Pro Helvetia – Zürich

A pályázat(ok) futamideje: 2003–

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

LÁZÁR KOVÁCS Ákos,

Az egyházas értelmiség nyilvánossága, Távlatok, 2003, 577–589.

A filmművészet üdvösségajánlata, Vigilia, 2005, 631–637.

A nyilvánosság etikai és esztétikai dimenziói, Bp., L'Harmattan, 2006.

Önfeladás és megmaradás: Vallásos értelmiség Magyarországon 1948–1991 között, Bp., Osiris, 2006.

Az uralom mint intézmény a mozgóképi kommunikációban, Embertárs, 2007/2, 186–191.

Nyitott ég alatt: Művészet mint vallásos kommunikáció, Vigilia, 2007, 540–549.

A kutatási téma rövid leírása:

A hagyomány tartalmaira kérdező értelmezési kísérletek közül a kommunikáció-elmélet vonatkozásában különbségtételre van szükség a kultúratudomány, illetve a társadalomtudományi értelmezések között, ugyanakkor a két megközelítésmód mögött meghúzódó bölcséleti, bölcsészeti, politológiai, teológiai stb. nézőpontok illetékességét is el kell ismernünk, még akkor is, ha ezzel igen bonyolult szemantikai mező áll előttünk. A komplex vizsgálati módszer a vizsgált tárgyak sokféle megmutatkozásának ad teret. Kutatásaink nem korlátozó, hanem tágas, befogadó módon közelítenek a társadalom különböző nyilvánosságtereiben működő hagyományelemekre, legyenek azok a vallási, a kulturális vagy a művészettel kapcsolatos közösségiesítő (kommunikatív) folyamatok. Akár a nyilvánosságelméletek, akár a mozgóképi vagy a kulturális kommunikáció vizsgálata olyan áttételes kapcsolatokra, értelmezői tartalékokra hívják fel a figyelmünket, amelyek az eddigi kutatás további árnyalását teszik szükségessé például a vallási, a vizuális kommunikáció vagy a képeleméletek, képértelmezések, illetve a mozgóképi kommunikáció tárgyköreiben.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Margitházi Beáta

Téma: Arc a közelképen és a filmstílus közegében

Vezető kutató(k): Margitházi Beáta egy. ts., PPKE BTK Kommunikáció Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

eMagyarország-ösztöndíj (Amszterdami Egyetem, Film- és Televízió Tsz., Amszterdami Filmintézet)

Faludi Ferenc Akadémia PhD-ösztöndíja (British Film Institute, London)

A pályázat(ok) futamideje: 2004–2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

MARGITHÁZI Beáta,

Elmozdulás és kiterjesztés: keret és arc kölcsönhatásai Robert Bresson Zsebtolvaj (1959) és A pénz (1983) című filmjében = *Köztes képek: A filmelbeszélés színterei*, szerk. PETHŐ Ágnes, Kolozsvár, Scientia, 2003, 44–75. <http://mek.oszk.hu/01600/01660>

A stílus szűrőjén át – Wong Kar-wai filmjeinek facialitásáról, Metropolis, 2005/4, 112–133.

A közelképtől az arcig és vissza: Arc és közelkép viszonya a fiziognómia- és fotogénia-fogalmak keresztmetszetében. [Megjelenés alatt.]

BLASKÓ Ágnes, M. B., *A legenda oda: Tévhitek és tudományos kutatások a Kulesov-effektus kapcsán.* [Megjelenés alatt.]

Vizuális kommunikációs szöveggyűjtemény. [Megjelenés alatt.]

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Margitházi Beáta

Téma: A vizuális kommunikáció multidiszciplináris megközelítése

Vezető kutató(k): Margitházi Beáta egy. ts., PPKE BTK Kommunikáció Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Blaskó Ágnes egy. ts., PPKE BTK Kommunikáció Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Lásd az *Arc a közelképen és a filmstílus közegében* témájú kutatásnál.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Nemesi Attila László

Téma: Az alakzatok szerepe a mindennapi kommunikációban

Vezető kutató(k): Nemesi Attila László egy. ts., PPKE BTK Kommunikáció Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

NEMESI Attila László,

A túlzás szerepe a személyközi retorikában = *Általános nyelvészeti tanulmányok XX: Tanulmányok a pragmatika köréből*, szerk. NÉMETH T. Enikő, BIBOK Károly, Bp., Akadémiai, 2003, 195–219.

What discourse goals can be accomplished by the use of hyperbole?, Acta Linguistica Hungarica, 2004/3–4, 351–378.

Az alakzatprodukciónak empirikus kutatásának dilemmái = *Érthető kommunikáció*, szerk. IVASKÓ Lívia, Szeged, SZTE Média- és Kommunikációs Tanszék, 2005, 62–76.

Szó szerinti jelentés, konvencionális jelentés, vezérjelentés, Világosság, 2006/8–9–10, 31–43.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Speidl Zoltán

Téma: Média és rendszerváltozás

Vezető kutató(k): Speidl Zoltán címzetes egy. doc., PPKE BTK Kommunikáció Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

SPEIDL Zoltán,

Küldetés a közjóért = Áttörés a médiában: polgári újságírás, szerk. MOLNÁR Pál, Bp., Kairosz, 2005, 109–121.

Homoktemető: Magyar múlt riporter szemmel (1945–1990), Bp., Loisir, 2007.

Küzdelem a médiakontrollért és mediabefolyásért 1989–2005. [Megjelenés alatt.]

A sajtó- és véleményszabadsággal összefüggő események kronológiája 1986–2006. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A média – habár vannak, akik vitatják – hovatovább negyedik hatalmi ággá lép elő, sőt lehetséges, hogy már az is. Ha negyedik hatalmi ág, ha nem, jelentősége kétségbevonhatatlanul óriási. Különösen igaz ez a demokratikus fejlődésben lemaradt volt szocialista országokban, melyekben a demokratikus intézményrendszer ugyan létrejött, de tartalommal való megtöltése kívánnivalót hagy maga után. Ugyanez mondható el a sajtóról, a deklarált, de sok sebtől vérző sajtószabadságról. Nem véletlen tehát, hogy a rendszerváltozást követően a talán legádázabb harc a média birtoklásáért, befolyásolásáért bontakozott ki, s tart ma is. A szerteágazó kérdéskörnek eddig kevés feldolgozása, értelmezése látott napvilágot, azok is a liberális (természetesen sokszor megfontolandó) álláspontot tükrözik. Vagyis azokét, akik jobbára „birtokon belül” vannak. A legismertebb szerzők, például Bajomi Lázár Péter, Vásárhelyi Mária, Gálik Mihály stb. kiindulópontja, hogy a piac, a verseny ebben a szférában is mindent eldönt; tehát a társadalom demokratikus működésének oly fontos médiaviszonyok más felfogáson alapuló értelmezései nem veendők figyelembe. Röviden fogalmazva: minden úgy van jól, ahogyan van, hiszen a nagyjából két egyenlő részre tagolódott társadalom egyik, általuk képviselt része döntő – habár lassan-lassan csökkenő – fölényben van a médiát tekintve a másik féllel szemben. A készülő munka célja a médiakontrollért, mediabefolyásolásért, magáért a média birtoklásáért folyó politikai és gazdasági küzdelem – másként, közkeletűen fogalmazva, a *mediaháború* – eddigi történetének bemutatása, elemzése, és a lehetséges kiutak keresése, konzervatív-szabadelvű (nevezhetjük polgárinak is) szemszögből. A munkához eddig még nem publikált forrásokat, elemzéseket, csak kis körben ismert belső munkaanyagokat is felhasználók.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: P. Szilczl Dóra

Téma: A participációs elmélet fogalmi keretének kidolgozása

Vezető kutató(k):

Horányi Özséb egy. tanár, BME GTK Szociológia és Kommunikáció Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Domschitz Mátyás megbízott óraadó, Budapesti Műszaki Egyetem Gazdaságtudományi Kar Szociológia és Kommunikáció Tsz.

Hamp Gábor egy. doc., Budapesti Műszaki Egyetem Gazdaságtudományi Kar Szociológia és Kommunikáció Tsz.

Pete Krisztián egy. ts., Pécsi Tudományegyetem BTK Filozófia Tsz.

P. Szilczl Dóra egy. ts., PPKE BTK Kommunikáció Int.

Szabó Levente egy. ts., Budapesti Műszaki Egyetem Gazdaságtudományi Kar Szociológia és Kommunikáció Tsz.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Milován Andrea: A rekonstrukció logikai és nyelvészeti hátteréről

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: Nyitott Enciklopédia

A pályázat(ok) futamideje: 2002–2004.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HAMP Gábor, *Kölcsönös tudás*, Bp., Typotex, 2006.

A kommunikáció mint participáció, szerk. HORÁNYI Özséb, Bp., AKTI, Typotex, 2007.

Nyitott Enciklopédia. www.communicatio.hu

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás három olyan terminus, az intézmény, a színtér és az ágens használatának elemzésére vállalkozott, amelyekről a kommunikációkutatás azt tartja, a kommunikációról gondolkodva megkerülhetetlenek. Kiinduló célunk az volt, hogy a kommunikációkutatásnak ma többek között saját eszközeinek szemügyre vételére is szüksége van – hogy ezek a kutatóeszközök, melyekkel a kommunikációt vizsgáljuk, valóban jól lássák el feladataikat. A kommunikáció fogalmát e kutatásban a participációra alapozzuk, amely szerint az egymással kommunikációban álló ágenssek felkészültségeiben (tudásokban, hiedelmekben, szokásokban) való kölcsönös részesedéséről érdemes gondolkodni, amelyek a sikeres (emberi) problémamegoldás szükséges feltételeként mutatkoznak meg. Egy fogalmi keret megalkotásáról van szó, mely segítségével a kommunikáció természetes helyét látjuk megtalálni az emberi dolgok között, részben pedig olyan kiindulópontot kínálunk a kommunikációkutatás számára, mely azzal kecsegtet, hogy segítségével a kommunikáció valamennyi jelenségtípusa egységes keretben válik leírhatóvá.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: P. Szilczl Dóra

Téma: Szakrális Kommunikáció Szakosztály

Vezető kutató(k):

Andok Mónika főiskolai docens, Pannon Egyetem, Antropológia és Etika Tsz.

Horányi Özséb egy. tanár, Budapesti Műszaki Egyetem Gazdaságtudományi Kar
Szociológia és Kommunikáció Tsz.

Szentistványi Rita PPKE HTK, Sapientia Szerzetesi és Hittudományi Főiskola

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Korpics Márta főiskolai tanársegéd, Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskola
Magyar Ágnes egy. ts., PPKE BTK Kommunikáció Int.

Nagy István főiskolai adjunktus, Általános Vállalkozási Főiskola

P. Szilczl Dóra tanársegéd, PPKE BTK Kommunikáció Int.

Tóth Pál egy. adj., PPKE BTK Kommunikáció Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

KORPICS Márta, P. SZILCZL Dóra, *Szakrális kommunikáció*, Bp., Typotex, 2007.

Egyház és kommunikáció: Egyház és média. [Megjelenés alatt.]

P. SZILCZL Dóra, *Párbeszéd vagy legitimáló stratégiák?* [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A 2005-ben alakult kutatócsoport feladatául tűzte ki két markáns jelenségkör kommunikációs szempontú végiggondolását. Az egyiket szakrális kommunikáció névvel jelöljük, s értjük alatta az ember és a transzcendens közti kommunikáció immanens alapú vizsgálatát. Az Isten-ember közti kommunikáció megértése ugyanis eddig hiányzott a kommunikációkutatásból. A másik téma a társadalomban megjelenő, a társadalmi nyilvánosság részeként szerepet betöltő egyházi kommunikáció vizsgálatát teszi meg tárgyául, komolyan véve az egyház és média viszonyának vizsgálatát. A szakcsoport munkáját egy virtuális nyitott enciklopédia szócikkeinek kidolgozása, konferenciák és kurrens, a témát érintő könyvismertetések készítése fémjelzi.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: P. Szilczl Dóra

Téma: A transzcendens megjelenése és manifesztációja a társadalmiban

Vezető kutató(k): Horányi Özséb egy. tanár, Budapesti Műszaki Egyetem Gazdaságtudományi Kar

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Korpics Márta kutató, Pécsi Tudományegyetem Vallástudományi Munkacsoport
P. Szilczl Dóra egy. ts., PPKE Kommunikáció Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: OTKA T 42836

A pályázat(ok) futamideje: 2003–2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

KORPICS Márta, *A zarándoklat mint a szakrális kommunikáció színtere*. [Megjelenés alatt.]

KORPICS Márta, SZILCZL Dóra, *Bevezető: Miért szakrális, miért kommunikáció? = Szakrális kommunikáció*, szerk. KORPICS Márta, P. SZILCZL Dóra, Bp., Typotex, 2007, 11–36.

P. SZILCZL Dóra,

Vallás és kommunikáció: A valláskutatás kommunikációs perspektívái = Tanulmányok a társadalmi kommunikáció témaköréből, szerk. FEHÉR Katalin, Bp., L'Harmattan, 2007, 69–86.

A mutakozásról: Érzékelés és vallás. [Megjelenés alatt.]

Vallás – tapasztalat – kommunikáció: A szakrális mint felkészültség. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A társadalmi térben az egyének tevékenykedése folytán időről időre sajátos szimbólumegyüttesek kerülnek elénk, melyeket valamilyen konvenció alapján valóságként ismerünk fel. A kutatások középpontjában e szimbólumok létrejöttének és fenntartásának közösségi módjai állnak. Szakrális kommunikációról beszélünk, mert az egyén elsődlegesen kommunikáció révén fér hozzá a vallással kapcsolatos felkészültségekhez: ezek segítségével veszi észre a mutakozó transzcendenst, s ezek adják meg keretét annak, ahogyan egyének és csoportok a transzcendens felé fordulhatnak. Azáltal, hogy az egyén közösségbe kerül másokkal, tudásokat oszt meg, és maga is birtokolja e megosztott tudás egy készletét. Éppen ezért a vallásosság vizsgálata elválaszthatatlan azoktól a kommunikatív helyzetektől, amelyekbe mint egyén bonyolódik, és attól a kommunikációtól, amelyet e felkészültség megszerzése érdekében folytat. A kommunikációs perspektívát szándékosan alkalmazzuk az emberi kultúrában meglévő szimbólumegyüttesek vizsgálatára, s nézzük a szimbólumalkotó ember felől (azaz az immanens oldalon állva) a transzcendensre irányuló kommunikációt.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Szőke-Milinte Enikő

Téma: Kríziskommunikációs kompetenciafejlesztés pedagógusoknál

Vezető kutató(k): Szőke-Milinte Enikő egy. doc., PPKE BTK Pedagógia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Faludi Ferenc Akadémia

A pályázat(ok) futamideje: 2003.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

SZŐKE-MILINTE Enikő,

Konfliktusok a tanárban, Mentor, 2003/2, 20–21.

Pedagógusok konfliktuskezelési kultúrája, Új Pedagógiai Szemle, 2004/1, 26–39.
<http://www.oki.hu/cikk.php?kod=2004-01-ta-Szoke-Pedagogusok.html>

A kommunikációs kompetencia fejlesztése, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005.

Konfliktuskezelés és pedagógusi tudás = Interdiszciplináris pedagógia és az oktatás finanszírozása: A IV. Kiss Árpád emlékkonferencia előadásai, szerk. BUDA András, KISS Endre, Debrecen, Debreceni Egyetem Neveléstudományi Tanszék, 2006, 161–175.

Konfliktuskezelés és pedagógusmesterség, Bp., OPKM, 2006.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás arra irányult, hogy a pedagógusok kommunikációs kompetenciájának javításával konfliktuskezelésüket tegye eredményesebbé. Egy reprezentatív felmérés segítségével vizsgáltam a pedagógusok konfliktuskezelésének sajátosságait, és ezek függvényében dolgoztam ki a kommunikációs szempontnak alárendelt fejlesztési lehetőségeket. A konfliktuskezelés kommunikatív modelljét kísérletileg alkalmaztam egy hatvanórás fejlesztő foglalkozás-sorozat segítségével. Az adatok statisztikai feldolgozása a modell eredményességét igazolta, melyet egy 2006-ban megjelent monográfiában (*Konfliktuskezelés és pedagógusmesterség*) be is mutattam.

KÖNYVTÁRTUDOMÁNY

* * *

MAGYAR NYELVÉSZETI TANSZÉK

Adatközlő: Dudás Anikó

Téma: Az alkotók és a mű-entitások reprezentálása a dokumentációs rendszerekben (Tulajdonnévkereső-elemek, authority control)

Vezető kutató(k): Dudás Anikó egy. adj., PPKE BTK Magyar Nyelvészeti Tsz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

DUDÁS Anikó,

A könyvtári névírás rejtelmerei: Egy lehetséges irányelv az ókori és a középkori személyek egységes besorolási adatainak létrehozásához, Könyvtári Figyelő, 2002/3, 457–473.

Thomas Hyde (1674), Domanovszky (1974), a Frankfurti Alapelvek (2003) és a katalógus kollokatív funkciójának összefüggései, Könyvtári Figyelő, 2004/3, 559–579.

A sorolási adatoktól a névtérig: A besorolási adatok kontrolljának kutatástörténete, Könyvtári Figyelő, 2005/2, 223–255.

Autorizálás (authority control) az információszervezés és -hozzáférés feladatkörében: Definíálás és nemzetközi tapasztalatok, Könyvtári Figyelő, 2006/4, 528–538.

A kutatási téma rövid leírása:

A bibliográfiák és más referenszforrások két legelemibb kereső- és rendezőeleme a személyek neve és a művek címe. A kutatási program célja, hogy a tájékoztatósi célú könyvtári és dokumentációs információs rendszerek alkalmazásait szem előtt tartva világítsa meg a személyek/alkotók és a művek reprezentálásának elméleti vonatkozásait.

* * *

MAGYAR NYELVÉSZETI TANSZÉK

Adatközlő: Dudás Anikó

Téma: A Katolikus Egyház 2000 éves történetéhez kötődő szerzők, művek, intézmények, közösségek névjegyzéke

Vezető kutató(k):

Dudás Anikó egy. adj., PPKE BTK Magyar Nyelvészeti Tsz.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

MÖB, Külföldi ösztöndíj, Rövid tanulmányút (Olaszország), Bölcsészettudomány, Mtp.: 1.1.2.

A pályázat(ok) futamideje: 2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

DUDÁS Anikó,

Már meglévő forrásból: Katolikus szerzők és liturgikus művek besorolási jegyzéke (ACOLIT: autori cattolici e opere liturgiche: una lista di autorita. 1–2. Milano, 1998–2000), Könyvtári Figyelő, 2003/3, 604–612.

Thomas Hyde (1674), Domanovszky (1974), a Frankfurti Alapelvek (2003) és a katalógus kollokatív funkciójának összefüggései, Könyvtári Figyelő, 2004/3, 559–579.

Nevek, antik nevek – autorizálás: Egy magyarországi felmérés eredményei, Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 2005/9, 411–424.

A sorolási adatoktól a névtérig: A besorolási adatok kontrolljának kutatástörténete, Könyvtári Figyelő, 2005/2, 223–255.

Autorizálás (authority control) az információszervezés és -hozzáférés feladatkörében: Definiálás és nemzetközi tapasztalatok, Könyvtári Figyelő, 2006/4, 528–538.

A kutatási téma rövid leírása:

Az ACOLIT Project az *Olasz Egyházi Könyvtárosok Egyesülete* nagyszabású vállalkozása, amely a Katolikus Egyház életét és történetét, az emberi civilizáció és művelődés kétezer éves időszakát meghatározó jelentős személyek, közösségek és intézmények azonosítását segíti elő az információs, dokumentációs rendszerek előállításai és felhasználói számára. Az 1995-ben indult munka hiánypótló kézikönyv kiadását tűzte célul. A tervezett öt kötetből napjainkig három jelent meg, köztük van a szerzetesrendekről készült eddigi legteljesebb egyetemes jegyzék is.

A kiadvány összegyűjti, rendszerezi és történetileg adatolja a neveket, megadja az *olasz, latin és más világnyelvek* megfelelőit, és minden esetben feltünteti az ere-

deti anyanyelvi névalakokat is. Elősegíti a szabványos, konzisztens névkezelést a könyvtári használatban.

A kutatómunka a következő feladatok elvégzését tűzi ki:

- az ACOLIT-kötetek korpuszának kiegészítése a magyar névvariánsokkal;
- kibővítése a *hungarica* adatokkal;
- a névanyag adaptálása és közreadása a magyar felhasználói igényeknek megfelelően.

NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK

* * *

NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK KÖZPONTJA

Adatközlő: Báger Gusztáv

Téma: A globalizáció hatása az EU versenyképességére és szociális területére

Vezető kutató(k): Báger Gusztáv egy. tanár, PPKE BTK Nemzetközi Tanulmányok Központja

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Balogh Gábor egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

Kőrösi István egy. doc., PPKE JÁK

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BÁGER Gusztáv,

Evaluation of the World Bank's Role in the Transition: Hungary, Bp., 2002.

A nemzetközi pénzügyi intézmények befolyása a gazdaságpolitikára, Gazdaság és Társadalom, 2002/1.

Az IMF és a Világbank új prioritásai, Bp., Miniszterelnöki Hivatal Stratégiai Elemző Központ, 2003 (Stratégiai Füzetek, 13), 79–101.

Az állami szerepvállalás új vonásai a XXI. század globalizált világában = Vissza az alapokhoz!, szerk. VIGVÁRI András, Bp., Új Mandátum, 2006, 9–41.

B. G., KOVÁCS Árpád, *A politikai és gazdasági szféra kapcsolatának fő vetületei: A minimális konszenzus alapjai = A közszféra és a gazdaság versenyképessége*, Bp., Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézet, 2007, 49–88.

A kutatási téma rövid leírása:

A globalizáció társadalmi hatásai alól az Európai Unió, benne Magyarország sem vonhatja ki magát.

A) Kutatásunk kiindulópontja, hogy az EU egykori nemzetállamokból épül fel. Éppen ezért a globalizáció megközelítés egyrészt nemzetállami, másrészt EU-szempontról releváns, illetőleg: vonatkoztatható az Unió tagállamaira, valamint az EU (mint egység) és a Világ kapcsolatára. Az Unió tagállamainak szintjén belső globalizációként, az EU-világ viszonylatban pedig külső globalizációként értelmezhe-

tő. Ha belső globalizációról van szó, akkor jelentése, hogy személyi, intézményi és politikai szinten egyaránt interkulturális kompetenciák kialakítására van szükség. Külső globalizáció értelmében pedig az EU-nak a globális tendenciákhoz alkalmazkodását és rendszerszintű integrálódását jelenti.

B) Az Európa Tanács 2004. decemberi ülésén megfogalmazódott az igény a globalizáció általános tendenciáinak feltárására és társadalmi dimenzióinak megerősítésére. A társadalmi tendenciák feltérképezése mindenekelőtt a társadalmi hatások méretének és természetének kutatását, a szociálpolitikai megközelítések erősségeinek és gyengeségeinek feltárását, valamint az egyes tagállamok és az EU szintjén meglevő struktúrák és intézkedések vizsgálatát jelentik a gazdaság, versenyképesség megerősítése és a polgárok jólétének, valamint társadalmi összetartásának védelme érdekében. A globalizáció társadalmi dimenzióinak megerősítése a társadalmi következményekre és azok kezelésére koncentrálnak, elsődlegesen a mobilitási lehetőségek javítását, a készségek fejlesztését, az esélyek növelését és a kockázatokkal szembeni magatartások kialakítását foglalja magában.

C) A tendenciákat figyelembe véve hipotézisként fogalmazzuk meg, hogy

1. a globalizáció hatására a nemzetállamhoz kötődő jóléti állam kudarcot vallott;
2. sem a belső, sem a külső globalizáció által felvetett társadalmi-kulturális kihívások nem kezelhetők a jóléti állam szociálpolitikai eszközeivel. Sőt továbbmegyünk:

3. a szociálpolitika (fogalmilag és tartalmilag) alkalmatlan az információs társadalmi kihívásoknak megfelelni;

4. az ipari társadalom megszűnésével, a posztindusztriális társadalom végén és az információs társadalom hajnalán új, életorientált szektor jelent meg; előtérbe kerültek az életdimenziók; a szociokulturális környezet fokozatosan élettársadalmivá alakul.

Kutatásunk ezen hipotézisek igazolásán túl központi kérdésnek tekinti olyan módszerek és eljárások feltárását, amelyek alkalmasnak tűn(het)nek az új kihívásoknak rendszerkonform módon megfelelni. Mindenekelőtt – az információs társadalommal párhuzamosan megjelenő neologizmusok közül – a szociologikára és a szociomatikára mint lehetséges módszerekre és eljárásokra helyezzük a hangsúlyt.

POLITOLÓGIA

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Balázs Zoltán

Téma: Analitikus politikaelmélet

Vezető kutató(k): Balázs Zoltán egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BALÁZS Zoltán,

A politikai közösség, Bp., Osiris, 2003.

Emberi méltóság, Jogelméleti Szemle, 2005/4. <http://jesz.ajk.elte.hu/balazs24.html>

Greatness as the Integrative Value of Politics, Telos, Winter 2006, 143–170.

A politikai kötelesség igazolásának hat stratégiája, Századvég, 2007/2.

Politikai értékelmélet, Bp., L'Harmattan, 2007.

A kutatási téma rövid leírása:

Az analitikus politikaelméletet Magyarországon kevesen művelik, inkább az eszmetörténeti műfaj dominál. Két fontosabb politikaelméleti monográfiám ebben a témakörben született, a jelzett tanulmányok mellett. Fogalom- és problémacentrikus megközelítésről, fenomenológiai érzékenységgű elemzésekről van szó, a tekintély, hatalom, bizalom, idő, értékek stb. témaköreiben.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Balázs Zoltán

Téma: Kolnai Aurél munkássága

Vezető kutató(k): Balázs Zoltán egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BALÁZS Zoltán,

Kolnai Aurél, szerk., bev., ford. B. Z., Bp., Új Mandátum, 2003.

Exploring the World of Human Practice: Readings in and about the Philosophy of Aurel Kolnai, társszerk. Zoltán BALÁZS, Francis DUNLOP, Bp., The Central European University Press, 2004.

KOLNAI Aurél, *Politikai emlékiratok*, ford. B. Z., Bp., Európa, 2005.

Szempontok Kolnai Aurél politikai gondolkodásának rekonstrukciójához, Politikatudományi Szemle, 2005/3, 27–36.

A kutatási téma rövid leírása:

Kolnai Aurél a magyar és az egyetemes politikai- és morálfilozófia egyik fontos 20. századi alakja, ismertsége egyre jobban növekszik itthon és külföldön is. Tanítványa, Francis Dunlop nagyon sokat tett ezért. Vele kapcsolatban állva magam is igyekeztem az elmúlt években ugyanezt megtenni, fordításokkal, konferenciákkal, tanulmányokkal, szerkesztett kötetekkel. A Magyar Politikatudományi Társaság az adott év legjobb publikációját Kolnai-díjjal jutalmazza. Kolnai tanulmányai egyre több egyetemi kurzus anyagába épülnek be.

SZOCIOLÓGIA

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Ferencz Magdolna

Téma: Értékek az internetes hálózati kommunikációban

Vezető kutató(k): Füstös László, Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia Tudományok Doktori Iskola

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Ferencz Magdolna egy. ts., PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia Tudományok Doktori Iskola pályázata doktoranduszok támogatására; témaszám: PDT-43

A pályázat(ok) futamideje: 2005.

A kutatási téma rövid leírása:

Az Internet társadalmi hatásait érintően a pilot study keretében zajló empirikus kutatás a következő kérdésre keresi a választ: milyen értékek közvetítése zajlik az internetes hálózati kommunikáció kiterjedt pályáin?

Jóllehet a közép-kelet-európai átmenet kulturális hatásai és a régióra jellemző információtechnológiai fejlődés nyomán zajló társadalmi változások közötti kölcsönhatás ma már nyilvánvaló tény, az értékrendszernek az internetes hálózati kommunikációval való kapcsolatát először e vállalkozás vizsgálja empirikus eszközökkel.

Kiindulópontunk szerint az Internet mint a szociális kapcsolatok kommunikációs médiuma a penetráció mai szintje mellett a kulturális termelés és újratermelés pályáinak olyan új terepe, mely értékközvetítő funkcióval bír. Ennek fényében kérdésfeltevésünk a következő: milyen értékeket szűr, és melyek kerülnek háttérbe a hálózatiság – azaz az internetes hálózati kommunikáció – kiterjedése révén?

Az empirikus vizsgálat pillérei a következők: terepkutatás, kvantitatív és kvalitatív adatgyűjtés és elemzés a legkiterjedtebb hazai internetes hálózat (iwiw) kommunikációs pályáin, valamint egy – a kutatás keretében kidolgozott és végrehajtott – a rendszeresen internetező magyar népesség reprezentatív mintáján lekérdezett kérdőíves vizsgálat adateredményeinek elemzése.

Az empirikus vizsgálat végső célja – túl azon, hogy megválaszolja a fent említett kérdéseket – tesztelni az Internet kulturális hatásaira vonatkozó szakirodalmi várakozásokat.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Gereben Ferenc – Babos János

Téma: Gyermekek egymás elleni agressziója az iskolában

Vezető kutató(k): Gereben Ferenc egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Ambrus Orsolya szociológus

Babos János szociológus, Ipartestületi Szakközépiskola

Csilléry Edit szociológus, Magyar Posta Zrt.

Gábor Melinda szociológus

Götz Orsolya hallgató, PPKE BTK

Lebedy Zsuzsanna joghallgató, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Int.

Lőw András egy. ts., PPKE BTK

Schlemmer Éva szociológus, PhD-hallgató

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Lőw András: Függelenség vizsgálata adathiányos, 2x2-es kereszttáblákon a kevérek illeszkedési mértékkel

Schlemmer Éva: Olvasási szokások a nemi szerepek tükrében

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Oktatási Minisztérium tkOKA I/33

A pályázat(ok) futamideje: 2006–2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Magyar szakirodalom-kutatás – Nemzetközi szakirodalom-kutatás – Kutatási beszámoló – Megoldási javaslatok – Iskolai prevenciós program – Jelenleg (a kutatás frissen lezárult voltára való tekintettel) mindegyik kézirat formájában érhető el, megjelenésük folyamatban.

A kutatási téma rövid leírása:

Kutatócsoportunk az Oktatásért Közalapítvány megbízásából és támogatásával végzett felmérést a budapesti 7–8. évfolyamos iskolások körében. A kutatás céljai a következők voltak:

- fényt deríteni az iskolai bántalmazás mértékére, ezáltal növelni a társadalom tudatosságát a probléma kezelését illetően;
- publikációk készítése;
- hazánkban jól használható vizsgálati módszerek kialakítása;
- alapkutatás elvégzése;
- az eredmények függvényében programtervezet kidolgozása, honlap megalkotása, fórum, szervezet biztosítása az érintettek (gyerekek, szülők, tanárok, intézményvezetők, egyéb szakemberek) számára.

A kutatás kezdeti fázisában felmértük és összehasonlítottuk a nemzetközi és hazai szakirodalom eddigi eredményeit, elméleti, gyakorlati megközelítési lehetősége-

it. Ennek során két tanulmány született, amelyek tartalmazzák a témával összefüggő definíciós problémákat; a vizsgált országokban elért eredményeket (több szak-, illetve tudományterület esetében is); példákat a különböző mérési módszerekre; valamint az egyes országokban kialakult kezelési módokra, megoldási javaslatokra. Az elemzés tárgyát képezték a skandináv országok, Németország, Franciaország, Nagy-Britannia, USA, Kanada és természetesen Magyarország.

Az elemzés tapasztalatai alapján, illetve szakemberekkel történt konzultációt követően készítettük el kérdőíveinket, valamint végeztük el a mintavételi eljárást, amely egy, az Országos Közoktatási Intézettől (OKI) kapott adatbázison alapult. Az adatbázisból módszertanos kollégánk egy véletlen kezdőpontú, szisztematikus mintavételi eljárás segítségével választotta ki a mintában szereplő iskolákat. Az adatfelvételt követően készítettük el kutatási beszámolóinkat, majd az elemzés során levont következtetések és a korábbi tapasztalatok alapján készítettük el a megoldási javaslatokról szóló tanulmányt. Végezetül kidolgoztunk egy, az iskoláknak szóló programot, melynek célja, hogy segítséget adjon a pedagógusoknak, iskolavezetőknek, diákoknak és szülőknek a jelenség kezelésére.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Gereben Ferenc

Téma: A Kárpát-medence magyarságának nemzeti és nyelvi identitása

Vezető kutató(k): Gereben Ferenc egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

A kutatás részvizsgálatokat is tartalmazott, így 2002 és 2005 nyarán a PPKE BTK több tucat szociológushallgatója vett részt olyan székelőföldi és vajdasági falukutatásokban, amelyek kutatási tematikája lényegében megegyezett az egy-egy ország magyar nemzetisége körében végzett (és az alábbiakban részletezett) reprezentatív felmérésekével. E vizsgálatok nyomán számos szakdolgozat és több publikáció született, illetve van folyamatban.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Országos Kiemelésű Társadalomtudományi Kutatások Közalapítvány (OKTK): A.1525/VIII.b; Oktatási Minisztérium Magyar–Holland (Felsőoktatási) Együttműködés „Hungarian Studies” Programja (M–H): 1639962002.

A pályázat(ok) futamideje:

Több pályázati lépcsőben, 2002 végéig; Több pályázati lépcsőben, 2003 végéig.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

GEREBEN Ferenc,

Hungarian Minorities and Central Europe: Regionalism, National and Religious Identity, ed. F. G., Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University of Humanities, 2002. [2nd, rev. ed.]

A Kárpát-medencei magyarság identitástudatának regionális és össznemzeti vonásai = Éltető anyanyelvünk: Írások Grétsy László 70. születésnapjára, szerk. BALÁZS Géza, A. JÁSZÓ Anna, KOLTÓI Ádám, Bp., Tinta, 2002, 186–192.

National and Cultural Identity of Hungarians in Vojvodina, Minorities Research, 2002, 106–119.

Kossuth, Széchenyi és a többiek: *Kárpát-medencei körkép a magyar történelmi tudatról*, Új Horizont, 2003/1, 111–114.

A határon túli magyarság (anya)nyelvhasználati szokásai = Nyelv és oktatás a 21. század elején: Nemzetközi tudományos konferencia előadásainak gyűjteménye, szerk. HUSZTI Ilona, KOLJADZSIN Natália, Ungvár, PoliPrint, 2005, 40–52.

A kutatási téma rövid leírása:

A határon túli magyarok identitásának kérdésével – számos projekt keretében – csaknem két évtizede foglalkozom. Az ezredforduló éveiben, különböző támogatók jóvoltából (ezek közül főntebb csak azokat tüntettem fel, amelyeknek támogatása átnyúlt a 2002–2007-es időszakra) sikerült öt ország (Magyarország, Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia) felnőtt magyar népességére kiterjedő és differenciáltabb vizsgálati metodikát felvonultató, újabb kérdőíves felméréssorozatot végezni. A reprezentatív minták országonként 500-1000 főt tettek ki, így végül 5 ország 244 településén 3839 kérdőív kitöltésére került sor a személyes kérdezés módszerével. (A kérdőív tetemes részét Tomka Miklósnak az Aufbruch nemzetközi kutatásban használt vallásszociológiai jellegű kérdései tették ki.) Jelen kutatás fő témája a nemzeti identitástudat, annak megléte vagy hiánya, valamint különböző szegmenseinek és típusainak feltárása volt. Így górcső alá vettük a nemzeti (nemzetiségi) önbesorolás, a nemzeti önkép és „máskép” (az auto- és heterosztereotípiák), a nemzeti szimbólumok és a történelmi tudat, a nemzettel és az adott kisebbségi csoporttal kapcsolatos jövőkép kérdését, valamint – mivel a közép-európai magyarság legfőbb identifikációs tényezőjének az anyanyelv bizonyult – a nyelvválasztási és -használati szokások vizsgálatára külön gondot fordítottunk. A kutatás két kérdés megválaszolását tekintette fő feladatának: a különböző identitástípusok mögött milyen társadalmi hajlamosító tényezők húzódnak meg, illetve hogy a különböző (politikai, nyelvi, gazdasági stb.) környezetet jelentő országok magyarságának identitás-jelenségei milyen mértékben hasonlítanak, illetve különböznek egymástól.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Gereben Ferenc

Téma: Magyar olvasáskultúra „határon innen és túl”

Vezető kutató(k): Gereben Ferenc egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Több tucat szociológus hallgató (PPKE BTK), akik részt vettek 2002-ben és 2005-ben az Intézet nyári falukutató táborában. (A lekérdezett kérdőívekben mindig szerepelt egy olvasáskultúrával kapcsolatos kérdésblokk). E kutatások művelődés-szociológiai vonatkozású eredményeiből több szakdolgozat született.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Schlemmer Éva: Olvasási szokások a nemi szerepek tükrében

Éhmann Gáborné Havas Mária: Egy székely falu olvasási szokásai

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Országos Kiemelésű Társadalomtudományi Kutatások Közalapítvány (OKTK): A.1525/VIII.b; Oktatási Minisztérium Magyar Holland (Felsőoktatási) Együttműködés „Hungarian Studies” projektje (M–H): 16399/2002

A pályázat(ok) futamideje:

Több pályázati lépcsőben, 2002 végéig; Több pályázati lépcsőben, 2003 végéig.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

GEREBEN Ferenc,

Olvasás- és könyvtárszociológiai vizsgálatok Magyarországon = Könyvtárosok kézikönyve, szerk. HORVÁTH Tibor, PAPP István, Bp., Osiris, 2002, 17–50.

G. F., NAGY Attila, *Korábbi és újabb adalékok Magyarország olvasás- és értéktérképéhez = Nemzeti és regionális identitás Közép-Európában*, szerk. ÁBRAHÁM Barna, G. F., STEKOVICS Rita, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003, 257–280.

Olvasáskultúra és identitás: A Kárpát-medence magyarságának kulturális és nemzeti azonosságtudata, Bp., Lucidus, 2005 (Kisebbségkutatás Könyvek).

Kisebbségi kétnyelvűség és olvasáskultúra: Ezredfordulós körkép a Kárpát-medence magyarságáról, Művelődés – Könyvesház-melléklet, 2006–2007, 1–4.

A határon túli magyarok kulturális identitása: különös tekintettel a tömb- és szóránymagyarságra, Pro Minoritate, 2007. tavasz, 24–38.

A kutatási téma rövid leírása:

A magyarországi olvasáskultúra empirikus kutatása végighúzódtott több évtizedes szakmai pályafutásomon. A könyvolvasás mennyiségi és minőségi mutatóinak változása mellett eleve tartalmazta a sajtóolvasási szokások, valamint az olvasásnak az egyéb művelődési szokásokkal és a médiával való kapcsolatának vizsgálatát is, később pedig kiterjedt az olvasási teljesítményeknek az értékrenddel, majd az önazonosság-tudat különböző szegmenseivel való kapcsolatának kutatására is. Az olvasáskultúra tanulmányozása nem öncélú: tapasztalataink szerint az olvasmányok és az olvasói ízlés világa leképezik az adott korszak társadalmi tudatállapotának főbb jellemző vonásait. A kilencvenes évek elejétől művelődésszociológiai vizsgálódásaim színterét sikerült az egész Kárpát-medence magyarságára kiterjesztenem. A földrajzi bővülés izgalmas szakmai kérdéseket hozott magával. Ezek közül talán a legfontosabb: a különböző kultúrájú-nyelvű országokban élő magyarok olvasáskultúrájának eltérő és hasonló vonásai sokat elárulnak a Kárpát-medencei magyarság tudati szétfejlődésének, illetve együttmaradásának kérdéséről. Az ezredforduló éveiben sikerült egy öt ország (Magyarország, Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia) felnőtt magyarságára kiterjedő, reprezentatív felméréssorozatot végezni, amely csaknem 4000 magyar nemzetiségű felnőtt lakos kérdőíves lekérdezését jelentette. A kérdőív jelentős számú kérdést tartalmazott az olvasáskultúrával és a fentebb jelzett témakörökkel kapcsolatban.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

PALLOSINÉ TOLDI Márta, *Könyvtárügy a pannon térségben*, Bp., Könyvtári Intézet, 2005.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Gereben Ferenc

Téma: Művelődési szokások és vallásosság

Vezető kutató(k): Gereben Ferenc egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Nagy Attila tudományos főmunkatárs, Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Int.

Rosta Gergely egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

Görgöy Rita szociológus

A Faludi Ferenc Akadémia keretein belül működő Fiatall Vallás- és Értékszociológusok Körének számos tagja, a PPKE volt szociológus hallgatói

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Asztalos Bernadett: Művelődési szokások és vallásosság a fiatalok körében

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

A projekt több résztvevőjét a Faludi Ferenc Akadémia pályázati alapon éves ösztöndíjakkal támogatta, illetve a Kerkai Jenő Egyházzsociológiai Intézet megbízásokkal látta el; továbbá a Faludi Akadémia rendezett egy konferenciát *Vallásosság és kultúra* címen 2006. május 12-én, és támogatja a konferencia anyagának – folyamatban lévő – megjelentetését.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Vallásosság, kultúra, oktatás: A Fiatall Vallás- és Értékszociológusok Körének tanulmánykötete, szerk. GEREBEN Ferenc, Faludi Ferenc Akadémia. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

Művelődésszociológiai kutatásaim során már régóta foglalkoztat az emberek művelődési-kulturális habitusának, valamint vallásos vagy nem vallásos voltának kapcsolata: a kapcsolat megléte vagy nemléte, illetve az előbbi esetben milyensége. E kérdésnek egy korábbi monográfiámban (*Könyv, könyvtár, közönség*, Bp., 1998.) egy teljes fejezetet szenteltem. Az utóbbi évek kisebb-nagyobb (országos reprezentatív, lokális jellegű, illetve egy-egy réteget érintő) felméréseiben rendre visszatért a témakör több-kevesebb eleme, részben kollegiális vagy saját kutatásokban, részben hallgatói szakdolgozatokban.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Gereben Ferenc

Téma: Vallásosság és nemzeti identitás

Vezető kutató(k): Gereben Ferenc egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Tomka Miklós egy. tanár, PPKE BTK Szociológia Int.

Görgőy Rita szociológus

Kolozsvári Judit szociológus

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Egyrészt az úgynevezett „Aufbruch” nemzetközi projekt kvalitatív megközelítésű rész kutatásához kapcsolódott; másrészt a „Kárpát-medence magyarságának nemzeti és nyelvi identitása” projektemhez (lásd ott), azon belül is elsősorban a Kerkai Jenő Egyházzsociológiai Intézet megbízásából végzett erdélyi survey-vizsgálathoz.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

GEREBEN Ferenc,

Religion und nationale Identität = Kirche im Aufbruch: Zur pastoralen Entwicklung in Ost(Mittel)Europa: Eine qualitative Studie, Hrsg. Paul M. ZULEHNER, Miklós TOMKA, Niko TOŠ, Ostfildern, Schwabenverlag, 2001, 307–317.

Vallásosság és nemzettudat: Vizsgálódások Erdélyben, GEREKEN Ferenc, TOMKA Miklós, Bp., Corvinus, Teleki László Alapítvány, 2001. [2. kiadás.]

G. F., GÖRGÖY Rita, KOLOZSVÁRI Judit, *A Kárpát-medencében élő magyar fiatalok értékvilága, vallásossága és identitástudata = Ifjúság, értékrend, vallás*, szerk. ROSTA Gergely, Bp., Faludi Ferenc Akadémia, 2003 (Agóra, 1), 49–61.

Nemzeti és vallási identitás kisebbségi és többségi helyzetben = Régió és oktatás – európai dimenziók, szerk. PUSZTAI Gabriella, Debrecen, Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete, 2005, 206–210.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás többretegű: eredetileg egy nagy nemzetközi vallásszociológiai kutatás (úgynevezett „Aufbruch”-projekt) egyik kvalitatív elemzésének témája volt, történeti-elméleti szempontból kísérelte meg számba venni a közép-európai térség vallási-felekezeti, másfelől a nemzeti identitás egybeeséseit, illetve diszkrepanciáit. A több ország magyarságára kiterjedő identitáskutatás (lásd *A Kárpát-medence magyarságának nemzeti és nyelvi identitása* projekt ismertetését) jó alkalmat teremtett arra, hogy empirikus módszerekkel is egybevegyünk a nemzeti identitás indikátorait a vallási, hitbeli és vallásgyakorlási megnyilvánulások különböző típusaival. A munka – a Kerkai Jenő Egyházzsociológiai Intézet megbízásából – az erdélyi magyarok vizsgálatával kezdődött, ebben a közegben kapta meg részletes elemzését; a többi négy régió, illetve ország (Felvidék, Kárpátalja, Vajdaság, Magyarország) felnőtt magyar népességének vonatkozó adatai – a részleges, áttekintő bemutatások után – még további, mélyebb elemzésre és prezentációra várnak.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Hidas Zoltán

Téma: Max Weber vallásszociológiája

Vezető kutató(k): Hidas Zoltán óraadó, PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Max WEBER, *Világvallások gazdasági etikája: Vallásszociológiai tanulmányok: Válogatás, összeáll., szerk., jegyz. HIDAS Zoltán, Bp., Gondolat, 2007.*

A kutatási téma rövid leírása:

Utolsó éveiben a szociológia egyik „alapító atyjaként” számon tartott Max Weber (1864–1920) két hatalmas művön dolgozott. Az egyik, a *Gazdaság és társadalom* címen ismert munka általános fogalmakat alkot és a társadalmi világ szabályszerű összefüggéseit rendszerezi. A másik, a világvallásokra épülő kultúrkörök szociológiája közelebb lép a történelemhez, és összehasonlító módon elemzi azt a kérdést, milyen irányokat vett az ember világhoz való viszonyulása.

Az utóbbi, terjedelmében is tekintélyes programból (*Gesammelte Aufsätze zur Religionssoziologie I–III.*) magyarul eddig csak szerény válogatás volt hozzáférhető.

A kutatás célja: Weber világvallások (hinduizmus és buddhizmus, konfucianizmus és taoizmus, ókori zsidóság) „gazdasági etikáját” tárgyaló vallásszociológiai tanulmányainak előkészítése magyar kiadásra; a kötet magyarázó jegyzetanyagának elkészítése.

A kutatás időtartama: 2005–2006. A kutatás az említett kötet megjelenésével zárult.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Hidas Zoltán

Téma: Szociológiai képek az emberről

Vezető kutató(k): Hidas Zoltán óraadó, PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HIDAS Zoltán,

Entzauberte Geschichte: Max Weber und die Krise des Historismus, Frankfurt, Lang, 2004.

A szerencsétlen tudat szociológiája: Max Weber kultúrafogalmához = Szellem és etika: A „100 éves a Protestáns etika” konferencia előadásai, szerk. MOLNÁR Attila Károly, Bp., Századvég, 2005, 201–213.

A kutatási téma rövid leírása:

Többé-kevésbé általánosan elfogadott önértelmezése szerint a szociológia az emberről szóló tudomány, amelynek tárgya az emberi cselekvés és annak társadalmi

rendje. Ennek megfelelően már az alapítók (Karl Marx, Émile Durkheim, Max Weber) szociológiájának is alapul szolgál az ember valamilyen meghatározott, bár sokszor rejtve maradó fogalma. A szociológia ebben az értelemben vett antropológiai jellege a későbbiekben sem veszett el, ám az azóta született nagyszabású – akár interakciós szemléletű (pl. Alfred Schütz), akár rendszerelméleti (pl. Talcott Parsons) – elméleti programokban sokszorosan és sokféle módosult. A készülő tanulmányok a nagyobb jelentőségű kezdeményezések köré szerveződve ezeket az összefüggéseket tárják fel: a szociológia így a megszokott saját nézőpontjaihoz képest új perspektívából tekint bennük önmagára – és persze miránk, az újkori Nyugat emberére.

A kutatás tervezett időtartama: 2006–2008.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Révay Edit

Téma: Magyarországi szerzetesrendek társadalmi integrációja és a generációváltás kérdései

Vezető kutató(k): Révay Edit tudományos munkatárs, PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

RÉVAY Edit,

Újrainduló szerzetesrendek egy megújuló társadalomban, Bp., Csíkszereda, Státus, 2003.

Néhány gondolat a papság létszámának változásáról, a lelkipásztori munkatársak plébániai életben betöltött szerepéről = *Úton: Tanulmányok Tomka Miklós tiszteletére*, szerk. HEGEDŰS Rita, RÉVAY Edit, Szeged, Szegedi Tudományegyetem BTK Vallástudományi Tanszék, 2007, 311–327.

Szerzetesség a rendszerváltás utáni Magyarországon, Vigilia. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A szerzetesség helyének, szerepének, mikro- és makrotársadalmi meghatározottságainak, a szerzetesrendek mint civil társadalmi intézmények jelentőségének tisztázása nélkülözhetetlen volt ahhoz, hogy a magyarországi szerzetesség részben 1950 előtti, részben jelenlegi helyzetét megérthessük. A számtalan kutatható területből, ebben a kutatásban két fő téma került előtérbe: a szerzetesség szociológiájának elméleti váza, valamint – empirikus adatok alapján – a szerzetesrendek tagjainak véleménye a rendjük rendszerváltást követő újraindulásáról Magyarországon. A kutatás most folyó szakaszában a rendek előljárói körében bekövetkező generációváltás és ennek a rend társadalmi jelenlétére, arculatára, belső struktúrájára gyakorolt hatását vizsgálom.

* * *

SZOCIOLOGIA INTÉZET

Adatközlő: Rosta Andrea

Téma: A fiatalkori bűnözés és bűnmegelőzés

Vezető kutató(k): Rosta Andrea egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ROSTA Andrea,

A fiatalkori bűnözés etiológiája a kriminológiai elméletek tükrében = Család – Gyermek – Ifjúság, 2005/1, 7–23.

A bűnmegelőzés elmélete, Bp., Piliscsaba, PPKE BTK Szociológia Intézet, Loisir, 2006 (Pázmány Társadalomtudomány, 3).

A bűnmegelőzés hazai története, Magyar Rendészet, 2006/4, 84–104.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás komplex módon tárja fel a fiatalkori bűnözés problémáját, érintve bűnözésük morfológiai jellemzését; a hazai és a nemzetközi kriminológiai elméletek, kutatási tapasztalatok tükrében bűnözésük okságát; illetve a megelőzés elsődleges, másodlagos és harmadlagos színtereit. A kutatás külön terepe a fiatalkorú elkövetőket érintő hazai és nemzetközi – elsősorban a büntető igazságszolgáltatás, illetve a bűnmegelőzés kapcsán megfogalmazott – jogszabályok elemzése.

A kutatás minden egyes – előbb említett – részénél a hazai tendenciák és jellemzők mellett kitér a nemzetközi vonatkozásokra is, mintegy összehasonlító, kritikai elemzést végezve.

A vizsgálat része egy empirikus survey-kutatás, mely a fiatalkorú elítéltek körében végez egy börtönvizsgálatot. A kutatás nem elsősorban a börtönviszonyok értelmezésére épül, mint inkább maguknak az elkövetőknek egy kriminálszociológiai vizsgálatát végzi el.

* * *

SZOCIOLOGIA INTÉZET

Adatközlő: Rosta Andrea

Téma: Fiatalkorú bűnismétlők kriminálszociológiai vizsgálata

Vezető kutató(k): Rosta Andrea egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Bűnmegelőzési tudományos tanulmányok (Biztonságos Magyarországért Közalapítvány) Sz: 4–6–16/22/2004

A pályázat(ok) futamideje: 2004–2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ROSTA Andrea, *A fiatalkori bűnözés megelőzése, avagy a fiatalkorú bűnismétlők kriminálszociológiai vizsgálata*, Bp., Biztonságos Magyarországért Közalapítvány, 2005 (BMK Kiskönyvtár – Tanulmányok, 2), 276–393.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás a fiatalkori bűnözés prevenciók lehetőségeit igyekezett bemutatni. Ennek részeként egy országos vizsgálatra került sor a fiatalkorúak büntetés-végrehajtási intézményeiben. A fiatalkorú elkövetők közül a bűnismétlő, visszaeső fiatalkorúak voltak a célcsoport, így a kutatás kimondottan az ezeket fogva tartó intézményekre fókuszált (Tököl és Szirmabesenyő).

A kutatás három módszert vett igénybe. Egyfelől egy survey-kutatást, az összes érintett fiatalkorú elítéltet érintve, illetve önéletrajz-elemzést, ez szabadon választható volt az elkövetők számára, valamint a helyzetet feltáró – elsősorban a dokumentumelemzés technikájára épített – fiatalkorú elkövetők ügyét kezelő intézmények SWOT-analízisét.

A kutatásban részt vettek a PPKE BTK szociológushallgatói, valamint a ME jogászhallgatói.

A kutatás egyfelől a fiatalkorú elítéltek szociológiai változóit (környezeti hatások, családi háttér, kortárs csoportok) igyekezett feltárni, illetve a konkrét elkövetésük kriminológiai, jogi ismérveit szedte csoportba, valamint a reagáló, kezelő intézmények sajátosságait elemezte az elkövetők által értelmezett viszonyában. A vizsgálatot kiegészítette a kérdőív és az önéletrajzok segítségével egy érték-, norma- és attitűd-vizsgálat.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Rosta Andrea

Téma: A friss diplomás pályakezdők a közép-magyarországi régióban

Vezető kutató(k): Rosta Gergely egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Fekete Attila egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

Papszt Miklós egy. ts., PPKE BTK Szociológia Int.

Rosta Andrea egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

Tomka Miklós egy. tanár, PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Regionális Munkaerő-fejlesztés – Életpálya Tanácsadó Iroda PPKE BTK, Sz: ROP-3.3.1.-2004-12-003/35

A pályázat(ok) futamideje: 2005–2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

A kutatás jelenleg még folyamatban van. Ezidáig elkészült két kutatási részjelentés. (Hozzáférhető: PPKE BTK Életpálya Tanácsadó Iroda, Piliscsaba.)

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás célja a pázmányos bölcsészhallgatók feltérképezése a munkaerőpiaci lehetőségek tekintetében. A kutatás érinti mind a végzett hallgatók munkaerőpiaci elhelyezkedését, mind a jelenlegi hallgatók ez irányú terveit. A vizsgálat

egyfelől utánkövetéses, már ami a végzett hallgatókat illeti, másfelől a campuson teszi lehetővé a hallgatók közvetlen megszólítását. A kutatási technika survey és interjúk felvételével történik a munkaadók, illetve potenciális munkaadók, valamint a munkavállaló egyetemi hallgatók körében. A felvételben a pázmányos szociológia szakos hallgatók vesznek részt.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Rosta Andrea

Téma: Homoszexualitás és drogfogyasztás

Vezető kutató(k): Rosta Gergely egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Rosta Andrea egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: KAB–KT–05–0006

A pályázat(ok) futamideje: 2005–2006.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

Zárójelentés az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium számára *Veszélyeztetett csoportok drogfogyasztási szokásai, avagy a homoszexualitás és drogfogyasztás kapcsolata* címmel.

A kutatási téma rövid leírása:

A kábítószer-fogyasztásban érdekelt latens csoportok felkutatása volt a kutatás célja. A homoszexuálisok mint esetlegesen érdekelt csoport vizsgálatára a 2005-ös nyári Sziget Fesztiválon került sor. A helyszínválasztásban szerepet játszott a homoszexuálisok ottani nyílt megjelenése, vállalt másságuk. A primer empirikus kutatás kvalitatív és kvantitatív, vagyis survey- és interjútechnikára épült. A kutatásban részt vettek a PPKE BTK szociológus hallgatói, illetve két oktató. A vizsgálat a Sziget Fesztivál egész ideje alatt tartott.

A vizsgálat elsősorban a homoszexuális személyek drogfogyasztó magatartásának morfológiájára irányult, ugyanakkor a vizsgálat részét képezte a másságukkal való attitűdjük, életérzésük, a társadalom irányából érkező visszajelzések tapasztalatainak elemzése is. A kutatás során úgynevezett szakértői interjúkra is sor került. A meginterjúvált személyek a másságukat felvállaló és azt a társadalom felé közvetítő érdekcsoportok tagjaiból kerültek ki.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Rosta Gergely

Téma: Ifjúság 2004

Vezető kutató(k): Bauer Béla, Mobilitás Ifjúságkutatási Iroda

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Rosta Gergely egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatócsoport további (nem PPKE-s) tagjai: Berényi Eszter, Dankó Adrienn, Gábor Kálmán, Gázsó Ferenc, Kovács Szilvia, Laki László, Máder Miklós Péter, Molnár Szilárd, Molnár Zsuzsanna, Nagy Ádám, Nemeskéri István, Pillók Péter, Ságvári Bence, Szabó Andrea, Tibori Tímea.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BAUER Béla, BERÉNYI Eszter, DANKÓ Adrienn, GÁBOR Kálmán, GAZSÓ Ferenc, KOVÁCS Szilvia, LAKI László, MÁDER Miklós Péter, MOLNÁR Szilárd, MOLNÁR Zsuzsanna, NAGY Ádám, NEMESKÉRI István, PILLÓK Péter, ROSTA Gergely, SÁGVÁRI Bence, SZABÓ Andrea, TIBORI Tímea, *Ifjúság 2004*, Bp., Mobilitás Ifjúságkutatási Iroda, 2005.

ROSTA Gergely,

Ifjúság és vallás – 2004, Új Ifjúsági Szemle, 2007. tavasz, 39–47.

A magyarországi vallási változás életkori aspektusai = Úton: Tanulmányok Tomka Miklós tiszteletére, szerk. HEGEDŰS Rita, RÉVAY Edit, Szeged, Szegedi Tudományegyetem BTK Vallástudományi Tanszék, 2007, 297–311.

A kutatási téma rövid leírása:

Az *Ifjúság 2004* vizsgálat a második olyan kísérlet volt, amely megpróbálta a társadalomtudomány, a szociológia eszközeivel leírni azokat a társadalmi, gazdasági átalakulásoknak (is) köszönhető változásokat és jellegzetességeket, amelyek a generációs újratermelődés folyamataiban végbemennek. A megismételt ifjúságkutatás egyik célja annak rögzítése, hogy az előző felvételhez képest mennyiben, milyen módon változtak az ifjúsági korosztályok iskoláztatását, elhelyezkedését, karrierjét, önállósodását és boldogulási esélyeit befolyásoló társadalmi tényezők, továbbá hogy ezek a hatások hogyan tükröződnek a fiatalok életmódjában, szabadidős tevékenységében, kulturális fogyasztásában.

A vizsgálat a 15–29 éves korosztály körében folyt, 8 000 fős reprezentatív minta survey típusú megkérdezésével 2004-ben. Rosta Gergely (PPKE BTK) a vallással kapcsolatos kérdések felelőse volt a kutatásban.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Rosta Gergely

Téma: Rekrutáció, értékek, egyetemenkép, jövőkép

Vezető kutató(k): Rosta Gergely egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Ambrózy Áron PPKE BTK egy. hallgató

Katona Krisztián PPKE BTK egy. hallgató

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Országos Kiemelésű Társadalomtudományi Kutatások Közalapítvány (OKTK) pályázata, Témaszáma: B.2084/IV/02

A pályázat(ok) futamideje: 2002.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

AMBRÓZY Áron, KATONA Krisztián, ROSTA Gergely, *30 kilométer – sok vagy kevés?: Az ELTE és a PPKE a bölcsészhallgatók véleményének tükrében*, Educatio, 2005. ősz, 574–589.

A kutatási téma rövid leírása:

Kutatásunk célja az ELTE és a PPKE mint két nagy „budapesti” bölcsészképző intézmény hallgatói bázisának összehasonlítása volt. Az összehasonlítás szempontjai a következők voltak:

- a hallgatók rekrutációs bázisának eltérései: családi, anyagi háttér,
- a hallgatók továbbtanulási motivációi közötti eltérések: pályaválasztás, egyetemválasztás, értékrendi különbségek,
- az egyetemi szubkultúra,
- saját és a másik egyetem megítélése,
- jövőkép, szakmai, magánéleti célok,

A vizsgálat survey-módszerrel történt, melyben a PPKE és az ELTE hallgatói vettek részt kérdezőbiztosként. A kutatás alapján készült TDK-dolgozat:

AMBRÓZY Áron, KATONA Krisztián, *Harminc kilométer, avagy mekkora a távolság az ELTE és a PPKE Bölcsészkarja között?*

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Rosta Gergely

Téma: REVACERN

Vezető kutató(k): Máté-Tóth András főiskolai tanár, SZTE BTK Vallástudományi Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Rosta Gergely egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int., a PPKE részéről a kutatás vezetője

Schanda Balázs egy. doc., PPKE JÁK Alkotmányjogi Tsz.

Tomka Miklós egy. tanár, PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatási konzorciumban Közép- és Kelet-Európából további 10 ország 13 intézménye vesz részt.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Támogató a Európai Unió FP6-os keretprogramja 028899

A pályázat(ok) futamideje: 2007–2009.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

A kutatási együttműködés keretében 2009-re készülnek publikációk.

A kutatási téma rövid leírása:

A REVACERN kutatási programcélja egy közép-európai kutatói hálózat létrehozása és ösztönzése, amely lehetőséget nyújt arra, hogy a résztvevők saját, nem a

REVACERN-ből finanszírozott kutatásaiban a hálózat más tagjai is részt vehessenek, azok eredményeit megismerhessék és terjeszthessék. A megvalósítás módja: találkozók és konferenciák szervezése, tanulmányok készítése, fiatal kutatói ösztöndíjak adományozása, új IT-rendszerek létrehozása.

A kutatásnak öt fő területe van, melyek közül a PPKE a „D” jelű „Comparative”, azaz „Összehasonlító” csoport vezetője, emellett az „A” jelű „Values and Roles” (Szerepek és értékek), valamint a „B” jelű „Identity” („Identitás”) elnevezésű Irányító Csoportok tagja.

A kutatási együttműködés alapját a Tomka Miklós (PPKE BTK) és Paul Zulehner (Bécsi Egyetem) által vezetett „Aufbruch II.” kutatás képezi, de attól eltérően a REVACERN nem kutatás, hanem nemzetközi együttműködési projekt.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Tomka Miklós

Téma: Vallási és erkölcsi pluralizmus – Religious and Moral Pluralism (RAMP)

Vezető kutató(k): Tomka Miklós egy. tanár, PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

8 ország kutatói mellett:

Rosta Gergely egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Korpics Márta: Zarándoklat, Pécsi Tudományegyetem

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Az erkölcsi és vallási pluralizmus fejlődése Magyarországon T 023403

Kiegészítő műszertámogatás M 028104

A pályázat(ok) futamideje: 1997–2000; 1998–2003.

A témavezetőnek a jelzett időszakban (2002–2007) megjelent, a kutatási témát legjobban reprezentáló publikációi (miközben a publikációk első fele 2002 előtti):

TOMKA Miklós,

L'Europa postcomunista e l'ateismo perdurante, Concilium, 2004/40, 141–152. [Olasz kiadás.];
Das postkommunistische Europa und das Fortbestehen des Atheismus, Concilium 2004/40, 211–218. [Német kiadás.]; *Post-Communist Europe and the Continued Existence of Atheism*, Concilium 2004/40, 105–113. [Angol kiadás.]

Catholics and Protestants in Post-Communist Europe = Religions Churches and Religiosity in Post-Communist Europe, ed. Irena BOROWIK, Kraków, Nomos, 2006, 37–51.

Is Conventional Sociology of Religion Able to Deal with Differences between Eastern and Western European Developments?, Social Compass, 2006, 251–265.

The Non-Religious = Eastern European Religion, ed. Miklós TOMKA, Edit RÉVAY, Bp., Piliscsaba, Loisir, 2006, 103–120.

Religion, its social scientific investigation and the problems of sociology of post-communist Orthodoxy = Challenges of Religious Plurality for Eastern and Central Europe, ed. Miklós TOMKA, Andrij YURASH, Lviv, Taras Soroka, 2007, 72–84.

Religiâ, ee social'no-naučnoe issledovanie i problemy sociologii postkommunističeskogo pravoslaviâ = Kafolikiâ: Sbornik materialov meždunarodnoj konferencii Pravoslavie v postsovetskie vremena: osmyslenie situacii, pod red. S. G. KARASË voj., Minsk, Hristianskij obrazovatel'nyj centr im. cvv. Mefodiâ i Kirilla, 2007, 33–40.

A kutatási téma rövid leírása:

A projekt hipotézise szerint a jelenleg megfigyelhető vallási és erkölcsi változások lényege nem mennyiségi, tehát nem hanyatlás és/vagy fellendülés, hanem tartalmi, azaz szerkezetváltozás. Ennek megfelelően a vallási és erkölcsi változások kutatásában sem elegendő az eddigi kritériumok számbavétele, hanem új szempontokat kell bevonni, valamint a régi és az új kritériumok egymáshoz való viszonyát és relatív fontosságát kell számba venni. A kutatás egyik kérdése, hogy az erkölcsi fejlődésnek a pszichológiában feltételezett fokozatossága miképpen alakult az elmúlt évtizedekben. További kérdés az erkölcsi és vallási típusok társadalmi, generációs és felekezeti meghatározottsága.

A kutatás empirikus bázisát egy 12 országban (a volt szocialista régióban Lengyelországban és Magyarországon) elvégzett adatfelvétel képezte, amiből számos publikáció született.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Tomka Miklós

Téma: Vallásosság Magyarországon és a Kárpát-medencében

Vezető kutató(k): Tomka Miklós egy. tanár, PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Gereben Ferenc egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

Hámori Péter egy. ts., PPKE BTK Szociológia Int.

Révay Edit tudományos munkatárs, PPKE BTK Szociológia Int.

Szatmárnémeti Római Katolikus Püspökség

26 fő, a nyári szakmai gyakorlatát végző szociológia szakos egy. hallgató

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Császár Melinda: A magyar státustörvény – jog és identitás (Corvinus Egyetem)

Tomka Orsolya: A magyar népesség egyházi jellegű közösségei a Délvidéken 1945-től napjainkig, különös tekintettel a református közösségekre (PPKE BTK)

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Az Országos Lelkipásztori Intézet által kezelt OTKA T 042943;

Renovabis: „Durchführung einer religionssoziologischen Studie als Grundlage der Diözesansynode in der Diözese Satu Mare”

A pályázat(ok) futamideje: 2002–2005; 2003–2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

TOMKA Miklós,

A kelet-közép-európai vallási változások szociológiája = Nemzeti és regionális identitás Közép-Európában, szerk. ÁBRAHÁM Barna, GERESEN Ferenc, STEKOVICS Rita, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003, 26–47.

Religiozitatea in Transilvania in perspectiva comparativa, Altera, 2003/9, 252–271.

T. M., Oleg TURIJ, *Vira piszljy atyeizmu: Religinye zsyttyjá v Ukrainyi v period demokratychnyh peretvoreny i gjerzsavnoj nyezaleznsosztvi*, Lviv, Insztitut Isztorii Cerkvi Ukrainyszko Kato-lickogo Unyverszitetu, 2004.

A legvallásosabb ország? Vallásosság Szatmárban, Erdélyben, Romániában, Bp., Piliscsaba, TIMP, 2005.

Nemzeti és vallási identitás a 20. század végi Szlovákiában és Magyarországon: Národná a naboženská identita na Slovensku a v Maďarsku na konci 20. storočia = Regionálna a národná identita v maďarskej a slovenskej histórii 18–20. storočia: Regionális és nemzeti identitásformák a 18–20. századi magyar és szlovák történelemben, red. Štefan ŠUTAJ, SZARKA László, Presov: Universum, 2007, 146–161.

A kutatási téma rövid leírása:

A Szent István-i Magyarország trianoni feldarabolása óta az anyaországban és az utódállamokban egymástól eltérő körülmények között és más ütemben fejlődött a magyar etnikum, egyes területek Magyarországhoz képest történelmi fáziskésésbe kerültek. A különbségeket a pártállami korszak nem csökkentette, hanem inkább tovább bonyolította. A társadalmi helyzet sajátosságai a vallásosság mikéntjében és az egyház szerepében is kifejeződnek. Az itt ismertetett munka a vallási változásnak Magyarországon és a szomszédos országok magyar népességében érvényesülő útjainak társadalomtudományi eszközökkel történő feltárása ami egy fehér folt régen esedékes empirikus vizsgálata. Ez beilleszkedik egy a régió egészét lefedő egyház-szociológiai kutatássorozatba, azaz nem csak magyar-magyar, hanem amelynek országoként a kisebbség-többség összehasonlításokra is módot ad, amelynek további tudományos érdekessége az egyazon politikai rendszeren belül, de különböző fejlettségi és társadalomszerveződési szinteken mutatkozó vallási változások (vagy más szóval a vallási változásokban érvényesülő politikai és társadalomfejlődési hatások) kimutatása, aminek stratégiai jelentősége pedig a magyarországi szekularizációhoz vezető mulasztások tudatosítása olyan területeken, ahol ez a szekularizáció még nem zajlott le és alkalmasint megelőzhető.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

CSÁSZÁR Melinda, *A kedvezménytörvény megjelenítése a központi román sajtóban*, Magyar Kisebbség, 2002/4, 291–309.

CSEDŐ Krisztina, CSÁSZÁR Melinda, *Az általános termékenységi arányszám alakulása Romániában 1980 és 1999 után*, Korunk, 2002/2, 104–108.

Szakrális kommunikáció: A transzcendens mutakozása, szerk. KORPICS Márta, P. SZILCZL Dóra, Bp., Typotex, 2007.

TOMKA Orsolya, *A magyarság kulturális és közéleti szerveződése a Délvidéken a két világháború között*, Confessio, 2006/1.

TÁRSADALMI TANULMÁNYOK

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Balogh Gábor

Téma: A gazdaság és a vállalkozások az információs társadalomban

Vezető kutató(k):

Önálló, telework jellegű kutatás

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Globalizáció és Lokalizáció Műhely tagjai (Brunczel Balázs, A. Gergely András, Kiss Endre)

Tudásalapú Gazdaság Műhely tagjai (Brunczel Balázs, V. Csorba Éva)

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

A Stratégiakutató Intézet (KSH-azonosító: 91042) által információs társadalom/tudástársadalom alapkutatás, illetőleg tudásalapú gazdaság alkalmazott kutatás keretében szervezett többéves kutatások 7000-es kezdőszámokkal

A pályázat(ok) futamideje: 2001–

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BALOGH Gábor,

Az információs társadalom politikai gazdaságtana, eVilág, 2003/8, 2–8.

Szerződéses viszonyok új útjai, eVilág, 2004/4, 20–24.

Vállalkozások IT-környezetben, eVilág, 2003/4, 2–8.

A kutatási téma rövid leírása:

Az információs társadalom gazdaságtanának jellegzetessége és a vállalkozások jellemzői információs társadalmi környezetben.

Az utóbbi évtizedek közgazdasági főáramlatát fokozatosan áthatja egy „új” diszciplína, az új politikai gazdaságtan, amely figyelmét a közösségi szektor és a politikai piacok tudományos vizsgálatára összpontosítja. Főbb művelői kutatási súlypontjaikat a politikai piacon megjelenő közösségi erőforrások, javak és szolgáltatások disztribúciójára, valamint igények kielégítésére helyezik. Ehhez felhasználják a közgazdaságtan döntéseméleti eljárásait, mindenekelőtt a kollektív döntéshozatal (social choice, public choice) módszertani apparátusát. A diszciplína az utóbbi években mintha paradigmatis irányt vett volna: miközben vizsgálódási és hatókörét megkísérli az információs társadalomra kiterjeszteni, maga is jelentős változásokon megy keresztül.

Alakulófélben van az információs társadalom politikai gazdaságtana, illetőleg a vállalkozások információs társadalomkonform alakzatai, úgynevezett hibrid szervezetek jelennek meg. Az információs társadalom nemcsak a gazdaságra és a vállalkozásokra, hanem a koordinációs mechanizmusokra is hatást gyakorol. Ezt tárgyalom a *Szerződéses viszonyok új útjai* című tanulmányban.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Balogh Gábor

Téma: Homo informaticus: hálózati polgár az információs társadalomban

Vezető kutató(k):

Önálló, telework jellegű kapcsolattartással a Stratégiakutató Kht-ben (KSH-azonosító: 91042)

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Angelusz Róbert egy. tanár, ELTE Társadalomtudományi Kar Szociológia Tsz.

Kiss Endre egy. doc., ELTE BTK Újkori és Jelenkori Filozófiai Tsz.

Terestyéni Tamástudományos főmunkatárs, MTA – ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport

Vámosi Zoltán főiskolai tanár, Gábor Dénes Főiskola

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Tudástársadalom alapkutatás keretében, 7000-es kódszámokon. [Nem a PPKE kezelte.]

A pályázat(ok) futamideje: 2001–2002.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BALOGH Gábor, *Homo informaticus: új embermodell? = A tudás társadalma: tanulmányok, esszék, reflexiók*, II, szerk. ELEK Andrea, Bp., Ipargazdasági Kutató és Tanácsadó Kft., (Információs Társadalom Könyvek, 5), 445–461.

A kutatási téma rövid leírása:

Az információs társadalom megjelenésével új emberkép konstruálódik. Ennek reprezentánsa a homo informaticus.

Hálózati polgárról vagy homo informaticusról akkor lehet szó, ha létrejön az ember-gép szimbiotikus kapcsolat, pontosabban ha – statikusan nézve – teljesül a $\tau \equiv E(H)$, ahol a τ a célt (eredményt), az E a várható értéket és a H a kiinduló helyzetet jelöli.

A hálózati polgár (homo informaticus) mivolta empirikusan négy dimenzióban (az információs technikák társas vetületein, a tudáson [információn], a döntési képességen és az életvezetésen keresztül), tevékenysége pedig három dimenzióban (racionalis, logikai és ösztöndimenziókon keresztül) vizsgálható.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Balogh Gábor

Téma: Identitás az információs társadalomban

Vezető kutató(k): Önálló, telework jellegű kutatás

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Csörgő Zoltán ügyvezető, Stratégiakutató Int.

Kiss Endre egy. doc., ELTE BTK Újkori és Jelenkori Filozófiai Tsz.

Terestyéni Tamás tudományos főmunkatárs, MTA – ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport

Vámosi Zoltán főiskolai tanár, Gábor Dénes Főiskola

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Információs társadalom/tudástársadalom alapkutatások 7000-es kezdetű kódszámokon

A pályázat(ok) futamideje: 2001–

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BALOGH Gábor,

Protokoll-identitás, I, eVilág, 2004/8, 8–12.

Protokoll-identitás, II, eVilág, 2004/9, 14–17.

Az információs társadalom dimenziói, Bp., Gondolat, Infonia, 2006 (Információ és Társadalom).

A kutatási téma rövid leírása:

Milyen identitás jellemzi az információs társadalom embertípusát, a homo informaticust? A kutatás eredményeként a következőket állapítottam meg.

Az identitás nem szükségképpen jelen idejű, viszont tényszerű; érvényessége inherens, feltétlen (abszolút) és irányadó (normatív). Ez azt jelenti, hogy az identitás időtlen és faktuális: mindegy, mikor állapítják meg, fontos, hogy tényszerűen történjék; ahhoz, hogy érvényessége kétségbevonhatatlan legyen, az azonosságnak belsőleg, abszolút értelemben, tér-időtől függetlenül és normatív módon kell fennállni. Ezek az összetevők a feltételei annak, hogy ha bárki bármikor elvégzi a műveletet (azonosságot állapít meg), mindig azonos következtetésre jut, vagy ugyanazt az eredményt kapja. Az információs társadalom specifikus jellemzője a protokoll-identitás. A protokoll-identitás a *principium identitatis indiscernibiliumon*, vagyis a megkülönböztethetetlenek azonosságának elvén alapul. Negatív megközelítésben ez azt jelenti, hogy minden, ami nem azonos, egyedileg is különbözik, ugyanis nincs a világon két – abszolút értelemben – tökéletesen azonos dolog. Ennélfogva ami megkülönböztethetetlen, számszerűen (egyedileg) azonos (*numero eadem*). Ilyen protokoll-identitás jellemzi a homo informaticust, illetőleg az e-kereskedelem résztvevőit.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Balogh Gábor

Téma: Az információs társadalom fogalma

Vezető kutató(k): Balogh Gábor egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Csorba József információ-szakértő, Információs Forrástájékoztató Iroda

Kiss Endre egy. doc., ELTE BTK Újkori és Jelenkori Filozófiai Tsz.

Varga Csaba elnök, Stratégiakutató Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Információs társadalom/tudástársadalom alap kutatások 7000-es kezdetű kódszámokon

A pályázat(ok) futamideje: 2001–

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BALOGH Gábor,

Egy túlterhelt fogalom, Információs Társadalom, 2006/1, 22–29.

Az információs társadalom dimenziói, Bp., Gondolat, Infonia, 2006 (Információ és Társadalom).

A kutatási téma rövid leírása:

Az általam folytatott kutatás az SKI alap kutatása keretében az alábbi témát ölelte fel: az információs társadalom fogalmának kialakulása és jelentésbeli változásai. A kutatás eredményeként megállapítottam, hogy 1. az információs társadalom szakkifejezés azon fogalmak közé tartozik, amelyek sikertörténetüket viszonylag rövid idő alatt és komoly „hátszélben” futották be; 2. az információs társadalom fogalma nem egységes: kontinensenként, sőt kontinenseken belül is eltérő tendenciák érvényesülnek.

Tanulmányaim az információs társadalom mibenlétét sajátos módon határozzák meg: eredettörténetének és intézményesülésének vázolásával bemutatják azt az utat, amely a társadalmi formáció aszimmetrikussá és túlterheltté válásához vezetett. Ehhez szemantikai-pragmatikus közelítésmódot használok. Végkövetkeztetesként megállapítom: tudományos szempontból veszélyes a fogalmat uniformizálni vagy politikai ideológiává emelni, mert ezáltal elveszíti jelentésbeli és értelmezési lehetőségeinek sokszínűségét.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

FÁBER Dávid,

eEurope 2005 Mindenki információs társadalma: Cselekvési terv, ford. F. D., INCO/11, www.inco.hu.

eEurope 2005: Benchmarking indikátorok, ford. F. D., INCO/11, www.inco.hu.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Balogh Gábor

Téma: Az információs társadalom szociális dimenziói

Vezető kutató(k): Ugrin Emese, Csorba József, Stratégiakutató Int. keretében Információs és Tudástársadalom Műhely

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Stratégiai Kutató Intézet (KSH-azonosító: 91042) keretében Információs és Tudástársadalom Műhely tagjai Ugrin Emese és Csorba József vezetésével

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

A Stratégiakutató Intézet (KSH-azonosító: 91042) által információs társadalom/tudástársadalom alap kutatás, illetőleg tudásalapú gazdaság alkalmazott kutatás keretében szervezett többéves kutatások 7000-es kezdőszámokkal

A pályázat(ok) futamideje: 2004–

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BALOGH Gábor,

Elsődleges dimenzió, eVilág, 2004/1, 2–7.

Szociális-e az informatika?, eVilág, 2005/7, 2–7.

Új diszciplína a szociomatika?, eVilág, 2005/10, 2–6.

A kutatási téma rövid leírása:

Az információs társadalom elsődleges dimenziója mesterséges. Az informatika mint az információs társadalom működésének technikai feltétele szociális jellemzőkkel rendelkezik. A *Szociális-e az informatika?* című cikkben a szociális informatika fogalmi megközelítésével, beágyazódásával és társadalmi aspektusaival foglalkozom.

Ugyanakkor az információs társadalom szociális dimenziójának és problémáinak kezelésére kevésbé alkalmasak az ipari társadalmi technikák, helyükbe adekvát technikákra van szükség. Ennek lehetséges formája a szociomatika. A szociomatika a következő kategóriákat tartalmazza: általános bevezetések, mesterséges élet, etnomatematika, általános rendszerelmélet, matematikai szociológia, médiapedagógia, modellalkotás, kvalitatív társadalomkutatás, racionális döntés (*rational choice*), önszerveződés, szimulációs módszerek, valamint szociális informatika.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Balogh Gábor

Téma: A kompetenciaalapú struktúra kiépítésének lehetősége a magyar közigazgatásban

Vezető kutató(k): Balogh Gábor egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Deák Máté, Ercsey-Orbán Melánia, Horváth Lilla, Kozák Anna, Kun Hajna, Németh Alexandra és Szabados Enikő, Berzlánovich Krisztián, Koltay Elvira, Mátrai Péter, Rácz Péter, Simon Imre Márton és Tóth Máté egy. hallgatók

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája: Szabó Ildikó

A kutatási témát legjobban reprezentáló legfontosabb publikációk:

Belső (nem nyilvános) anyagok az Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézete részére.

A kutatási téma rövid leírása:

A kompetenciaalapú struktúraprogram célja és feladata:

- feltárni és felmérni a hivatalos nemzetközi dokumentumokban is szorgalmazott kompetenciaalapú struktúra kiépítésének lehetőségeit és sajátosságait a magyar közigazgatásban;
- tudományos kutatás nyomán tapasztalatok és ajánlások megfogalmazása – tekintettel a teljesítményértékelésre (vö. Ktv. 34–36. paragrafusok), illetőleg a 301/2006. (XII. 23.) Kormányrendeletre.

A szervezetekkel kapcsolatban kétféle kompetenciastruktúra-kutatási irányzat figyelhető meg: az egyik a szervezeti kompetenciákat, a szervezet metakompetenciáit vizsgálja és modellezi, a másik az emberierőforrás-gazdálkodás (HRM vagy magyarul EEG) oldaláról indul ki, modellezi és építi fel a kompetens szervezetet.

Kompetenciakutatásunk általános célként tűzte ki, hogy tudományos módszerek segítségével feltárja, van-e lehetőség Magyarországon a közigazgatásban, mindezekelőtt az önkormányzati igazgatásban kompetenciaalapú struktúra kiépítésére.

Az általunk lefolytatott empirikus vizsgálat 5 dimenziót (énképet, sikerorientált-ságot, generikus kompetenciákat pozitív és negatív fontosság szerint, illetőleg az intézménnyel, munkahellyel kapcsolatos szempontokat) vizsgálva tárja fel adott szervezet kompetenciáit, készíti el kompetencialistáját és -struktúráját, illetőleg alkotja meg kompetenciamodelljét.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Balogh Gábor

Téma: Ügyféltípusok a társadalombiztosításban

Vezető kutató(k):

Részben önálló, a PhD-dolgozathoz szolgáló kutatás

PhD-tutor: Szántó Zoltán egy. doc., Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Kovács Martin, Gallup

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

6 hónap németországi tanulmányút ERASMUS-pályázat keretében

BKÁE pályázata PhD-hallgatók részére

MEH (Miniszterelnöki Hivatal)

A pályázat(ok) futamideje: 2001–2003.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BALOGH Gábor,

Racionális cselekvés és kollektív döntés a társadalombiztosításban, BKE, 2003. [Kézirat.]

Ügyféltípusok a társadalombiztosításban, Szociológiai Szemle, 2003/2, 101–115.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás témája az ügyféltipológia elméleti háttere és alkalmazási lehetősége a társadalombiztosítás ügyfélkörére, illetve ügyféltípusok alkotása. A kutatás eredményeként megállapítottam, hogy a gazdaságszociológia által javasolt tipológia a kockázattal szembeni viselkedésre vonatkozik, és nem alkalmas a társadalombiztosítás ügyfeleinek tipologizálására. A rendelkezésre álló empirikus adatok szerint rendszerkonform típusok alkothatók, ha az intézményi és nem intézményi cselekvés mentén különítjük el az egyes viselkedési formákat. Az intézményi cselekvés esetén a biztonság, szerzés és piacorientáció, a nem-intézményi cselekvés esetén pedig az (ön)érdekérvényesítés, hazardírozás és konfliktus dimenziókból mátrixot képezve alkotjuk meg őket.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Bartal Anna Mária

Téma: Az aktív szociálpolitikai megoldások hatásai és eredményei a rurális térségekben a szociális földprogramok kedvezményezettjeinek helyzete alapján

Vezető kutató(k): Bartal Anna Mária Békésy Posztdoktori Ösztöndíjas, PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Bozsonyi Károly címzetes docens, PPKE BTK Szociológia Int.

PPKE BTK Szociológia Int. „Civil társadalom – nonprofit szektor szociológiája” szakirány 10 hallgatója

Sziklai István osztályvezető, SZCSM

Tardos Katalin tudományos munkatárs, MTA Szociológiai Kutatóintézete

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Országos Tudományos Kutatási Alap, T038219

A pályázat(ok) futamideje: 2002–2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BARTAL Anna Mária, SZIKLAI I., *A szociális földprogramok kedvezményezettjeinek helyzete két kistérségben*, 2006 (Területi Statisztika, 9), 509–520.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás egy korábbi vizsgálat (Bartal Anna Mária: *Social Agricultural Program: Solving Social Problems in the Rural Areas*, OSRSS 1999–2001) eredményeire (Bartal Anna Mária: *Szociális földprogramok – avagy az aktív foglalkoztatás- és szociálpolitika alternatívái a rurális térségekben*) alapozva a Nógrád megyei szécsényi és a Tolna megyei tamási kistérségben követte a szociális földprogramok kedvezményezettjeinek helyzetét. Az eredmények szerint mind a programok jellegében, mind társadalmi-gazdasági beágyazottságában jelentős különbségek voltak a két kistérségben. Ebből következően a programok tipikus célcsoportjai is eltérők

voltak. Mindezek alapján megállapítottuk, hogy a szociális földprogramok hatékonyan és célzottan csak kistérségi szinten szervezhetők, illetve a programok támogatottságának növelésében jelentős deficit mutatkozik az EU-s pályázati elérhetőségek területén.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Bartal Anna Mária

Téma: Cél- és érdekorientált szervezetek a nonprofit szektorban (A nonprofit szervezetek új szempontú tipizálása egy empirikus kutatás eredményei alapján)

Vezető kutató(k):

Bartal Anna Mária Békésy Posztdoktori Ösztöndíjas, PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

„Humánerőforrás fejlesztése a civil szektorban” oktatói-kutatói ösztöndíj, Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért

A pályázat(ok) futamideje: 2003–2004.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BARTAL Anna Mária,

Cél- és érdekorientált szervezetek a nonprofit szektorban – a nonprofit szervezetek új szempontú tipizálása egy empirikus kutatás eredményei alapján, Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért, 2004. [Kutatási jelentés.]

www.nonprofit.hu/kiadvanyok/tanulmanyok.html

Cél- és érdekorientált szervezetek a magyar nonprofit szektor „elitjében” = B. A. M., *Nonprofit tanulmányok 2004–2006*, Piliscsaba, PPKE BTK Szociológia Intézet, 2007. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A formális statisztikai vizsgálatok mellett egyre inkább előtérbe kerül a nonprofit szektor és szervezeteinek funkcionális kutatása, amely a szervezetek társadalomban, gazdaságban elfoglalt szerepeit elemzi. A kutatásban a nonprofit szektor elitjét (legalább öt éve működő, közszolgáltatói feladatokat ellátó, magas bevételű szervezeteket) vizsgáltuk klaszterelemzéssel, a szektoron kívüli és belüli érdekérvényesítésben betöltött funkcióik alapján. Az eredmények szerint a hazai nonprofit szektor elitjében két jól körülírható csoportot tudtunk megkülönböztetni az érdekérvényesítés tekintetében: a célorientált szervezeteket, amelyek elsősorban a szervezeti misszióra koncentrálnak és kevésbé vesznek részt a különböző társadalmi partnerekkel való érdekegyeztetési folyamatokban. Az érdekorientáltnak elnevezett csoport – a szervezeti misszió mellett és a döntően ernyőszervezeti jellegből következően – mind a szektoron belül, mind a szektoron kívül erőteljesebb érdekérvényesítési funkciókat töltött be. Az eredmények alapján úgy látjuk, hogy ami ma történik a magyar nonprofit szektorban – a különböző döntések, forráselosztások, érdekartikuláció terén –, az a szektor elitjének, konkrétan az általunk érdekorientált szervezeteknek nevezett csoport aktivitásától, döntéseitől függ. Amennyiben ebbe a belső érdekérvényesítési

folyamatba más – például az elithez tartozó, célorientáltak nevezett – szervezetek nem tudnak és „nem akarnak” nagyobb arányban bekapcsolódni, akkor a szektort érintő döntésekben nem fognak megjelenni a különböző cél- és tevékenységcsoportok érdekei.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Bartal Anna Mária

Téma: Civil kapcsolati hálók az Ister–Granum Eurorégióban

Vezető kutató(k): Bartal Anna Mária egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Molnár Krisztina szociológus hallgató, PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Eurohíd Alapítvány Esztergom – Nemzeti Civil Alapprogram

A pályázat(ok) futamideje: 2006.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BARTAL Anna Mária,

B. A. M., MOLNÁR K., *Civil kapcsolati hálók az Ister–Granum Eurorégióban*, Esztergom, Eurohíd Alapítvány, 2006.

Hálózatok és régiós tudat az Ister–Granum Euroregió civil szervezeteinek körében = B. A. M., *Nonprofit tanulmányok 2004–2006*, Piliscsaba, PPKE BTK Szociológiai Intézet, 2007. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

Az Európai Unió egyik önmeghatározása szerint a régiók Európájának tekinti magát, ezért kiemelten fontosnak tartja a határokon is átnyúló regionális kapcsolatokat, összefogásokat. Mindezekből következően az Európai Unió kifejezetten szorgalmazza az állami, önkormányzati szervezetek és a civil szervezetek összefogásán alapuló regionális szövetségek működését, különösen a cross border régiókban. A kutatás célja az volt, hogy átfogó képet adjon az Ister–Granum Eurorégióban működő (magyar és szlovák) civil/nonprofit szervezetek sajátos jellemzőiről, helyzetéről, kapcsolati viszonyairól és egy Civil Parlament (újbóli) indításának fogadtatásáról. Az eredmények szerint az eltérő történeti fejlődés ellenére a két ország területén működő civil szervezetek mára intézményesültek, noha magukon viselik az országspecifikus jogi szabályozási sajátosságokat. A régiós tudat igen egyenetlenül terült szét a civil szervezetek körében, míg kapcsolataik fő dimenzióit a tevékenység, illetve a települési jelleg, valamint a formális-informális kötődések határozták meg. A szervezetek szükségesnek látták egy, az Eurorégió civil szervezeteit összefogó információs és érdekvédelmi szervezet létrehozását. A kutatás eredményei alapján megfogalmazott javaslatok alapul szolgálnak az Eurorégió lehetséges civil stratégiájának kidolgozásához, egy újraszerveződő Civil Parlament keretein belül.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Bartal Anna Mária

Téma: Civil szervezetek és civil projektek szerepe Debrecen város fejlesztésében

Vezető kutató(k):

Bartal Anna Mária Békésy Posztdoktori Ösztöndíjas, PPKE BTK Szociológia Int.

Kákai László egy. adj., Pécsi Tudományegyetem Politológiai Tsz.

Szabó István főosztályvezető, Központi Statisztikai Hivatal

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Debrecen város Önkormányzata – Századvég – Civil Akadémia

A pályázat(ok) futamideje: 2004.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BARTAL Anna Mária, KÁKAI László, SZABÓ István, *Civil szervezetek és civil projektek szerepe Debrecen város fejlesztésében*, Századvég – Civil Akadémia, 2005. [Kutatási jelentés.]

www.szazadveg.hu/civil/debrecenivil.pdf

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás célja az volt, hogy feltárjuk: milyen társadalmi erőt képviselnek Debrecenben a civil szervezetek, milyen kapcsolati hálóban működnek, honnan szerzik a forrásaikat, és mely tevékenységi területekre irányul leginkább a tevékenységük. Ennek érdekében egyfelől vizsgáltuk a városi civil szervezetek reprezentatív mintáján a szervezetek formális jellemzőit, másfelől a más „társadalmi szereplőkkel” létrejövő kapcsolataikat, végzetül pedig pályázati aktivitásukat. Az eredmények szerint a városi civil szervezetek elitje igen rétegzett képet mutatott, mind kapcsolatait, mind projektaktivitása szerint. Ezt a rétegződést leginkább a szervezetek tevékenységi területe, valamint a bevételeik nagysága határozta meg. Az állami/önkormányzati szektorral legnagyobb arányban az egészségügyi-szociális, valamint környezetvédelmi, település- és gazdaságfejlesztési szervezetek álltak; a helyi önkormányzat minden területen – bár eltérő arányban – kitüntetett szerepet kapott a civil szervezetek kapcsolati kötődéseiben. Mindezek az eredmények alapul szolgálnak egy szervezeterorientált városi civil stratégia kidolgozásához.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Bartal Anna Mária

Téma: First Findings (Analyzing the Impact of European Integration on the Hungarian Civil Society and initiating public debate on it)

Vezető kutató(k): Arató Krisztina egy. adj., ELTE AJK Politikatudományi Int., Civil Európa Egyesület

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Bartal Anna Mária egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

Nizák Péter ügyvezető igazgató, Soros Alapítvány

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Trust for Civil Society for CEE

A pályázat(ok) futamideje: 2007–2008.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ARATÓ K., BARTAL A. M., NIZÁK P., *First Findings – Analyzing the Impact of European Integration on the Hungarian Civil Society and initiating public debate on it.* [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás fő célja, hogy az Európai Unió dokumentumaiban megfogalmazott civil partnerség megvalósulását vizsgálja egyfelől makroszinten (döntéshozók, tervezési dokumentumok, Nemzeti Fejlesztési Tervek 2002–2006; 2007–2013), másfelől mezoszinten (Irányító Hatóságok, bonyolító és pályáztató szervezetek) és végezetül mikroszinten, a konkrét és megvalósuló projektek szintjén. A kutatás további célja, hogy mindezek alapján egy helyzetjelentést adjon Strukturális Alapok fogadásának magyarországi helyzetéről a civil partnerséget fókuszba állítva, illetve egy olyan „kézikönyvet” adjon ki (nyomtatott és elektronikus formában), valamint internetes fórumot nyisson a kérdés társadalmi vitáját elősegítve, amelyet a már és a most csatlakozó országok civil szervezetei is hasznosítani tudnak.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Bartal Anna Mária

Téma: A hálózatelemzés lehetőségei és gyakorlati konzekvenciái a nonprofit szervezetek vizsgálatában – egy ernyőszervezet esettanulmánya alapján

Vezető kutató(k): Bartal Anna Mária egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

„Humánerőforrás fejlesztése a civil szektorban” oktatói-kutatói ösztöndíj; Magyar Zoltán Felsőoktatási Közalapítvány – Civil Társadalomért Alapítvány 29/2006

A pályázat(ok) futamideje: 2006.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BARTAL Anna Mária,

A hálózatelemzés lehetőségei és gyakorlati konzekvenciái a nonprofit szervezetek vizsgálatában – egy ernyőszervezet esettanulmánya alapján, Magyar Zoltán Felsőoktatási Közalapítvány, 2006.
www.szochalo.hu/tudomany

= B. A. M., *Nonprofit tanulmányok 2004–2006*, Piliscsaba, PPKE BTK Szociológiai Intézet, 2007.
[Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

A globalizáció és a globális civil társadalom megjelenése olyan új jelenségeket – mint például a civil társadalom hálózatosodása – hozott felszínre, amelyekhez meg kellett találni a megfelelő elemzési és módszertani apparátust is. Ennek a hálózatosodásának megértéséhez „fedezik fel” a nonprofit kutatásban új módszertani apparátusként a kapcsolathálózati elemzést. A kutatás – kapcsolódva a nemzetközi nonprofit kutatások új irányzatához – egy ernyőszervezet vizsgálata alapján azt kívánta feltárni, hogy a hálózatelemzés eredményei miként hasznosíthatók a nonprofit szervezetek hatékonyabb menedzsmenti működésében, illetve milyen sajátos módszertani problémák jelentkeznek e szervezetek vizsgálata során. Az eredmények alapján úgy láttuk, hogy a hálózatelemzés – túl azon, hogy általa sikerült a tagszervezetek különböző típusú hálózati struktúráját elemezni – visszaigazolhatja a formális statisztikai vizsgálatok eredményeit, illetve a mélyebb és sokrétűbb elemzés lehetőségét kínálja a nonprofit kutatásban.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Bartal Anna Mária

Téma: Nonprofit szakirány tantervének kidolgozása, illetve a szakirányú oktatás-képzés beindítása a 2002/2003-as tanévben

Vezető kutató(k): Bartal Anna Mária Békésy Posztdoktori Ösztöndíjas, PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:
Békéssy György Posztdoktori Ösztöndíj OKM 142/2002

A pályázat(ok) futamideje: 2002–2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BARTAL Anna Mária,

Nonprofit elméletek, modellek, trendek, Bp., Századvég, 2005.

Milyen a magyar amöba?: A magyar nonprofit szektor változásai, Civil Szemle, 2006/3–4, 141–160.

The Hungarian Amoeba?: Change-profit Sector, Civil Szemle, 2006/3–4, 161–180.

A kutatási téma rövid leírása:

Az ösztöndíjas időszak célja a „Civil társadalom – nonprofit szektor szociológiája” című szakirány tantervének és tematikájának kidolgozása és a szakirány beindítása volt a PPKE BTK Szociológia Intézetében. A szakirányú képzés 2002 szeptemberében vette kezdetét. További cél volt a szakirányú képzéshez kapcsolódó, a nemzetközi és a magyar nonprofit szektor elméleteit, főbb szervezeteit és statisztikai sajátosságait összefoglaló szakkönyv megjelentetése.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

HEGYI Anita, HORVÁTH Ákos, MOLNÁR Krisztina, *Önként a gyakorlatban*, Bp., Közösség Ifjúsági Alapítvány, 2006.

KMETTY Zoltán, *A svéd civil társadalom – egy árnyaltabb megközelítésben*, Civil Szemle, 2006/2, 23–37.

MOLNÁR Krisztina, *Politikus civilek – civil politikusok*, 2005. <http://szocio.btk.ppke.hu/szakiranyok>

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Bartal Anna Mária

Téma: Nonprofit szervezetek érdekképviselése és kapcsolatrendszere

Vezető kutató(k):

Bartal Anna Mária egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.,
Kákai László egy. adj., Pécsi Tudományegyetem Politológiai Tsz.
Szabó István főosztályvezető, Központi Statisztikai Hivatal

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Nemzeti Civil Alapprogram – Századvég – Civil Akadémia

A pályázat(ok) futamideje: 2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BARTAL Anna Mária, KÁKAI László, SZABÓ István, *Nonprofit szervezetek érdekképviselése és kapcsolatrendszere*, Bp., Századvég, Civil Akadémia, 2005.

www.szaszadveg.hu/civil/civilorszag.pdf

A kutatási téma rövid leírása:

A hazai nonprofit szektor elitjére, 1500 szervezetre kiterjedő, reprezentatív kutatás vizsgálta a szervezetek között kialakuló kapcsolatokat, illetve ezek intenzitását és minőségét, valamint a szervezetek között létrejövő együttműködési, érdekképviselési (ernyőszervezetek, országos szervezetek, civil kerekasztalok) formákat; valamint a Nemzeti Civil Alapprogrammal kialakuló pályázati kapcsolatokat. Az eredmények szerint a Nemzeti Civil Alapprogram pályázatai sokkal inkább a szektorban meglévő hierarchiát konzerválják, ugyanis azok a szervezetek, amelyek részt vesznek az NCA kollégiumaiban, jóval nagyobb pályázati bevételről adtak számot, mint azok a szervezetek, akik nem munkálkodtak ilyen szorosan az NCA-ban. A nonprofit szektor egyik legfőbb szerepe a szektor külkapcsolataiban nyert erőforrás közvetítése. E tekintetben az eredmények azt mutatták, hogy a szektor elitjének több mint fele nyílt, míg kevesebb mint a fele zárt kapcsolatrendszerű szervezetnek mutatkozott. A nyílt kapcsolatrendszerű szervezetek leginkább pályázati, illetve szakmai és legkevésbé érdekegyeztetési kapcsolatba léptek az állami/önkormányzati, illetve a piaci szervezetekkel. Összességében megállapíthatóvá vált, hogy a szektor elitjét képviselő szervezetek erőforrás-közvetítése nagyban függ a szerve-

zeti formától, a tevékenységi területtől s a bevételek nagyságától. Mindezen eredmények a nemzeti civil stratégiai koncepciókban, illetve a nonprofit szervezetfejlesztési programokban válnak hasznosíthatókká.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Bartal Anna Mária

Téma: Nonprofit szervezetek és önkéntesek (Új szervezeti típusok és az önkéntes tevékenységet végzők motivációi)

Vezető kutató(k):

Bartal Anna Mária Békésy Posztdoktori Ösztöndíjas, PPKE BTK Szociológia Int.
Czike Klára ügyvezető, Kai – Consulting

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Országos Foglalkoztatási Közalapítvány (befogadó intézmény: PPKE BTK)

A pályázat(ok) futamideje: 2003–2004.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

CZIKE Klára, BARTAL Anna Mária, *Önkéntesek és nonprofit szervezetek: Az önkéntes tevékenységet végzők motivációi és szervezet típusok az önkéntesek foglalkoztatásában*, Bp., Civitalis Egyesület, 2005.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás a hazai önkéntes tevékenység fejlődését vizsgálta az önkénteseket foglalkoztató szociális célú nonprofit szervezetek körében. Az eredmények alapján, az önkéntesek motivációit tekintve, három fő típust sikerült kimutatni: a hagyományos, az új és a vegyes motivációjú önkéntes tevékenységet. A különböző motivációjú önkéntes tevékenységek szervezetileg jól differenciálhatóan jelentek meg az állam-/önkormányzatközeli, a gazdaságközeli és a bázisközeli nonprofit szervezetek körében. Mindezen eredmények az önkéntes munka szervezésében, illetve az önkéntesek rekrutálásában hasznosíthatók az önkéntesek foglalkoztatásával foglalkozó nonprofit szervezetek számára.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Bartal Anna Mária

Téma: Szlovákiai munkavállalók Esztergom és Dorog multinacionális vállalatainál

Vezető kutató(k): Bartal Anna Mária Békésy Posztdoktori Ösztöndíjas, PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Esztergom város Önkormányzata Eurorégiós Programiroda

A pályázat(ok) futamideje: 2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BARTAL Anna Mária, *Szlovákiai munkavállalók Esztergom és Dorog multinacionális vállalatainál*, Esztergom, Esztergom város Önkormányzata Eurorégiós Programiroda 2005. www.istergranum.hu [Kutatási jelentés.]

„Szabadon jönni, munkát találni, jobban keresni, magyarok közt lenni...” – szlovákiai munkavállalók Esztergom és Dorog multinacionális vállalatainál = B. A. M., *Nonprofit tanulmányok 2004–2006*, Piliscsaba, PPKE BTK Szociológia Intézet [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

Kutatásunk is azt támasztotta alá, hogy a Mária Valéria-híd átadása elindította, illetve elősegítette az uniós csatlakozással felfutó szlovákiai „munkavállalási boom”-ot Esztergom és Dorog multinacionális vállalatainál. Az uniós csatlakozás következményeképpen elháruló jogi akadályok a vállalatokat is erőteljesebb határon túli munkaerő toborzására ösztönözte. Eredményeink szerint egyfelől a vizsgált vállalatokhoz olyan szlovákiai munkavállalók ingáznak, akiknek többsége valamilyen szakképzettséggel rendelkezik, de ezt a szakképzettséget sem otthon, sem a jelenlegi beosztásában nem tudja használni. Másfelől a szlovákiai munkavállalók közül ma még nem az alacsony iskolázottságúak jelennek meg a magyar munkaerőpiacra. A kutatás figyelemre méltó eredményének tartjuk, hogy a megkérdezett szlovákiai munkavállalók közel egynegyede valószínűsíthetően olyan családokban él, ahol az egy főre eső jövedelem nem éri el a hazai létminimumot sem. Főként a munkahelytalálás egyéni, formális és informális csatornáinak vizsgálatai azt is jelzik, hogy egyre fontosabb lenne a két ország munkaügyi szervezeteinek együttműködése a térségi munkaerőpiac hatékony működtetésének érdekében. Szükséges lenne a gazdaság igényeivel harmonizáló, a foglalkoztatást elősegítő eszközök kialakítása, valamint a határmenti átjárás és ingázás figyelemmel kísérése, a feltárt problémákra munkaerő-piaci megoldások keresése.

* * *

KOMMUNIKÁCIÓ INTÉZET

Adatközlő: Bognár Bulcsu

Téma: Erdei Ferenc szociológiája a közéleti és tudományos diskurzus tükrében

Vezető kutató(k): Bognár Bulcsu egy. doc., PPKE BTK, Kommunikáció Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

MTA Bolyai János Posztdoktori Ösztöndíj

A pályázat(ok) futamideje: 2004–2007.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BOGNÁR Bulcsu,

„A merészség a koncepcióban.”: Erdei kísérlete a hajnali társadalomszemlélet adaptációjára *A magyar paraszttársadalom* című művében, Korall, 2004, 226–247.

Egy szintézis kísérlete: Erdei Ferenc Parasztok című művének társadalomszemléletéről, Társadalomkutatás, 2005/1, 171–192.

A harmadik út és a mezővárosi társadalomfejlődés: Erdei Ferenc városszociológiai összegzéséről, Szociológiai Szemle, 2005/2, 40–56.

Életmű a tanyás mezővárosi társadalmasodás ígézetében: Erdei Ferenc társadalomszerkezeti elemzéseinek sajátosságairól, Társadalomkutatás, 2006/3, 432–448.

A nemzeti radikális politika és a társadalomtudományos érvelés kettőssége Erdei Ferenc faluszociográfiájában, Aetas, 2006/1, 47–62.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Bögre Zsuzsanna

Téma: Társadalmi változások hatása az egyéni sorsok alakulására az 1945 utáni magyar társadalomban – A társadalmi változás hatása a vallásos magatartásra (különös tekintettel a diktatúra idejére 1948–1964) – Asszonyorsok az ötvenhatos forradalom bukása után

Vezető kutató(k):

Bögre Zsuzsanna egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

Máté-Tóth András főiskolai tanár, Szegedi Egyetem Vallástudományi Tsz.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Görgőy Rita szociológus

Horvát Jelena szociológus

Szegedi Anikó egy. hallgató

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

BÖGRE Zsuzsanna,

Asszonyorsok 1956 után, Valóság, 2002/10, 100–106.

Élettörténeti módszer elméletben és gyakorlatban: Feldolgozási javaslat és illusztráció, Szociológiai Szemle, 2003/1, 16–24.

Vallásosság és identitás a diktatúra idején, Bp., Pécs, Dialóg Campus, 2004.

Asszonyorsok: Ötvenhatos élettörténetek alapján, Bp., Ráció, 2006.

Élettörténet a társadalomtudományokban: Szöveggyűjtemény, szerk. B. Zs. [Megjelenés alatt.]

A kutatási téma rövid leírása:

Közel tíz éve foglalkoztat a társadalmi változás hatásának vizsgálata a biográfia-módszer felhasználásával. Központi kérdést jelent számomra, hogy az egyén és a társadalom viszonyrendszerét meg lehet-e érteni a mikroszociológia segítségével. Az élettörténetek gyűjtését először a vallásos emberek körében kezdtem el, többnyire a diktatúra időszakát is megélt idősebb korosztály életútját kutatva. Ebből született a disszertációm, illetve annak egy továbbfejlesztett változata, amelyet egy könyvben is megjelentettem. Az élettörténeti módszerben szerzett tapasztalataimat felhasználva újabb altémát találtam, nevezetesen az 1956-os forradalomban részt vett asszonyok magatartási stratégiáit próbáltam megérteni, különösen a forradalom megtorlása utáni időszakot tekintve. Ebből a témából is megjelentettem egy kötetet.

Ezt a témát folytattam egy látszólagos kitérővel, amikor az élettörténeti módszer kérdéseivel kapcsolatban egy szöveggyűjteményt szerkesztettem, részben azzal a céllal, hogy hozzájáruljak a hazai biográfia-kutatás fejlődéséhez. Alapvető érdeklődésem nem változott, újabb és újabb lehetőségek kiaknázására nyújt lehetőséget a módszer, s engem különösen az érdekel, hogyan lehet összeegyeztetni a szociológia tudományának követelményeit és az élettörténeti dokumentumok nyújtotta lehetőségeket. Jelenleg egy újabb altéma kutatása foglalkoztat – címe: *Szerzetesnővérek megéleléstörténetei a Kádár-korszakban és a rendszerváltás után* –, amelyben megkezdtem az interjúzást.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Hámori Péter

Téma: Ipari és mezőgazdasági telepítés, telepek és a konzervatív társadalmi reformpolitika Magyarországon 1920–1944

Vezető kutató(k): Hámori Péter egy. ts., PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Magyar Politikatörténet Alapítvány ösztöndíja; Faludi Ösztöndíj

A pályázat(ok) futamideje: 2004; 2002, 2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HÁMORI Péter,

A magyarországi agrár-szociálpolitika kezdetei, Századok, 2003/1, 1–42.

Kísérlet a magyar falu lakáskérdésének megoldására a két világháború közötti Magyarországon, Aetas, 2004/1, 49–73.

ONCSA (Országos Nép- és Családvédelmi Alap), Országépítő, 2004/2, 5–13.

„Szegények mindig lesznek veletek”: *Tanulmányok a magyar szociálpolitika történetéből*, Bp., Loisir, 2006.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás során mindenekelőtt nem építészeti vagy településmorfológiai célokat fogalmaztunk meg, hanem a hatalomnak, a társadalomnak és a „paternalista szociálpolitikának” egymásra gyakorolt hatását kívánjuk tanulmány tárgyává tenni, különös figyelmet fordítva a konzervatív család- és pronatális politikák történetére, sikereire és kudarcaira.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Hámori Péter

Téma: A magyarországi társadalompolitika története 1945 előtt

Vezető kutató(k): Hámori Péter egy. ts., PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Magyar Politikatörténet Alapítvány ösztöndíja; Faludi Ösztöndíj

A pályázat(ok) futamideje: 2004; 2002, 2005.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HÁMORI Péter,

Lásd az *Ipari és mezőgazdasági telepítés, telepek és a konzervatív társadalmi reformpolitika Magyarországon 1920–1944* témájú kutatásnál, továbbá:

Teleki Pál szociálpolitikája = Teleki Pál emlékezete, szerk. RICZEL Etelka, Gödöllő, Teleki Pál Társaság, 2005, 35–41.

Magyar társadalompolitika a visszacsatolt Felvidéken és Észak-Erdélyben = Integrációs stratégiák a magyar kisebbségek történetében, szerk. BÁRDI Nándor, SIMON Attila, Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2006 (*Diputationes Samarienses*, 7), 167–188.

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás során az 1945. előtti magyar szociál- és társadalompolitika fő irányait kívánuk feltérképezni, mindenekelőtt forrásfeltáró (tehát elsősorban levéltári) kutatómunkával; fő forrásbázisunkat a vidéki és az elcsatolt egykor magyarországi vármegyék levéltári anyaga jelenti. A társadalompolitikát a megszokottnál (szociálpolitika) szélesebben értelmezve tesszük vizsgálat tárgyává, beleértve olyan, nem teljesen megszokott területeket is, mint a nevelés, a társadalmi és nemi szerepekről alkotott kép változása, vagy éppen a nemzetépítő (és nemzetiségi) politika.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Hámori Péter

Téma: Női és férfi szerepek a magyar polgári társadalomban

Vezető kutató(k): Hámori Péter egy. ts., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

HÁMORI Péter,

Női szerepek és szociálpolitika Magyarországon, Korall, 2003. szeptember, 30–48.

Hatalom, „népnevelés” és házasság: Elképzelések a családok házasságának befolyásolására az ONCSA működésében = Nők és férfiak... Avagy: a nemek társadalomtörténete (Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület Konferenciája, 2002.), Nyíregyháza, Nyíregyházi Tanárképző Főiskola, 2004 (*Rendi társadalom – polgári társadalom*, 16), 286–296.

Férfiak és nők „egy nemes politicumi testben”: Bárány Péter röpirata a nők választójogáról (1790), Korall, 2007. május, 193–204.

A kutatási téma rövid leírása:

A magyar történeti közéletben jelenlévő, ott szerepet vállaló nők kutatása a magyar történetírásban – a gender témának az európai és amerikai társadalomtörténetírás „mainstream”-jába való bekerülése után jó másfél évtizeddel – a közelmúltban vált több kutató érdeklődési területének részévé. Kezdetől nyilvánvaló volt, hogy a magyar feudális és polgári kor (melyre kutatásunkat korlátozzuk) alapvetően férfi-

központú társadalma a közéleti részvételt elsősorban a „társadalmi nemváltáshoz” kötötte, azaz olyan szerepek, sőt magatartásformák felvételéhez, melyek által a biológiailag nőnek született személy kvázi-férfivé vált a nyilvánosság szemében (ékes példát ad erre a legutóbbi publikációnkban bemutatott 18. századi „feminista” röpirat). Kutatásunk két dolgot szándékozik körüljárni: egyfelől azt, hogy hogyan viszonyultak mindehhez az érintett nők (különösen a szociálpolitikai munkatéren dolgozók), másfelől, hogy a konzervatív társadalmi reformmozgalmakban részt vevő, vagy inkább azok perifériáján elhelyezkedő egyes női gondolkodók (mint pl. Geöcze Sarolta, Farkas Edit és Slachta Margit) milyen sajátosan női, ugyanakkor keresztény életpályákat próbáltak kikísérletezni, megalkotni.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Keszei András

Téma: A kulturális örökség fogalmának meghatározása

Vezető kutató(k): Erdősi Péter tudományos munkatárs, ELTE BTK Atelier Társadalomtudományi Központ

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Keszei András egy. ts., PPKE BTK Szociológia Int.

Sonkoly Gábor egy. doc., ELTE BTK Atelier Társadalomtudományi Központ

A kutatást a Teleki László Intézet fogadta be.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma: NKFP 5/019

A pályázat(ok) futamideje: 2001–2003.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

ERDŐSI Péter, *A kulturális örökségvédelmi törvény vitája a magyar parlamentben = Társadalmi önismeret és nemzeti önazonosság Közép-Európában*, Bp., Teleki László Alapítvány, 2002, 269–279.

ERDŐSI Péter, SONKOLY Gábor, *Bevezetés = A kulturális örökség*, Bp., L'Harmattan, Atelier, 2004, 7–22.

KESZEI András, *A megfoghatatlan nyomában (A szellemi örökség meghatározása és a kultúra szerepének ártértekelődése) = Társadalmi önismeret és nemzeti önazonosság Közép-Európában*. Bp., Teleki László Alapítvány, 2002, 255–268. [Ugyanezen a címen, apróbb változtatásokkal megjelent az Európai Folklór Intézet EFI Communicationes sorozatában is.]

A kutatási téma rövid leírása:

A kulturális örökség fogalmának nyugat-európai diadalútja után az utóbbi 5-10 évben Magyarországon is egyre inkább ismertté vált a kifejezés, annak részletes tisztázása nélkül, hogy pontosan mit is érthetünk alatta. Az adaptáció sikerességét a meghatározás és a politikai szerep tisztázásával igyekeztünk előmozdítani a kutatás eredményeivel.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Keszei András

Téma: Történeti társadalomtudomány vagy társadalomtörténet?

Vezető kutató(k): Keszei András egy. ts., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatási téma rövid leírása:

A társadalomtörténet határterülete a humán és a társadalomtudományoknak, elméleti és módszertani szempontból is. A leírás, értelmezés hermeneutikai hagyományát ötvözi a társadalomtudományok elméleti és módszertani igényességével. Az ötvözés vagy inkább összehangolás lehetőségeit elsősorban az utóbbi 200 év magyarországi társadalmi folyamataival kapcsolatban vizsgálom, az eddigi értelmezési paradigmák finomításának igényével. A publikációs tevékenységet megelőző lépésként a Szociológia Intézet 2006 novemberében egy kisebb konferencia, műhelybeszélgetés keretében járult hozzá a kutatási eredmények nyilvánosságra kerüléséhez és finomításához.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Tomka Miklós

Téma: A családok helyzete és jövője Magyarországon és a térség átmeneti társadalmaiban

Vezető kutató(k): Tomka Miklós egy. tanár, PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

4 ország kutatói között:

Farkas Péter címzetes docens, PPKE JÁK

Lakner Zoltán főiskolai docens, PPKE VJK

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Családok helyzete, jövője Magyarországon és a térség átmeneti társadalmaiban
Egészségügyi és Szociális Minisztérium 34.595/2003–0009CSF számú szerződés

A pályázat(ok) futamideje: 2003.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

FARKAS Péter, *A szeretet közössége: A családpszichológia alapjai*, Bp., l'Harmattan, 2006.

TOMKA Miklós,

Egyházi válaszok és stratégiák a társadalmi problémák megoldásában, Confessio, 2002/3, 23–29.

Ezek a mai fiatalok! Avagy mégis milyenek?, Ifjúsági óra, 2004/1, 2–5. [Balogh Eszter interjúja.]

Ezek a mai fiatalok! Avagy mégis milyenek? = BALOGH Eszter, *Gondolatébresztő*, Bp., Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, 2005, 1–7. [Balogh Eszter interjúja.]

A kutatási téma rövid leírása:

A kutatás a hazai családszociológia és családstatistika eredményeinek és ezen át a házasságkötéssel és a családdal kapcsolatos társadalmi magatartásnak és véleményeknek az áttekintésére vállalkozott. Az eredmény az anyaggyűjtésen túl egy hazai és külföldi kutatók részvételével tartott konferenciában, kisebb cikkekben és egy tankönyvként is használható kötetben materializálódott.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Tomka Miklós

Téma: Az egyházak civil társadalmi szerepe Budapesten és Pest megyében (Az Országos Lelkipásztori Intézet által gondozott, a PPKE-vel együttműködve készült kutatás)

Vezető kutató(k): Tomka Miklós egy. tanár, PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Káldos János egy. ts., PPKE BTK Szociológia Int.

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

Az egyházak civil társadalmi szerepe Budapesten és Pest megyében című, KMR–TUD–09/2002 számú, az Országos Lelkipásztori Intézet által gondozott *Pro Régió* kutatás

A pályázat(ok) futamideje: 2002–2004.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

TOMKA Miklós,

Emergence of Civil Society and Its Obstacles in Post-communist Europa: Some Small Reflections = The Dialogue of Cultural Traditions: A Global Perspective: An International Conference. Istanbul August 8–9, 2003, ed. George F. McLEAN, Washington, Council for Research in Values and Philosophy, 2003, 177–180.

Az egyházak – a civil társadalom szereplői = T. M., *Vallás és társadalom Magyarországon*, Bp., Piliscsaba, Loisir, 2006, 172–182.

Szubszidiaritás és Egyház és „civil társadalom” = T. M., *Egyház a társadalomban*, Bp., Piliscsaba, Loisir, 2007, 85–102.

A kutatási téma rövid leírása:

Casanova híressé vált könyve szerint a modern társadalomban az egyház társadalmi megjelenése szempontjából nem az állam-egyház közötti kapcsolat, hanem az egyháznak a civil társadalomban való részvétele, azaz nem annyira az egyház szervezeti, hanem inkább közösségi valósága a meghatározó.

Az egyház közösségek közössége. Egyik fő alapegysége az egyházközség/gyülekezet, amely egyúttal a helyi társadalom egyik legfontosabb integrációs egysége. Az egyházközség/gyülekezet nem csupán hitbuzgalmi közösség, hanem a közösségképződés, a társas kapcsolatok, az ifjúsággal foglalkozás, szociális gon-

doskodás és kulturális tevékenységek (stb.) helye. Ezek a tevékenységek a társadalom élete és szerveződése szempontjából is jelentősek, különösen olyankor, amikor a társadalom korábbi szerves együttműködése megbomlott, és az újraszerveződés nehézkesen halad. Az egyházközségek (és egyéb vallási csoportok) civil társadalmi szerepe ellenben sem az egyházon belül, sem a profán társadalomban nem igazán tudatosul, s a benne rejlő lehetőségeket ennek megfelelően nem ápolják módszerelesen.

A kutatás regionális adatfelvételek és helyi esettanulmányok segítségével a különböző típusú egyházi közösségek civil társadalmi szerepének, a profán társadalomban való tényleges részvételüknek, a velük szembeni igényeknek és további részvételük lehetőségeinek áttekintésére törekszik.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Tomka Miklós

Téma: EVS (Európai Értékrend Vizsgálat)

Vezető kutató(k):

Nemzetközi együttműködésben megvalósuló kutatás. Magyar koordinátor és kutatásvezető 2005-ig: Tomka Miklós egy. tanár, PPKE BTK Szociológia Int.

2005-től a magyar koordinátor: Rosta Gergely egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

46 ország kutatói együttműködésében megvalósuló kutatás.

A témához kapcsolódó PhD-hallgatók neve és témája:

Földváry Mónika: Vallásosság és értékek együttjárása a magyar társadalom generációiban

Rosta Gergely: Vallásosság, politikai attitűdök és szekularizáció Nyugat-Európában 1981–

A Tomka Miklós által írt, jelzett időszakban (2002–2007) megjelent, a kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk:

TOMKA Miklós,

Wertpräferenzen in Ost und West = Die europäische Seele: Leben und Glauben in Europa, Hrsg. Hermann DENZ, Wien, Czernin, 2002, 179–203.

Tendances de la religiosité et de l'orientation vers les Eglises en Europe de l'Est, Social Compass, 2002/4, 537–552.

Les transformations religieuses en Europe centrale et orientale, Revue d'Études Comparatives Est–Ouest, 2004/35, 11–35.

Entwicklungen in Gesellschaft und Kirche in Ost-Mitteleuropa = Rudern auf stürmischer See: Sozialethische Perspektiven in Mitteleuropa, Helmut RENÖCKL, Dominika DUFFEROVÁ, Alfred RAMMER, Wien, Würzburg, Echter, 2006, 53–68.

Gesellschaften, Kirchen und Religiosität in Mittel- und Osteuropa im Ländervergleich = Die Kirchen und das Erbe des Kommunismus, Hrsg. Katharina KUNTER, Jens Holger SCHJØRRING,

Erlangen, Martin Luther-Verlag, 2006, 13–40.

Religion in Europe: Sociological considerations with special reference to Central and Eastern Europe = Religion and European integration: Religion as a factor of stability and development in South Eastern Europe: Proceedings of contributions from Maribor Dymposium 2005, ed. Silvio DEVETAK et al., Weimar, VDG, 2007, 16–37.

A kutatási téma rövid leírása:

Korábban Európának a kereszténységre támaszkodva közös értékrendje volt. A kutatás kiinduló kérdése, hogy létezik-e még ilyen jellegzetesség, ami Európát más régióktól megkülönbözteti? Meghatározó-e még a keresztény múlt? Ha pedig nem, került-e a helyére más meghatározó érték? A kapott eredmények nyilvánvalóvá teszik a kereszténységnek a jelenlegi európai értékrendben meghatározó, noha regionális különbségeket is mutató hatását. A kutatás további központi tézise az individualizálódás és ezzel párhuzamosan a kulturális sokféleség és a permisszivitás fokozódása. Az időbeli összehasonlítás jelentős generációs változásokra utal.

Az EU által kezdeményezett (és a szociológia történetében eddig a legnagyobb nemzetközi összehasonlító) kutatásnak 1981-ben, 1990-ben és 1999-ben volt adatfelvétele. Időközben kiágazott belőle a World Value Study (WVS), amelynek 1996-ban is volt adatfelvétele. A 2008. évi adatfelvétel utolsó előkészületei most (2007-ben) folynak. A kutatásból – a résztvevők nagy számának is köszönhetően – mérhetetlen mennyiségű publikáció készült. (Vö: www.europeanvalues.nl/, valamint www.worldvaluessurvey.org/.)

Noha értékrendkutatásról van szó, kérdésfeltevése miatt egyik központi témája a vallásosság. A magyar részvétel különösen ebben a témakörben érdekelt.

A témavezető egyetemi hallgatóinak és PhD-hallgatóinak egyéb témájú publikációi (2002–2007):

FÖLDVÁRI Mónika,

A vallásosság típusai a mai magyar társadalom generációiban, Szociológiai Szemle, 2003/4, 20–33.

Gondolatok és adatok a vallásosság alakulásáról = Úton: Tanulmányok Tomka Miklós tiszteletére, szerk. HEGEDŰS Rita, RÉVAY Edit, Szeged, Szegedi Tudományegyetem Vallástudományi Tanszék, 2007, 267–281.

ROSTA Gergely,

Vallás és ifjúság = Ifjúság 2000 Tanulmányok, I, szerk. BAUER Béla, LAKI László, SZABÓ Andrea, Bp., Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, 2002, 209–226.

http://mobilitas.hu/fajlok/kutatas/1/ifjusag2000_tanulmanykotet.pdf

Vallásosság, politikai attitűdök és szekularizáció Nyugat-Európában 1981–1999, 2004. <http://www.bkae.hu> [Könyvtár link.]

A magyarországi vallási változás életkori aspektusai = Úton: Tanulmányok Tomka Miklós tiszteletére, szerk. HEGEDŰS Rita, RÉVAY Edit, Szeged, Szegedi Tudományegyetem Vallástudományi Tanszék, 2007, 297–309.

* * *

SZOCIOLÓGIA INTÉZET

Adatközlő: Tomka Miklós

Téma: Vallásosság Magyarországon

Vezető kutató(k): Tomka Miklós egy. tanár, PPKE BTK Szociológia Int.

A kutatásban részt vevők neve, beosztása, munkahelye:

Bögre Zsuzsanna egy. doc., PPKE BTK Szociológia Int.

Földvári Mónika egy. adj., Semmelweis Orvostudományi Egyetem

Máté-Tóth András főiskolai tanár, Szegedi Egyetem Vallástudományi Tsz.

Révay Edit tudományos munkatárs, PPKE BTK Szociológia Int.

Rosta Gergely egy. adj., PPKE BTK Szociológia Int.

Török Péter docens, Semmelweis Orvostudományi Egyetem

Kapcsolódó pályázat(ok) megnevezése, témaszáma:

A Miniszterelnöki Hivatal Civil Kapcsolatok Főosztálya és az Országos Lelkipásztori Intézet között 2001. november 30-i dátumú, XIX–604/4/01. illetve IX–23/578 számú támogatási szerződés.

A Német Katolikus Püspöki Kar Tudományos Bizottsága által nyújtott, a Münsteri Egyetem Katolikus Társadalmi Tanítás Intézete által adminisztrált támogatás.

A pályázat(ok) futamideje: 2001–2002; 2004–2006.

A kutatási témát legjobban reprezentáló publikációk (2002–2007):

TOMKA Miklós,

Vallás és vallásosság; Egyházak és politika; Lelkiségek a katolikus egyházban = Társadalom, politika, jogrend, szerk. KULCSÁR Kálmán, BAYER József, Bp., MTA Társadalomkutató Központ, Kossuth, 2003 (Magyar Tudománytár, 4), 213–223, 243–245, 260–261.

Die religiöse und nationale Identität Ungarns im europäischen Kontext = Herausforderung Europa: Die Christen im Spannungsfeld von nationaler Identität, demokratischer Gesellschaft und politischer Kultur, Hrsg. S. BALOBAN, Anton RAUSCHER, München, Hanns Seidel-Stiftung, 2004, 19–32.

Az ifjúsági vallásosság három évtizede, Új Ifjúsági Szemle, 2006/2, 5–19.

Vallás és társadalom Magyarországon, Bp., Piliscsaba, Loisir, 2006.

Katholiken in Ungarn: Die „Doppeldeckerkirche“, Ost-West Europäische Perspektiven, 2007/2, 126–133.

A kutatási téma rövid leírása:

Korábbi adatközlések áttekintést adtak a magyarországi vallásosság 1990 előtti alakulásáról. Ez a projekt mindenekelőtt a rendszerváltást követő vallási változások feltérképezésével foglalkozik több megközelítésben. A makroszociológiai megközelítés célja a vallás és az egyház társadalmi helyének, szerepének, lehetőségeinek és feladatainak tisztázása a politikában és a civil társadalomban. A mikroszociológiai megközelítésben központi témák az ifjúság, a felekezetek közötti arányok eltolódása, az új vallási jelenségek és a vallási és nemzeti érzés közötti kapcsolat.

A projekt több saját országosan reprezentatív adatfelvételre, több területen egy-egy témát feltáró kvalitatív kutatásokra és a rendelkezésre álló egyéb empirikus anyag másodelemzésére épül.

A kutatás egyik központi következtetése a vallás társadalmi beágyazottságának – és ennek megfelelően egyéni és társadalmi funkcióinak és továbbadása lehetőségeinek – alapvető megváltozása, miközben az egyházi intézményrendszer erről kevésbé vesz tudomást. Ez az egyházi gyakorlat diszfunkcionalitásához, működési zavarokhoz vezet.

ÚJ KUTATÁSOK

Balázs Zoltán: Menczer Béla pályája

Horváth Kornélia: Magyar verstani tradíció és a kortárs magyar líra

Jernyei-Kiss János: A magyar barokk freskófestészet digitális adatbázisa és ikonográfiai korpusza

Magyar Ágnes: A játéktevékenység kommunikációs szempontú elemzése

Mátyus Norbert: Babits Dante-fordításának kritikai kiadása és Dante életműve

Speidl Zoltán: Műfajtörténet – a riport

VEZETŐ KUTATÓK

– A dőlt betűkkel szereplő személyek nem főállású oktatóink –

- Ábrahám Barna, 113, 114
Aczél Petra, 149
Almási Zsolt, 44
Andok Mónika, 145
Arató Krisztina, 188
Bácskai Vera, 128
Báger Gusztáv, 159
Balázs Zoltán, 98, 160, 161, 204
Balogh Gábor, 99, 179–183
Bartal Anna Mária, 185–192
Bartók István, 19
Bauer Béla, 173
Bazsányi Sándor, 7
Bencze Ágnes, 108
Bertényi Iván, ifj., 116
Berzeviczy Klára, 117
Bizzer István, 109
Bognár Bulcsu, 193
Bognár Zsuzsa, 53
Bors Edit, 8, 55
Botlik József, 118
Bögre Zsuzsanna, 194
Czakó István, 100
Czike Klára, 192
Cser András, 15, 21
Csorba József, 182
Csúcs Sándor, 41, 42
Csuday Csaba, 64, 65
Csukovits Enikő, 139
Domokos György, 62
Dubs, Kathleen, 45, 48
Dudás Anikó, 157, 158
Éder Mariann, 81
Eisemann György, 41
Elterné Czöndör Klára, 65
Erdélyi Ilona, T., 22
Erdősi Péter, 197
Fabiny Tibor, 51, 107
Falk Nóra, 43
Forgó András, 119
Földvály Kinga, 46, 47
Fröhlich Ida, 73
Füstös László, 162
Gereben Ferenc, 163–167
Gloviczki Zoltán, 81
Gombocz János, 83
Haas, Frans de, 106
Hajdu Péter, 41
Halácsy Katalin, 48, 49
Halász Iván, 120, 121
Hámori Eszter, 90
Hámori Péter, 122, 123, 195, 196
Hargittay Emil, 23
Hegedüs Attila, 26
Hidas Zoltán, 169
Hoffmann Rózsa, 81–83, 86
Horányi Özséb, 154, 155
Horváth Kornélia, 8, 12, 204
Horváth Miklós, 125
Horváth Z. Gergely, 150
Horváth-Szabó Katalin, 92, 95, 96
Jankovics József, 39
Jankovits Katalin, 110
Jany János, 75
Jernyei-Kiss János, 204
Käfer István, 27, 70, 124, 126
Kákai László, 188, 191
Keszei András, 197
Kiczenko Judit, 29
Kilián István, 31

- Kiss Sándor, M., 129
Kormos József, 101–103
Kovács Ákos → Lázár Kovács Ákos
Kovács Imre, 111
Kovács Péter, 72, 76, 77, 131
Kovács Péter, E., 139
Kozmann György, 94
Lázár Kovács Ákos, 97, 150
Lőkös Péter, 54
Magyar Ágnes, 204
Majorossy Imre Gábor, 56
Margitházi Beáta, 151, 152
Maróth Miklós, 72, 78
Martonyi Éva, 55, 59
Máté-Tóth András, 175, 194
Mátyus Norbert, 204
Mayer Gyula, 78
Medgyesy-Schmikli Norbert, 30
Mészáros Andor, 68
Nábrády Mária, 93
Nagy Lajos, Cs., 33
Nagy László → Szelestei N. László
Náray-Szabó Márton, 61
Nemesi Attila László, 152
Nuzzo, Armando, 39, 62
Opitz, Antonia, 53
Ötvös István, 132
Őze Sándor, 132
Pálfalvi Lajos, 67, 70, 71
Pálvölgyi Ferenc, 83–85
Pataky Ilona, 94
Pintér Károly, 50
Rácz György, 137, 139
Révay Edit, 170
Romhányi Beatrix, 113
Rosta Andrea, 171
Rosta Gergely, 172–174, 200
Roux, Sophie, 106
Rózsavári Nóra, 67
Síklaki István, 91
Sikné Lányi Cecília, 94
Sipos János, 20
Somló Ágnes, 16
Sonkoly Gábor, 197
Sorabji, Richard, 104
Speidl Zoltán, 153, 204
Steiger Kornél, 105
Szabó István, 188, 191
Szakács Béla Zsolt, 113
Szántó Zoltán, 184
Szávai Dorottya, 40
Szelestei N. László, 34, 38
Szentistványi Rita, 155
Szigeti Imre, 18
Szitár Katalin, 8
Szombath Attila, 106
Szovák Kornél, 78, 139
Szőke-Milinte Enikő, 156
Takács László, 72, 78, 79
Tarjányi Eszter, 41
Thimár Attila, 13
Tomka Miklós, 176, 177, 198–202
Tóth András, 83, 87–89
Tóth Zsuzsanna, 18
Tusor Péter, 140
Ugrin Emese, 182
Újvári Hedvig, 147
Újváry Zsuzsanna, J., 141
Urbán Szabolcs, 96
Vörös István, 69
Zaicz Gábor, 43
Zavaleta, Julio, 67
Žilka Tibor, 14
Zimányi Vera, 141

ADATKÖZLŐK

– A dőlt betűkkel szereplő személyek nem főállású oktatóink –

Ábrahám Barna, 113, 114	Gereben Ferenc 163–167
Aczél Petra, 149	Gloviczki Zoltán, 80
Ádám Anikó, 55	Halácsy Katalin, 48
Almási Zsolt, 44	Halász Iván, 120, 121
Babos János, 163	Hámori Eszter, 90
Báger Gusztáv, 159	Hámori Péter, 122, 123, 195, 196
Balázs Zoltán, 98, 160, 161, 204	Hargittay Emil, 23, 124
Balogh Gábor, 99, 179–184	Hegedűs Attila, 26
Bartal Anna Mária, 185–192	Hidas Zoltán, 169
Bartók István, 19	Hoffmann Rózsa, 81–83
Bazsányi Sándor, 7	Horváth Kornélia, 8, 12, 204
Bencze Ágnes, 108	Horváth Miklós, 125
Bertényi Iván, ifj., 116	Horváth Z. Gergely, 150
Berzeviczy Klára, 117	Illés Pál Attila, 67
Bizzer István, 109	Jankovits Katalin, 110
Bognár Bulcsu, 193	Jany János, 75
Bognár Zsuzsa, 53	Jernyei Kiss János, 204
Bors Edit, 8	Käfer István, 27, 70, 126
Botlik József, 118	Karáth Tamás, 49
Bögre Zsuzsanna, 194	Keszei András, 128, 197, 198
Czakó István, 100	Kiczenko Judit, 29
Csáki Éva Judit, 20	Kiss Sándor, M., 129
Cser András, 15, 21	Kormos József, 101–103
Csúcs Sándor, 41, 42	Kovács Ákos → Lázár Kovács Ákos
Csuday Csaba, 64, 65	Kovács Imre, 111
Domokos György, 62	Kovács Péter, 76, 77, 131
Dubs, Kathleen, 45	Lautner Péter, 107–109
Dudás Anikó, 157, 158	Lőkös Péter, 104–106
Elterné Czöndör Klára, 65	Magyar Ágnes, 91, 204
Erdélyi Ilona, T., 22	Majorossy Imre Gábor, 56
Falk Nóra, 43	Margitházi Beáta, 151, 152
Ferencz Magdolna, 162	Maróth Miklós, 72
Forgó András, 119	Martonyi Éva, 59
Földváry Kinga, 46, 47	Martos Tamás, 92
Fröhlich Ida, 73	Mátyus Norbert, 204

- Medgyesy-Schmikli Norbert, 30, 31
Mészáros Andor, 68
Nábrády Mária, 93
Nagy Lajos, Cs., 33
Nagy László → Szelestei N. László
Náray-Szabó Márton, 61
Nemesi Attila László, 152
Nuzzo, Armando, 39
Ötvös István, 132
Őze Sándor, 132
Pálfalvi Lajos, 70, 71
Pálvölgyi Ferenc, 83–85
Pataky Ilona, 94
Pintér Károly, 50
Rácz György, 137
Révay Edit, 170
Rosta Andrea, 171–173
Rosta Gergely, 173–175
Rózsavári Nóra, 67
Sályiné Pásztor Judit, 86
Somló Ágnes, 16
Speidl Zoltán, 153, 204
Szakács Béla Zsol, 113
Szávai Dorottya, 40
Szigeti Imre, 18
Szilczl Dóra, P., 154, 155
Szombath Attila, 106
Szovák Kornél, 139
Szőke-Milinte Enikő, 156
Takács László, 78, 79
Tarjányi Eszter, 41
Thimár Attila, 13
Tomka Miklós, 176, 177, 199, 200–202
Tóta Péter Benedek, 51, 107
Tóth András, 87–89
Tóth Zsuzsanna, 18
Tusor Péter, 140
Ujvári Hedvig, 147
Újváry Zsuzsanna, J., 141
Urbán Szabolcs, 95–96
Vörös István, 69
Zaicz Gábor, 43
Žilka Tibor, 14

KARI KONFERENCIÁK (2002–2008)

- 2002.** február 2. Országos nevelésügyi konferencia a Pedagógia Intézet szervezésében.
- Március 22–23. *Lingue romanze nel Medioevo* címmel konferencia az Olasz Tanszék szervezésében.
- Április 26. *Nemzeti és regionális identitás Közép-Európában* címmel konferencia a Kommunikáció Intézet és a Szociológia Intézet szervezésében.
- Május 3–4. *Vetésforgó* címmel konferencia a Magyar Irodalomtudományi Intézet szervezésében.
- Május 8–9. *Pázmány Európa-napok* címmel konferencia a PPKE BTK Hallgatói Önkormányzata és a Szent Vince Szakkollégium szervezésében.
- Május 10. *II. Nemzetközi Tudományos Diákfórum – Sajtó és művelődés* címmel konferencia a Kommunikáció Intézet szervezésében.
- Május 23–25. V. Magyar Ókortudományi Konferencia az Ókortudományi Intézet szervezésében.
- Június 20–22. *Ágostontól Anzelmig* címmel nemzetközi konferencia a Medievisztika Tanszék és a Filozófiai Intézet szervezésében.
- Október 14–16. *A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára* címmel nemzetközi konferencia az Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék szervezésében.
- December 12–13. *Aquinói Szent Tamás és a tomizmus* címmel nemzetközi konferencia a Germanisztikai Intézet szervezésében.
- 2003.** január 12. *Finnugor Szeminárium* címmel konferencia a Finnugor Tanszék szervezésében.
- Február 21. *A szélsőséges és a mérsékelt iszlám* címmel konferencia az Arab Tanszék és az Avicenna KKI szervezésében.
- Február 25. Szociológus házikonferencia a Szociológia Intézet szervezésében.
- Március 28–29. *A klasszikus görög–római ókor a magyar művelődésben és tudományban* címmel konferencia az Ókortudományi Intézet és a MTA Ókortudományi Intézetének szervezésében.
- Május 10. *III. Történész Konferencia – Magyarország, az EU és a harmadik világ* címmel a Szent Vince Kollégium és Szakkollégium szervezésében.
- Május 12–13. *A cseh barokk új interpretációi – Reinterpretace českého baroka* címmel nemzetközi tudományos konferencia a Cseh Tanszék szervezésében.
- Május 30–31. *Junge Germanisten stellen Sich vor* címmel tudományos konferencia a Germanisztikai Intézet szervezésében, a Magyar Germanisták Társasága éves közgyűlése keretében.

- Augusztus 26–29. *Sprache und Sprachverarbeitung* címmel 38. Nyelvészeti Kollégium a Germanisztikai Intézet szervezésében.
- Szeptember 12. *Újraírt szövegek* címmel konferencia az Ókortörténeti Tanszék szervezésében.
- Szeptember 12–14. *Az európai felsőoktatási térség egysége és sokszínűsége* címmel a Német Felsőoktatási Csereszolgálat (DAAD) öregdiák-szeminárium és konferenciája.
- Szeptember 15–17. *Irano-Judaica V.* címmel nemzetközi konferencia a Hebraisztika Tanszék szervezésében.
- Szeptember 26. Doktori konferencia a Történelemtudományi Doktori Iskola Régión-történeti Műhelye szervezésében.
- Október 9. *Tárlatok ki az ajtót Krisztus előtt!* címmel konferencia az Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék, a Missziótársaság és a Szent Vince Szakkollégium szervezésében.
- Október 27–28. *Domonkosok kultúrateremtő szerepe az újkorban* címmel tudományos konferencia az Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék szervezésében.
- November 26. *A zseniális Fellini* címmel tudományos tanácskozás az Olasz Tanszék szervezésében.
- November 27–28. *Hatások és változások a Kárpát-medencében – Demográfiai folyamatok és családszerkezet* címmel konferencia a Szociológia Intézet szervezésében.
- 2004. március 26.** *100 éves a Protestáns etika* címmel konferencia a Szociológia Intézet szervezésében.
- Április 22–23. *Archaizmusok és klasszicizmusok* címmel konferencia a Művészettörténet Tanszék szervezésében.
- Április 29–30. *Petrarca e l' Umanesimo* címmel konferencia az Olasz Tanszék szervezésében.
- Május 5. *Egyház – Kábítószer – Drogfüggőség* címmel konferencia a Pszichológiai Intézet szervezésében.
- Május 18–20. *Transzformáció és kisebbségek a szláv irodalomban 1989 után* címmel konferencia Szlavisztika – Közép-Európa Intézet szervezésében.
- Május 28–30. *Now You See It, Now You Don't: Hiding And Revealing In Text And Performance* címmel a Hungarian Society for the Study of Drama in English (HUSSDE) 2. országos konferenciája az Angol Intézet szervezésében.
- Szeptember 2. *Balassi Bálint költészete európai tükrökben* címmel konferencia a Magyar Irodalomtudományi Intézet szervezésében.

Október 8.	<i>Látható és láthatatlan képek</i> címmel konferencia az Esztétika Tanszék szervezésében.
Október 14.	<i>Fides et ratio</i> címmel konferencia a Filozófiai Intézet szervezésében.
Október 28–30.	<i>I. Országos Mozgóké- és Média tanári Konferencia</i> a Kommunikáció Intézet szervezésében.
November 8–10.	<i>A magyar jezsuiták küldetése a kezdetektől napjainkig</i> címmel nemzetközi konferencia az Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék szervezésében.
November 26.	<i>Magyarországi tudósok levelezése a 18. században</i> címmel konferencia a Magyar Irodalomtudományi Intézet szervezésében.
November 26.	<i>A nyelvtanítás jövője a felsőoktatásban</i> címmel konferencia az Idegen Nyelvi Intézet szervezésében.
December 9–11.	<i>15 Years After</i> címmel konferencia az International Study of Religion in Eastern and Central Europe Association (ISORECEA)-tag Szociológia Intézet szervezésében.
2005. január 15.	<i>Állandóság és megújulás</i> címmel konferencia a Pedagógia Intézet szervezésében.
Február 4–6.	<i>Français écrit – Français parlé</i> címmel francia szakos doktoranduszok konferenciája a Francia Tanszék szervezésében.
Április 13.	II. Rákóczi Ferenc személyéről, szabadságharcáról szervezett szakmai délután az Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék szervezésében.
Április 22.	<i>Örmények a Kárpát-medencében</i> címmel konferencia az Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék szervezésében.
Május 4.	<i>Trianon – 85 éve törtétt szét Magyarország</i> címmel konferencia az Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék szervezésében.
Május 26–27.	<i>Utópia és antiutópia</i> címmel tudományos konferencia a Filozófiai Intézet szervezésében.
Május 27–28.	<i>Robert Musil im europäischen Kontext – Interpretation (Intertextualität Rezeption)</i> címmel konferencia a Germanisztikai Intézet szervezésében.
Június 10.	<i>Élelmód-történet</i> konferencia a Történelemtudományi Doktori Iskola szervezésében.
Szeptember 15.	<i>Találkozások (József Attila és a XX. századi istenkereső költészet)</i> címmel konferencia a Magyar Irodalomtudományi Intézet szervezésében.
Október 1.	<i>Média az egyházban, egyház a médiában</i> címmel a Keresztény Közéleti Akadémia tudományos tanácskozása a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia épületében, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának Kommunikáció Intézete, valamint a Hullámhír Kommunikációs Iroda közreműködésével.

- Október 20. *Szabadság és/vagy egyenlőség (200 éve született A. de Tocqueville)* címmel konferencia az Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék szervezésében.
- November 7–8. *A ciszterci rend Magyarországon és Közép-Európában* címmel konferencia az Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék szervezésében.
- November 12. *Kultúrpolitika – nemzetpolitika* címmel konferencia gróf Klebelsberg Kuno kultuszminiszter születésének 130. évfordulója a Pedagógia Intézet szervezésében.
- November 16. Konferencia Mindszenty József bíboros, hercegprímás pappá szentelésének 90., esztergomi érseki székfoglalójának 60. és halálának 30. évfordulója alkalmából az Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék szervezésében.
- December 8. *Kultura polska wobec normalności – A lengyel kultúra és a normalitás* címmel konferencia a Lengyel Tanszék alapításának 10. évfordulója alkalmából.
2006. február 17. *Hajnóczi Gábor- emlékülés* és emléktábla felavatása az Olasz Tanszék szervezésében.
- Április 20–21. *Portré és kultusz* címmel konferencia a Művészettörténet Tanszék szervezésében.
- Április 25. *Örmény diaszpóra a Kárpát-medencében* címmel nemzetközi tudományos konferencia és doktori kollokvium a Történettudományi Intézet és a Történelemtudományi Doktori Iskola Újkori Eszmetörténeti Műhelyének szervezésében.
- Május 17–18. *II. Fides et ratio* konferencia *Ember a világban* címmel a Filozófiai Intézet szervezésében.
- Tér a történelemben* címmel kutatási beszámoló a Történelemtudományi Doktori Iskola Régiónyitörténeti Műhelye szervezésében.
- Május 26–28. *A Room with a View (Theatre in Time and Space)* címmel a Hungarian Society for the Study of Drama in English (HUSSE) konferencia az Angol Intézet szervezésében.
- Július 14–18. *Texts to Read and Texts to Preach: Medieval Sermons for Private Reading and Public Dissemination* címmel konferencia az Angol Intézet szervezésében.
- Július 31– aug. 3. „SEEAP” nemzetközi filozófiai konferencia.
- Augusztus 2–5. *5th International Conference of the Tudor Symposium: Humanity and Barbarism in Tudor Literature* címmel konferencia az Angol Intézet szervezésében.
- Augusztus 6–9. A European Association of Biblical Studies (EABS) tudományos konferenciája a Hebraisztika Tanszék szervezésében.

- Október 16–18. *A pálos rend Magyarországon és Közép-Európában* címmel konferencia a Történettudományi Intézet szervezésében.
- November 2–4. A Budapesti Corvinus Egyetem PhD-konferenciája.
- November 6. *Aramic Science in Qumran* címmel konferencia a Hebraisztika Tanszék szervezésében.
- November 9. *The Gospel of Judas* címmel konferencia a Hebraisztika Tanszék szervezésében.
- November 10. *Pázmány-kutatások 2006-ban* címmel konferencia a Magyar Irodalomtudományi Intézet szervezésében.
- December 12. *A lengyel nyelv és kultúra tanítása Magyarországon* címmel konferencia a Lengyel Tanszék szervezésében.
- 2007. április 2–4.** Az Országos Tudományos Diákköri Konferencia Pedagógiai, Pszichológiai, Közművelődési és Könyvtár Szekciójának versenye a Pszichológiai Intézet szervezésében.
- Május 4–5. *Filozófia és tudomány* címmel konferencia a Filozófiai Intézet szervezésében.
- Május 7–10. *A közép- és kelet-európai térség prófétái* címmel konferencia a Szlavisztika – Közép-Európa Intézet szervezésében.
- Május 25. *Bibliográfiai műhelymunkák a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán* címmel konferencia a Nyelvészeti Intézet szervezésében.
- Szeptember 26–27. *Örmény diaszpóra a Kárpát-medencében* címmel nemzetközi tudományos konferencia a Történettudományi Intézet szervezésében.
- Október 12. A Lelkiségtörténeti Műhely első konferenciája a Magyar Irodalomtudományi Intézet szervezésében.
- Szubsztancia konferencia – Történeti megközelítések* címmel konferencia a Filozófiai Intézet szervezésében.
- Október 13. *Születik vagy csinálják? – A mai magyar költészet műhelyitkai* címmel konferencia a Kreatív Írás Program keretében.
- Október 15. *A lazarista rend története Magyarországon* címmel nemzetközi tudományos konferencia a Történettudományi Intézet szervezésében.
- November 5–6. *A piarista rend története Magyarországon* címmel nemzetközi tudományos konferencia a Történettudományi Intézet szervezésében.
- November 9–10. *Gelebte Milieus und virtuelle Räume* címmel doktoranduszok konferenciája a Germanisztika Intézet szervezésében.
- November 10. *Lefordított és lefordítatlan világok* címmel kerekasztal-beszélgetés a műfordító kultúrákövetítő szerepéről.

- November 14. *Az irodalom „tudománya” – A műértelmezés lehetőségei* címmel konferencia a Magyar Irodalomtudományi Intézet szervezésében.
- November 15. *A látható és láthatatlan problémája a modern filmművészetben* címmel konferencia a Kommunikáció Intézet szervezésében.
- November 22. *Ószövegségi témák az apokrif és a pszeudepigráfikus irodalomban* címmel szimpózium a Hebraisztika Tanszék szervezésében.
2008. április 16–17. *A liturgia mint összművészet – szó, zene, kép* címmel konferencia a Művészettörténet Tanszék szervezésében.
- Április 25. *Oksági viszonyok vannak-e és mifélek?* címmel konferencia a Gyakorlati Filozófia Tanszék szervezésében.
- Május 8. Spanyol lektori szeminárium a Spanyol Tanszék szervezésében.
- Október 4. *A Regnum Marianum 110 éve* címmel konferencia az Új- és Legújabbkori Történeti Tanszék szervezésében.
- November 6. *A Nyugat párbeszédei* címmel konferencia a Magyar Irodalomtudományi Intézet szervezésében.
- November 11–12. *Nyelvelmélet és dialektológia műhelykonferencia* az Elméleti Nyelvészet Tanszék szervezésében.
- November 13. *Ember a reneszánszban* címmel konferencia a Latin Tanszék szervezésében.
- Kulturális emlékezet az ószövegségi apokrifekben és pszeudografiákban* címmel konferencia a Művészettörténet Tanszék szervezésében.
- November 14. *A szavak árnyékában* címmel konferencia az Angol Intézet szervezésében.
- Az irodalom tudománya* címmel konferencia a Magyar Irodalomtudományi Intézet szervezésében.
- November 26. *Griechische paleographia* címmel konferencia a Latin Tanszék szervezésében.
- November 28. *Magyar–szlovák terminológiai kérdések* címmel konferencia a Szlavisztika – Közép-Európa Intézet szervezésében.
- Tudományos kutatások a PPKE BTK Pszichológiai Intézetében* címmel konferencia a Művészettörténet Tanszék szervezésében.

A KARON MEGJELENT KIADVÁNYOK

(2002–2008)

2002

An Anthology of Medieval English Literature, szerk. HALÁCSY Katalin, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002, 231 p.

An Anthology of English American and Irish Poetry, I–II, szerk. TÓTA Péter Benedek, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002, 216, 163 p.

ASBÓTH János *Válogatott művei*, vál., s. a. r. KICZENKO Judit, közrem. MACZÁK Ibolya, BOGÁR Judit [et al.], Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező ritkaságok, 3), 305 p.

CSER András, *A zörejhangok gyengülési és erősödési folyamatainak tipologizálása és modellezése*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Nyelvészeti Tanszékének kiadványai), 191 p.

Michael Josef EISLER, *Eine Werkauswahl*, hrsg. von Zsuzsa BOGNÁR, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Schriftenreihe des Germanistischen Instituts der Katholischen Péter-Pázmány-Universität, 2), 225 p.

FÁY András, *A Bélteky-ház*, s. a. r. HORVÁTH Zsuzsa, jegyz., utószó T. ERDÉLYI Ilona, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező ritkaságok, 1), 393 p.

Hungarian Minorities and Central Europe, ed. by Ferenc GERESEN, Piliscsaba, Pázmány Péter Catholic University of Humanities, 2002, 322 p.

Író a senki földjén: Pavol Strauss élete és munkássága: Egy fejezet a modern szlovák katolikus irodalomból, szerk. ŽILKA Tibor, PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002, 214 p.

MARÓTH Miklós, *A görög filozófia története*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Studia classica, 4), 575 p.

Míves semmiségek: Tanulmányok Ruttkay Kálmán 80. születésnapjára, szerk. ITTÉS Gábor, KISÉRY András, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Pázmány Papers in English and American Studies), 529 p.

Névtani Értesítő, 24, szerk. HEGEDŰS Attila, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002, 148 p.

Pest megye földrajzi nevei: V. A Nagykáti járás, szerk. BALOGH Lajos, ÖRDÖGH Ferenc, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Nyelvészeti Tanszékének kiadványai, 4), 152 p.

Imre SZIGETI, *Lehrbuch der Deutschen Syntax*, Piliscsaba, Katholische Péter-Pázmány-Universität Philologische Fakultät, 2002 (Germanistische Linguistik aus den Ambrosianum, 1), 429 p.

Tanulmányok fél évezred magyar történelméből, szerk. FEJÉRDY Gergely, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Pázmány Történelmi Műhely – Történelmi tanulmányok, 1), 404 p.

Társadalomtörténet: Ismertetések II., szerk. ZIMÁNYI Vera, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002, 103 p.

XIX. századi fantasztikus regények, vál., jegyz. TARIÁNYI Eszter, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező ritkaságok, 2), 455 p.

TOLDY István *Válogatott művei*, vál., s. a. r., jegyz. KICZENKO Judit, közrem. Bogár Judit, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002 (Kötelező ritkaságok, 4), 303 p.

VARGA Barnabás, *Gyakorló feladatgyűjtemény a „Ferenczi–Monostori” latin nyelvkönyv olvasmányaihoz*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2002, 141 p.

2003

András CSER, *An Outline of the History of the English Language*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003, 129 p.

FÁBIÁN Zsuzsanna, *Esercizi e Manuale di Lessicologia Italiana*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003 (A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar Olasz Tanszék kiadványai), 243 p.

GÁSPÁRI László, *A funkcionális alakzatelmélet vázlata*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003, 168 p.

Grazer philosophische Disputationen von Péter Pázmány, hrsg. Paul Richard BLUM, Faksimile-Ausgabe, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003 (Pázmány Irodalmi Műhely – Források, 3), 196 p.

Ivan HALÁSZ, *Cirkev, narod, štát: Daniel Bachát a jeho budapeštianske roky (1873–1906)*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003 (Pons Strigoniensis – Studia, 1), 118 p.

J. Maxwell MILLER, John H. HAYES, *Az ókori Izrael és Júda története*, ford. ERDŐS Ágnes. Piliscsaba, PPKE BTK, 2003 (Studia Orientalia, 1), 498 p.

Nemzeti és regionális identitás Közép-Európában, szerk. ÁBRAHÁM Barna, GERE BEN Ferenc, STEKOVICS Rita, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003, 548 p.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának Évkönyve 1. (1992–2000), szerk. BALATONI Kinga Cecília et al., Piliscsaba, PPKE BTK, 2003 (Annales Facultatis Philosophicae Universitatis Catholicae de Petro Pázmány nominatae, 1), 354 p.

Permistica et Uralica: Ünnepi könyv Csúcs Sándor tiszteletére, szerk. MOLNÁR Zoltán, ZAICZ Gábor, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003, 301 p.

Károly PINTÉR, *Introduction to the Civilisation of Great Britain*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003, 107 p.

Régi-új egyetem, szerk. HARGITTAY Emil et al., Piliscsaba, PPKE BTK, 2003, 64 p.

SZELESTEI N. László, *Magyar ferencesek prédikációs gyakorlata a 17. században: Csíksomlyói kéziratos prédikációk*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003 (Pázmány Irodalmi Műhely – Források, 4), 198 p.

Szemelvények az ókori Kelet jogforrásaiból: Válogatás az ókori Irán, India és Kína jogemlékeiből, szerk. JANY János, ford., bev., jegyz. DEZSŐ Csaba, JANY János, SALÁT Gergely, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003 (Studia Orientalia, 2), 140 p.

TAKÁCS László, *Irodalmi élet a Nero-kori Rómában*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003 (Studia classica – Universitatis Catholicae de Petro Pázmány Nominatae Series litteraria, 1), 282 p.

Tudományos diákköri dolgozatok, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, PPKE BTK, 2003 (Pázmány Irodalmi Műhely – Opuscula litteraria, 1), 220 p.

2004

Deo gratias: A Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a Nagyszombati Egyetem millenniumi ünnepi találkozója, 2001. február 2–3., szerk. KÄFER István, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004 (Pons Strigoniensis – Studia, 2), 123 p.

Documenta Rudnayana Strigoniensia II.: Rudnay-dokumentumok az Esztergomi Főszékes-egyházi Könyvtár (Bibliotéka) és az Országos Széchényi Könyvtár gyűjteményében, összeáll. DEMECS Béla, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004 (Pons Strigoniensis – Fontes, 2), 183 p.

Egyház és társadalom a visegrádi országokban a rendszerváltozás után, szerk. ILLÉS Pál Attila, HALÁSZ Iván, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004 (Pons Strigoniensis – Visegrádi füzetek, 1), 117 p.

FODOR Nóra, TÓTH Anna Judit, *Antik és középkori irodalmi elemzések*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004, 161 p.

Jozef HAEKO, *A Csehszlovák szakadár katolikus akció: Kommunista kísérlet a katolikus egyház nemzeti egyházzá formálására Csehszlovákiában*, szerk. MÉSZÁROS Andor, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004 (Pons Strigoniensis – Studia, 3), 205 p.

Nové interpretace českého baroka, A cseh barokk új interpretációi nemzetközi konferencia, szerk. MÉSZÁROS Andor, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004 (Pons Strigoniensis – Studia, 4), 150 p.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának Évkönyve 2. (2000. szeptember 1. – 2003. augusztus 31.), összeáll. SIMON Anita, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004 (Annales Facultatis Philosophicae Universitatis Catholicae de Petro Pázmány nominatae, 2), 272 p.

A Pázmány új hangjai: Válogatás a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsészhallgatóinak írásaiból, szerk. SOMLÓ Ágnes, VASS Nóra, ill. P. SZATHMÁRY István, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004, 72, 78 p.

Személyiség és változás, szerk. HORVÁTH Kornélia, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004 (Pázmány Irodalmi Műhely – Opuscula litteraria, 2), 154 p.

Tirannius RUFINUS, *Az egyiptomi szerzetesek története*, ford., bev., jegyz. PATAKI Elvira, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004, 137 p.

VARGA Barnabás, *Gyakorló feladatgyűjtemény a „Ferenczi–Monostori” latin nyelvkönyv olvasmányaihoz: Alak- és mondattan*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004, 130 p.

Variációk: Ünnepi tanulmányok M. Kiss Sándor tiszteletére, szerk. ÖTVÖS István, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004, 686 p.

What does it MEAN?, szerk. Kathleen DUBS, Piliscsaba, PPKE BTK, 2004 (Pázmány Papers in English and American Studies, 3), 339 p.

2005

An Anthology of Medieval English Literature, szerk. HALÁCSY Katalin, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005, 231 p.

Comenius apológiája, ford., előszó ŐSZ Ferenc, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005 (Pons Strigoniensis – Fontes, 3), 92, [56] p.

FÁY András, *A Bélteki-ház*, jegyz., utószó T. ERDÉLYI Ilona, s. a. r. HORVÁTH Zsuzsa, 2., jav. kiad., Piliscsaba, PPKE BTK, 2005 (Kötelező ritkaságok, 1), 393 p.

A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára 1–2., szerk. MEDGYESY-SCHMIKLI Norbert, ŐZE Sándor, Piliscsaba, Szeged, PPKE BTK, METEM, 2005 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti konferenciák, 1/1–2), 1086 p.

HÁMORI Eszter, *Koraszülöttség és az anya-gyerek kapcsolat kezdete: Buktatók és korrektív lehetőségek a korai kapcsolat fejlődésében*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005, 123 p.

HEGEDŰS Attila, *A változó nyelvjárás*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005 (A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszékének kiadványai, 7), 148 p.

KÄFER István, *Dona nobis pacem: Magyar–szlovák kérdések*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005, 384 p.

Amélie KUHRT, *Az ókori Közel-Kelet*, ford. MOHAY Gergely, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005 (Studia Orientalia, 4), 375 p.

MENANDROS, *Dyskolos*, kiad., jegyz. SZEPESSY Tibor, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005 (Auctores Graeci et Latini, 5), 199 p.

MÓSER Zoltán, *Mint erdőben a vadnyom: József Attilához vezető képek*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005, 117 p.

Pázmány Péter-bibliográfia (1588–2004), összeáll. ADONYI Judit, MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005 (Pázmány Irodalmi Műhely – Bibliográfiák – Katalógusok, 1), 163 p.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar kiadványai, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005, 124 p.

Rationality from Saint Augustine to Saint Anselm, szerk. KORMOS József, VIOLA Kálmán, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005, 321 p.

SZŐKE-MILINTE Enikő, *A kommunikációs kompetencia fejlesztése: Az általános kommunikációs készségek fejlesztésének elmélete és gyakorlata*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005, 130 p.

2006

Balassi Bálint költészete európai tükrében, szerk. MAJOROSSY Imre Gábor, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 4), 143 p.

BOROVÍ József, *Rozdelenie ostrihomskej arcidiecezy*, ford. PILECKY Marcell, G. KOVÁCS László, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Pons Strigoniensis – Studia, 5), 191 p.

Cervantes és a Don Quijote, szerk. CSUDAY Csaba, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006, 247 p.

Correspondances – Kapcsolatok: Hommage à Martonyi Éva, szerk. ÁDÁM Anikó, BORS Edit, SZÁVAI Dorottya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006, 551 p.

A Duna vallomása: Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára, szerk. ÁBRAHÁM Barna, PILECKY Marcell, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006, 535 p.

ERDÉLYI János Színművei, s. a. r., jegyz. VÁRADI Eszter, utószó T. ERDÉLYI Ilona, VÁRADI Eszter, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Kötelező ritkaságok, 5), 423 p.

KOVÁCS Anna, *A szlovákok élete és kultúrája Budapesten a dualizmus korában, Život a kultúra Slovákov v Budapešti v období dualizmu (1867–1918)*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Pons Strigoniensis – Studia, 6), 164, 161 p.

Amélie KUHRT, *Az ókori Közel-Kelet*, ford. MOHAY Gergely, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005² (Studia Orientalia, 4), 375 p.

A magyar jezsuiták küldetése a kezdetektől napjainkig, szerk. SZILÁGYI Csaba, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti konferenciák, 2), 546 p.

“Now you see it, now you don’t”, szerk. Kathleen E. DUBS, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Pázmány Papers in English and American Studies, 4), 251 p.

Örmény diaszpóra a Kárpát-medencében, szerk. ŐZE Sándor, KOVÁCS Bálint, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Művelődéstörténeti Műhely – Felekezet és identitás, 1), 135 p.

ÖRY Miklós, *Pázmány Péter tanulmányi évei*, szerk. BERZSÉNYI Gergely, 2., jav. kiad., Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 5), 172 p. + CD.

Tanulmányok évszázadok történelméből, szerk. J. ÚJVÁRY Zsuzsanna, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Pázmány Történelmi Műhely – Történelmi tanulmányok, 2), 404 p.

Textológia és forráskritika: Pázmány-kutatások 2006-ban, szerk. HARGITTAY Emil, Piliscsaba, PPKE BTK, 2006 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 6), 188 p.

2007

BEKE Márton, MÉSZÁROS Andor, *Bevezetés a bohemisztikába*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pons Strigoniensis – Studia, 8), 91 p.

Debreceni értelmiségiek levelei Dobai Székely Sámuelhez, s. a. r. ILLIK Péter, SZELESTEI N. László, jegyz. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Források, 5), 130 p.

A domonkos rend Magyarországon, szerk. ILLÉS Pál Attila, ZÁGORHIDI CZIGÁNY Balázs, Piliscsaba, Szeged, Vasvár, PPKE BTK, METEM, DRGY, 2007 (Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti konferenciák, 3), 573 p.

ELTERNÉ CZÖNDÖR Klára, *A szefárd zsidók nyelve a történelem tükrében*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007, 305 p.

ERDÉLYI János *költeményeiből* válogatott T. ERDÉLYI Ilona, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007, 135 p.

ERDÉLYI János *Összes költeményei*, s. a. r. IVANCSICS Evelin, VÁRADI Eszter, T. ERDÉLYI Ilona, utószó T. ERDÉLYI Ilona, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Kötelező ritkaságok, 6), 632 p.

„Halálom után nem fog minden akaratom szerint történni”: Dokumentumgyűjtemény Pázmány Péter sírhelyéről, „Po mojej smrti nestane sa všetko podľa mojej vôle”, szerk. HARGITTAY Emil, KÄFER István, KRÁNITZ Mihály, Esztergom, Piliscsaba, Szt. Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport, PPKE BTK, 2007 (Pons Strigoniensis – Studia, 7), 67, 65 p. (A magyar és szlovák nyelvű rész hátlapjával egybekötve.)

HORVÁTH-SZABÓ Katalin, *Vallás és emberi magatartás*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007, 205 p.

XXVIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Pedagógiai, Pszichológiai, Közművelődési és Könyvtár Szekciójának füzetek, szerk. NÁBRÁDY Mária, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007, 171 p.

Dániel KRMAN, *Poswěcowanj zastaw... 1707*, Jan NEUBART, *Nowy kalendar na rok 1708*, [redigoval a stúdiu napísal István Käfer], [prekl. Erika Sztakovicsová], Esztergom, Piliscsaba, Szt. Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport, PPKE BTK, 2007, 159 p.

A Magyar Sion és az Új Magyar Sion (1863–1904) repertórium, összeáll. SALIGA Irén, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pons Strigoniensis – Fontes, 4), 412 p.

Örmény diaszpóra a Kárpát-medencében II., szerk. KOVÁCS Bálint, ŐZE Sándor, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Művelődéstörténeti Műhely – Felekezet és identitás, 1), 134 p.

PILECKY Marcell, *Základy porovnávej fonológie: Na materiáli slovinciny a mad'arciny*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007, 127 p.

PINTÉR Károly, *Introduction to Britain: A Textbook for Students of English*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007, 188 p.

Summa: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére, szerk. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7), 385 p.

Vallásosság és személyiség, szerk. HORVÁTH-SZABÓ Katalin, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007, 226 p.

2008

Dobai Székely Sámuel és Kaprinai István levelezése, s. a. r. HORVÁTH Mária (Pázmány Irodalmi Műhely – Források, 4), 118 p.

„Ember lenni mindég, minden körülményben”: Tanulmányok Kiczenko Judit születésnapja alkalmából, szerk. RADVÁNSZKY Anikó, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 8), 532 p.

HALÁSZ Iván, *Bevezetés a modern Szlovákia tanulmányozásába*, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008 (Pons Strigoniensis – Studia, 10), 84 p.

In memoriam Hajnóczy Gábor, szerk. Armando NUZZO, W. SOMOGYI Judit, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008, 379 p.

Amélie KUHRT, *Az ókori Közel-Kelet*, ford. MOHAY Gergely, Piliscsaba, PPKE BTK, 2005³ (Studia Orientalia, 4), 375 p.

Lelkiségtörténeti számvetés, szerk. SZELESTEI N. László (Pázmány Irodalmi Műhely – Lelkiségtörténeti tanulmányok, 1), 192 p.

Magyar–szlovák terminológiai kérdések, Mad'arsko-slovenské terminologické otázky, szerk. ÁBRAHÁM Barna, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008 (Pons Strigoniensis – Studia, 9), 188, 182 p. (A magyar és szlovák nyelvű rész hátlapjával egybekötve.)

Martin Luther és William Tyndale Pál Rómaiakhoz írt leveléről, szerk. MIKESY András, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008 (Kora Tudor irodalom és vallás, 1), 146 p.

Mindennapi élet a török árnyékában, szerk. J. ÚJVÁRY Zsuzsanna, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008 (Khronosz, 1), 221 p.

Művészet-e a fordítás?: Útkeresés a kultúrák között, szerk. BEKE Márton, MÉSZÁROS Andor, VÖRÖS István, Esztergom, Piliscsaba, Szt. Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport, PPKE BTK, 2007 (Pons Strigoniensis – Orloj könyvek, 1), 121 p.

„Pályák és Pálmák”: T. Erdélyi Ilona válogatott tanulmányai, szerk. KICZENKO Judit, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008, 419 p.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának évkönyve 3. (2003. szeptember 1. – 2006. augusztus 31.), összeáll. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2008 (Annales Facultatis Philosophicae Universitatis Catholicae de Petro Pázmány nominatae, 3), 312 p.

Folyóirat

Mester és Tanítvány, konzervatív pedagógiai folyóirat, főszerk. HOFFMANN Rózsa.

2004-től évente négy szám jelenik meg.